

TALOUSARVIO 2022

TALOUSSUUNNITELMA 2023 - 2024

www.hameenlinna.fi

Hämeenlinnan kaupunki
Talousarvio 2022
Taloussuunnitelma 2023–2024

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	3
STRATEGIAOSA	5
TOIMINTAYMPÄRISTÖ	5
MAANKÄYTTÖ	22
HENKILÖSTÖ	28
TALOUSARVIO VUODELLE 2022	30
TALouden TASAPAINOTTAMINEN JA PITKÄN AIKAVÄLIN TALOUSKEHITYS	42
KAUPUNGIN YHTEISET ERÄT	47
KONSERNIPALVELUT	52
KAUPUNGINVALTUUSTO JA -HALLITUS	53
KAUPUNGINJOHTO	54
TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS	54
HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT	56
STRATEGIA JA KEHITTÄMINEN	59
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	64
TARKASTUSLAUTAKUNTA	64
ELINKEINORAHASTON TASEYKSIKKÖ	65
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	66
SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALAN YHTEINEN HALLINTO JA PALVELUOHJAUS	72
VARHAISKASVATUS	73
OPETUS, NUORISO JA LASTENKULTTUURI	74
KULTTUURI JA VAPAA-AIKA	76
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA	79
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA	82
ASIAKASOHJAUS JA OSTOPALVELUT	83
PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	86
HÄMEENLINNAN TERVEYSPALVELUT	89
IKÄIHMISTEN PALVELUT	93
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	97
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA JA HALLINTO	105
MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	106
INFRA	107
VIRANOMAISPALVELUT	109
TILAPALVELU	112
YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA	113
KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS	116

LASKELMAT	120
Tuloslaskelma 2022	120
Ulkoinen tuloslaskelma 2022	121
Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2023–2024	122
Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2023–2024, ulkoinen	123
Investoinnit	124
Rahoituslaskelma	129
TÄYDENTÄVIÄ TAULUKOITA	130
Määrärahojen sitovuus	130
Avustukset ja yhteisöjen tuki	131
STRATEGISTEN TYTÄRYHTIÖIDEN VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVIK TAVOITTEET	132

ESIPUHE

Hämeenlinna 2023

Kuntakentän toimintaympäristö on viimeisen kahden vuoden aikana ollut historiansa kenties suurimman myllerryksen kohteena. Koronapandemia on kurittanut ja hankaloittanut yhteiskunnan toiminnan ja ihmisten arjen sujuvuuden kannalta keskeistä kuntatoimialaa erittäin merkittävästi. Pandemia itsessään on haastanut kaikkea yhteiskunnan toimintaa ja julkisten palvelujen henkilöstö on etulinjassa. Samaan aikaan kuntien velvoitteita on edelleen lisätty. Nämä asiat yhdessä ovat saaneet aikaan esimerkiksi työvoimapulan kasvun poikkeukselliselle tasolle tilanteessa, jossa monien julkisten palvelujen tarve ja kysyntä on kasautunut. Suomi on osoittanut resilienssinsä ja toimintakykynsä hyvin niin kansallisella kuin paikallisellakin tasolla, mutta pandemian jälkiä tullaan korjaamaan vielä pitkään, Hämeenlinnassakin.

Historiallinen myllerrys ei lopu tähän: kesällä 2021 eduskunta päätti vihdoin kuntakenttää keskeisesti koskevasta ja pitkään suunnitellusta hyvinvointialueuudistuksesta. Uudistus astuu voimaan vuoden 2023 alusta ja ensimmäiset aluevaalit pidetään alkuvuodesta 2022. On selvää, että vuosi 2022 tuleekin olemaan monilta osin mittavaa uuden rakentamista. Kunnat ovat paitsi rakentamassa hyvinvointialueuudistusta, myös määrittämässä toimintaansa ja identiteettiään uudelleen tehtävien muuttuessa. Myös uudet valtuustot ovat aloittaneet työnsä varsin ainutlaatuisessa ajassa.

Hämeenlinnassa uudet luottamushenkilöt ovat jo aloittaneet kaupungin strategian päivittämistyön. Myöhemmin työ laajenee edelleen sidosryhmiin. Vuoden 2022 alkupuoliskoa värittää uuden kaupunkistrategian luominen. Pohjana työlle toimii edellisen valtuuston jättämä perintö.

Kaupungin asukasluku on kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana kehittynyt suotuisasti, joten tehty työ on kantanut hedelmää. Päivitettävän strategian avulla on tarkoitus varmistaa myös kaupungin asukasluvun positiivinen kehitys tuleville vuosille.

Kuntien taloushaasteet ovat julkisessa keskustelussa hautautuneet pandemian ja hyvinvointialueuudistuksen alle. Yleinen velkaantumiskehitys on jatkunut ja velat on myös maksettava takaisin. Kuntien taloushaasteet ovat edelleen kasvaneet lähes kaikissa kunnissa ja näin on käynyt myös Hämeenlinnassa.

Valtio on tukenut kuntia viimeiset kaksi vuotta merkittävästi. Hämeenlinnan kaupungin tilikauden 2021 ennakoidaan päätyvän noin 1,4 miljoonaa euroa alijäämäiseksi, mutta alijäämän määrä olisi ilman valtion koronakorvauksia arviolta jopa 16,3 miljoonaa euroa. On selvää, että suunnitelmakaudella on tasapainotettava taloutta laajoin ja monipuolisin keinoin.

Vaikeista olosuhteista huolimatta Hämeenlinnassa on tehty ja tapahtunut myös paljon positiivista kehitystä. Asukaskehitys on positiivista ja kaupunki kiinnostaa myös esimerkiksi rakennuttajia. Suurin rakennushanke on tietenkin Kanta-Hämeen uusi Assi-sairaala. Vuonna 2022 jatketaan myös edelleen viihtyisän asuinympäristön luomista ja rakentamista ja esimerkiksi pitkään odotetut kouluinvestoinnit ovat etenemässä. Lisäksi on tärkeää mm. päivittää kaupungin keskustavisio ja edistää Hämeenlinnan vetovoimaa yhä tunnetumpana matkailu- ja tapahtumakohteena. Tarvitsemme niin suurtapahtumia, kaupunkitapahtumia, kuin lähi- ja luontomatkailuakin. Unohtamatta monipuolista kulttuurielämää.

Meidän on paiskittava myös hartiavoimin töitä esimerkiksi uusien yritysten ja niiden osien mahdollistamiseksi ja houkuttelemiseksi kaupunkiimme. Eri kokoluokan esimerkkejä tärkeistä elinkeinoasioista ovat mm. teräsrakentamisen huippuosaamiskeskittymä SCEC ja Parkki Business Park. Samaan aikaan meidän on varmistettava hiilineutraaliustavoitteidemme eteneminen ja riittävä kunnianhimon taso.

Myös viime aikoina virinnyt keskustelu monipaikkaisesta työstä tarjoaa Hämeenlinnalle useita positiivisia mahdollisuuksia. Meidän on vastattava kysyntään varmistamalla monipuolisen asumisen edellytykset ja tarjonta ja tehtävä kaikkemme, jotta erityisesti eteläisen pääradan ja kolmostien asema kansallisina valtimoina kehittyvät suotuisasti. Erityisesti pääradan, mutta ylipäätään Suomen kasvukäytävän kehittäminen on Hämeenlinnalle elinehto. Samalla meidän on pidettävä ääntä myös muista tärkeistä elinvoimahankkeistamme, kuten Moreeni-Rastikankaan MORE-yritysalueesta. Yhä

useampi kaupunkiamme koskeva asia linjataankin paitsi verkostoissa, myös tietenkin Helsingissä. Myös yhteistyön tiivistäminen esimerkiksi Pirkanmaan suuntaan on välttämätöntä. Yhteistyö on voimaa, yhteistyö on mahdollisuuksia.

Talousarvioesitys vuodelle 2022 on 2,089 milj. euroa alijäämäinen. Talousarvio ja suunnitelmavuodet eivät sisällä verojen korotuksia. Kuluvan vuoden toimintakatteen kasvutahdin jatkuminen vuodelle 2022 aiheuttaa merkittävimmän riskin talousarvion toteutumiselle vuonna 2022. Talousarvion toteutuminen edellyttää laajaa tasapainottamistoimien kirjoa sekä erittäin tiukkaa kulujen hillintää. Koska vuoden 2022 merkittävin kehityshanke siirtyvien palveluiden osalta on hyvinvointialueuudistus, on talousarvioesityksessä lähdetty siitä, ettei muutoksen kohteena olevien palvelujen osalta ole mahdollista aloittaa muita merkittäviä kehityshankkeita vuoden 2022 aikana.

Vaikka kaupungin taloudellinen maisema on kireä, on meidän pidettävä huolta laadukkaista palveluista, mahdollistettava tulevaa kasvua ja pidettävä kiinni hyvästä henkilöstöpolitiikasta. Jokainen meistä on kaupunkimme käyntikortti. Yhdessä asukkaiden ja kaupungissa vaikuttavien toimijoiden kanssa me olemme Hämeenlinna ja Hämeenlinnan väkeä.

Kiitos kaupungin henkilökunnalle ja luottamushenkilöille työstänne. Yhdessä kohti tulevaa!

Olli-Poika Parviainen
Kaupunginjohtaja

STRATEGIAOSA

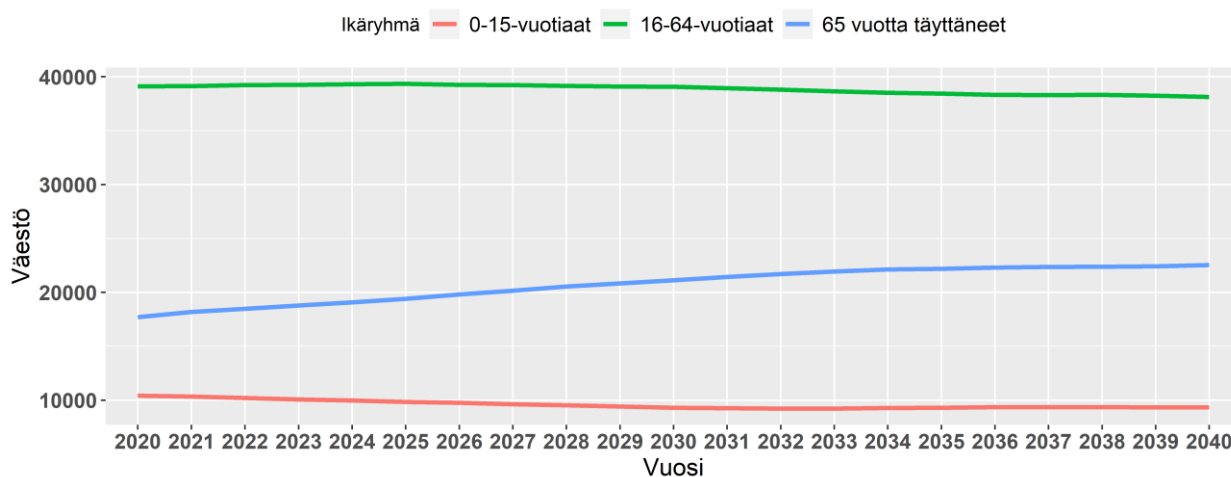
Strategiaosa noudattaa sisällöltään pitkälti edelliselle valtuustokaudelle hyväksytyjä lähtökohtia, joita nykyinen valtuusto ei ole hyväksynyt.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Hämeenlinnan väkiluku vuoden 2020 lopussa oli 67 848, mikä on 0,3 % enemmän kuin vuoden 2019 lopussa (67 633). Vuosina 2009-2015 väestö on kasvanut 0,1-0,7 %, vuosina 2016-2018 hieman pienentynyt ja jälkeen 2019-20 väestö hieman kasvoi. Tilastokeskuksen ennakkoväkilukutilaston mukaan myös vuoden 2021 aikana väkiluku on noussut 159 asukkaalla elokuun loppuun mennessä. (Lähde: Tilastokeskus) Hämeenlinnan tavoitteena on kasvaa 0,2 % vuosivauhtia vuoteen 2040 mennessä.

Ikärakenne

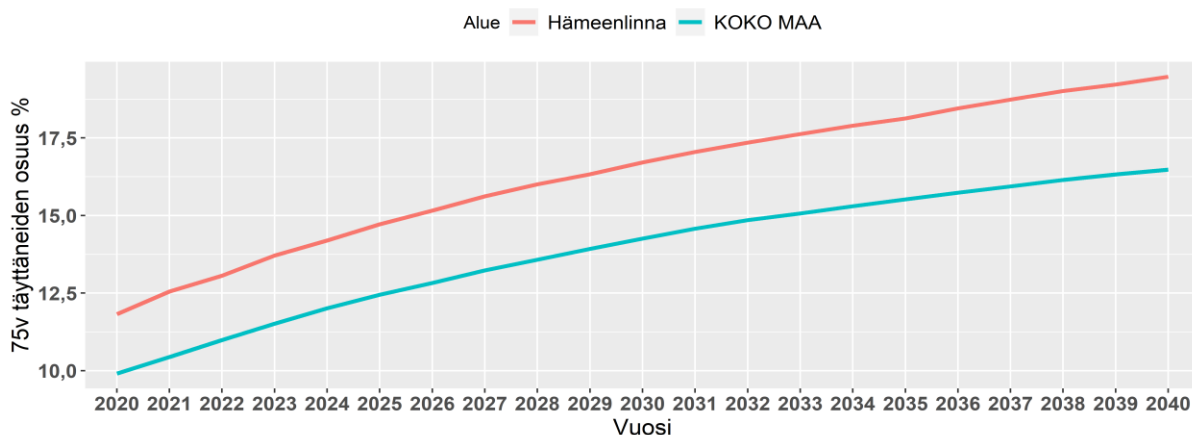
Väestöennuste 2020 – 2040:

Hämeenlinnan väestöennuste 2020-2040 (Lähde: MDI Public Oy, 2021)

Hämeenlinnassa 65 vuotta täyttäneiden osuus 26,2 % on vuoden 2020 tilaston (Tilastokeskus, MDI Public Oy) mukaan koko maan keskiarvoa (22,7 %) suurempi ja vastaavasti työikäisten (16–64-vuotiaat) ja alle 16-vuotiaiden määrä on Hämeenlinnassa pienempi. Väestöennusteen mukaan eläkeikäisten määrä kasvaa tulevina vuosina edelleen ja muiden väestöryhmien määrä laskee.

Hämeenlinnan väestöennusteen ja Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan jatkossa erityisen suuri on 75 vuotta täyttäneiden osuus. (Lähde: MDI Public Oy, 2021 ja Tilastokeskus, Väestörakenne ja Väestöennuste 2019)

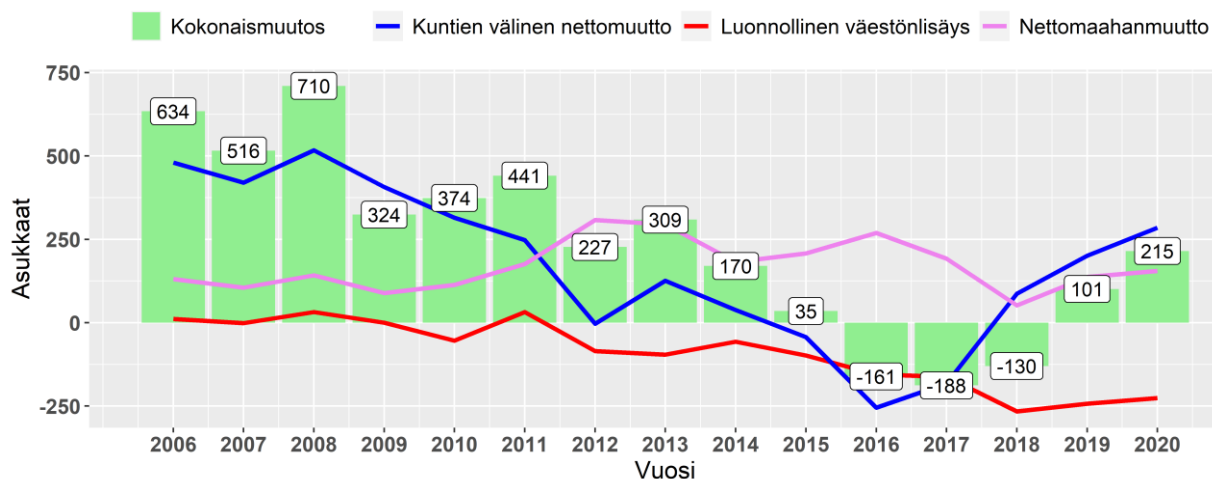

75 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä Hämeenlinnassa ja koko maassa 2021–2040

Muuttoliike ja luonnollinen väestönlisäys

Asukasluku Hämeenlinnassa kasvoi kuntien välisen muuttovoiton ansiosta vuoteen 2008, jonka jälkeen muuttovoitto laski vähitellen negatiiviseksi, kunnes vuonna 2018 muuttoliike kääntyi selvästi positiiviseksi ollen positiivinen myös vuosina 2019–2020. Alla olevassa kuvassa kuvataan Hämeenlinnan väestönmuutoksia vuosina 2006–2020. Luonnollinen väestönlisäys (2020: -226) on ollut negatiivinen vuodesta 2012 lähtien ja maahanmuuton vaikutus on hiipunut huippuvuosista. Kokonaismuutos vuonna 2020 oli 215 asukasta kasvua. Nettosiirtolaisuus on tuonut Hämeenlinnaan vuosina 2016–2020 yhteensä 941 asukasta muuttovoittoa. Hämeenlinnan kuntien välinen nettomuutto vuonna 2020 oli 285 asukasta. (Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike)

Hämeenlinnan väestönmuutokset 2006–2020:

Vuonna 2020 Hämeenlinnasta eniten muuttovoittoa tehneet kunnat olivat Tampere (-167), Helsinki (-76), Turku (-28) ja Vantaa (-24). Muuttovoittoa Hämeenlinna on vuonna 2020 saanut seuraavasti: Janakkala (120), Riihimäki (43), Forssa (31) ja Järvenpää (29). Hämeenlinna häviää muuttoliikkeessä suurille ja voittaa pienemmistä. Viiden vuoden tarkastelujaksolla Hämeenlinnan pahimmat kilpailijat ovat Tampere (-646), Helsinki (-351) ja vastaavasti Hämeenlinnan parhaita muuttovoittokuntia ovat Janakkala (292), Riihimäki (146) ja Hattula (119). (Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike)

Asuminen

Hämeenlinnassa oli vuoden 2020 lopussa asutokuntia yhteensä 35 342. Yksin asuvien talouksia oli 16 951, mikä on 48 % kaikista asutokunnista. Kahden henkilön talouksia oli yhteensä 11 422, mikä on 32,3 % asutokunnista. Kolmen tai useamman henkilön talouksia oli yhteensä 6 969 (9 %).

Asuntokuntien määrässä on jatkuva trendi pienempien asuntokuntien suuntaan vuodesta 2009. Myös 2 hengen talouksien osuus laski vuonna 2020. (Lähde: Tilastokeskus, Asunnot ja asuinolot)

Hämeenlinnan asuntokuntien lukumäärä vuonna 2020:

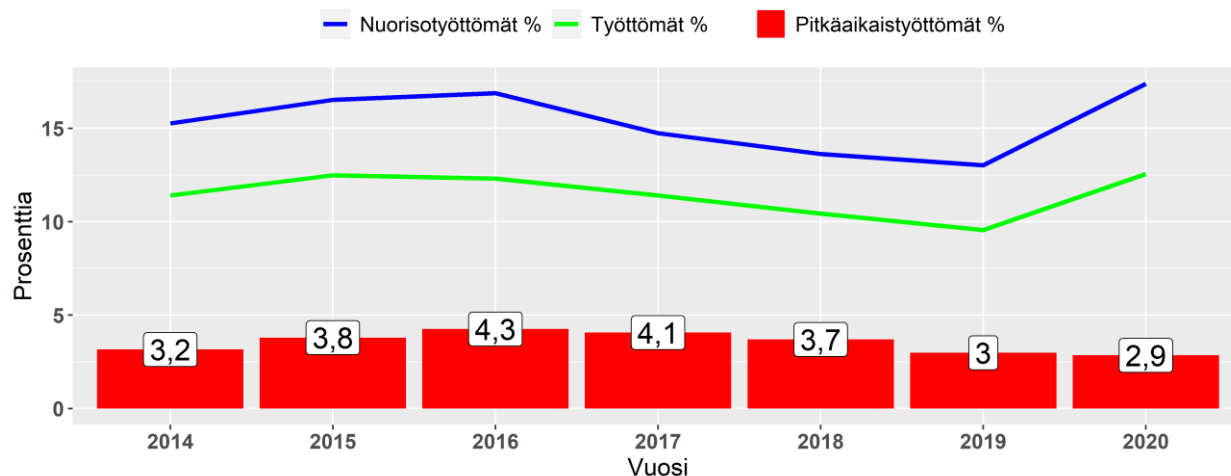
Talotyyppi	Kaikki asutokunnat	1 henkilö	2 henkilöä	3+ Henkilöä
Kerrostalot	16 023	10 889	3 931	1 203
Muut rakennukset	434	234	139	61
Omakoti- ja paritalot	13 086	3 146	5 268	4 672
Rivitalot	5 799	2 682	2 084	1 033
Yhteensä	35 342	16 951	11 422	6 969

(Lähde: Tilastokeskus)

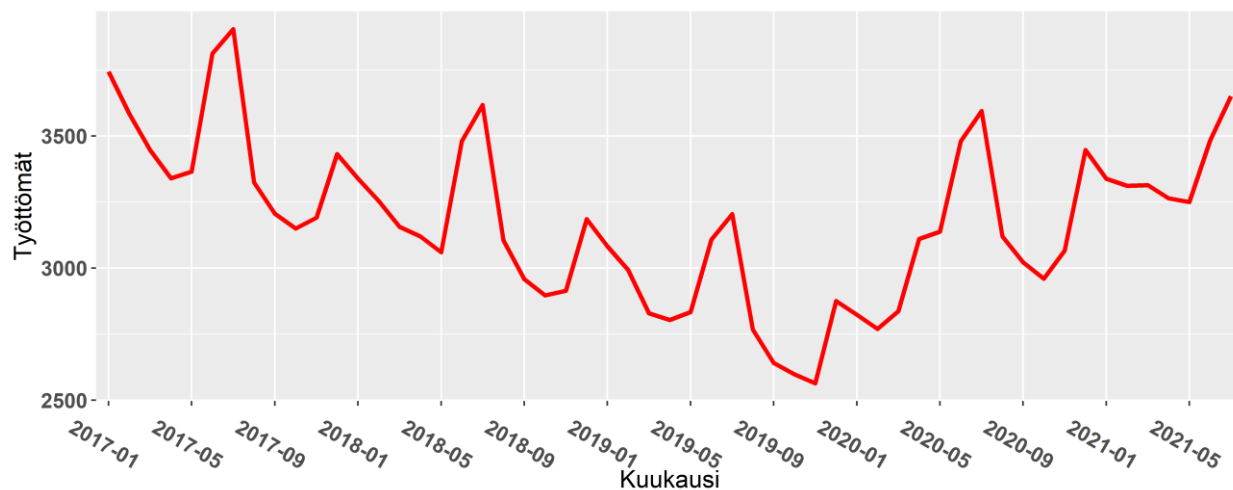
Syyskuun 2021 alussa vapaita kaupungin omakotitontteja koko Hämeenlinnassa oli 170, joista noin puolet (86) sijaitsi Kantakaupungin alueella. Lisäksi yksityisiä tontteja oli tarjolla 26. Vapaita rivi- ja kerrostalotontteja oli yhteensä 41, joista 15 Kantakaupungissa.

Työttömyys

Hämeenlinnan työllisyystilanne heikkeni koronapandemian myötä voimakkaasti vuonna 2020. Yleinen työttömyysprosentti vuonna 2020 oli 12,6 (Hämeenlinnan seutukunta 11,8 %) nuorisotyöttömyyden ollessa edelleen 17,4 %. Pitkäaikaistyöttömyys näyttäisi seuraavan yleistä kehitystä hieman jäljessä, mutta kuitenkin samansuuntaisena. Vuodesta 2012 lähtien Hämeenlinnan työttömien määrä kasvoi tasaisesti vuoteen 2015 saakka, mutta vuoden 2016 jälkeen työttömien määrä on lähtenyt selvään laskuun, joka kuitenkin pysähtyi koronaepidemian aiheuttamiin muutoksiin. (Lähde: TEM Työnvälitystilasto / Tilastokeskus)

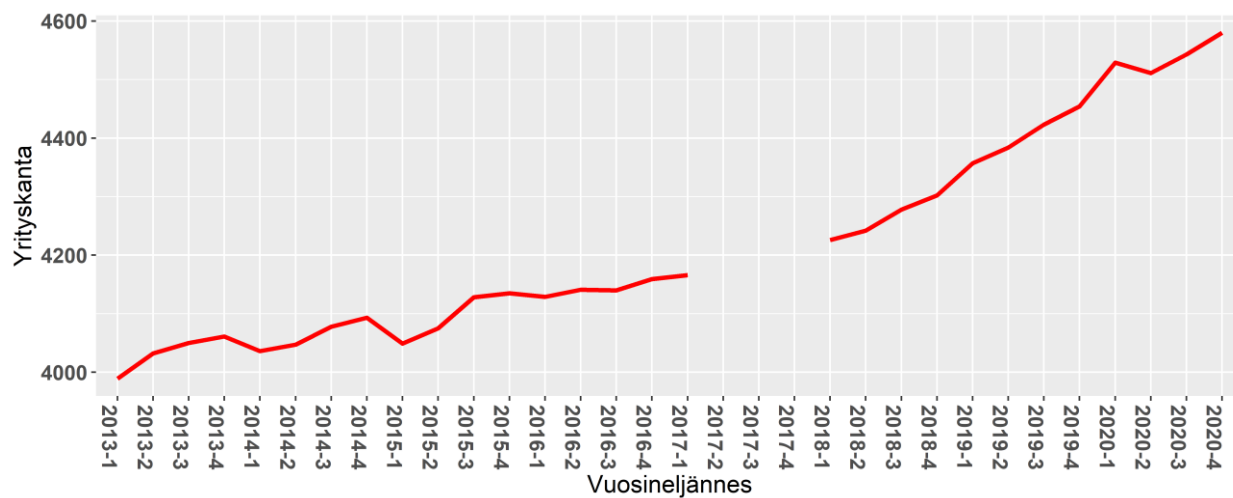
Hämeenlinnan työttömyysasteet 2014 – 2020

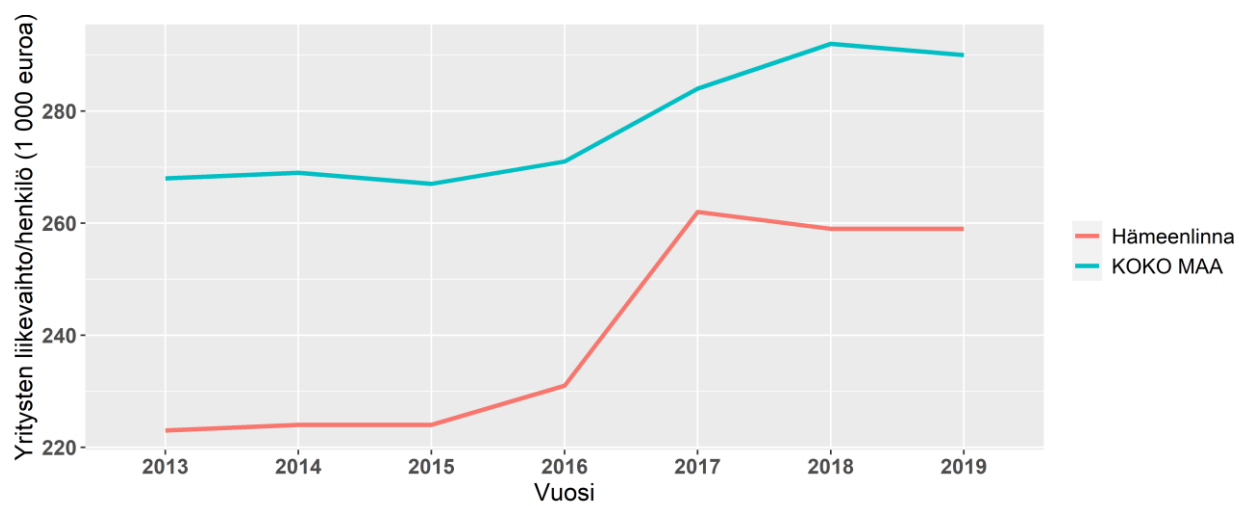
Hämeenlinnan työttömät Tammikuu 2017 – Heinäkuu 2021

Yritykset

Hämeenlinnan yrityskanta vuonna 2020 oli 4 580 yritystä ja on kasvanut vuoden 2013 alusta (3 989) yhteensä 591 yrityksellä. Työntekijäkohtaisen liikevaihdon kasvu pysähtyi vuoteen 2017. Liikevaihto työntekijää kohden vuonna 2019 oli 259 tuhatta euroa.

Hämeenlinnan yrityskanta 2013-2020 (osa ajanjakson tiedoista puuttuu tilastosta)

Yritysten liikevaihto/henkilö (1 000 euroa) Hämeenlinnassa ja koko maassa 2013-2019

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN ORGANISAATIO

Hämeenlinnan valtuuston hyväksymän vision on mahdollista toteutua toimimalla päätettyjen arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintamalli tarkoittaa niin toimintaperiaatteita, organisaatiota kuin yhteisiä toimintatapoja. Toimintamallilla valmistaudutaan mahdollisiin toimintaympäristön muutoksiin kuten sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistukseen.

Hämeenlinnaa johtaa 51-jäseninen kaupunginvaltuusto ja toimintaa ohjaavat 11-jäseniset lautakunnat.

Kaupunginhallituksen (13 jäsentä) tehtävänä on erityisesti kaupungin kokonaistavoitteiden johtaminen ja seuranta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin strategisesta kokonaisjohtamisesta, maankäytön strategisesta suunnittelusta, henkilöstöpolitiikasta, hankintapolitiikasta ja omaisuudesta, kuten tiloista. Kaupunginhallituksen alaisuuteen ei perusteta jaostoja. Esittelijänä toimii kaupunginjohtaja ja muut esittelijät ratkaistaan hallintosäännön päivityksen yhteydessä.

Konserniyhtiöitä ja yhteisöjä ohjataan omistajapoliittisilla linjauksilla. Konsernin toimintaa tehostetaan ja sen osien yhteistyötä lisätään 2016–2017 tehdyn selvityksen toimenpitein. On tärkeää, että konserniyhtiöt ja yhteisöt johtavat oman toimintansa tavoitteita Hämeenlinnan kaupunkistrategiasta ja sen strategisista päämääristä sekä omistajapoliittisista linjauksista.

Lautakunnat toteuttavat lakisääteisten tehtävien lisäksi niille annettuja tehtäviä ja palveluja valtuuston määrittelemien tavoitteiden mukaisesti sekä tekevät päätöksiä niille määritellyn toimivallan mukaisesti. Lautakunnat keskittyvät strategisesti tärkeisiin asioihin. Lautakuntien esittelijöinä toimivat kullekin toimialalle nimetyt toimialajohtajat.

Strategisten tavoitteiden toteutumista ohjataan lautakunta- ja toimialarajoja ylittävällä ohjelmatyöllä. Ohjausta toteutetaan määräaikaisissa ohjelmatyöryhmissä, joissa on mukana valtuutettuja ja viranhaltijoita sekä sidosryhmien edustajia. Hallitus päättää ohjelmatyöskentelyn tarkemmista periaatteista valtuuston linjausten mukaisesti sekä nimeää kulloinkin tarvittavat työryhmät.

STRATEGISET PAINOPISTEET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Hämeenlinnan kaupunkistrategia:

Hämeenlinnan kaupunkistrategian pohjaa muodostaa vuosille 2017–2021 kaupunginvaltuuston hyväksymä vision, arvojen, päämäärien ja yhteisten tavoitteiden kokonaisuus. Uutta strategiaa valmistellaan parhaillaan. Omistajapolitiisilla linjauksilla valtuusto ohjaa konserniyhtiöitä ja yhteisöjä. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu näin valtuuston asettamista tavoitteista, lautakuntien valtuustolle nostamista sitovista tavoitteista ja konserniyhtiöille ja -yhteisöille asetetuista tavoitteista. Tavoitteita pannaan toimeen horisontaalisilla, lautakunta-kohtaisilla sekä konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen toimenpiteillä. Strategista onnistumista mitataan tavoitteille asetetuilla mittareilla. Onnistuminen kaupunkistrategiassa edellyttää vahvaa kumppanuutta ja yhteistä ymmärrystä yhdessä asetetuista tavoitteista ja kaikkien osapuolten tavoitteellista työtä kaupungin vision saavuttamiseksi niin vastuualueittain kuin horisontaalisestikin.

Valtuusto on käynnistänyt valtuustokauden kattavan strategiatyön. Strategiatyötä tehdään isojen muutosten valtuustokaudelle. Merkittävin on hyvinvointialue ja uusi kunta 2023. Muita merkittäviä muutoksia ovat TE-palvelujen muutos kuntien vastuulle 2024, väestörakenteen merkittävä muutos syntyvyyden laskiessa ja eliniän pidentyessä, työn tekemisen murros kohti monipaikkaisuutta, työvoiman saatavuuden haaste, vihreä siirtymä, merkittävät uudet hankerahoituksen kanavat ja koronapandemian muuttama maailma.

Hyvinvointialueiden perustamisesta päätettiin eduskunnassa 23.6.2021. Päätös johtaa itsenäisen Suomen suurimpaan paikallishallinnon muutokseen, joka muuttaa kaupunkia ja kaupungin toimintaa huomattavasti. Tämän takia hyvinvointialueen valmistelu ja vastaavasti uuden Hämeenlinnan valmistelu on kytkettävä kiinteästi strategian valmisteluun.

Merkittävä muutos tapahtuu myös kaupungin taloudessa. Kaupungin tuloista poistuu yli 50 % vuodesta 2023 alkaen. Nämä luvut ovat näkyvissä talousarvion suunnitelmavuosien kohdalla. Asia pitää tarkkaan huomioida strategiatyössä. Strategiatyön perustan luo talouden ja henkilöstön osaamisen resurssit sekä rakennettu ympäristö ja luonto.

Edellä esitettyjen muutosten toimeenpano ja hallitseminen edellyttävät organisaation nykyisten, käytettävissä olevien resurssien hyödyntämistä maksimaalisesti. Uusia strategisia avauksia on arvioitava kriittisesti henkilöstön voimavarojen riittävyyden sekä laadukkaan valmistelun turvaamiseksi.

Visio: Hämeenlinna on uudistuva, elinvoimainen ja turvallinen aito kulttuurikaupunki Suomen kasvukäytävällä.

Visiossa kuvataan asukkaille tärkeitä asioita, se on yhteishenkeä luova ja houkutteleva. Visio suuntaa Hämeenlinnan kaupungin tulevaa toimintaa, kertoo siitä mikä on säilyttämisen arvoista ja mihin suuntaan kaupunkia kehitetään.

Arvot

Yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys: Mahdollistamme hyvän arjen ja kehityksen kaikille tasapuolisesti. Kannustamme asukkaita ja kaikkia sidosryhmiä monipuoliseen yhteistoimintaan ja vastuuseen lähipiiristään.

Asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys: Asukkaat osallistuvat kaupungin ja palvelujen kehittämiseen. Palvelemme ammattitaitoisesti ja ystävällisesti.

Luovuus ja rohkeus: Tuemme kuntalaisten aloitteellisuutta ja kehitämme toimintaamme rohkeasti. Haemme ennakkoluulottomasti kekseliäitä ja raikkaita ratkaisuja.

Kestävä elämäntapa: Rakennamme kaupunkia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisesti. Huolehdimme rakennetusta ympäristöstä ja säilytämme puhtaan luonnon myös tuleville sukupolville.

Päämäärät, tavoitteet ja ohjelmat

Hämeenlinna on tunnettu edelläkävijäkaupunkina, jossa asiakaslähtöisyys, tuottavuus ja vaikuttavuus ovat olleet merkittäviä tavoitteita strategisesti jo pitkään.

Alla olevat asukasmäärän, verokertymän, talouden tasapainon ja työllisyyden tavoitteet asetetaan yhteisinä tavoitteina, koska näiden tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan erityisesti kaikkien toimijoiden yhteistä panostusta. Monet tavoitteet toteutuvat vahvoissa kumppanuusverkostoissa, joissa kaupunki on eräs toimijoista ja mahdollistaja. Näissä tavoitteissa menestymme, jos onnistumme strategisissa tavoitteissa sekä toimialojen, konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen prosesseissa. Yhteisissä tavoitteissa onnistuminen edellyttää yhteistä työtä ja vahvaa sitoutumista.

Kaupungin talouden tasapaino-ongelma on vaikeutumassa hyvinvointialueiden aloittaessa varsinaisen toimintansa 1.1.2023. Kaupungin talousarviosta poistuu silloin noin 57 %. Kaupungin lainamäärä on myös kasvussa mm. kouluinvestointien vuoksi. Supistuva talous vaikeuttaa lainanhoitoedellytyksiä. Sopeuttaminen tulee tehdä vaiheittain huomioiden hyvinvointialueen tuomat muutokset. Kaupungin menot pitää pysyvästi sopeuttaa uudelle, matalammalle tasolle. Tämä edellyttää erillistä talouden tasapainottamisohjelmaa, jossa kaupungin toimintoja käydään läpi. Kaupunginhallitus päättää ohjelman käynnistämisestä vuoden 2021 loppuun mennessä.

Yhteiset tavoitteet ja mittarit**Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet**

Tavoite	Mittarit
Asukasmäärä kasvaa	Asukasmäärä kasvaa noin 700 henkilöllä vuodesta 2020 vuoteen 2025.

Tavoite	Mittarit
Verokertymä kasvaa	Verokertymä kasvaa talousarviossa ennakoitulla tavalla.

Tavoite	Mittarit
Talous on tasapainossa	Talouden tunnusluvut Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä) Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)

Tavoite	Mittarit
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Uusien avoimien työpaikkojen määrä puolessa vuodessa, laskettuna kuukausittaisista määristä. Avoimet työpaikat keskimäärin kuukauden aikana. Työttömyysaste laskee ja aktivointiaste paranee. Nuorten työllistyminen paranee.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Asukasmäärä kasvaa	Syntyvyyden negatiivinen kehitys jatkuu Kuntien välisen muuton myönteinen kehitys pysähtyy	Lasten ja lapsiperheiden palvelujen laadun turvaaminen Työpaikkojen ja monipuolisten sekä kohtuuhintaisten asumisen mahdollisuuksien turvaaminen. Pendelöinnin ja etätöyön edellytyksiä parannetaan. Edistetään opiskelijoiden ja nuorten aikuisten jäämistä, palaamista ja muuttamista paikkakunnalle.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Verokertymä kasvaa	Heikkenevä työllisyystilanne ja yritysten markkinoiden heikkeneminen johtuen poikkeustilanteesta	Kaupungin elinvoimatyö ja yritysten rekrytointihaasteiden tunnistaminen sekä yritysten Hämeenlinnaan sijoittumisen edistäminen. Houkuttelevat asumismahdollisuudet ja kohtuuhintaiset asumismahdollisuudet, joita kaupunki rakentaa omistajaohjaajan roolissa yhdessä Hämeenlinnan Asunnot Oy:n kanssa.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Talous on tasapainossa	Ei pystytä päättämään tarvittavista menoleikkauksista ja tulon lisäyksistä. Ei saada aikaiseksi tarvittavia esityksiä menoleikkauksista.	Poliittisen yhtenäisyyden lisääminen esimerkiksi valtuustosopimuksen avulla. Jatketaan organisaatiouudistusta. Palvelujen laatuun ja määrään sekä tekemisen määrään liittyvien vähennyskohteiden etsiminen ja uusien kustannusten generoimisen välttäminen. Toiminnan tehostaminen ja kustannustietoisuuden lisääminen.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Poikkeuksellinen työvoiman saatavuuden tilanne ja kohtaanto-ongelman haasteet tuottavat epävarmuutta alueellisilla työmarkkinoilla.	Pidetään yllä monipuoliset työllistämisen ja työttömyyden hoidon toimenpiteet. Elinkeinoyhtiön kanssa tehdään aktiivista työtä yritysten ja työpaikkojen saamiseksi Hämeenlinnaan.

Seuraavassa on kuvattu yhteisten tavoitteiden mittareita.

Asukasmäärä kasvaa

Hämeenlinnan asukasmäärä on kasvanut pitkällä aikavälillä tarkasteltuna vuodesta 1988 lähtien. Vuonna 2020 Hämeenlinnan asukasmäärä 67 848 oli 0,3 % suurempi kuin edellisenä vuonna (2019: 67 633).

Verokertymä kasvaa talousarviossa ennakoidulla tavalla.

Suuri osa kunnan verotuloista muodostuu kunnallisverosta ja on sidoksissa väkilukuun. Näin ollen verokertymän muutos noudattelee asukasmäärän muutosta. Keskeisimmät asukasluvun kasvuun liittyvät ajurit ovat työpaikkojen määrä alueella ja asumiseen liittyviin tarpeisiin vastaaminen. Yritykset maksavat yhteisöveroa. Yhteisöveron osuus kunnan verokertymässä on pieni, jos osuutta verrataan kunnallisveroon. Kokonaisuudessaan yritys-kanta on Hämeenlinnassa kasvanut vuodesta 2011 lähtien.

Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen

Jokaisella tilikaudella tulee pyrkiä positiiviseen lopputulokseen. Vuonna 2019 tulos oli ilman kertaluonteisia eriä -11,6 M€ ja vuonna 2020 ilman kertaluonteisia eriä -5,6 M€.

Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä

Kunnan tasapainoisessa taloudessa ei synny aikaisemmilta vuosilta kertyneitä alijäämiä. Vuonna 2019 kertynyttä alijäämää oli noin -13,7 M€ ja vuonna 2020 alijäämät saatiin katettua ylijäämän ollessa 0,2 M€.

Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä

Kunnan taloudellista tilannetta tulee tarkastella myös koko kaupunkikonsernin näkökulmasta. Koska konsernirakenteet vaihtelevat kunnittain, kuntien välisessä talousvertailussa luotettavimman tuloksen antaa konsernitaseiden välinen vertailu. Vuonna 2019 konsernitaseen kertynyttä alijäämää oli noin -14,7 M€ ja vuonna 2020 alijäämät saatiin katettua ylijäämän ollessa 2,4 M€.

Uusien avoimien työpaikkojen määrä puolessa vuodessa, laskettuna kuukausittaisista määristä. Avoimet työpaikat keskimäärin kuukauden aikana.

Uusia avoimia työpaikkoja oli 2021 tammi-kesäkuussa yhteensä 6067, mikä on enemmän kuin vuonna 2020 vastaavaan aikaan (4471) ja myös enemmän kuin vuosina 2018-2019. Työpaikkoja oli avoimina kuukausikeskiarvona 1132 (tammi-kesäkuu 2021), kun vastaavaan aikaan 2020 keskiarvo oli 861.

Työttömyysaste, työkyvyttömyyseläke ja aktiivointiaste

Työttömyysaste Hämeenlinnassa vuoden 2021 tammi-kesäkuussa oli 12,5 % (koko maa 12,2 %). Työttömyysaste laski hieman vuoden 2020 vastaavasta ajankohdasta (12,9 %). Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus 25-64-vuotiaista 2020 lopussa oli 6,8 % (2019: 6,9 %), myös koko maan tasolla osuus laski ollen 6,5 %. Aktiivointiaste oli 2021 tammi-kesäkuussa keskimäärin 24,8 % (koko maa 26,1 %), kun vuonna 2020 vastaava luku oli 24,6 % (25,1 %). Mittarit korvaavat aiemman työllisyysasteen ja pyrkivät kuvaamaan ajantasaisemmin työllisyysasteeseen vaikuttavia tekijöitä.

Nuorten työllistyminen paranee (alle 25-vuotiaiden työttömien määrä keskiarvo)

Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi vuodesta 2006 vuoteen 2015 saakka (2015: keskiarvo 601). Vuoden 2021 tammi-kesäkuun keskiarvo oli 515 (2020: 571). Hämeenlinna tavoittelee vuoden 2021 loppuun vuoden 2006 tasoa, alle 330 työtöntä nuorta.

Elinvoimainen asumiskaupunki -päämäärä

Hämeenlinnan kaupunki on valinnut keskeiseksi päämääräkseen olla elinvoimainen asumiskaupunki. Kaupungin elinvoimaisuus mahdollistaa monipuoliset palvelut ja toiminnan. Samalla elinvoimaisuus tukee myös kuntalaisten hyvinvointia monin tavoin esimerkiksi työllistymisen ja toimeentulon kautta. Sote-uudistuksen toteutuminen varmistui kesällä 2021. Uudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Tämä johtaa elinvoimapolitiikan roolin merkittävään kasvuun kuntien tehtäväkentässä yhdessä hyvinvointityön kanssa.

Kaupungin tavoitteena on kehittää yritysten toimintaympäristöä siten, että a) nykyisillä, jo toimivilla yrityksillä olisi entistä paremmat edellytykset harjoittaa liiketoimintaansa ja panostaa tuotekehitykseen, b) että kaupunki houkuttelisi ja synnyttäisi yhä uusia yrityksiä, investointeja, asukkaita ja pääomaa, c) että kaupungin, työvoimapalvelujen, oppilaitosten sekä elinkeinoelämän yhteistyö vahvistaisi työvoiman saatavuutta, osaamista ja työllistymisen edellytyksiä ja d) että matkailun kävijämäärät sekä matkailutulo vahvistuisivat. Keskeistä on lisäksi edistää elinkeinoelämän digitaalista ja vihreää siirtymää (green transition). Kaupungin tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä ja siten myös kilpailukykyä haetaan digitalisaation ennakkoluulottomasta hyödyntämisestä sekä ympäristön kannalta kestävästä ratkaisusta.

Talousarviovuoden kehittämistoimenpiteiden kannalta positiivinen signaali saatiin syksyn 2021 yritysbarometristä, jossa yritysten tulevaisuudenuskosta kertova saldoluku oli Hämeenlinnan seudulla koko maan paras. Barometrin perusteella yritysten kasvunäkymät ovat hyvät, liikevaihdon odotetaan kehittyvän positiivisesti 2022 ja myös uusia rekrytointeja toteutetaan kautta linjan. Osaavan työvoiman saatavuus on kuitenkin osoittautunut yhdeksi kriittisimmistä kasvun ja kilpailukyvyn hidasteista, kun

väestö ikääntyy ja työvoiman saatavuus sekä vähenee että keskittyy Suomessa. Hämeen kauppakamarin elokuussa 2021 toteuttaman osaajakyselyn perusteella yli 75 prosentilla vastanneista yrityksistä oli pulaa tai paljon pulaa osaavasta työvoimasta. Vastausten mukaan osaajapula rajoittaa jo yritysten kasvua sekä liiketoiminnan kehittämistä. Osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen ja työttömien osaamisen kehittäminen sekä työllistymisen tukeminen ovat keskeisiä tavoitteita kaupungin elinvoima- ja työllisyyspolitiikassa talousarviovuonna. Tavoitteisiin vastataan esimerkiksi työllisyyden kuntakokeilun aktiivitoimenpiteiden kautta, kehittämällä entistä matalampaa yritysrajapintaa sekä tekemällä yhteistyötä yritysten ja oppilaitosten kanssa työllistymistä tukevan koulutuksen suunnittelussa.

Tärkeä osa toimenpidekokonaisuutta on uusien yritysten syntyminen, jota kaupungissa tuetaan esimerkiksi rahoittamalla Hämeen uusyrittäjäkeskuksen laadukasta palvelua sekä panostamalla yrittäjyyskasvatukseen. Hämeenlinnassa perustettiin 2019 yhteensä 443 uutta yritystä ja tasan 400 vuonna 2020. Vuoden 2021 osalta tiedot ovat tätä kirjoitettaessa ajanjaksolta tammikuu-elokuu, jolloin perustettiin uusyrittäjäkeskuksen tietojen mukaan 269 uutta yritystä. Koronan hiljalleen hellittäessä elinkeinoelämää mittaavat tunnusluvut ovat osoittaneet varsin laaja-alaisesti positiivisempaan suuntaan ja tavoitteena on ylittää viime vuosien tunnusluvut. Kaupungissa käynnistettiin alkuvuonna 2021 lisäksi nuoren yrittäjyyden strategian valmistelu. Uusyrittäjäkeskuksen toiminnassa tehostetaan perustettujen yritysten seuranta ja asiantuntevaa tukea läpi ensimmäisten, raskaiden toimintavuosien.

Resurssien niukentuessa ulkopuolisen rahoituksen merkitys kasvaa ja ulkoisella rahoituksella on mahdollista vahvistaa kaupungin omaa, elinvoimatyöhön kohdennettua resurssiaan. Vuonna 2022 on avautumassa mm. Euroopan unionin päätösten myötä uusia, merkittäviä ulkopuolisia rahoituskanavia (kuten EU:n elpymisväline, Next Generation EU), joiden seuraaminen ja järkevä hyödyntäminen mahdollisimman laajasti on tärkeässä roolissa kaupungin elinvoimapolitiikassa. Kaupunki tavoittelee ulkoista rahoitusta keskeisten tavoitteidensa eteenpäin viemiseksi. Erityisesti kaupunkia kiinnostavat hankerahoitukset, joissa on mahdollista yhdistää yritysten toimintaympäristön kehittämiseen, digitalisaatioon sekä vihreään siirtymään kytkeytyviä aktiivisia toimenpiteitä. Elinvoima ja kestävä kehitys kytkeytyvät yhä vahvemmin toisiinsa, kun kansainvälinen politiikka ohjaa yhteiskuntia ja yrityksiä entistä ympäristöystävällisempiin valintoihin. Proaktiiviset päätökset hiilineutraaleissa kysymyksissä vahvistavat kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyämme. Ulkoisen rahoituksen saamista kuitenkin haastaa omarahoitusosuuksien varaukset, joita kaupunki on vuosi vuodelta vähentänyt.

Matkailuelinkeinon kehittäminen on keskeinen tavoite vuonna 2022. Matkailuelinkeinon kehittämistyö siirtyi Linnan Kehitykselle vuoden 2020 lopussa. Kaupunki ohjaa toimintaa omistajaohjauksen sekä vuosittain tarkistettavan palvelusopimuksen kautta. Yhtiö laati vuoden 2021 aikana kehittämissuunnitelman, jonka jalkauttaminen yhteistyössä matkailualan yritysten ja kaupungin kanssa on tärkeää kasvun ja kehityksen aikaan saamiseksi sekä matkailutulon vahvistumiseksi koronan jälkeisessä ajassa 2022. Kaupunki laati viime vuonna lisäksi tapahtuma- ja matkailutoiminnan tiekartan, joka sisältää toimia alan kasvun tukemiseksi ja Hämeenlinnan merkittävän matkailupotentiaalin realisoimiseksi nykyistä selvemmin. Matkailussa on meneillään myös useita kehittämishankkeita, joissa kaupunki on mukana. Western Lakelandin kautta Hämeenlinna on mukana parantamassa kansainvälistä näkyvyyttään. Iittala Village -kehittämishanke tukee pitäjän kasvua ja kiinnostavuutta matkailullisena kohteena ja Technical Visits -hanke edistää osaajien tutustumiskäyntejä paikallisissa yrityksissä.

Kaupunki tukee yritysten kasvua talousarviovuonna monin toimenpitein. Linnan Kehityksen palvelun kautta varmistetaan, että yrityksille on tarjolla monipuolisesti erilaisia tukipalveluita eri tilanteisiin aina sijoittumisesta kasvuun ja kansainvälistymiseen saakka. Toimintaa kehitetään esimerkiksi vuosittain aktiivisella hankeyhteistyöllä, tarkistettavan palvelusopimuksen, yrityshaavikyselyiden sekä erilaisten yrityskokemustutkimusten kautta. Edistyskellistä Moren yritysalueita viedään eteenpäin masterplanin mukaisesti. Yhteistyössä kaupungin kanssa suunnitellun Business Turnajaiset -konseptin kautta tarjolla on nyt uutena elementtinä kovan luokan sparrausta kasvuhakuisille yrityksille. Kiihdytys-sarjan tavoitteena on kannustaa ja tukea kasvuhakuisia yrityksiä skaalaamaan omaa liiketoimintaansa, mikä heijastuu positiivisesti myös kaupungin elinvoimaisuuteen esimerkiksi vahvistuvan työllisyyden ja elinkeinoilmaston sekä yhteisöverotuoton kautta.

Elinvoiman ekosysteemit ovat vakiintuneet luontevaksi osaksi kaupungin elinvoimapolitiikkaa. Pienimuotoisesta rahoituksesta johtuen ekosysteemien toiminta painottuu enemmänkin ei-materiaaliseen verkostoyhteistyöhön. Toimintaa kehitetään vuonna 2022 niin, että yhteistyö palvelisi entistä vahvemmin yritysten arjen kehittämistarpeita ja mahdollistaisi esimerkiksi yritysryhmähankkeita. Tavoitteena myös on, että konsernin toimintakulttuuri kehittyisi entistä yrittäjäystävällisempään suuntaan ja että kaupungin saamat, elinkeinoilmastoa mittaavat tulokset kohenisivat. Positiivisen kehityskulun näkökulmasta on tärkeää, että yhteistyö ja vuoropuhelu yritysten kanssa on aktiivista, helposti sisäistettävää ja vastaa yritysten tarpeita. Uusi "vaihte" kulminoituu helmikuussa 2022 toteutettavaan elinvoimaseminaariin, jonka lopullisena päämääränä on synnyttää Hämeenlinnan malli elinvoimapolitiikan kehittämiseksi yhteistyössä yritysten kanssa.

Suomen kasvukäytäväverkosto

Suomen kasvukäytävä on maan suurin yhtenäinen työssäkäynti- ja talousalue, joka koostuu pääkaupunkiseudulta Riihimäen ja Hämeenlinnan kautta Tampereelle ja edelleen Seinäjoelle saakka ulottuvasta kasvuvyöhykkeestä. Suomen kasvukäytäväverkostossa on mukana 16 kaupunkia ja kuntaa, kolme maakuntaliittoa, neljä ministeriötä (LVM, TEM, YM ja OKM), neljä kauppakamaria sekä Pirkanmaan ja Suomen Yrittäjät. Hämeenlinnan kaupunki jatkaa verkoston isäntäorganisaationa ja toiminnan koordinoijana.

Yhtenäisellä työssäkäynti- ja talousalueella asuu yli 40 % suomalaisista. Alueella tehdään yli 60 % Suomen innovaatio- ja kehittämistoiminnasta sekä yli puolet BKT:sta. Työssäkäyntialueella pendelöi noin 400 000 ihmistä ja vuodessa tehdään 12 miljoonaa automatkaa Tampereen ja Helsingin välillä.

Suomen kasvukäytäväverkosto kehittää helminauhamaista vyöhykettä niin, että se muodostaa yhtenäisen ja ilmastoystävällisen työmarkkinoiden, liiketoiminnan ja asumisen kokonaisuuden. Verkoston ensisijaisena päämääränä on parantaa Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ja tuottaa edelläkävijäratkaisuja vyöhykkeen toimijoiden yhteiseen käyttöön. Verkosto pyrkii tavoitteisiinsa sekä yhteisellä vaikuttamisella että tavoitteita tukevilla strategisilla hankkeilla. Verkoston yhtenä kunnianhimoisena yhteisenä ilmastotavoitteena on hiilinieluna toimiminen vuoteen 2035 mennessä.

Alueen kestäväällä kasvulla sekä toimijoiden yhteistyöllä on kiistaton merkitys koko Suomen kilpailukykyyn, työmarkkinoiden toimivuuteen sekä ympäristötavoitteiden saavuttamiseen muun muassa henkilöliikenteen, logistiikan sekä maankäytön kehittämisen näkökulmasta. Osallistuminen kasvukäytäväverkoston toimintaan palvelee jokaista toimintaan osallistuvaa toimijaa, myös Hämeenlinnaa esimerkiksi keskinäisen verkostoitumisen, yhteisten kehittämishankkeiden ja resurssien yhdistämisen, kansainvälisen painoarvon vahvistamisen sekä yleisen näkyvyyden näkökulmasta.

Suomen kasvukäytävä sai työ- ja elinkeinoministeriöltä kevään 2021 haussa alueiden välistä kehittämisrahoitusta uudenlaisen, verkostajohtamiseen perustuvan aluekehittämisen toimintamallin muodostamiseksi. Systemaattisen toimintamallin tarkoitus on mahdollistaa entistä konkreettisempi ja vaikuttavampi yhteistyö niin, että se synnyttää uudenlaista, kestävästä liiketoimintaa, tutkimusta, innovaatioita sekä kilpailukykyä. Suomen kasvukäytävän uskottavuudesta kertoo paljon se, että koko toimijaverkosto on ollut alusta pitäen sitoutunut toimintaan Espoota lukuun ottamatta ja kaikki toimintaa rahoittavat organisaatiot ovat mukana myös kehittämishankkeessa.

Resurssiviisas kaupunki, jolla on kestävä talous

Hämeenlinna on taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kaupunki. Hämeenlinna on kaupunki, jossa ei muodostu alijäämiä ja jossa velkaantuminen kohdistuu huolellisesti harkittuihin investointeihin. Kaupungin resurssit riittävät vastuiden ja velvoitteiden hoitoon. Hämeenlinnan palvelut hoidetaan sujuvilla prosesseilla toimintamallissa, jossa kustannustietoisuus tuottavuus ja tuloksellisuus ovat keskeisesti esillä.

Omalla toiminnallaan Hämeenlinna vaikuttaa positiivisesti aluetalouden ja työllisyyden kehittymiseen. Hämeenlinna verkostoituu alueellisesti ja kansallisesti eri toimijoiden kanssa. Verkostoituminen tukee kolmen asetetun päämäärän (resurssiviisaus, elinvoima, hyvinvointi) saavuttamista. Resurssiviisas

kaupunki ymmärtää ekologiset haasteet ja toimii ennakoivasti kasvattaen kaupungin ja kaupunkilaisten kykyä selvitä tulevaisuuden haasteista. Resurssiviisas kaupunki huolehtii siitä, että hämeenlinnalaisten arki on sujuvaa, turvallista ja kohtuuhintaista.

EU:n päästökauppa, Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU, uusi ilmastolaki sekä EU:n fit for 55 -paketti tulevat kaikki muokkaamaan kansainvälistä ja kansallista ilmastopolitiikkaa ja siten muuttamaan kuntien toimintaympäristöä. Ilmastolain päivitykseen sisältyy kunnille ilmastopolitiikan edistämismuutokset.

Resurssiviisuus kytkeytyy myös asukkaiden hyvinvointiin. Ilmastonmuutoksella on jo nyt negatiivisia terveysvaikutuksia muun muassa lasten ja nuorten mielenterveyteen. Ilmastoahdistuksesta on tullut jonkinasteinen sukupolvikokemus.

Hämeenlinnan päästöt asukasta kohti vuonna 2019 olivat 5,3 t CO₂-ekv ilman teollisuutta, kun ne kaikissa CO₂-raportissa mukana olevissa kunnissa vaihtelivat välillä 2,7–14,4 t CO₂-ekv. CO₂-raportin kuntien keskimääräinen asukaskohtainen päästö vuonna 2019 oli 6,2 t CO₂-ekv. Vuotuisen päästövähennyksen olisi oltava noin 6–8 prosenttia, jotta Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmantavoitteeseen päästäisiin.

Hämeenlinnassa ilmastonmuutoksen haastetta on lähdetty ratkomaan Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmalla, jonka tavoitteena on, että Hämeenlinna on hiilineutraali vuonna 2035. Tämä vaatii noin 80 % päästövähennyksen vuoden 2010 tasosta, jolloin loput n. 20 % kaupungin alueella syntyvistä päästöistä sidotaan hiilinieluihin tai kompensoidaan. Hiilineutraaliutta tavoitellaan ensi sijaisesti sellaisilla toimenpiteillä, jotka tuottavat todennäköisesti suurimman vaikuttavuuden. Keväällä 2021 valmistuneen Kanta- ja Päijät-Hämeen maankäytön hiilinielut ja -varastot (FCG 2021) selvityksen mukaan Hämeenlinnan alueen vuotuinen hiilinielu on 97 kt CO₂e. Nykyinen hiilinielun taso vastaa melko hyvin tarvittavaa nielua loppujen kaupungin ilmastopäästöjen sitomiseksi. On kuitenkin otettava huomioon, että 80 % päästövähennyksen aikaansaaminen on haastavaa ja nykyisten skenaarioiden mukaan todellinen saavutettava päästövähennys vuoteen 2035 mennessä voi jäädä noin 60 prosenttiin. Joko kaupungin alueella tulisi siis tukea entistä vaikuttavampia ilmastotoimenpiteitä tai vaihtoehtoisesti kaupungin hiilinielua tulisi kasvattaa.

Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset

Hämeenlinnan kaupunkistrategia on jaettu kolmeen päämäärään (hyvinvointi, elinvoima, resurssiviisuus). Hyvinvoinnin näkökulmasta kahden muun päämäärän eteen tehtävä työ tukee myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Elinvoimainen ja hiilineutraali kaupunki on hyvä pohja hyvinvointityölle.

Kuntalain (2015/410) mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan perustehtävä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kohdistuu kuntalaisiin sekä heidän elinympäristöönsä. Hyvinvointisuunnittelulla edistetään kuntalaisten terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta sekä kehitetään toimenpiteitä, jotka tekevät Hämeenlinnan kaupungista hyvän paikan asua. Kaupungin perustehtävänä on luoda edellytykset hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi toimivilla peruspalveluilla niin, että turvataan viihtyisät ja turvalliset asuinalueet, julkinen liikenne, hoidetut puistot, monipuoliset ja saavutettavat liikuntapaikat, vilkas kulttuurielämä, tapahtumat ja elävä maaseutu.

Kaupunki ei kuitenkaan voi tehdä työtä yksin, vaan tärkeitä kumppaneita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ovat asukkaat, kolmannen sektorin toimijat, oppilaitokset sekä yritykset.

Hämeenlinnan kaupungissa asukkaiden hyvinvointi on osa strategiaa. Strategian yksi päämäärä on olla hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset. Päämäärää tavoitellaan kolmen tavoitteen kautta: hämeenlinnalaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät, peruspalvelut ovat oikein mitoitettuja ja aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja terveyttä. Tavoitteita kohti kuljetaan erilaisten suunnitelmien, hankkeiden sekä toimialakohtaisten ja poikkihallinnollisten toimenpiteiden avulla.

Kuntalaki (2015/410), terveydenhuoltolaki (1326/2010) sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittavat kunnat ja hyvinvointialueet edistämään ja seuraamaan asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä ja niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä raportoimaan tästä valtuustolle. Tehtävässä onnistuminen edellyttää tiedontuotantoa, joka tukee niin johtamista kuin päivittäistä asiakastyötä. Hämeenlinnan kaupungin keväällä 2021 valmistuneessa laajassa hyvinvointikertomuksessa 2017–2021 vastataan lakivelvoitteeseen, ja kerrotaan asukkaiden hyvinvoinnin tilasta. Myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä Hämeenlinnan esteettömyysohjelma ovat merkittäviä hyvinvointia edistäviä asiakirjoja.

Keväällä 2022 valmistuvassa hyvinvointisuunnitelmassa asetetaan tulevalle neljälle vuodelle tavoitteet ja toimenpiteet hämeenlinnalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvointisuunnitelman laadinta kulkee käsi kädessä kaupungin strategiatyön kanssa, mikä vahvistaa strategian ja hyvinvoinnin edistämisen välisiä kytköksiä ja strategista hyvinvointijohtamista.

Kuntien hyvinvointityö on suuressa muutoksessa sosiaali- ja terveystalveluiden siirtyessä hyvinvointialueille vuonna 2023. Muutoksen yhteydessä kunnan ja hyvinvointialueiden roolit ja toimintamallit hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on määriteltävä selkeästi. Yhteistyötoimintamallin rakentaminen hyvinvointialueen kanssa on ensiarvoisen tärkeää asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Yhteneväinen toimintamalli tukee hyvinvointityötä niin maakunnassa kuin kunnassa. Kunnan hyvinvointitehtävä on laaja-alainen, eikä koske vain sosiaali- ja terveystalveluita. Kunnan tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia aktiiviseen elämään turvallisessa, viihtyisässä ja terveellisessä asuinympäristössä. Tulevaisuudessa kunnan rooli monialaisen ja poikkialhallinnollisen hyvinvoinnin edistämiseksi tulee korostumaan sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille.

Sosiaali- ja terveystalvelu -uudistuksen lisäksi nykyisiä ja tulevia hyvinvointiin liittyviä haasteita ovat muun muassa eriarvoisuuden vähentäminen, sosioekonomisten terveyserojen kaventaminen sekä kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen. Valtioneuvoston (2021:27) Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 -periaatepäätöksellä linjataan niitä toimia, joilla suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuus saadaan vähenemään vuoteen 2030 mennessä. Periaatepäätöksen ja sen toimeenpanosuunnitelman tärkein tavoite on vähentää eri väestö- ja ikäryhmien hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvää eriarvoisuutta Suomessa.

Toimenpiteet painottuvat neljälle osa-alueelle: Toimenpiteiden avulla lisätään ihmisten osallisuutta ja parannetaan yhdenvertaisuutta. Samalla kehitetään arkiympäristöjä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta. Niin ikään lisätään ihmisten mahdollisuuksia hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävään toimintaan. Tämä tarkoittaa siten myös oikeutta ja mahdollisuuksia yhdenvertaisiin ja laadukkaisiin palveluihin. Toimenpiteillä on tarkoitus myös edistää päätöksenteon vaikuttavuutta, mikä edellyttää myös päätösten vaikutusten ennakoarvointimallin jatkokehittämistä ja hyödyntämistä siten, että kuntalaiset otetaan prosessiin mukaan.

Periaatepäätöksen sisältö on otettava huomioon Hämeenlinnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä muun muassa seuraavaa hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa. Hämeenlinnan strategiassa keskeisiksi tavoitteiksi nimetyt hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen sekä asukkaiden osallisuuden tukeminen ovat ensiarvoisen tärkeitä ja tavoiteltavia asioita myös tulevaisuudessa. Käytännössä tulevina vuosina tehdään muun muassa entistä enemmän julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä, annetaan asukkaille entistä parempia ja monipuolisempia mahdollisuuksia vaikuttaa asuinympäristöönsä ja harrastusmahdollisuuksiinsa, tuodaan tehokkaita toimintamalleja etsivään vanhustyöhön sekä kehitetään ja otetaan käyttöön uusia keinoja parantaa kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia.

Vuoden 2022 strategisesti tärkeitä asioita ovat:

- Kaupunkistrategian päivittäminen
- Väestön kasvua edistävät toimenpiteet ja palvelutarjonnan suhteuttaminen väestörakenteen muutokseen
- Hyvinvointialueen ja uuden kunnan valmistelu
- Talouden tasapainottaminen
- Elinvoiman elvyttäminen ja yritysmyönteisyyden kasvattaminen
- Hyvinvoinnin turvaaminen haastavassa taloudellisessa tilanteessa
- Työelämän uudistaminen
 - Kaupungin organisaatiossa
 - Hämeenlinna monipaikkaisen yrittämisen ja työn tekemisen kaupunkina
 - Työvoiman saannin mahdollistaminen kaikin keinoin
 - Työllisyyden hoidon muutoksiin valmistautuminen
- Ilmastopolitiikan toteuttaminen
- Positiiviseen viestintään ja kaupunkimarkkinointiin panostaminen
- Kunnioittavan keskustelukulttuurin kehittäminen

Talouden lähtökohdista vuodelle 2022 tulee tunnistaa covid19-epidemian tuottamat kertaluontoiset valtionosuudet, jotka poistuvat. Taloussuunnitteluvuosina talouteen tulee erittäin merkittävät muutokset maakuntauudistuksessa ja TE-palvelujen siirrossa kunnille. Edelleen on paneuduttava palvelujen tuottamiseen kustannustehokkaasti sekä laadukkaasti. Talouden tasapainottamiseksi on otettava kaikki mahdolliset keinot käyttöön.

Talouden haasteiden voittamisessa kaupungin elinvoimaisuus tulopohjan vahvistamisessa on kiistatonta. Elinkeinotoimessa on edelleen edistettävä uusien yritysten syntymistä ja sijoittumista Hämeenlinnaan sekä lisättävä alueen elinvoimaa. On lisäksi tärkeää kehittää yrittämisen edellytyksiä keskittymällä olemassa olevien yritysten kasvun, uusiutumisen, verkostoitumisen ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yhteiseen markkinointiin.

Huomiota on kiinnitettävä Hämeenlinnan verkostoyhteistyöhön yritysten, järjestöjen, kuntien sekä muiden sidosryhmien kanssa ja selvitettävä uusia yhteistyön mahdollisuuksia. Kaupungin on tarkoituksenmukaista panostaa myös yritysilmapiiriin ja toimintaympäristön kehittämiseen sekä sujuvoittaa edelleen kaupungin palveluprosesseja yritysten näkökulmasta. Tässä kaupunkiorganisaation yksikkö- ja toimialat ylittävän yhteistyön painoarvo korostuu.

Palvelujen laatuun ja palvelujen saatavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota etenkin henkisen toimintaympäristön muututtua covid19 -kriisissä uhkaavammaksi. Hyvinvointia tuetaan monin palveluin, mutta samalla myös kiinnitetään huomiota jokaisen omaan vastuuseen hyvinvoinnista. Sähköisiä palveluja kehitetään tukemaan omaehtoista toimintaa laajasti kaikilla toimialueilla.

Työelämän muutoksen avulla uudistetaan työelämää osana toimintakulttuurin kehittämistä ja Työn ilon toimintamallia. Muutoksen tavoitteena on työn joustojen ja uusien työn tekemisen tavan uudistamisen avulla parantaa työn tuloksellisuutta, lapsiystävällisenä kuntana tukea työn ja muun elämän yhteensovittamista ja arjen sujuvuutta sekä tukea hiilineutraaliustavoitetta vakiinnuttamalla etätyö yhdeksi työnteon muodoksi. Luopumalla vanhasta kaupungintalosta saavutetaan myös merkittäviä säästöjä.

Hämeenlinnaa tulee kehittää myös monipaikkaisena työn, pendelöijien ja yrittämisen kaupunkina. Kaupungin tulee mahdollistaa yritysten helppo sijoittuminen myös etätyöpisteiden muodossa. Haasteena on työvoiman saanti työllisyyden parantuessa. Kaupungin tulisi edistää työvoiman saantia kaikin mahdollisin keinoin. Vuoden 2020 alussa käynnistynyttä Parkkia tulee edelleen kehittää ja markkinoida yritysten, yrityskehitystä tekevien toimijoiden ja työllistämistä edistävien toimijoiden yhteisenä toimintaympäristönä. Lisäksi kaupungin tulee nimetä vastuullinen taho vastaamaan siitä, että etätyön ja pendelöinnin edellytyksiä parannetaan. Kaupungin tulee vuosittain kartoittaa Hämeenlinnaa muuttaneiden ja Hämeenlinnasta pois muuttaneiden näkemyksiä kaupungin vetovoimasta, jotta kaupunki voi tehdä tarpeelliset toimenpiteet veto- ja pitovoiman ylläpitämiseksi.

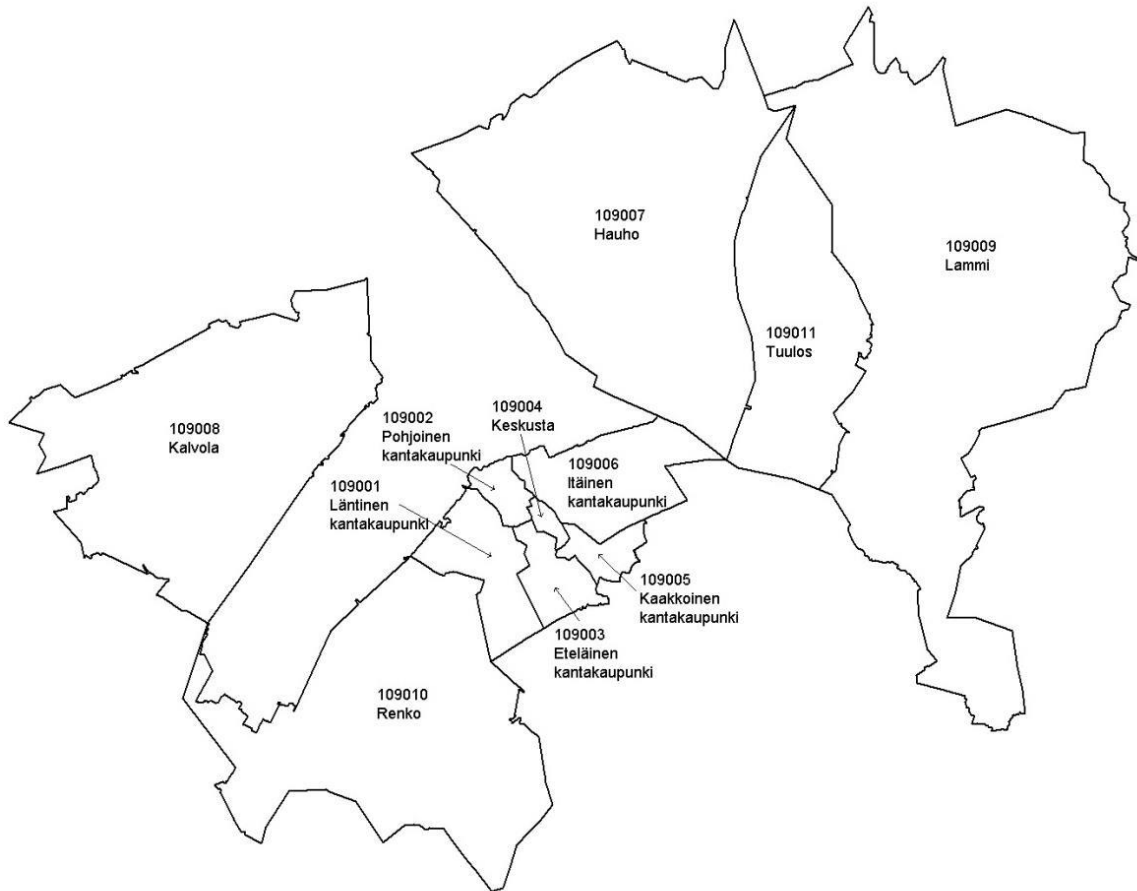
Työllisyyspalvelujen kuntakokeilussa otetaan käyttöön pohjoismainen malli vuoden 2022 alusta lukien. TE-palvelujen siirtoa kaupungin vastuulle siirretään vaiheittain, kunnes vuoden 2024 alusta lukien palvelut siirtyvät kokonaisuudessaan kunnan vastuulle.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa helmikuussa 2020. Ohjelmaa toteuttamalla haluamme säilyttää tulevillekin sukupolville mahdollisuuden nauttia terveistä, turvallisista ja monimuotoisista asumisen ja toiminnan ympäristöistä. Onnistumme tässä vastaamalla haasteisiin ilmastonmuutoksen hidastamisesta sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Resurssiviisaana kaupunkina pyrimme hyödyntämään modernia teknologiaa energian kulutuksen vähentämiseen, sujuvaan ja vähäpäästöiseen liikkumiseen, ympäristöämme huomioon ottavaan yhdyskuntarakenteeseen, kulutuksen vähentämiseen, materiaalin kiertoon sekä veden puhtauteen.

Viimeiset vuodet ovat olleet positiivisia väestön kehityksen osalta. Etenkin kuntien välisessä muutossa tilanne on ollut hyvä. Positiivinen muuttoliike, yritysten ja työpaikkojen kehitys sekä työntekijöiden saatavuus ovat merkittäviä tekijöitä kaupungin tulopohjan vahvistamisessa. Tasapainoisella väestön kehityksellä suhteessa palveluverkon riittävyteen turvataan osaltaan kaupungin taloudellista menestymistä. Positiivisella viestinnällä ja kaupungin markkinoimisella lisätään kaupungin veto ja pitovoimaa.

Työn ilo -konseptissa on vuorossa 'Arvosta jokaista kohtaamista' -teema ja kaupunki on mukana Ylen ja Erätaukosäätiön Hyvin sanottu -hankkeessa. Hankkeen, kuten myös 'Arvosta jokaista kohtaamista' -teeman, tavoitteena on kunnioittavan keskustelukulttuurin ja kohtaamisen kehittäminen. Menestyvän kaupungin yksi merkittävä edellytys on sujuva yhteistyö kumppaneiden kanssa. Kaupunki pärjää haasteissa, kun yksilöiden ja yhteisöjen välillä on toimiva vuorovaikutus.

MAANKÄYTTÖ

Kanta-Hämeenlinna

Vuonna 2018 valmistui kantakaupungin yleiskaava 2035 ja vuonna 2019 valmistui keskustavisiio 2035. Kaupungin asuntotuotannosta valtaosa on asuinkerrostaloja, jotka sijoittuvat olemassa olevan kaupunkirakenteen sisään. Myös pientalotonttien houkuttavuus on erityisen suuri tiivistyville alueilla. Viime vuosina painopiste on siirtynyt keskustan itäosaan, Keinusaareen ja Asemanrantaan. Lähitulevaisuudessa painopiste siirtyy keskustan eteläosaan, Hämeensaareen, jonne valmistui ensimmäinen uuden yleiskaavan mukainen asemakaavan muutos kesällä 2021. Myös Jukolan alue tulee kasvamaan uuden sairaalan ja Ahvenistonmäen asuinalueen rakentumisen myötä. Pientaloja varten kaavoitetaan uusia alueita kantakaupungin itä- sekä länsiosissa sekä Miimalassa. Olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistämistä jatketaan keskustan lähellä sijaitsevilla pientaloalueilla.

Palvelutoiminnoille syntyy laajenemistilaa keskustan tuntumassa torin ympäristöstä ja Hämeensaaresta sekä myöhemmin erityisesti Harvialantien varresta. Keskustan väkiluku on kasvanut voimakkaasti viimeisien vuosien aikana ja saman kehityksen oletetaan jatkuvan. Tiiriön alue on rakennettu käytännössä täyteen, joten tulevaisuudessa tilaa vaativan kaupan alue tulee laajenemaan Mäkelään, Kirstulaan ja myöhemmin radanvarteen keskustan itäpuolelle.

More-alueen kasvu jatkuu erityisesti tuotanto-, logistiikka- ja pienyritysrakentamisessa. Alueen uuden eritasoliittymän myötä alueen painopiste siirtyy etelämmäksi ja tulee yhdistymään Janakkalan Rastikankaan elinkeinoalueen kanssa.

Seuraavassa on luonnehdittu kehitystä suuralueittain.

Läntinen kantakaupunki (109001)

Kantakaupungin yleiskaavan 2035 mukaisesti kaavoitetaan uusia omakotialueita. Lähivuosina pyritään etsimään kaavoitettavia alueita olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisässä ja myöhemmin

siirrytään Sammontorpan alueelle Terttiin sekä myöhemmin Luolajan kylän alueelle. Samassa yhteydessä rakennetaan ja/tai kunnostetaan pääkatujen ja pääpyöräilyreittien kokonaisuus.

Pohjoinen kantakaupunki (109002)

Tiirion alueella tapahtuu rakenteen täydentymistä ja toimintojen muuntumista. Kaupan alue voi laajeta pohjoiseen Mäkelän alueelle. Kirstulan alueelle tulee sijoittumaan tilaa vievää kauppaa. Alueen liikenneverkkoa tullaan parantamaan kehittyvän maankäytön myötä. Asuinalueet ovat käytännössä täyteen rakennettuja.

Eteläinen kantakaupunki (109003)

Visamäen alueen korkeakoulukeskus kehittyi edelleen. Alueelle on rakentumassa asumista ja palveluja. Miemalan alueelle rakentuu uusi pientaloalue. More-yritysalueita kehitetään kantakaupungin yleiskaavan mukaisesti. Alueelle suunnitellaan uutta eritasoliittymää yhdessä Janakkalan kunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.

Keskusta (109004)

Keskustan kehävyöhykkeen kerrostalorakentaminen etenee Keinusaassa, Vanajanrannan alueella sekä Asemanrannan alueella. Hämeensaaren asemakaavoitusta jatketaan kaupungin omistamien alueiden osalta. Ruutukaavakeskustaan kaavoitetaan myös täydennysrakentamiskohteita. Keskustaan on syntynyt jo uusia asumisen paikkoja länsireunaan, Suomen Kasarmeille sekä Keinusaareen ja Asemanrantaan. Jatkossa keskusta-alue tulee laajenemaan itään radanvarteen ja etelään kohti Kantolaa.

Kaakkoinen kantakaupunki (109005)

Katumalla on vapaita kaupungin omistuksessa olevia kerros- ja rivitalotontteja, joiden kehittämistä tutkitaan. Käikälän suurteollisuusalueen yrityksille on varattu tilareservejä laajennuksia varten. Alueelle on kaavoitettu vähäisissä määrin tontteja myös uusille yrityksille Paikkalantien varressa. Yksityisessä omistuksessa olevat Hongiston ja Kartanonrannan alueet tulevat lisäämään pientalojen määrää alueella. Vanajanlinnan aluetta kehitetään matkailutoiminnoille.

Itäinen kantakaupunki (109006)

Hättilän ja Asemantaustan suojelukaavoituksen valmistuttua laaditaan suojelukaava myös Sairion pientaloalueelle. Pientaloasutus laajenee Vanajanlinnantien varrella sekä Siirin alueella. Palvelu- ja työpaikkatoimintojen kehittäminen Radanvarren alueella (ent. Suosaari) toteutetaan 10-tien kehittämisen ja mahdollisen Paasikiventien jatkeen rakentumisen myötä. Keskusta tulee myöhemmin jatkumaan Harvialantielle saakka.

Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet

littalan keskustan kaavarungon pohjalta on tarkoitus tiivistää olemassa olevaa taajamaa erityisesti seisakkeen läheisyydessä. Kaavarungossa on tutkittu myös moottoritien eritasoliittymään tulevan yritysalueen kehittämismahdollisuuksia. Rengon keskustaa kehitetään täydennysrakentamisella sekä keskustan tuntumassa sijaitsevilla pientalotonteilla. Lammin keskustan läheisyydestä on hankittu usealta suunnalta maata, mikä mahdollistaa kirkonkylän kehittämisen pitkälle tulevaisuuteen. Tuuloksen kaavavaranto on hyvä. Hauholla kaavoitetaan keskustan pieniä kohteita. Pitäjissä on lisäksi vireillä pieniä kaavamuutoksia ja yksityisten laatimia rantakaavamuutoksia. Myös suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset ohjaavat suuresti maaseudun rakentamista. Vuonna 2021 päätettiin lisäksi rantarakentamisen periaatteista, jotka tulevat ohjaamaan loma-asuntojen muuttamista vakituiseen asumiseen.

Tonttivaranto

Tonttivarantotilannetta pyritään kasvattamaan. Kantakaupungin alueella pientalotonttien tarjonta on kohtalainen. Pulaa on erityisesti kaupunkirakenteen sisään sijoittuvista tonteista, joiden kysyntä on ollut suurta mm. Metsäharjun alueella. Kantakaupungin ulkopuolella pientalotontteja on määrällisesti riittävästi. Osin ne eivät kuitenkaan rakentamisolosuhteiltaan ja kooltaan vastaa kysyntää. Pitäjien tonttivarannosta merkittävä osuus on yksityisomistuksessa erityisesti littalassa. Viime vuosina Keskustaa reunustavien pientaloalueiden tontinjakojen kysyntä on kasvanut. Tontinjakoja pyritään tekemään kysyntää vastaavasti.

Yritystonttitilanne on hyvä. Moreenissa on hyvin monipuolista yritystonttien kysyntää. Moreenin kysyntä tulee kasvamaan voimakkaasti uuden eritasoliittymän myötä. Hauholla, Kalvolassa, Lammilla, Rengossa ja Tuuloksessa yritystontteja on myös määrällisesti riittävästi, mutta osa alueista kaipaa kehittämistä tonttien haluttavuuden parantamiseksi. Elinkeinotonttien kaavoitusta tehdään suurelta osin suoraan yksittäisten yritysten tarpeisiin.

Hämeenlinnan tonttivaranto 30.8.2021 (suluissa tilanne 31.8.2020)			
	AO	AR+AK	Yritys
Kanta-Hämeenlinna	86 (103)	22(27)	38 (42)
Hauho	22 (22)	4 (4)	6 (6)
Kalvola	12 (12)	7 (9)	0 (0)
Lammi	18 (18)	7 (7)	2 (2)
Renko	14 (16)	3 (3)	3 (3)
Tuulos	18 (18)	5 (5)	2 (2)
Yhteensä	170 (189)	41 (55)	51 (55)

Kaupunkirakenteen muutoksen pääpiirteet

Kanta-Hämeenlinna

Edellä luonnehditun kehityksen mukaan:

- Läntisen suuralueen kasvu on tasoittunut. Merkittävää kasvua on vain uudisrakentamisalueilla rakentaminen kasvattaa asukaslukua nykyisestään. Muilla alueilla väestö ikääntyy ja asukasluvu hieman vähenee. Vanhoilla alueilla on alkamassa sukupolven vaihdos samalla tavalla kuin itäisillä pientaloalueilla. Tulevaisuuden asumisen painopistettä läntisillä alueilla suunnataan Hirsimäen itäpuolelle, Ahvenistonmäelle ja Luolajan alueelle
- Pohjoisen suuralueen asukasluvussa ei tapahdu suuria muutoksia. Vanhoilla alueilla väestömäärä on hiljalleen laskussa. Tiiriön kaupallisten palvelujen alueen kasvu on saavuttamassa rajansa ja uutta kaupallista rakentamista on syntymässä lähinnä valtatie 3:n itäpuolelle Kirstulaan.
- Eteläisen suuralueen asukasluvun kasvu on tasaantumassa. Korkeakoulukeskuksen alueen muuttuminen asumiseen nostaa jonkin verran asukasmäärää. Alue on selvästi painottunut korkeakoulualueeksi ja työpaikkakeskittymäksi. Asukasluvu kasvaa jonkin verran myös Miemalassa, jonne suunnitellaan uutta asuinalueita. Moreenin alueen yleiskaavoitus turvaa tulevaisuuden elinkeinotonttitarjonnan ja sen myötä työpaikkojen määrän tasaisen kasvun. Moreeniin suunnitellaan uutta eritasoliittymää, jonka arvioidaan lisäävän alueen houkuttavuutta merkittävästi sekä yhdistävän Moreenin ja Janakkalan Rastikankaan yhdeksi Etelä-Suomen suurimmista yritysalueista.
- Keskustan suuralueella asukasluvu on kääntynyt selvään kasvuun Keinusaaren, Goodmanin, Vanajanrannan ja Asemanrannan toteutuessa. Kauppakeskus lisää merkittävästi liiketilan tarjontaa ja tasapainottaa siten keskustan ja Tiiriön välistä kaupallista kokonaisuutta. Keskustan liiketiloissa korostuvat erilaiset ravintola- ja hoivapalvelut. Lähitulevaisuudessa Hämeensaaren toteutuminen ja ruutukaavakeskustan täydennysrakentaminen tuo alueelle lisää asuntoja ja toimintoja. Keskustan palvelutaso pysyy korkeana.
- Kaakkoisella suuralueella kasvua tulee tapahtumaan yksityisomistuksessa olevilla Kartanonrannan ja Hongiston alueilla. Myös Katuman alueen asukasluvu tulee kasvamaan

jonkin verran uuden rakentamisen myötä. Äikäälässä väkiluku kasvaa hiljalleen. Vanajanlinnan alueen matkailutoiminnat kehittyvät edelleen.

- Itäisen suuralueen väkiluku kasvaa Siirin, Vanajanlinnantien varren ja Ruununmyllyn rakentuessa. Vanhoilla asuntoalueilla väestömäärä kuitenkin hiljalleen laskee. Vanhoilla alueilla on monipuolinen ikärakenne, mikä helpottaa alueiden palveluiden suunnittelua.

Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet

Pitäjät kehittyvät ensisijaisesti pääkeskuksiensa varassa nykyisillä asemakaava-alueilla. Väestö kasvaa hieman litalassa ja vähenee maltillisesti muissa kyläkeskuksissa. Palvelutoimintojen uudelleenjärjestelyihin varaudutaan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti ja mahdollisia maankäytöltään vapautuvia alueita pyritään osoittamaan asuinkäyttöön. Työpaikka- ja palvelutoimintojen alueiden kehittämiseen varaudutaan erityisesti pääväylien läheisyydessä. Työpaikat tulevat lähivuosina pääosin säilymään.

Kaavoitusohjelma

Kaavoitusohjelman mukaisten keskeisten alueiden valmius asemakaavojen osalta infran suunnitteluun.

Kohde	K Asemakaavoitusvuosi I Kaavallinen valmius Infran suunnitteluun R Rakentaminen käynnissä		
	2022	2023	2024
Keskusta Linja-autoasema Engelinranta 1, Paasikiventien kortteli Engelinranta 2, Hämeensaari Torin alueen kehittäminen Ruusukortteli	I I K K	I I	K
Keinusaari Asemanrannan asuinalue Vanajantien varsi Vanajantien jatke, Hätilän voimalaitos Lääninsairaala	R R	K	K K
Ahvenisto Kantasairaala Ahvenistonmäen asuinalue	R	K	K
Moreeni Uusi eteläosa ja uusi eritasoliittymä Moreenin hankekaavoitus, jatkuva valmius Muut elinkeinoalueet Kirstula Mäkelän pienet hankkeet Paikkala Elinkeinojen hankekaavoitus, jatkuva valmius	K//R K R K I K	I/R K K/I K	R K K/I K
Pientalovaltaiset alueet Metsäharju Siiri 3 Jukolan pientalot Miemala Vanajanlinnantie Kolkanmäki	R I K/I K K	I/R I K	R R I K
Palveluverkon kaavallinen kehittäminen Myllymäen koulu HYK Lammin koulukeskus	K I/R K/I	R	
Kulttuuriympäristön suojele Sairio	K	K	
Pitäjien uudet asuinalueet Iittalan vanha koulu Lammin Kuurnatie	K	I K	R I

Maankäytön strateginen suunnittelu ja yleiskaavoitus

Maankäytön suunnittelun strateginen merkitys kaupungin kehittämisessä on keskeinen. Vireillä on laajoja hankkeita, kuten Asemanrannan, Hämeensaaren, ruutukaavakeskustan ja Moreenin alueiden kehittäminen. Asumisen osalta erityistavoitteena on uusien asuntoalueiden monipuolisuus ja korkea laatu. Omakotivaltaisen asumisen pääsuunta on idässä Siiri. Lännessä tärkeimmät alueet ovat nykyisten alueiden sisään sijoittuvat täydennysrakentamisen alueet, kuten Metsäharju, Jukola ja Kolkanmäki. Myöhemmin rakentuvat Luolaja, Sammontorppa ja Tertti. Etelässä keskeisin laajenemisaalue on Miemala.

Pitäjissä on laadittu asemakaavoja uusille asunnoille Rengossa, Eteläisissä ja Lammilla. Uusia alueita tulee myöhemmin myös litalan ja Lammin keskustoihin. litalassa tutkitaan uuden yritysalueen sijoittamista moottoritien varteen. Pitäjissä on nykyisin tarjolla riittävästi tonttivarantoa asumiseen, joten uudisalueiden asemakaavoitus siirtyy lähivuosiin. Ensimmäisenä toteutunee Lammin ja litalan hankkeet.

Kaavoitusta ja tonttituotantoa ohjaavat maankäytön linjaukset, yleiskaava sekä erilaiset maankäytön ohjelmat. Maankäytön suunnittelun kriittinen menestystekijä on kokonaisvaltainen ennakoiva maankäytön suunnittelu. Strategisen yleiskaavan avulla on mahdollisuus helpottaa kaavavarantotietojen hallintaa, maankäytön toteutusohjelman laadintaa ja toteutuksen ajoitusta.

Yleiskaavoitus

Kantakaupungin oikeusvaikutteinen yleiskaava tuli voimaan vuonna 2020. Siinä osoitetaan mm. keskeiset nykyrakenteen muutosalueet, liikenneverkon muutokset sekä täydennysrakentamisen periaatteet.

Tavoitteena on aloittaa uuden koko kaupungin kattavan oikeusvaikutteisen yleiskaavan valmistelu vuonna 2022. Valmistelu aloitetaan keskustavision päivityksellä, sekä rannalla asumisen periaatteiden valmistelulla. Yleiskaavan tavoitteet asetetaan vuoden 2022 aikana. Yleiskaava laaditaan koko kaupungin alueelle. Samalla yleiskaava päivitetään myös kantakaupungin alueella muuttuneen toimintaympäristön sekä ympäristöselvitysten osalta.

Viime vuosina on edistetty rannalla asumista erityisesti pitäjissä. Tämä trendi jatkuu lähivuosina.

Asemakaavoitus

Asemakaavoituksen tavoitteena on mm. turvata rakentamisen edellyttämä tonttituotanto, elinkeinotoimijoiden tarpeet sekä ajankohtaisten suurten hankkeiden kaavoitus. Keskustassa ja sen lähistöllä on lukuisia asemakaavahankkeita. Kaupungin länsiosassa nykyisiä pientaloalueita tullaan tiivistämään ja kaavoittamaan uusia asuntoalueita yleiskaavan mukaisesti. Uusia alueita tulee myös kaupungin itäosaan. Keskustan reunavyöhykkeen pientaloalueiden tiivistäminen yleiskaavan mukaisesti on myös kasvussa.

Moreenin alueen asemakaavoitus on osin ennakoivaa ja osin hankekaavoitukseen perustuvaa. Tärkein tavoite on saada alueelle uusi eritasoliittymä vuosien 2025–26 aikana. Lisäksi omana työnä laaditaan pieniä asemakaavamuutoksia muille elinkeinoalueille. Kalvolassa varaudutaan keskustan ja lasimäen sekä seisakkeen alueen kehittämiseen. Lammilla on tarkoitus aloittaa kaavamuutoksia keskustassa.

Tärkeimpien kaavoituskysymysten pohjaksi valmistellaan kaavarunkoja, joiden mukaan asemakaavoitus voi edetä. Ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään pääosin merkittävien kaavoituskohteiden lähtökohtien suunnittelussa ja maanomistajien kanssa tehtävissä kumppanuushankkeissa. Lisäksi ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään kaavojen vaatimien selvitysten tekemiseen, joita ovat mm. luonto-, maaperä-, melu- ja liikenneselvitykset sekä kaupalliset selvitykset.

HENKILÖSTÖ

Kaupungin henkilöstömäärä on vuoden 2021 aikana ollut keskimäärin yhteensä 3 488 henkilöä, joka on 87 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Talousarviovuoden tavoite on, että uusia vakansseja perustetaan vain, jos lainsäädäntö sitä edellyttää tai toimintaa kotiutetaan. Henkilöstöresurssien määrää hallitaan luonnollista poistumaa hyödyntäen ja työtehtävien uudelleen järjestelyjen avulla.

Eläköitymisennusteen mukaan Hämeenlinnan kaupungissa eläköityy vuoden 2022 aikana yhteensä 127 henkilöä (3,8 % koko henkilöstöstä). Näistä henkilöistä arviolta 92 jää vanhuuseläkkeelle ja 18 työkyvyttömyyseläkkeelle. Henkilöstösuunnittelussa toimialat ovat huomioineet eläkepoistuman, jonka hyödyntäminen on kuitenkin haasteellista, koska poistuma on runsasta erityisesti niissä ammattiryhmissä, joissa poistuva osaaminen on korvattava mitoitusten takia tai palvelutarve vaatii henkilöstöresurssien säilymistä.

Henkilöstömääräarvio:

2022: 3 260 htv

2023: 1 800 htv

2024: 1 800 htv

Henkilöstöohjelman tavoitteiden mukaisesti pysyvät palvelut pyritään tuottamaan vakituisten resurssien voimin ja tavoitteena on, että vakituisen henkilöstön osuus koko henkilöstöstä olisi vuositasolla keskimäärin n. 85 %.

Henkilöstökustannukset

Henkilöstökustannuksiin on vuonna 2022 varattu 165,566 milj. euroa, josta palkkoja ja palkkioita on 129,696 milj. euroa. Henkilöstökustannuksiin sisältyvien henkilösivukulujen ja eläkekulujen määrä on 35,870 milj. euroa.

Palkkaperusteisten henkilöstösivukulujen arvioidaan vuonna 2022 olevan seuraavat:

- KuEL ja VaEL eläkevakuutusmaksu 17,33 %
- SV-maksu 1,42 %
- Työttömyysvakuutusmaksu 2,04 %
- Tapaturmavakuutusmaksu, yleinen 0,75 %
- Tapaturmavakuutusmaksu, pelastustoimi 0,82 %
- Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,04 %

Kunta- alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 28.2.2022 asti. Työmarkkinaneuvottelut ovat kesken, joten mahdollisten palkantarkistusten ajankohtaa ja suuruutta ei ole tiedossa.

Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten erityisesti palkkamenojen kasvun hillitseminen tiukan rekrytointilupakeskustelun avulla on välttämätöntä. Myös palkantarkistusten osalta noudatetaan tiukkaa linjaa ja palkantarkistuksia tehdään vain työn vaativuuden olennaisesti lisääntyessä.

Jatkuvaa kehittämistä ja Hämeenlinna 2023

Työhyvinvoinnin, johtamisen, henkilöstön saatavuuden ja Työn ilo -toimintamallin kehittäminen ovat kaupungissa vuodesta toiseen jatkuva tavoite. Henkilöstöpalveluiden johdolla pyritään löytämään ja kokeilemaan uusia ja innovatiivisia tapoja tukea henkilöstöjohtamista ja henkilöstön työhyvinvointia. Vuonna 2022 Työn ilon toimintamallin viimeinen teema 'Olen Hämeenlinnan väkeä' toimii koko Työn ilon toimintamallin yhteenvetona.

Sekä vuonna 2022 että suunnittelukaudella kehittämisen kärkitavoitteena on uudistuneen strategian mukaisen menestyvän Hämeenlinna 2023 rakentaminen.

Vuonna 2022 kehittämistyöpanos keskittyy hyvin voimakkaasti hyvinvointialuevalmisteluun, onnistuneiden henkilöstösiirtojen varmistamiseen ja Hämeenlinna 2023 -toiminta- ja työskentelykulttuurin organisoimiseen. Suunnitteluvuosina vahvistetaan Hämeenlinna 2023 -toiminta- ja työskentelykulttuuria.

Henkilöstöpoliittiset linjaukset vuodelle 2022

Laadukas ja ennakoiva henkilöstösuunnittelu on yksi Hämeenlinnan kaupunkistrategiaa toteuttavan henkilöstöohjelman kriittisistä menetystekijöistä. Ennakoivan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on varmentaa, että organisaatiolla on sekä lyhyellä, että pitkällä tähtäimellä oikea määrä henkilöstöä oikeassa paikassa ja tarkoituksenmukaisin kustannuksin.

Ennakoivassa henkilöstösuunnittelussa toimialat arvioivat eläköityvän ja vaihtuvan henkilöstön määrän sekä mm. mahdolliset osaamisen, palvelurakenteen, organisaatiomuutosten ja lainsäädännön aiheuttamat henkilöstörakenteelliset muutokset sekä osaamisen nykytason ja tulevaisuuden tarpeen. Henkilöstön saatavuuden varmistaminen uusien työkalujen ja rekrytointimenetelmien avulla huomioidaan myös henkilöstösuunnittelussa.

Kaupungin taloustilanteen takia ja hyvinvointialueen perustamiseen liittyvien virkasiirtojen takia on välttämätöntä, että kaikki uudet virat ja toimet harkitaan kokonaisuutena, ei vain toimialoittain. Tämän takia vain ne tehtävät, jotka liittyvät lakisääteisten mitoitusten varmistamiseen ja jo päätetyn toiminnan jatkamiseen voidaan täyttää välittömästi vuoden 2022 alusta. Muut virat ja toimet täytetään aikaisintaan 1.7.2022 edellyttäen, että tarvittavat vakanssit on perustettu. Tämä säästötavoite on huomioitu talousarviossa.

Talousarviokäsittelyssä hyväksytyt uudet vakanssit tarvitsevat kuitenkin aina erillisen täyttöluvan ennen rekrytoinnin aloittamista.

Kaupungin tehtävien, ostopalvelujen, hankintojen ja henkilöstön merkittävän osan siirtyessä hyvinvointialueelle erityisesti kaupungin konsernipalvelujen tehtävissä, volyyymeissa ja ostopalvelutarpeissa tapahtuu muutoksia, joihin on reagoitava ajoissa tehtävien ja henkilöstön uudelleenjärjestelyillä. Tähän ja muuhun talouden tasapainotukseen liittyvät menojen, sopimusten, hankintojen ja henkilöstön vähennykset tulee valmistella hyvien yhteistyökäytäntöjen mukaisesti toteutettavaksi kaupungin vuosien 2023 ja 2024 taloussuunnitelmissa.

TALOUSARVIO VUODELLE 2022

Kansantalouden kehitys

Suomen bruttokansantuote (markkinahintaan) kasvoi vuosina 2016–2019 (2016 2,8 %, 2017 3,2 %, 2018 1,1 % ja 2019 1,3 %). Vuonna 2020 bruttokansantuotteen volyyymi supistui 2,9 prosenttia. Valtiovarainministeriön syyskuussa julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan 3,3 % vuonna 2021. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 2,9 % vuonna 2022 ja 1,4 % vuonna 2023. Ennuste 2021 inflaatioksi on 1,8 % kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Inflaation ennustetaan kiihtyvän 1,6 prosenttiin vuonna 2022 ja edelleen 1,7 prosenttiin vuonna 2023. Työttömyysasteen arvioidaan 2021 olevan 7,8 prosentissa. Sen ennakoidaan laskevan 6,8 prosenttiin vuonna 2022 ja laskevan edelleen 6,4 prosenttiin vuonna 2023. Alla olevassa koosteessa ovat myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen syyskuussa 2021 julkaistut ennusteet:

	BKT-muutos %			Inflaatio %			Työttömyysaste %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
VM	3,3	2,9	1,4	1,8	1,6	1,7	7,8	6,8	6,4
ETLA	3,5	3,0	1,7	1,8	1,6	1,4	7,8	7,0	6,9
PT	3,0	3,5	1,8	1,7	1,3	1,3	6,8	5,7	5,2

Kuntatalouden kehitys

Valtiovarainministeriö on julkaisut 27.9.2021 Kuntatalousohjelman vuodelle 2022. Ohjelmassa esitetyn arvon mukaan kuntatalouden kehitys on ollut viimeiset kaksi vuotta hyvin poikkeuksellista. Vuoden 2019 ennätyksellisen heikosta tilanteesta kuntatalous päätyi talousluvuilla mitattuna melko hyvään tilanteeseen vuonna 2020. Tilanteen selvä vahvistuminen johtui koronaepidemiasta seuranneesta poikkeustilanteesta, jonka seurauksena valtio kohdisti kuntasektorille taloudellisesti huomattavan tukipaketin. Koronatuotet ylittivät kuntataloudelle epidemiasta vuonna 2020 aiheutuneet nettokustannukset. Edelleen myös vuosi 2021 on ollut covid-19-epidemiasta johtuen kuntataloudessa poikkeuksellinen. Epidemian hoitaminen ja torjuminen muun muassa rajoitustoimenpitein ovat hidastaneet paluuta normaaliin. Koronakriisin akuutin hoidon vuoksi useita terveydenhuollon kiireettömän hoidon toimenpiteitä on jouduttu siirtämään. Koronaepidemia ja siihen liittyvät mittavat tukitoimet ovat peittäneet hetkeksi kuntatalouden rakenteelliset ongelmat. Vuosi 2022 näyttääkin jälleen kuntatalouden kannalta hyvin vaikealta. Laskelmien valossa vuosi 2021 on kustannusten näkökulmasta kuntataloudelle koronasta johtuen selvästi raskaampi kuin vuosi 2020. Tämä heijastuu väistämättä myös vuodelle 2022, jolloin kertynyttä hoitovelkaa päästään purkamaan.

Kuntatalouden toimintamenojen kasvun arvioidaan hidastuvan 3,0 prosenttiin vuonna 2022, kun suuri osa koronaepidemian hoitoon vaadittavista lisäpanostuksista poistuu rokote kattavuuden parantuessa. Todennäköistä kuitenkin on, että covid-19-epidemia aiheuttaa kuntataloudelle välittömiä kustannuksia vielä myös vuonna 2022. Vuosi 2023 tulee olemaan hyvin poikkeuksellinen kuntataloudessa niin menojen kuin tulojenkin kehityksen osalta, sillä eduskunta hyväksyi 23.6.2021 hallituksen esityksen koskien hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistamista. Vuonna 2023 toimintamenojen laskuksi on arvioitu 54,8 prosenttia. Menojen kasvun arvioidaan asettuvan 1,7 prosenttiin vuosina 2024–2025. Toimintamenojen kasvu keskipitkällä aikavälillä aiheutuu pääosin hintojen noususta. Sote-uudistuksen jälkeen kuntatalouden jäljelle jäävistä kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen sekä koulutuksen järjestämisestä. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen laskennallinen palvelutarve on kääntymässä laskuun, johtuen 2010-luvun syntyvyyden laskusta. Jotta palvelutarpeen pieneneminen toteutuisi menosäästöinä, on

kunnissa valmistauduttava sopeuttamaan palvelutuotantoa palvelutarpeen muutokset huomioiden.

Kuntatalouden investoinnit ovat historialliseen kehitykseensä nähden varsin korkealla tasolla. Hyvinvointialueiden mukana kuntataloudesta arvioidaan siirtyvän investointeja 950 milj. euron edestä. Investointitason arvioidaan pysyvän korkealla tasolla, vaikka investointien nopeimman kasvuvauhdin arvioidaan olevan takana. Investointipaineet pysyvät merkittävinä muun muassa rakennuskannan iän ja väestön muuttoliikkeen vuoksi.

Hyvinvointialueen synty vaikuttaa kuntatalouden rahoitukseen. Rahoitusvastuun siirtyessä kunnilta valtiolle on valtion tuloja lisättävä ja kuntien tuloja vastaavasti vähennettävä pois siirtyvän rahoitusvastuun verran. Kunnallisveroprosentteja alennetaan kaikissa kunnissa yhtä suurella prosenttiyksiköllä sote-uudistuksen voimaantulovuonna. Myös yhteisöverotulojen jako-osuutta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion jako-osuutta kasvatetaan vastaavasti. Kuntien valtionosuuksista vähennetään hyvinvointialueille siirtyvien tehtävien rahoitus. Vuonna 2023 kuntien verotulojen arvioidaan laskevan 46,8 prosenttia ja valtionosuuksien 70,2 prosenttia.

Kuntatalouden toimintatulojen arvioidaan laskevan noin 33,4 prosenttiin vuonna 2023. Kuntien sote-kiinteistöistä saamat vuokratulot hidastavat toimintatuottojen laskua. Toimintatulojen arvioidaan kasvavan vuosina 2024–2025 keskimäärin prosentin vuodessa. Vuonna 2024 verotulot laskevat 4,5 prosenttia, mikä on seurausta siitä, että kuntien vuoden 2023 verotulokertymään vaikuttaa osin vielä aiempien vuosien korkeammalla veroprosenteilla maksuunpannut verot. Vastaavasti tapahtuu myös yhteisöverojen puolella. Verotulojen arvioidaan kasvavan vuonna 2025 noin 2,3 prosenttia. Valtionosuudet kasvavat indeksitarkastuksista johtuen vuonna 2024 3,9 prosenttia ja vuonna 2025 3,0 prosenttia.

Kuntatalouden menot pysyvät tuloja suurempina koko tarkastelujakson 2021–2025 lukuun ottamatta vuotta 2023, jolloin sote-uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Sote-uudistuksen myötä kuntataloutta rasittavat rakenteelliset ongelmat helpottuvat, kun nopeasti kasvavat sote-menot siirtyvät pois kuntien vastuulta. Siitä huolimatta kunnissa säilyi tarve tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten toteuttamiseen.

Hämeenlinnan talouden haasteet ja budjetin tasapainottaminen

Hämeenlinnan kaupungin talous olisi vuonna 2020 ollut noin 5,6 milj. euroa alijäämäinen ilman tulokseen vaikuttavia kertaeriä. Kuluvan vuoden arvioidaan 9/2021 tilanteen perusteella muodostuvan noin 1,4 milj. euroa alijäämäiseksi. Valtion kertaluonteisista tuista ja koronamenoista puhdistetun alijäämän arvioidaan vuonna 2021 olevan noin 6,8 milj. euroa. Tosiällisen taloustilanteen heikkenemiseen vuodesta 2021 vaikuttaa erityisesti sote-palveluiden massiivinen kustannusten kasvu paitsi omassa toiminannassa niin erityisesti myös ulkoistetuissa resursseissa (mukaan lukien erikoissairaanhoido).

Kaupunginhallitus hyväksyi vuoden 2022 talousarvion tasapainotetun kehyyksen 31.5.2021. Kehys sisälsi alkuperäiseen toimijoiden kehyysehdotukseen nähden 3,4 milj. euron menosopeutuksen. Kehys oli 2,1 milj. euroa alijäämäinen.

Toiminnan rahoituksen osalta verotuloennusteet ovat parantuneet kehyyksen jälkeen 2,1 milj. euroa ja valtionosuusennusteet 1,3 milj. euroa. Tulokehys on täten kasvanut 3,4 milj. euroa.

Toiminnan kulujen osalta muut lautakunnat Sosiaali- ja terveyslautakuntaa lukuun ottamatta päättivät talousarvioehdotuksensa kaupunginhallituksen asettaman kehyyksen mukaisesti. Sote-lautakunnan talousarvioehdotus oli 4,2 milj. euroa yli kehyyksen.

Valmistelun edetessä erikoissairaanhoidon kustannuksia jouduttiin vielä lisäämään talousarvioon lautakunnan esitykseen nähden 1,6 milj. euroa (KHSHP hallituksen päätös kuntamaksuista). Täten lautakunnan toiminnan ylitys kehykseen nähden oli yhteensä 5,8 milj. euroa. Myös konsernipalveluiden ensimmäisen kaupunginjohtajaneuvottelun ehdotus oli 0,6 milj. euroa yli kehyksen.

Kaupunginjohtajan johdolla käytyjen talousarvioneuvotteluiden ja erinäisten sopimuskumppaneuvotteluiden jälkeen kaupunginjohtajan budjettiesitys ylitti kehyspäättökseen toimintakatetason noin 3,7 milj. eurolla. Lautakuntien ja konsernipalveluiden ehdotuksia karsittiin tasapainotusvaiheessa yhteensä 2,7 milj. eurolla. Tasapainotuksesta 0,5 milj. euroa kohdistui Sote-lautakunnalle, 0,3 milj. euroa Siihy-lautakunnalle ja 0,5 milj. euroa Kaupunkirakennelautakunnalle. Tämän lisäksi konsernipalveluiden kokonaisuutta tasapainotettiin 1,4 milj. eurolla. Konsernipalveluiden osalta todellinen toiminnan määrärahataso on alhaisempi kuin vuonna 2021.

Vastaavasti tuloarviot ja tilinpäätössiirtoarviot ovat syksyn aikana parantuneet siten, että kaupunginjohtajan ja kaupunginhallituksen talousarvioehdotuksen alijäämä oli kehyksen mukainen, eli n. 2,1 milj. euroa alijäämäinen. Kaupunginvaltuuston talousarviopäätös on niin ikään n. 2,1 milj. euroa alijäämäinen, vaikkakin 40 000 euroa kaupunginhallituksen ehdotusta parempi. Talousarvio ei pidä sisällään veronkorotuksia.

Valtionosuudet kasvavat selvästi vuoden 2020 tasosta, vaikka maan hallitus päättikin jo keväällä 2021 leikata kuntien valtionosuuksia pysyvästi yhteensä lähes 550 miljoonalla eurolla (Hämeenlinnan osuus koko kuntakentästä on n. 1%). Leikkauksen perusteluna käytettiin valtion kunnille maksamia koronatukia vuonna 2020. Leikkauksen johdosta kunnat maksavat vuonna 2020 ja 2021 valtiolta saamansa koronatuot takaisin arviolta kuudessa vuodessa ja tämän jälkeen kunnat ovat koronan nettomaksajia valtion suuntaan. Leikkauksista huolimatta valtionosuus kasvaa. Keskeisimmät syyt valtionosuuden kasvuun ovat valtionosuuden indeksikorotukset ja erityisesti valtion kunnille säilyttämät lisävelvoitteet. Tämän lisäksi toteutetaan osittainen kustannustenjaon tarkistus. Valtionosuuksien osalta on syytä huomioida, että valtionosuudet kasvavat nettomenojen kasvun mukaisesti, eivätkä ne siten koskaan paranna kunnan taloudellista asemaa.

Vuoden 2022 talousarviotilanteeseen vaikuttavat keskeisesti em. vero- ja valtionosuusmuutosten lisäksi kuluvan tilikauden alijäämä ja ns. väistämättä nousevat kustannukset, kuten palkankorotukset ja erikoissairaanhoidon kulut sekä maan hallituksen lukuisat kustannuksia kasvattavat toimenpiteet esimerkiksi henkilöstömitoituksiin liittyen.

Talousarviokirjassa mainitut viittaukset vuoden 2021 ennusteeseen tarkoittavat syyskuun tilanteesta laadittua ennustetta.

Talousarvion taloudelliset riskit

Talousarvioon sisältyy riskejä. Näistä ensimmäinen liittyy verotulojen todelliseen toteumaan. Verohallinnon sivuilta löytyvän tulokehitystilaston ennakkotietojen mukaan Hämeenlinnan kaupunkilaisten ansaitsema veronalainen tulo kasvoi vuonna 2019 2,8 %, kun se koko valtakunnassa kasvoi keskimäärin 3,1 %. Vuonna 2020 hämeenlinalaisten tulot kasvoivat keskimäärin 2,0 % kun koko maan kasvu oli 1,8 %. Hämeenlinalaisten tulot kasvoivat vuonna 2020 ensimmäisen kerran sitten vuoden 2014 enemmän kuin maassa keskimäärin. Hyvästä tulokehityksestä johtuen kaupungille ei aiheutunut ns. veromätkyjä vuodelta 2020. Veronalaisten tulojen määrään vaikuttaa erityisesti palkansaajien määrän muutos, joka korreloi mm. työttömyyden kasvun ja muuttovoiton/-tappion kanssa eli asukasmäärän kanssa. Seuraavassa taulukossa on kuvattu kaupunkilaisten tulokehitystä suhteessa muuhun Suomeen ja Kanta-Hämeeseen sekä talouteen liittyviä erinäisiä tunnuslukuja.

TULOKEHITYSTILASTO										
Kasvu ed. vuodesta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Koko maa	4,40 %	4,80 %	2,50 %	2,10 %	1,70 %	1,80 %	1,80 %	3,10 %	3,10 %	1,80 %
Kanta-Häme	4,50 %	5,10 %	2,50 %	2,00 %	0,50 %	1,10 %	0,90 %	1,90 %	2,20 %	1,50 %
Hämeenlinna	4,50 %	5,50 %	3,00 %	2,20 %	0,70 %	1,00 %	1,30 %	1,90 %	2,80 %	2,00 %
-palkat	4,90 %	4,90 %	1,50 %	0,90 %	-0,80 %	0,80 %	1,20 %	2,50 %	3,20 %	0,00 %
-eläkkeet	4,70 %	7,70 %	5,10 %	3,50 %	3,10 %	2,30 %	3,00 %	2,10 %	3,40 %	3,40 %
-työttömyysmaksut	-6,20 %	9,50 %	19,60 %	14,60 %	9,70 %	-2,60 %	-8,10 %	-9,70 %	-10,10 %	33,40 %
-etuudet	3,20 %	-3,30 %	2,70 %	6,70 %	1,00 %	-2,60 %	-3,10 %	-3,40 %	0,10 %	4,70 %
-työttömyys%	9,70 %	8,70 %	10,40 %	11,60 %	12,00 %	11,90 %	10,60 %	9,60 %	9,10 %	12,60 %
-asukasluku	67 270	67 497	67 806	67 976	68 011	67 850	67 662	67 532	67 633	67 848
-asukasluvun lisäys	441	227	309	170	35	-161	-188	-130	101	215
-vero%	19,00 %	19,50 %	19,50 %	20,25 %	20,50 %	20,50 %	20,75 %	20,75 %	20,75 %	21,00 %
koko maa	19,16 %	19,24 %	19,38 %	19,74 %	19,83 %	19,86 %	19,90 %	19,86 %	19,88 %	19,97 %
-efektiivinen vero%	14,32 %	14,55 %	14,70 %	15,28 %	15,38 %	15,22 %	14,95 %	14,91 %	14,91 %	15,19 %
koko maa	14,57 %	14,49 %	14,71 %	14,93 %	14,94 %	14,80 %	14,35 %	14,28 %	14,30 %	14,43 %
-verotulot M€	225,4	237,4	254,3	268,7	278,1	274,9	281,1	281,2	283,4	299,0
-valtionosuus M€	91,8	97,2	92,5	91,6	87,3	91,4	90,8	91,2	91,0	122,9

Mikäli kaupunkilaisten tulokehitys myös vuonna 2021 on valtakunnan keskitasolla, on riski verotuksen valmistumiseen liittyvistä veromätkyistä melko alhainen. Verohallinto julkaisee vuoden 2022 tulokehitystilaston ensimmäisen kerran vasta huhtikuussa 2022, joten verotuloarviot joudutaan tekemään ilman tietoa kaupunkilaisten tämän vuoden tulokehityksestä.

Talousarvion verotuloarviot pohjautuvat Kuntaliiton lokakuussa julkaisemaan tulevien vuosien verotuloennusteeseen. Ennusteiden taustalla on valtiovarainministeriön arviot kansantalouden ja verotulojen kasvusta sekä taluskehityksen vaikutuksesta mm. työllisyyteen, ansiotasoon ja yritystoiminnan tuottoihin. Ennuste pohjautuu mm. siihen, että kaupunkilaisten ansaitsemat palkkatulot kasvaisivat vuonna 2021 3,4 %. Lisäksi ennusteessa on huomioitu suunnitelmavuosille hyvinvointialueuudistuksen vaikutus, joka kevään 2021 laskelmien tasossa leikkaa kuntien veroprosenttia 12,39 %. Lopullinen leikkaus määräytyy keväällä 2022 vuoden 2021 tilinpäätöksen valmistuttua. Täten verotuloarviot ovat suunnitelmavuosille erityisen epävarmoja.

Suunnitelmavuosien osalta myös valtionosuusennusteet ovat hyvin epävarmalla pohjalla, koska valtionosuuslaskelmat vuodelle 2023 määräytyvät suureksi osaksi kuntien vuoden 2021 tilinpäätöksen ja vuoden 2022 talousarvio perusteella.

Tilikausi 2021 olisi ilman tilikaudelle kirjattavia kertaeriä noin 6,8 milj. euroa alijäämäinen. Takamatka todelliseen tasapainoon on täten vuonna 2021 noin puoli kunnallisveroprosenttiyksikköä.

Toimintakatteen kasvun hallinta on oleellinen osa kaupungin talousohjausta. Toimintakatteen kasvu vuonna 2018 oli vertailukelpoisesti noin 8,4 milj. euroa ja vuonna 2019 noin 9,7 milj. euroa. Vuoden 2020 vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli noin 7,8 milj. euroa. Tilikauden 2021 toimintakatteen vertailukelpoinen kasvu on noin 5,9 % ja 22,5 milj. euroa. Kasvu on erittäin suurta ja johtuu erityisesti sosiaali- ja terveystoimen kustannusten kasvusta.

Tilinpäätöksen toteutunut toimintakate ylittää käytännössä joka vuosi vuosittain budjetoidun toimintakatteen määrän. On erittäin suuri riski, että näin tulee käymään myös vuonna 2022. Talousarvion 2022 mukaan toimintakate saisi kasvaa vuodesta 2021 (vertailukelpoisesti) noin 11,3 milj. euroa, sisältäen mm. ns. pakolliset kuluja kasvattavat erät, joita on mm. erikoisairaanhoidon 3,9 milj. euron kasvu (ei sisällä uusia lisäpoistoja) ja 1,8 milj. euron palkankorotukset. Talousarviossa on varauduttu 1,5 % palkankorotuksiin 1.4.2022 alkaen. Työehtosopimusten umpeutuessa, työvoimapulan pahentuessa ja inflaation noustua tilanne saattaa eskaloitua huomattavasti talousarviovarausta korkeampana palkankorotuksena, mikä omalta osaltaan heikentää mahdollisuuksia pysyä talousarviossa vuonna 2022. Toimintakatteen kasvuvarassa piilee riskiä talouden toteutumiseksi suunnitelmien mukaisena.

Erityisesti sosiaali- ja terveystoimen menot ovat kasvaneet parin viime vuoden aikana huomattavasti talouden realiteetteja kovempaa tahtia ja kasvun jatkuessa samalla

kulmakertoimella, Sote-lautakunnan budjetti ei tule pitämään. Oman erityispiirteensä sote-kustannuksiin tuo sairaanhoitopiirin poistosuunnitelman mahdollinen muutos vuodelle 2022. Poistosuunnitelman muutosta ei tule sairaanhoitopiirin hallintoelimityksessä hyväksyä vuodelle 2022, koska kasvaneet kulut erikoissairaanhoidossa johtavat omistajakuntien osalta käytännössä alijäämän kasvamiseen ja kunnat joutuvat maksamaan ko. poistot sairaanhoitopiirille oikeasti rahana (ottamalla saman summan lisää velkaa) ja koska kunnat ovat vanhan sairaalan käytännössä jo kertaalleen maksaneet. Kaupungin talousarvio 2022 ei sisällä varauksia sairaanhoitopiirin poistosuunnitelman muutoksesta.

Seuraavassa kuvassa on esitetty tiettyjen haasteita aiheuttaneiden kustannuserien kehitystä lähimenneisyydessä ja vuodelle 2022 budjetoidut eurosummat miljoonina euroina. Taulukko osoittaa, että talousarvio sisältää riskiä erityisesti lastensuojelun kustannusten osalta. Myös työmarkkinatuen maksuosuuden todellinen kasvu saattaa taloustilanteesta johtuen hyvinkin ylittää budjettitason.

	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	EN2021	ES2022
Lasten ja nuorten palvelut (toimintakate, po. lastensuojelu)	24,6	25,7	27,0	28,5	28,8	28,1
Vammaispalvelut (toimintakate)	19,0	19,6	20,1	20,4	20,8	21,1
Ikäihm.palv. (toimintakate)	46,9	48,3	49,1	51,3	57	59,2
Työmarkkinatuki	5,7	5,7	5,6	6,7	7,1	6,7

Rahoitustuottojen ja kulujen osalta merkittävimmät erät ovat lainojen korkokulut ja sijoitustoiminnan myyntivoitot. Korkokustannukset kasvavat termiiniikäyrän valossa kohtuullisen maltillisesti lähitulevaisuudessa. Talousarviossa on varauduttu vuosien 2023–2025 osalta hieman termiiniikäyrää korkeampaan korkokulujen kasvuun. Nopea korkojen nousu aiheuttaisi kaupungin talouteen kustannuserän, jota ei kyetä kattamaan muilla toimin kovin lyhyessä ajassa. Sijoitustoiminnan myyntivoittoa on budjetoitu vuosille 2022–2025 3,2 milj. euroa. Markkinoiden laskiessa rahoitusosassa ei todennäköisesti päästä budjetin mukaiseen toteumaan.

Tuloksellisuustyö

Kaupunki jatkaa vuonna 2022 tuloksellisuuden parantamista. Tuloksellisuustoimenpiteet koostuvat tarvittavista rakennemuutoksista ja henkilöstön tuloksellisuuden kasvattamisesta. Talouden lopullinen tasapaino edellyttää näiden lisäksi palveluiden määrää ja laatua kasvattavista lisäinvestoinneista pidättäytymistä sekä palveluiden määrän ja laadun tarkastelua.

Toimenpiteet

- Ei-strategisten omistusten myynti
- Konsernirakenteen yksinkertaistaminen
- Palveluiden määrän ja laadun tarkasteluun omaksutaan jatkuvan parantamisen ja tehostamisen periaate
- Ei-lakisääteisten tehtävien vähentäminen
- Monituottajamallin hyödyntäminen
- Avustusten tason arviointi
- Erilaisten kehittämishankkeiden määrän ja tuloksellisuuden kriittinen arviointi
- Henkilöstötuloksellisuuden parantaminen
- Hyvinvointialueelle siirtyvän irtaimen omaisuuden Sale and Leaseback -järjestely

Talousarvion rakenne

Talousarvion rakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Organisaatorakenteen muodostavat konsernipalvelut, sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala, sosiaali- ja terveystalouden toimiala, kaupunkirakennetoimiala sekä Kanta-Hämeen pelastuslaitos.

Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuusto määrää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja muita kaupungin viranomaisia.

Määrärahojen sitovuus on esitetty erillisessä taulukossa laskelmien yhteydessä. Jäljempänä on kuvattu sanallisesti määrärahojen sitovuuden periaatteet.

Käyttötalousosa:

Lautakuntien, konsernipalvelujen ja strategisten konserniyhtiöiden tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan, sosiaali- ja terveystalouden lautakunnan sekä kaupunkirakennelautakunnan menomäärärahat yhteensä ja tuloarviot yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Valmistus omaan käyttöön -erä on menojen oikaisuerä.

Konsernipalvelujen menomäärärahat yhteensä ja tuloarviot yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

Yhteisen jätelautakunnan toimintakate on sitova (nettositovuus).

Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen toimintakate sitova (nettositovuus).

Elinkeinorahaston (taseyksikkö) tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä.

Laskennallisiin eriin kuuluvat poistot, laskennalliset korot ja vyörytyserät eivät ole määrärahaa.

Rahoitus ja tuloslaskelmaosa:

Talousjohtajalla on oikeus ottaa ja järjestellä pitkäaikaisia lainoja sekä ottaa olemassa oleviin ja uusiin lainasopimuksiin tarvittavat johdannaisopimukset korkoriskien suojaamiseksi. Johdannaisopimuksia voi tehdä siten, että lainamäärän suojausaste ei nouse yli 90 %:n. Pitkäaikaisten lainojen nettomäärä saa vuoden 2022 aikana kasvaa enintään 10,0 milj. euroa. Talousjohtajalla on lisäksi oikeus ottaa tilapäis- tai kassalainoja (kuntatodistusohjelma) kaupungin maksuvalmiuden edellyttämällä tavalla. Tilapäis- ja kassalainojen samanaikainen enimmäismäärä voi olla 100 milj. euroa.

Antolainasaamisten sitovia erä ovat antolainasaamisten (pysyvät vastaavat, sijoitukset) vähennykset ja lisäykset.

Kaupungin tuloslaskelmaosan yhteisten erien rahoitustuotot ja -kulut yhteen laskettuina ovat valtuustoon nähden nettositovat. Muilta osin laskelmaosa on informaatiota koko kaupungin yhteenlasketusta taloudesta ja se ei ole sitova talousarvion osa. Olennaisista poikkeamista on raportoitava valtuustolle.

Investointiosa:

Kiinteän omaisuuden hankinnan ja myynnin investointien määrärahat ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Määrärahasta vastaa kaupunginhallitus.

Osakkeiden ja osuuksien kokonaismääräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus). Määrärahasta vastaa kaupunginhallitus.

Talonrakennuksen (rakennukset, pihat) yhteenlasketut investointimäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Ensikertaisen kalustamisen yhteenlasketut kokonaismäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden kokonaismääräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Irtaimen omaisuuden investointien määräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus) seuraavien investointitasojen osalta: taideteokset, kaupunkirakenteen konekalustohankinnat, tilapalvelun suurkeittolaitteet. Pelastuslaitoksen kalustohankintojen investointimääräraha on nettositova.

Hankintoja koskeva ohje

Hämeenlinnan kaupungin hankinnat toteutetaan ja hankintasopimukset laaditaan voimassa olevan, kaupunginhallituksen hyväksymän Hankinta- ja sopimusohjeen mukaisesti. Ohjeessa on kerrottu muun muassa päätösraja hankintoja ja tilauksia koskien sekä suorahankintarajat. Tarvittaessa on konsultoitava kaupungin hankintapalvelut-yksikköä.

Kaupunginvaltuusto on 9.11.2015 § 138 edellyttänyt, että investointikohteiden suunnittelussa on erityisesti huomioitava kustannustehokkuus. Investointien osalta noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat rakennetaan perustasoisiksi ja tilaratkaisut ovat yksinkertaisia ja monikäyttöisiä. Rakennusten ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Investointeja suunniteltaessa panostetaan kustannusarvioiden laadintaan ja selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot sekä lasketaan ennakolta tulevat vuosittaiset käyttötalouden lisäkustannukset (poistot, rahoituskulut ja ylläpitokustannukset, sekä mahdollisesti tyhjilleen jäävien tilojen kustannukset). Investoinneissa hyödynnetään esimerkiksi talousohjattua rakentamista.

Kohteiden kalustaminen toteutetaan perustasoisena ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaisesti kierrätyskalusteita.

Investointien pienhankintaraja

Investointeihin kohdistettavan omaisuuden hankinnassa on yksittäisen hyödykkeen ostohinnan raja 10 000 euroa, kun se tulee olemaan käytössä useampana kuin kahtena tilikautena. Halvemmat hankinnat kirjataan käyttötalousmenoksi.

Ensikertainen kalustus muodostaa poikkeuksen em. rajaa koskevaan määräykseen silloin kun ensikertaisen kalustuksen kokonaisuudesta muodostuu yhteensä yli 10 000 euron hankinta. Ensikertaiseen kalustukseen ei kuitenkaan kirjata lyhytaikaisessa

käytössä kuluvia hyödykkeitä, kuten esim. pientarvikkeita ja -laitteita, kirjallisuutta ja tarveaineita.

Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Talousarvion ja toiminnan toteutumasta ja ennusteesta annetaan kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle puolivuotisraportti kaudelta 1–6 / 2022. Koko vuoden toteutumasta laaditaan toimintakertomus, joka käsitellään tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä. Puolivuotisraportin lisäksi kaupunginhallitukselle laaditaan talouden toteumaennuste maaliskuu-, huhti-, touko-, syys- ja marraskuun tilanteesta. Kaupunginhallitukselle toimitettava talouden toteumaennuste toimitetaan kaupunginvaltuustolle tiedoksi kausilta 1–4 ja 1–9.

Kaupunginhallitus ja kaupungin johtoryhmä seuraavat ja tarvittaessa ohjeistavat talouden hoitoa ja johtamista sekä niihin liittyviä käytännön toimenpiteitä. Kaupunginhallitus seuraa strategisia prosesseja ja ohjelmatyötä. Tiedolla johtamisessa on käytössä uusi järjestelmä. Järjestelmässä yhdistetään ja analysoidaan dataa useista kaupungin tietojärjestelmistä. Tiedolla johtamisen järjestelmä päivittyvine talous-, henkilöstö- ja suoritetiotoineen palvelee johtamista.

Lisäksi kaupunginhallitukselle annetaan tietoja koko maan talouden kehityksestä, korkojen muutoksesta, kaupungin sijoitusten tuotosta, kaupungin lainamäärän muutoksesta ja muista talouden ja toiminnan tekijöistä tarpeen mukaan.

Lautakuntien on seurattava taloustilannetta normaalin kokousaikataulunsa puitteissa säännöllisesti.

Kunkin esimiehen on seurattava säännöllisesti johtamansa toiminnan talouden kehittymistä talousraportoinnin järjestelmiä hyödyntäen sekä laadittava omia ennusteita määrärahan riittävydestä johtamisensa tueksi. Tarvittaessa controllerit avustavat talousraporttien tulkinnassa ja ennusteiden laadinnassa.

Tilivelvolliset

Tilivelvollisia kunnissa ovat toimielimien (muu kuin kaupunginvaltuusto) jäsenet ja ao. toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat ja itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavat viranhaltijat. Laki ei vaadi tilivelvollisten määrittelyä ennakolta. Tilivelvollisten määrittelyoikeus on valtuustolla. Viime kädessä tilintarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla on harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia. Vaikka henkilö ei olisikaan tilivelvollinen, hänen on hoidettava tehtävänsä asianmukaisen huolellisesti.

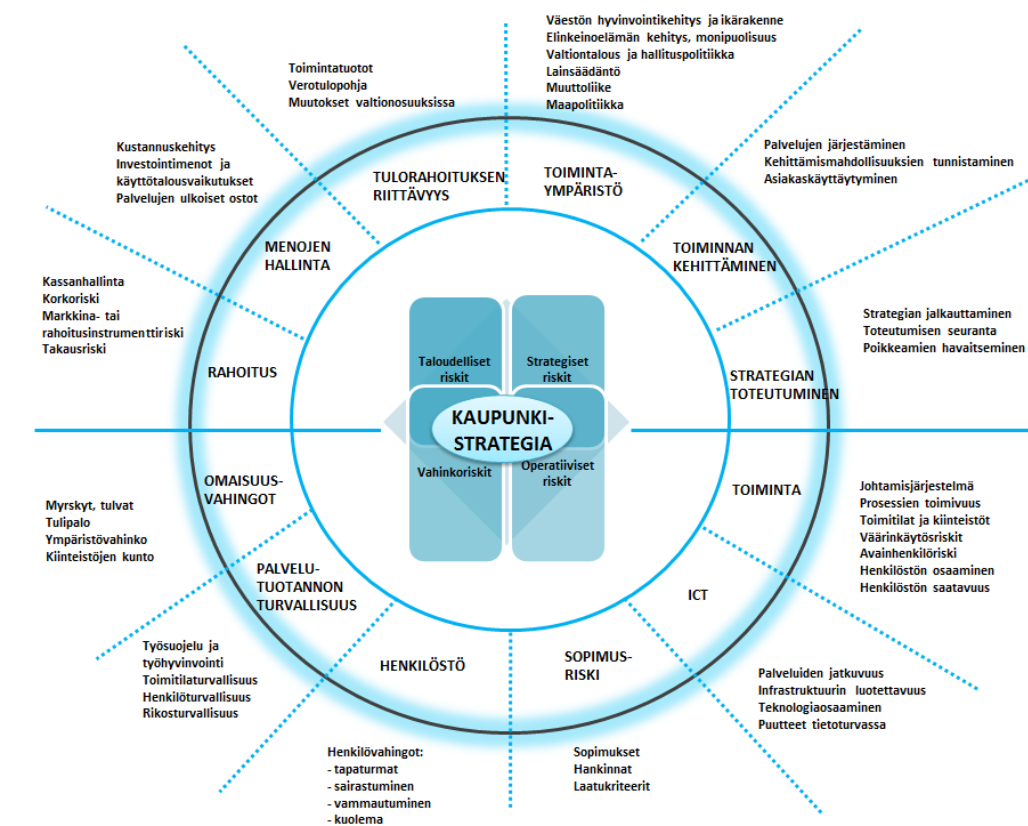
Tilivelvollisia ovat kaupunginjohtaja, konsernipalvelujohtajat, tiedonhallintapäällikkö (keskusvaalilautakunta), tarkastuspäällikkö, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat, jätehuoltokoordinaattori ja pelastusjohtaja sekä muut toimielinten esittelijät.

Riskienhallinta / Hämeenlinnan kaupunkikonsernin merkittävimmät riskit v. 2022 ja niiden hallintakeinot

Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joilla tunnistetaan ja arvioidaan toimintaan kohdistuvia sisäisiä ja ulkoisia riskejä ja määritellään toimenpiteitä riskien vähentämiseksi. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja talousarvion toteutuminen.

Hämeenlinnan kaupungin riskienhallintapolitiikka-asiakirjassa (KV 8.2.2010, päivitetty KV 12.9.2016) kaupungin ja kaupunkikonsernin riskit on luokiteltu neljään ryhmään: strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit.

Alla olevassa riskikartassa on esitetty em. jaottelulla yleisiä kaupungin toimintaan liittyviä ja vaikuttavia riskejä.

Strategiset riskit

Strategiset riskit liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin ja niihin kohdistuviin epävarmuustekijöihin. Strategisia riskejä ovat mm. toimintaympäristön muutokset, väestörakenteen ja palvelutarpeen ennakoinnissa epäonnistuminen, yksipuolinen elinkeinorakenne ja maapolitiikan ongelmat. Etenkin taloussuunnitelman vuosille 2023–2024 sisältyy merkittäviä toiminnallisia ja taloudellisia riskejä liittyen hyvinvointialueen muodostumiseen ja Uusi kunta 2023 -valmisteluun, TE-palvelujen siirtymiseen kunnalle 2024, työvoiman saatavuuteen sekä palveluverkkoon suhteessa väestörakenteen muutokseen. Hämeenlinnan haasteena ovat erityisesti 15--35 -vuotiaiden muuttaminen pois kaupungista ja korkeakoulutettujen vähäinen työpaikkojen määrä.

Elinkeinoelämään liittyviä riskejä ovat ulkopuolisten investointien jääminen vähäiseksi, työllisyystilanteen heikkeneminen, kaupungin palvelutarjontaan sekä toimitila- ja

tonttitarjontaan liittyvät riskit, jotka kaikki vaikuttavat kaupungin vetovoimaan asumispaikkana ja sitä kautta ikärakenteen ja asukasluvun kehitykseen. Elinvoiman edistämiseen liittyviä riskejä ovat epäonnistuminen strategian jalkauttamisessa, profiloitumisessa ja brändityössä sekä kasvukäytävän hyödyntämisessä. Riskien hallitsemiseksi on mm. panostettu ekosysteemyöhön, jossa elinvoiman positiivista kehitystä haetaan verkostomaisella, useiden tahojen välisellä yhteistyöllä. Verkostoituminen tuottaa lisäarvoa niin yksittäiselle toimijalle kuin koko verkostolle perustuen jäsenten aktiivisuuteen, avoimuuteen, luottamukseen ja laajaan osaamiseen.

Operatiiviset riskit

Operatiiviset eli toiminnalliset riskit ovat päivittäistä toimintaa, palvelujen jatkuvuutta, prosesseja, tietojärjestelmiä ja tietoturva, henkilöstön saatavuutta, suhdannevaihteluita ja lainsäädännön muutoksia koskevia riskejä.

Ammattitaitoisen työvoiman turvaaminen erityisesti sosiaali- ja terveysalalle sekä varhaiskasvatukseen on haaste, jossa riskeinä ovat ammattitaitoisen henkilöstön, myös sijaisten, saatavuus sekä henkilöstön ikääntyminen, hyvinvointi ja eläköityminen. Riskiin pyritään vastaamaan ottamalla käyttöön uusia rekrytointikeinoja sekä ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla huomioiden vaihtuvan henkilöstön määrän lisäksi mm. mahdolliset palvelurakenteen, organisaatiomuutosten ja lainsäädännön aiheuttamat henkilöstörakenteelliset muutokset. Henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin liittyviä riskejä pyritään hallitsemaan jatkuvalla työhyvinvointijohtamisella, avoimella vuoropuhelulla ja kehittämällä edelleen hyväksi todettuja toimintamalleja (Toivu Työssä, Aktiivinen tuki, 60+, Toivu Työssä Liikkuen ja hyvinvointivalmennus). Vuonna 2019 käyttöön otettu Työn ilo -toimintamalli tähtää myönteisen toimintakulttuurin rakentamiseen ja henkilöstön hyvinvoinnin tukemiseen kaupunkistrategiasta johdettujen teemojen kautta.

Sisäilmaongelmat kaupungin toimitiloissa muodostavat edelleen huomattavan riskin palvelun jatkuvuudelle, kustannusten hallittavuudelle ja toisaalta henkilöstön terveydelle. Väistötilojen vuokraaminen ja sisäilmaongelmaisten tilojen tyhjäkäynti tuovat kustannuksia, samoin kuin ongelmaisten tilojen tutkiminen ja korjaus. Sisäilmaongelmat ovat vaikuttaneet merkittävästi myös talonrakennuttamisen investointiohjelmaan. Tilapalvelut tulosalue pitää yllä tilannekuvaa kaupungin kaikkien kiinteistöjen sisäilmatilanteesta. Lisäksi Tilapalveluiden johdolla päivitetään vuosien 2021–2022 aikana kaupungin sisäilmaprosessia aikaisempaa ennakoivammaksi ja yhdenmukaisemmaksi.

Tietojärjestelmiin ja niiden tietoturvaan kohdistuvat uhkat muodostavat merkittävän riskin palvelutuotannon jatkuvuudelle. Sähköisten järjestelmien haavoittuvuus (esim. verkkohäiriöt ja tietojärjestelmäviat) voi aiheuttaa riskitilanteita mm. hoito- ja hoivapuolella. Tietoturvallisuuden ja tietosuojan liittyviä riskejä ja niiden hallintakeinoja arvioidaan säännöllisesti palvelutuotannon jatkuvuuden varmistamiseksi. Oman uhkansa tietoturvallisuudelle muodostavat henkilökuntaan kohdistuva urkinta eli tietojenkalasteluviestit ja -puhelut. Niiden määrä on kohtuullisen pieni, mutta jatkuva. Aktiivisella tiedottamisella ja ohjeistamisella tietojenkalasteluun liittyviä riskejä on saatu pienennettyä merkittävästi.

Kaupungin tietosuoja- ja tietoturvaryhmä valmistelee, käsittelee ja seuraa tietosuojan ja tietoturvaan liittyviä asioita, tukee tietosuojavastaavia ja raportoi kaupunginjohdolle tietoturvan ja tietosuojan tilasta ja kehittämistarpeista. Viimeksi tietoturva on kehitetty käynnistämällä monivaiheisen tunnistautumisen ja kovennetun salasanapolitiikan käyttöönotto. Digiturvahallintamalli on otettu käyttöön, jonka avulla hallitaan kokonaisvaltaisesti ja tehokkaasti tietoturva- ja tietosuoja-asioita. Digiturvallisuutta harjoitellaan osallistumalla Taisto-harjoitukseen, josta saatuja oppeja käytetään toiminnan kehittämiseen.

Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät taloudelliseen suorituskykyyn eli tulorahoituksen riittävyteen, sijoitusten tuottoon, rahoituksen saatavuuteen ja hintaan, investointien määrään sekä kustannustason yleiseen hallintaan. Lisäksi taloudelliset riskit liittyvät kaupungin erilaisiin maksuvastuisiin kolmansille osapuolille, kuten kaupungin antamiin takauksiin ja antolainoihin sekä korjausvelkaan infra- ja kiinteistöomaisuudessa.

Hämeenlinnan kaupunkikonsernin merkittävimpiä taloudellisia riskejä ovat vero- ja valtionosuustuloihin, sijoituksiin, rahoitukseen sekä niihin vaikuttaviin markkinatekijöihin ja kustannustason hallintaan sekä talouden tasapainottamiseen liittyvät riskit. Erityisesti kustannusten kasvun hillinnässä on viimeisen kolmen vuoden aikana ollut merkittäviä haasteita. Kuluvana vuonna erityisesti sosiaali- ja terveystoimen kustannukset ovat nousseet valtavasti edelliseen vuoteen verrattuna.

Verorahoituksen osalta riski liittyy kaupunkilaisten vuoden 2021 tulokehitykseen. Kehityksen ollessa valtakunnan keskitasoa, ei verotulotilityksissä pitäisi tapahtua merkittävää poikkeamaa ennustetusta, edellyttäen, että talouden kasvu ja työttömyyden lasku jatkuvat ennustetusti. Väestönkehitys korreloi tulokehityksen kanssa, joten väestönkehityksen jatkuessa suotuisana, ei budjetoitujen verotulojen osalta pitäisi tulla suuria yllätyksiä, lukuun ottamatta hyvinvointialueuudistusta, johon liittyvät laskentatiedot ovat tällä hetkellä vielä veroennusteidenkin osalta kohtuullisen epävarmoja.

Sijoitusriski liittyy talousarviovuoden markkinatilanteeseen. Osakearvostukset ovat korkealla jatkuvan velkaelvytyksen johdosta. Tämä on nostanut osakekurseja ja laskenut korkoja. Markkinakorkojen kääntyessä nousuun korkopapereiden tuotto muuttuu negatiiviseksi. Ongelmat talouskasvussa ja mahdollinen taloudellinen taantuma puolestaan laskevat osakkeiden tuottoja. Kaupunginvaltuusto päätti keväällä 2021 sijoitustoiminnan allokaation muutoksesta, jossa nostettiin erityisesti vaihtoehtoisten sijoitusten painoarvoa. Vaihtoehtoisilla sijoituksilla pyritään kohtuulliseen tuottoon silloinkin, kun osake- ja korkosijoitukset eivät tuottoa tuota. Sijoitusten hoitoon liittyvän riskin hallitsemiseksi on kaupungin sijoitusvarallisuuden hoito hajautettu useammalle pääsalkunhoitajalle. Salkunhoitajien kanssa käytävissä säännöllisissä tapaamisissa valvotaan, että valtuuston asettamia sijoitustoiminnan periaatteita noudatetaan (KV 10.5.2021).

Rahoitusriskeistä keskeisin on korkoriski. Termiinikäyrän mukainen hinnoittelu koroille ei vielä kerro merkittävästi korkojen noususta lähivuosille. Kaupungin velkamäärästä johtuen korkotason nousu kohti ns. normaalia muodostaa merkittävän kustannusriskin. Korkoriskiä vastaan suojaudutaan koronvaihtosopimuksin. Kaupungin lainakannan suojausaste oli 31.12.2020 noin 88 %. Kaupungin nopea velkaantumistahti alentaa suojausastetta ja lisää korkoriskiä.

Hyvinvointialueuudistus lisää merkittävästi kaupungin rakennusomaisuuteen liittyvää riskiä. Hyvinvointialue vuokraa Sote- ja pelastustoimen tilat kaupungilta vain 3+1 vuoden sopimuksella. Kolmen vuoden jälkeen hyvinvointialueen on mahdollista luopua tiloista yksipuolisella ilmoituksella. Kaupungin vuokratulot hyvinvointialueelta ovat noin 11,7 milj. euroa vuodessa. Riski voi realisoitua ensimmäisen kerran vuonna 2026.

Hyvinvointialueuudistus heikentää kaupungin taloutta arviolta 4 miljoonalla eurolla (VM:n laskelmat toukokuu 2021). Tämän lisäksi on huomioitava, että organisaation toiminnan supistuessa, kiinteät kustannukset eivät jousta alaspäin samalla tehokkuudella kuin organisaation toiminta supistuu, joten erityisesti tukipalveluihin liittyviä kiinteitä kustannuksia jää kuntaan enemmän kuin tasapainolaskelmat antavat ymmärtää. Uudistus uhkaa syöstä kuntatalouden pysyvään alijäämätilaan ja nostaa siten kansalaisten verotaakkaa. Tämä saattaa pitkässä juoksussa heikentää kuntien asemaa rahoitusmarkkinoilla velanhoitokyvyn heiketessä.

Taloudellisia riskejä tunnistetaan ja pyritään hallitsemaan toiminnan ja talouden vuosisuunnittelun, tavoitteiden asettamisen ja määrärahojen budjetoinnin yhteydessä sekä toiminnan toteutuksen ja seurannan yhteydessä.

Taloudellisia riskejä on kuvattu myös talousarviokirjan kohdassa Talousarvio vuodelle 2022.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, usein vakuuttamiskelpoisista tapahtumista, joista voi seurata onnettomuus, rikkoutuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus. Vahinkoriskit ovat henkilöihin, omaisuuteen tai ympäristöön liittyviä riskejä.

Kaupunki hallitsee vahinkoriskejä ensisijaisesti omin keinoin ts. ohjeita ja määräyksiä noudattamalla, valmiussuunnittelun avulla sekä vakuuttamalla. Kaupungin vakuutuspalvelut on kilpailutettu v. 2016 ja kaupungilla on sopimus Vahinkovakuutus If Oy:n kanssa. Kaupungilla on lisäksi vahinkorahasto toteutuneiden riskien kuluihin. Rahaston saldo on n. 2,8 milj. euroa.

Muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

Yllä mainittujen riskien lisäksi kaupungin talouden ja toiminnan kehittymiseen vaikuttavat mm. pitkittyneestä koronapandemiasta johtuvat ongelmat, kuten hoiva- ja hoitovelkaan, hoitoalalla työskentelevien kuormittumiseen, etäopetuksesta johtuvaan oppilaiden eriarvoistumiseen ja opetusalan henkilöstön kuormittumiseen liittyvät riskit sekä yleisesti työelämän muutokseen liittyvät seikat.

Sote-uudistuksen yhteydessä merkittävä osa kaupungin palveluista ja henkilöstöstä siirtyy hyvinvointialueelle. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä vastuu lisäksi hyvinvointialueen vastuulle siirtyy pelastustoimen järjestäminen. Kyseessä on mittava rakenneuudistus, johon liittyviä riskejä pyritään hallitsemaan huolellisella valmistelutyöllä. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen väliaikainen valmistelutoimielin VATE aloitti toimintansa 5.7.2021. Se vastaa tehtävien ja henkilöstön siirron valmistelutyöstä palvelujen järjestämistä vastuu siirtyessä hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

TALouden TASAPAINOTTAMINEN JA PITKÄN AIKAVÄLIN TALOUSKEHITYS

Hämeenlinnan talouden pidemmän aikavälin tarkastelu

	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	EN 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025
Asukasluku	68 011	67 850	67 662	67 532	67 633	67 848	67 984	68 120	68 256	68 392	68 529
Veroprosentti	20,50	20,50	20,75	20,75	20,75	21,00	21,00	21,00	8,61	8,61	8,61
TOIMINTAKATE	-350 196	-355 204	-349 569	-356 499	-370 118	-386 755	-404 308	-415 390	-148 657	-152 524	-154 563
Muutos €	-4 326	-5 008	5 635	-6 930	-13 619	-16 637	-17 553	-11 082	221 461	-3 867	-2 039
Muutos %	1,3	1,4	-1,6	2,0	3,8	4,5	4,5	2,7	-64,2	2,6	1,3
Verotulot	278 118	274 856	281 071	281 232	283 425	298 979	313 400	314 500	170 000	163 100	165 500
Valtionosuudet	87 268	91 435	90 782	91 264	90 981	122 902	110 098	118 200	10 800	8 700	7 400
Rahoitustuotot ja -kulut	4 282	2 636	1 147	-2 286	2 464	-2 000	-600	500	700	800	1 000
Korkotuotot	3 276	2 858	2 972	2 212	2 213	1 979					
Muut rahoitustuotot	13 060	12 113	10 794	5 667	6 202	3 095					
Korkokulut	4 602	5 960	6 338	6 151	5 822	5 993					
Muut rahoituskulut	7 452	6 375	6 281	4 014	129	1 081					
UOSIKATE	19 472	13 723	23 431	13 711	6 752	33 126	18 590	17 810	32 843	20 076	19 337
Poistot	17 467	17 472	18 108	25 570	18 370	21 931	19 800	19 991	19 995	20 493	21 519
Satunnaiset tuotot ja kulut	2 000										
Varausten muutokset netto	117	267	188	7 688	142	2 709	-199	92	196	196	196
Ylijäämä/alijäämä	4 122	-3 482	5 511	-4 171	-11 476	13 904	-1 409	-2 089	13 044	-221	-1 986
Kumulatiivinen ylij/alij.	-1 354	-4 836	1 938	-2 233	-13 709	195	-1 214	-3 303	9 741	9 520	7 534
Kumulat. ylij/alij./as	-20	-71	29	-33	-203	3	-18	-48	143	139	110
Nettoinvestoinnit	23 836	30 903	18 456	20 810	34 638	29 533	29 281	27 922	34 573	33 123	27 369
Taseesta											
Lainakanta 1000 euroa	199 419	230 610	222 264	237 866	271 609	301 796	313 000	323 100	324 800	337 800	345 800
Lainakanta euroa/as	2 932	3 399	3 285	3 522	4 016	4 448	4 604	4 743	4 759	4 939	5 046

Taulukosta:

- Vuoden 2021 ennuste on Talouspalveluiden laatima ennuste vuoden taloustilanteesta syyskuun lopun tietojen perusteella. Vuoden 2021 ennustettu toimintakate on koronaneutraali. Valtion ennustetaan korvaavan lähes täysimääräisesti koronasta kaupungin käyttötalouteen kirjattavat lisäkustannukset. Verotuloihin ja valtionosuuksiin sisältyy 5,6 milj. euroa valtion kertaluonteista tukea kunnille, joten ilman näitä kertaeriä tilikausi painuisi peräti 7 milj. euroa alijäämäiseksi.
- Hämeenlinnan kaupungin toimintakate kasvoi vuonna 2019 vertailukelpoisesti 2,7 % ja vuonna 2020 2,1 %. Vuoden 2021 ennusteen mukaan toimintakate kasvaa vertailukelpoisesti ja koronasta puhdistettuna peräti 5,9 % (22,5 milj. euroa) vuodesta 2020. Vuoden 2022 toimintakatteen kasvuarvio on 2,7 %. Verraten muutaman viime vuoden kasvuun ja erityisesti vuoteen 2021, piilee budjetoidussa toimintakatteen kasvuvuorassa merkittävä riski talousarvion toteutumiseen. Tilikauden 2022 talousarvion toimintakatteen on välttämätöntä toteutua, muutoin tilikaudelta kertyy suunniteltua enemmän alijäämää. Vuosi 2023 on hyvinvointialueiden perustamisvuosi, jonka kohdalla toimintakatteen vertailukelpoisuutta on mahdoton arvioida. Vuosien 2024 ja 2025 toimintakatteen kasvu on 1,3 % - 2,6 %. Toimintakatteen kasvun hillitseminen on suunnitelmavuosilla lähtökohtaisesti helpompaa sote-palveluiden poistussa kaupungin rakenteesta. Silti tulevia vuosia haastaa erityisesti sivistystoimen palveluverkon massiivinen rakentaminen, joka nostaa vääjäämättä tulevien vuosien kustannustasoa. Vuosien 2022–2025 toimintakatteiden kasvutavoitteen toteutuminen (kasvutavoite ei saa ylittyä) edellyttää pidättäytymistä kaikista uusista kustannuksista tuovista investoinneista ja palvelulisäyksistä. Talousarviolukujen perusteella toimintakate saa vertailukelpoisesti vuodesta 2021 kasvaa vuoteen 2022 n. 11,3 milj. euroa. Vuodelle 2022 pelkästään erikoissairaanhoidon kasvu vie kasvuvuorasta n. 3,9 milj. Euroa (ilman uusia lisäpoistoja). Palkankorotukset kasvattavat toimintakatetta noin 1,8 milj. euroa ja ikäihmisten palveluiden arvioitu

kasvu on noin 2,2 milj. euroa. Tämän päälle tulevat investoinneista, asiakasmäärien kasvusta ja ostopalveluiden sekä materiaalihankintojen yksikköhintojen kasvusta ja henkilöstömitoituserusteiden muutoksista aiheutuva kulukasvu. Osa näistä kulukasvuista korvataan valtionosuuden kautta. On selvää, että tavoitteeseen pääseminen vaatii erittäin tiukkoja kulujen hallintatoimenpiteitä sekä kaupungilla, että esimerkiksi Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirissä. Suunnitelmavuosien laskenta lähtee siitä oletuksesta, että vuosi 2022 toteutuu talousarvion mukaisena. Hyvinvointialueiden siirtolaskelmat tehdään vuosilta 2021 ja 2022. Tästä syystä erityisesti sote-palveluissa ja pelastustoimessa on kyettävä niin alhaiseen kustannustason kasvuun kuin vain mahdollista.

- Toimintakatteen kasvuun vaikuttavia eriä (vuoden 2021 tasoon verrattuna):
 - Hallituksen linjaus varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta alentaa kaupungin tuloja 0,3 milj. euroa vuodesta 2022 eteenpäin.
 - Hallituksen linjaus sote-asiakasmaksujen alentamisesta alentaa kaupungin tuloja 1,1 milj. euroa vuonna 2022.
 - Hallituksen linjaus ikälain hoitajamitoituksesta kasvattaa kaupungin kustannuksia vuonna 2022 n. 0,5 milj. euroa.
 - Arvio palkankorotuksista (+1,5 % 1.4.2022) nostaa kaupungin menoja n. 1,8 milj. euroa vuonna 2022, tämän jälkeen kasvun on ennakoitu olevan 1,5 %, eli noin 2,3 milj. per vuosi.
 - Vuonna 2022 arvioidaan yhtiöomaisuuden myynnistä kertyvän noin 0,7 milj. euron myyntivoitto. Tämän jälkeen realistista myytävää yhtiöomaisuutta ei enää juuri ole. Mahdollista Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöliikelaitoskuntayhtymän muodostamisesta ja sen tulovaikutusta kaupungille, ei ole huomioitu budjetissa, eikä järjestelystä tulee kaupungille euroakaan rahaa.
 - Luvuissa on mukana konserniyhtiöiden avustukset vuoden 2021 tasolla.
 - Talousarviossa KHSHP:n kuntamaksujen kasvuksi on budjetoitu 3,9 milj. Euroa (ei sisällä uusia lisäpoistoja). Erikoissairaanhoidon massiivisesta kustannuskasvusta johtuen budjettiin sisältyy tältä osin selvä riski budjetin ylittymisestä.
- Vuoden 2021 toimintakate ei ole vertailukelpoinen vuoden 2020 toimintakatteen kanssa erityisesti koronapandemiasta johtuen. Vertailukelpoinen vuoden 2021 kasvu on ennusteen mukaan arvioituna noin 22,5 milj. euroa. Kasvu johtuu pääosin sosiaali- ja terveystoimen massiivisesta kustannusten kasvusta.
- Verotuloarviot perustuvat Kuntaliiton lokakuun 2021 ennusteisiin. Vuoden 2022 verotuloarvio ei sisällä valtion koronatukia.
 - Vuoden 2023 verotuloarviot sisältävät arviolta n. 14 milj. euroa kertaluontoista verotuloa johtuen siitä, että kunnat saavat osan tilikauden verotuloistaan vielä vuoden 2022 lopun veroprosentin mukaisena. Pääosin tämä johtuu siitä, että joulukuun 2022 verot tilitetään kunnille vasta tammikuussa 2023.
- Valtionosuusarviot perustuvat VM:n kuntatalousohjelman yhteydessä julkaisemiin vuosikohtaisiin valtionosuusennusteisiin. Valtionosuusarviot eivät sisällä valtion koronatukitoimenpiteitä.

- Rahoitustuottojen ja -kulujen nettosumma sisältää arvion kaupungin lainakannan kasvusta ja sen vaikutuksesta rahoituksen nettokertymään. Tämän ohella laskelma perustuu vuosien 2022–2025 osalta 3,2 milj. euron budjetoitujen sijoitustoiminnan myyntivoittojen kertymään, joiden osalta todellinen toteuma voi vaihdella suurestikin markkinoiden kehityksestä riippuen.
 - Lainojen korkokulut on laskettu simuloimalla vuoden 2021 ja suunnitelmavuosien lainakannan kasvun aiheuttama vaikutus korkokustannuksiin. Toinen korkokulujen laskentaperuste on markkinoiden tällä hetkellä noteeraama termiinikäyrä, joka kuvastaa markkinoiden korkohinnoittelua. Vuosille 2023–2025 on varauduttu termiinikäyrää hieman korkeampaan korkokehitykseen. Korkokulujen kasvu on kohtuullisen maltillista kahdesta syystä johtuen: markkinoiden hinnoittelu pidemmän aikavälin korkotasosta on edelleen hyvin alhainen ja kaupungin nykyiset korkosuojaussopimukset purkautuessaan alentavat korkotasoa. Isohko korkojen nousu kuitenkin heikentäisi kaupungin taloutta useammalla miljoonalla eurolla suunnitelmavuosina.
- Poistot vuodesta 2022 eteenpäin on laskettu lisäämällä vuoden 2021 poistoihin investointiohjelman vaikutus ja vähentämällä poistokannan vuosittainen alenema.
 - Kaupungin investointitaso on korkea ja palveluverkkoon liittyviä muutoksia on päätetty ja suunniteltu lukuisia. Tilapalveluiden näkökulmasta tämä on näyttäytynyt tyhjiksi jäävinä tiloina, joista on jouduttu tekemään arvonalennuskirjauksia. Arvonalennuskirjauksia tultaneen tekemään myös vuonna 2021. Vuosina 2022–2025 on tarpeellista tehdä palveluverkosta johtuvia rakennusten tasearvojen alaskirjauksia. Tätä ei ole huomioitu talousarviossa.
- Varausten muutos sisältää vain tiedossa olevat muutokset varauksissa. Vuosina 2022–2025 ei ole suunniteltu tuloutettavan Hämeenlinna-rahastoa palveluverkon alaskirjauksia ja rakennusten purkukustannuksia vastaavasti.
- Nettoinvestoinnit on huomioitu taulukossa toimialojen valmistelun mukaisina.

Vuoden 2022 talousluvut eivät sisällä suoria koronakustannuksia eivätkä koronatukia valtiolta. On syytä huomioida, että kaupungin talous on ollut alijäämäinen jo ennen korona-aikaa ja lähes koko 2000-luvun muutamia poikkeusvuosia lukuun ottamatta. Korona on pahentanut talouden tilaa entisestään.

Julkisen talouden suunnitelmaa koskeva kansallinen säännöstö edellyttää, että hallitus päättää kuntatalouden ns. menorajoitteesta. Menorajoite on euromääräinen raja valtion toimista kuntatalouteen aiheutuvalle menojen muutokselle. Tarkoituksena on, että menorajoite on yhdenmukainen hallituksen kuntatalouden rahoitusasematavoitteen kanssa. Edellisen hallituksen linjaus menorajoitteesta ei toteutunut lähimainkaan ja nykyinen hallitus on päinvastoin lisännyt kuntien kustannuksia merkittävästi korvaamalla kustannusten nousua täysimääräisesti lupauksistaan huolimatta.

Hämeenlinnan kaupungin taseessa on tilikauden 2021 lopussa ennusteen mukaan noin 1,2 milj. euroa alijäämää. Tilikauden 2022 talousarvio on 2,089 milj. euroa alijäämäinen. Tilikaudelle 2023 kohdistuu kertaluontoinen veroerä pääosin vuoden 2021 joulukuun vanhan veroprosentin mukaisista tilityksistä johtuen. Tämän erän johdosta suunnitelmakausi pysyy kokonaisuudessaan ylijäämäisenä ja taulukon mukaisin laskentaperiaattein kaupungin tase on vuonna 2025 7,5 milj. euroa ylijäämäinen. Tämä edellyttää kuitenkin, että vuonna 2022 päästään talousarvion mukaiseen tulokseen.

Korkeasta investointitasosta johtuen kaupungin velkamäärä kasvaa kuitenkin jatkuvasti nouden suunnitelmakauden lopulla jopa yli 340 milj. euroon, mikäli suunnitellut investoinnit toteutuvat.

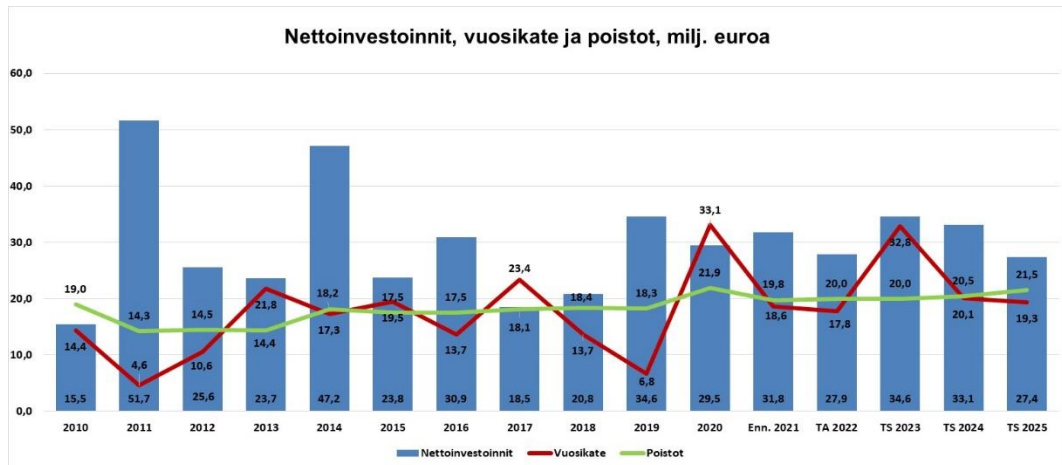
Valtiovarainministeriön toukokuussa 2021 julkaisemien laskelmien perusteella hyvinvointialueuudistus heikentää kaupungin taloutta noin 4 miljoonalla eurolla vuodessa (täysimääräisesti vuodesta 2027 lukien). Tämän lisäksi on selvää, että organisaation supistuessa ns. tukipalveluiden kustannukset eivät jousta alaspäin supistumisen vaatimalla tehokkuudella. Kaupungin arvioidaan häviävän uudistuksessa tältä osin noin 2,1 milj. euroa vuodessa heti vuodesta 2023 lähtien.

Talouden tasapainottamisen ensivaiheen toimenpide olisi pidättäytyä sellaisista uusista ei-välttämättömistä investoinneista, jotka eivät suurella todennäköisyydellä lisää kaupungin verotuloja (syntyneitä kuluja enemmän) eli esimerkiksi asukasmäärää. Toinen toimenpide olisi olla lisäämättä kaupungin menoja omin päätöksin palveluiden määrää tai laatua korottamalla. Kolmas toimenpide olisi kaikilla tasoilla vähentää ei-välttämätöntä tekemistä. Valtio ei tule pelastamaan jo pitkään alijäämäisenä ollutta kaupungin taloutta. Mitä kauemmin toimenpiteisiin ryhtymistä odotetaan, sen vaikeampaan tilanteeseen kaupungin talous ajautuu.

Kaupungin talouden tasapaino edellyttää tulevana vuosina erillisen talouden tasapainottamisohjelman käynnistämistä, vaikka vuodesta 2023 selvitään vielä hyvin edellä mainitusta kertaluontoisesta veroerästä johtuen. Talouden sopeuttamistoimenpiteisiin voidaan katsoa sisältyväksi yhtenä elementtinä kaupunginhallituksen 25.5.2020 käynnistämä YT-menettely, jonka toisen vaiheen perusteella kaupungin tulisi saada aikaan 5 milj. euron pysyvät henkilöstömenojen säästöt vuoteen 2025 mennessä. Hyvinvointialueuudistuksesta johtuen em. tavoite tulisi skaalata jäljellä olevan kunnan kokoon, jolloin tavoite laskee 2,75 milj. euroon. Näiden toimenpiteiden lisäksi on selvitettävä palveluiden määrään ja laatuun liittyviä toimenpiteitä, jotta Hämeenlinnan talous saataisiin pysyvästi ylijäämäiselle uralle. On syytä huomioida, että talouden tasapaino talousarvioesityksen laskelmien mukaan tarkoittaa Hämeenlinnassa keskimäärin noin 10 milj. euron vuotuista ylijäämää, jotta jatkuva velkaantuminen saadaan katkaistua. Talouden tasapainottamisohjelman käynnistämisestä vastaa kaupunginhallitus.

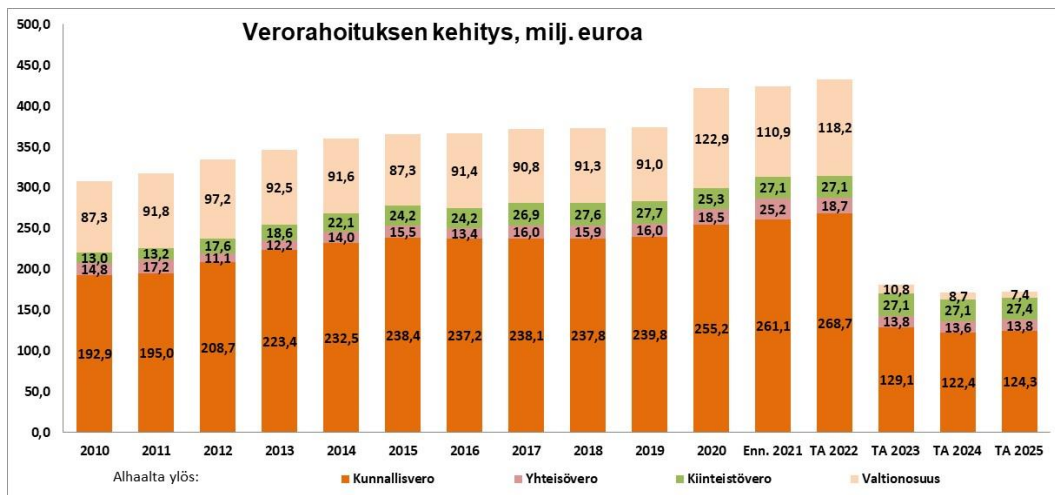
Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellisinta on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla. Esimerkiksi kirjanpidolliset järjestelyt eivät ole kestävä tie talouden tasapainottamiseen ja alijäämien kattamiseen. Talouden ei pitäisi myöskään olla tasapainossa kertaluonteisten erien, omaisuuden myynnin tai sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta.

Kaupungin pidemmän aikavälin taloussuunnitteluun liittyy kaupunkiemon lisäksi koko muu konserni. Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt mallikkaasti vuosina 2018–2021. Merkittävimmät toimenpiteet on tehty, mutta työ jatkuu edelleen osana normaalia omistajaohjauksikön toimintaa. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloutettu merkittäviä eräiä kaupungin käyttötalouden tueksi. Jatkossa vastaavia eräiä ei enää odoteta konsernirakenteesta saatavan. Konsernirakenteen optimointi edellyttää toimijoilta rationaalista suhtautumista valmistelussa ja päätöksenteossa.

Vuoden 2011 nettoinvestointeja nostivat tavanomaisesta poikkeavat osakepääoman lisäykset noin 30 milj. euroa (Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy 27,6 milj. euroa ja Teknologiakeskus Innopark Oy 2,2 milj. euroa). Vastaavia rahallisia ulosmaksuja ei kuitenkaan tapahtunut. Ilman niitä investointisumma oli 21,9 milj. euroa. Vuoden 2014 investointipiikki johtuu HAMK:n kirjanpidollisista 18,8 milj. euron suuruisista omistusrjestelyistä, joita vastaava tulo kirjattiin tilinpäätökseen. Rahaa järjestelyissä ei liikkunut. Ilman HAMK:n kirjanpidollista erää 2014 investointisumma oli 28,3 milj. euroa.

KAUPUNGIN YHTEISET ERÄT

Kunnallisveroa ei koroteta. Kunnallisverotuloihin vaikuttavat ansiotulojen kasvu sekä muu taloudellinen kehitys. Kunnallisverotuloa arvioidaan kertyvän noin 268,7 milj. euroa, joka on 16,1 milj. euroa 2021 budjettitulua (252,6 milj. euroa) enemmän. Vuoden 2021 ennusteeseen verrattaessa kunnallisvero on 7,6 milj. euroa enemmän (261,1 milj. euroa).

Kunnallisverosta päätetään käytännössä sekä vuodelle 2022 että vuodelle 2023, koska kunnilla ei ole hyvinvointialueuudistuksen lainsäädännöstä johtuen oikeutta muuttaa kunnallisveroprosenttia vuodelle 2023.

Kunnallisveron suuruus	2021	2022
	21,00 %	21,00 %

Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän 18,7 milj. euroa, joka on 3,1 milj. euroa 2021 talousarviota (noin 21,8 milj. euroa) vähemmän.

Kiinteistöveroja ei koroteta. Kiinteistöveroarviossa on lähtökohtana verohallinnon laskelma vuoden 2021 kiinteistöverotuksesta. Vuoden 2022 arvio kiinteistöveron tuotosta on 27,1 milj. euroa, joka on 0,5 milj. euroa 2021 talousarviolukua (27,6 milj. euroa) vähemmän.

	Vero 2021	Vero 2022	Vällys
Yleinen kiinteistövero	1,35 %	1,35 %	0,93 - 2,00 %
Vakituisen asunnon vero	0,60 %	0,60 %	0,41 - 1,00 %
Vapaa-ajan rakennuksen vero	1,40 %	1,40 %	0,93 - 2,00 %
Yleishyödyllisen rakennuksen vero	0,00 %	0,00 %	0,00 - 2,00 %
Voimalaitoksen vero	1,50 %	1,50 %	0,93 - 3,10 %
Rakentamattoman rakennuspaikan vero	3,30 %	3,30 %	2,00 - 6,00 %

Vuoden 2022 verotuloarvio on yhteensä 314,5 milj. euroa. Siinä on kasvua 12,5 milj. euroa 2021 talousarvioon (302,0 milj. euroa) verrattuna. Vuoden 2021 ennusteeseen nähden kasvua on budjetoitu 1,1 milj. euroa.

	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Verotulot yhteensä	298 979 220	302 000 000	314 500 000
Kunnallisvero (kunnan tulovero)	255 175 410	252 600 000	268 700 000
Kiinteistövero	25 347 065	27 600 000	27 100 000
Osuus yhteisöverosta	18 456 744	21 800 000	18 700 000

Valtionosuudet

Vuonna 2022 peruspalvelujen valtionosuuden, verotulojen tasauksen ja verotulomenetysten kompensatioiden yhteismääräksi arvioidaan 131,5 milj. euroa. Opetuksen ja kulttuurin valtionosuuden osalta Hämeenlinna on nettomaksaja. Vuonna 2022 valtionosuuden miinuseräksi arvioidaan -13,3 milj. euroa. Näin ollen valtionosuuden netto 2022 on 118,2 milj. euroa eli 7,3 milj. euroa 2021 talousarviota enemmän. Vuoden 2021 ennusteeseen nähden valtionosuudet nousevat 8,1 milj. euroa.

	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Valtionosuudet yhteensä	122 901 971	110 900 000	118 200 000
Peruspalvelujen valtionosuus	103 394 199	93 200 000	99 000 000
Opetus ja kulttuuri, muut vos:t	-12 154 118	-12 100 000	-13 300 000
Harkinnanvarainen valtionosuus	2 600 000		
Verotulomenetysten kompensatio	29 061 890	29 800 000	32 500 000

Korkotuotot ja -kulut

Hämeenlinnan lainasalkun keskiporkko marginaalit mukaan lukien oli 2021 syyskuussa 2,06 % (mukana pitkäaikaiset lainat ja johdannaiset). Lainojen suojausasteen arvioidaan olevan vuoden lopussa 89 %.

Lahjoitusrahastoille maksetaan kaupunginhallituksen 8.4.2002 tekemän päätöksen mukaisesti kunkin vuoden alussa voimassa olevan peruskoron suuruinen korko.

Vuoden 2022 korkotuotoiksi arvioidaan noin 1,9 milj. euroa ja korkokuluiksi noin 4,5 milj. euroa.

Muut rahoitustuotot ja -kulut

Sijoitetun omaisuuden pääomaksi on arvioitu vuoden 2021 lopussa noin 125 milj. euroa.

Muihin rahoitustuottoihin kirjataan mm. arvopapereiden (sijoitustoiminnan) myyntivoitot, osinkotulot, sijoitustoiminnan osingot, verotilitysten korkotulot ja viivästyskorot. Rahoitustuottoja arvioidaan 2022 kertyvän 3,7 milj. euroa. Tästä sijoitustoiminnan myyntivoittojen osuus on 3,2 milj. euroa. Sijoitustoiminnan myyntivoittojen kertymään vaikuttaa erityisesti markkinakehitys, joten todellinen kertymä voi markkinamuutosten johdosta poiketa paljonkin budjetoidusta.

Muihin rahoituskuluihin kirjataan mm. mahdolliset arvopapereiden myyntitappiot ja arvonalentumiset. Rahoituskuluja arvioidaan 2022 syntyvän reilut 0,6 milj. euroa.

Korko- ja rahoitustuottojen sekä -kuluja nettotuloksi arvioidaan 0,5 milj. euroa.

	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Korkotuotot yhteensä	1 979 413	1 920 000	1 920 000
Korkotuotot ulk. antolainoista	1 619 996	1 600 000	1 600 000
Korkotuotot sijoituksista	256 174	300 000	300 000
Muut korkotuotot	103 243	20 000	20 000
Muut rahoitustuotot yhteensä	3 094 741	3 720 000	3 730 000
Arvopapereiden myyntivoitot	2 558 364	3 200 000	3 200 000
Muut rahoitustuotot	536 377	520 000	530 000
Korkokulut yhteensä	5 993 210	5 620 000	4 530 000
Lainojen korkokulut	5 939 871	5 610 000	4 520 000
Muut korkokulut	53 339	10 000	10 000
Muut rahoituskulut yhteensä	1 080 901	620 000	620 000
Myyntitappiot ja arvonalentumiset	1 073 626	600 000	600 000
Muut rahoituskulut yhteensä	7 274	20 000	20 000
Rahoitustuotot yhteensä	5 074 154	5 640 000	5 650 000
Rahoituskulut yhteensä	7 074 111	6 240 000	5 150 000
Rahoituksen nettotuotot/-kulut	-1 999 957	-600 000	500 000

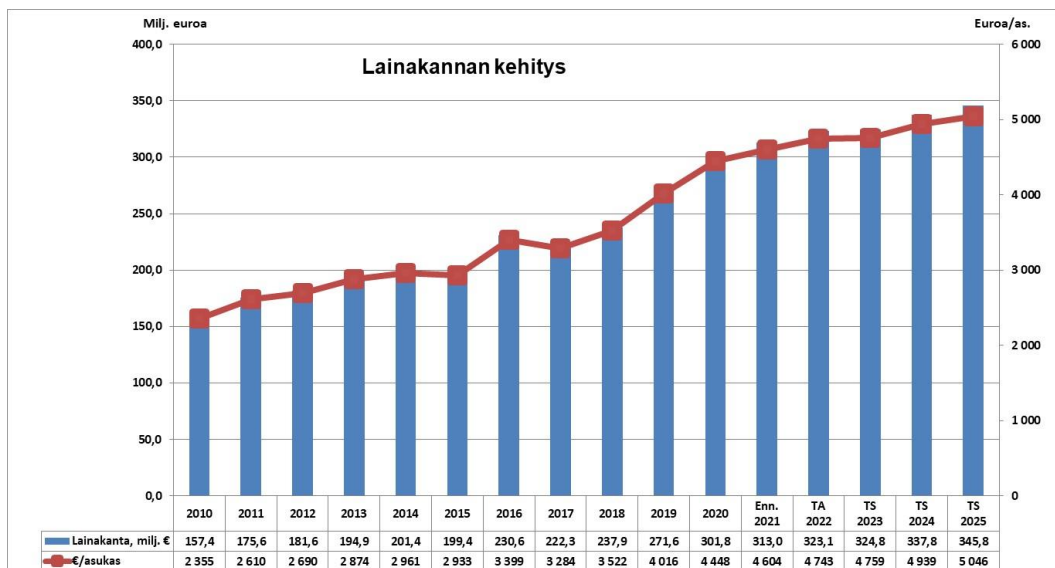
Lainanotto

Hämeenlinnan lainakanta 31.12.2020 oli 301,8 milj. euroa, joka on 4 448 euroa asukasta kohti. Manner-Suomen kuntien keskiarvo oli 3 474 euroa asukasta kohti. Kaupungin lainakannasta 236,9 milj. euroa oli pitkäaikaista lainaa ja 40,0 milj. euroa rahoituslaitoksilta otettua kassalainaa sekä loput 24,9 milj. euroa kassalainaa kaupunkikonsernin yhtiöiltä. Hämeenlinnalla oli vuoden 2020 lopussa markkina-arvoltaan 119,4 milj. euron sijoitukset. Jos tämä summa huomioidaan laskennallisesti lainamäärästä pois, Hämeenlinnan nettomääräinen velka olisi ollut huomattavasti pienempi, eli 2 688 euroa asukasta kohti.

Vuoden 2021 talousarviossa varauduttiin pitkäaikaisen nettolainan 15,1 milj. euron kasvuun. Rahoituslaitoksilta otettavan kassalainan määrän ennakoidaan vuodenvaihteessa olevan 35 milj. euroa, joka on 5 milj. euroa vähemmän kuin edellisessä vuodenvaihteessa. Konserniyhtiöiltä saatavan kassalainan määrä pysynee entisellä tasolla. Koko lainakannan arvioidaan kasvavan 2021 loppuun mennessä noin 313,0 milj. euroon. Se on 11,2 milj. euroa enemmän kuin 2020 lopussa.

Vuoden 2022 talousarviossa varaudutaan 27,8 milj. euron nettoinvestointeihin. Investointien rahoittamiseksi tarvitaan uutta pitkäaikaista nettolainaa noin 10,1 milj. euroa. Lisäksi otettuja lainoja lyhennetään noin 25,5 milj. euroa, joten pitkäaikaista bruttolainaa tarvitaan noin 35,6 milj. euroa. Lainakannan arvioidaan kasvavan yhteensä noin 323,1 milj. euroon. Lainamäärä on tällöin 4 743 euroa asukasta kohti. Mittava investointitahti jatkuu myös suunnitelmavuosina ja nostaa pitkäaikaista nettolainaa niin, että lainamäärä on noin 337,8 milj. euroa vuonna 2024.

Lainamäärän kehitys	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	43 400 000	35 600 000	32 200 000	43 600 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	28 300 000	25 500 000	30 500 000	30 600 000
Pitkäaikainen nettolisälaina	15 100 000	10 100 000	1 700 000	13 000 000
Koko lainakanta (2021 luku on ennuste)	313 000 000	323 100 000	324 800 000	337 800 000
Laina asukasta kohti (2021 luku on ennuste)	4 604	4 743	4 759	4 939

Antolainauksen muutokset

Tähänastisten antolainojen (pysyvät vastaavat) määrä vuoden 2021 lopussa on 38,5 milj. euroa. Vuonna 2022 nämä antolainasaamiset vähenevät 0,3 milj. euroa. Vuodelle 2022 on 50 000 euron määräraha mahdollisiin uusiin ulkoisiin antolainoihin. Uusista antolainoista päätetään erikseen.

Sisäinen pääomavuokra ja laskennallinen korko

Sisäisen vuokran periaatteiden mukaisesti toimialoilta peritään vuosittain kohtuulliseksi katsottua sidotun pääoman korkoa (tuottoa), jonka tulee kattaa esimerkiksi talonrakennusinvestoinneista kaupungille aiheutuvan vieraan pääoman kustannuksen (korkokulut) ja pitkällä tähtäimellä tyhjiilleen jääneiden tilojen alaskirjaukset.

Lisäksi peritään korjausvastiketta, jonka määrän tulee kattaa tilakokonaisuudesta kaupungille vuosittain aiheutuvat poistot, maanvuokraa korvauksena maahan sitoutuneen pääoman käytöstä ja peruskorjauksista aiheutuviin poistoihin perustuvaa vuokran osaa.

Vuokranmääräytymisperiaatteista päättää valtuusto erillisen valmistelun pohjalta. Kaupunginhallitus päättää edellä mainittujen korkojen (korjausvastike ja sidotun pääoman korko) suuruudesta.

Vuonna 2021 korjausvastikkeen ja sidotun pääoman koron määrät ovat 2 %.

Muulta osin käyttömaisuuden laskennallinen korko lasketaan vuosittain vuoden peruskoron keskiarvon mukaan. Laskennallinen korko ei ole määrärahaa.

Poistot

Vuoden 2022 suunnitelman mukaisiin poistoihin varataan noin 20,0 milj. euroa.

	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Poistot ja arvonalentumiset yht.	21 930 848	19 800 000	19 991 000
Poistot rakennuksista	8 367 277	8 042 800	9 020 000
Poistot kiinteistä rakenteista	9 486 312	9 772 200	9 599 000
Poistot koneista, kalustosta yms.	1 980 088	1 985 000	1 338 000
Arvonalentumiset	2 097 171	0	34 000

Varausten ja rahastojen muutos

Poistoeron, varausten ja rahastojen muutosten yhteisvaikutuksen arvioidaan 2022 olevan noin 0,1 milj. euroa tulosta parantava. Hämeenlinna-rahaston purkamista ei sisälly vuoden 2022 talousarvioon.

KONSERNIPALVELUT

Konsernipalveluihin kuuluvat kokonaisuudet ovat

- kaupunginvaltuusto ja -hallitus
- kaupungin johto
- talous, hankinnat ja omistajaohjaus
- henkilöstö- ja hallintopalvelut
- strategia ja kehittäminen
- keskusvaalilautakunta
- tarkastuslautakunta.

KONSERNIPALVELUT YHTEENSÄ

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
KONSERNIPALVELUT					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	4 565 904	5 505 000	5 837 000	3 012 000	3 120 000
Tuet ja avustukset	1 479 658	1 433 000	1 301 000	1 111 000	1 111 000
Muut toimintatulot	778 340	28 000	760 000	28 000	28 000
Toimintatulot	6 823 902	6 966 000	7 898 000	4 151 000	4 259 000
Henkilöstömenot	-8 615 848	-7 612 000	-9 177 000	-8 802 000	-8 954 000
Palvelujen ostot	-20 013 474	-23 021 000	-23 112 000	-14 738 000	-15 739 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-208 563	-298 000	-269 000	-242 000	-244 000
Avustukset	-7 954 678	-8 477 000	-8 410 000	-7 810 000	-7 810 000
Muut toimintamenot	-1 293 604	-1 426 000	-1 355 000	-1 418 000	-1 426 000
Toimintamenot	-38 086 167	-40 834 000	-42 323 000	-33 010 000	-34 173 000
Toimintakate	-31 262 265	-33 868 000	-34 425 000	-28 859 000	-29 914 000

Vuonna 2022 konsernipalvelujen toimintamenot ovat 42,323 milj. euroa ja toimintatulot ovat 7,898 milj. euroa. Toimintakate on -34,425 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2023 toimintakate on -28,859 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2024 toimintakate on -29,914 milj. euroa.

Konsernipalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023-2024

Apulaiskaupunginjohtajan eläköitymisestä johtuvat tehtävien uudelleenjärjestelyt ajoittuvat käytännössä vuoteen 2022. Muutoksesta aiheutuu merkittäviä ja vaativia tehtävämuutoksia olemassa olevalle henkilöstölle, eikä muutoksesta selvitä ilman lisäresursointia.

Maakunnallisen hyvinvointialueen käynnistyminen vaikuttaa merkittävästi konsernipalveluiden toimintaan sekä talousarviovuoden aikana että suunnitelmavuosina. Merkittävänä haasteena tulee olemaan tosiasia, että kaupungilta siirtyy veroprosenttia noin 2,1 milj. euron arvosta enemmän valtiolle (hyvinvointialueen rahoitus) kuin mitä kustannuksia konsernipalveluista poistuu. Tämä tulee vaikuttamaan niin konsernipalveluiden henkilöstöön, ostopalvelusopimuksiin, jäsenmaksutasoihin kuin avustuksiinkin.

Konsernipalveluiden talousarvioon vuodelle 2023 on varattu arvioitu määräraha Sote-lautakunnan alaiselle, mutta kuntiin jäävälle osalle kotoutumispalveluita ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Maan hallitus päätti puoliväliriihessä 29.4.2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Hallitun toimeenpanon varmistamiseksi hallituksen esitys on tarkoituksena valmistella siten, että tehtävät siirtyisivät vuoden 2024 aikana. Kuntakokeilulle on siten tarkoitus säätää jatko siihen asti.

Taloussuunnitelma ei sisällä mainittua palveluiden siirtoa kuntien vastuulle, koska siirrosta ei ole tehty lopullista päätöstä.

KAUPUNGINVALTUUSTO JA -HALLITUS

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen budjettikohtaan kuuluvat näiden toimielimien kustannukset sekä pelastustoiminnan Hämeenlinnan osuus ja kaupunginhallituksen koordinoimat ohjelmatyön sekä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n ja Verkatehdas Oy:n avustusten määrärahat.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Kaupunginvaltuusto ja hallitus			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	7 020		
Toimintamenot	-7 699 049	-8 649 900	-8 771 200
Toimintakate	-7 692 028	-8 649 900	-8 771 200

Vuonna 2022 kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintamenot ovat 8,771 milj. euroa.

Valtuustoryhmien käyttöön on 10 000 euron määräraha. Kaupunginvaltuuston puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa.

Kaupunginhallituksen alaisiin määrärahoihin kuuluu Hämeenlinnan osuus 38,34 % Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen kustannuksista sekä pelastustoimen eläkemaksut ajalta ennen maakunnallista pelastuslaitosta (yht. 5 397 900 euroa), Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas Oy:n avustus (750 000 euroa), Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n avustus (345 000 euroa), Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n avustus pysäköintiliiketoimintaan (150 000 euroa) sekä strategisten tavoitteiden toimeenpano-ohjelmien rahoitus (100 000 euroa).

Kaupunginhallituksen alaisiin avustuksiin sisältyy 0,345 milj. euroa Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n oman pääoman ehtoisten sijoitusten muuttamisesta käyttötalouden avustukseksi. Kaupunginvaltuusto (KV 8.10.2007 § 16) on hyväksynyt Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n peruskorjaus- ja laajennushankkeen ja päättänyt sittemmin takauspäätöksen yhteydessä (KV 15.11.2010 § 6), että valtuusto varautuu vuosittain antamaan avustuksena yhtiölle lainojen korkoa ja lyhennystä vastaavan summan. Vuosina 2010 ja 2011 kaupunki pääomitti yhtiötä yhteensä 495 000 eurolla ja vuodesta 2012 eteenpäin kaupunki on tehnyt yhtiöön suoria vapaan oman pääoman ehtoisia sijoituksia (SVOP) yhteensä 2 965 000 euron arvosta. Avustuksen antamiseen oman pääoman ehtoisena käyttötalouden avustuksen sijasta liittyy ongelmia, joiden takia avustus on nykyisin oman kaupungin (ja yhtiön) käyttötalouteen vaikuttavaa avustus. Kyseessä on Euroopan komission perustamissopimuksen 107 artiklan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (N:o 651/2014) nojalla urheiluinfrastruktuurille myönnettävä tuki.

Investoinnit

Kiinteän omaisuuden (maaomaisuuden) ostoon on 2 000 000 euron määräraha. Investointiosaan kohdistuvien maanmyyntitulojen määrä on 100 000 euroa.

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan on 737 000 euroa, josta ratahanketta valmistelevalle yhtiön mahdolliseen osakehankintaan on 34 000 euroa, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n oman pääoman

ehtoiseen tukeen 433 000 euroa. Mahdollisiin rahastoiduista pääomavastikkeista aiheutuviin tai muihin osakehankintoihin on 270 000 euroa. Osakkeiden myynnin investointituloja on 565 000 euroa Kanta Logistiikka Oy:n osakkeiden myynnistä.

KAUPUNGINJOHTO

Vastuualue sisältää johdon määrärahojen lisäksi kaupungin johtoryhmätoiminnan ja markkinointiyhteistyön määrärahat.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Kaupunginjohto			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	66 805		56 300
Toimintamenot	-913 163	-842 000	-654 300
Toimintakate	-846 358	-842 000	-598 000

Vuonna 2022 kaupunginjohdon palvelualueen toimintamenot ovat 0,654 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,056 milj. euroa. Toimintakate on -0,598 milj. euroa.

Kaupunginjohtajan edustusmääräraha on 10 000 euroa. Kaupunginjohtajien virka-autosta luovutaan.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023-2024

Budjettivaraus 2022 sisältää vain kaupunginjohtajan tehtävän.

TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS

Vastuualue koostuu kolmesta palvelualueesta: talouspalvelut, hankintapalvelut ja omistajaohjaus.

Talousohjaus

Talousohjauksen keskeisimmät työtehtävät ovat kaupungin talouden ohjauksen koordinointi ja seuranta, toimintayksiköille annettava talouden ohjauksen tuki sekä tuottavuuden, kustannuslaskennan ja tuotteistamisen kehittäminen ja ohjaus. Lisäksi tehtäviin kuuluvat vuosiennusteiden ja talousarvion ohjaus ja tekninen laatiminen, puolivuotisraporttien ja tilinpäätöksen laatiminen sekä rahoituksesta ja sijoitustoiminnasta huolehtiminen. Määrärahoihin kuuluvat myös kunnallisverotuksen kustannukset.

Talousohjauksen henkilöstö avustaa organisaation eri yksiköitä kaikissa talouteen ja laskentatoimeen liittyvissä asioissa.

Talouden tilanne on vuonna 2021 heikko. Kaupungin alijäämäennuste syyskuun 2021 tilanteen mukaan on noin 4,9 milj. euroa alijäämäinen. Ilman kertaeriä tilikausi olisi painumassa 11,8 milj. euroa alijäämäiseksi. Budjetin toteutumisen seuranta, johdolle annettava talousasioiden tuki sekä säännölliset talouskatsaukset ovat työkaluja kaupunkitasoisen talouden ohjaamisessa. Talous voi parantua kuitenkin vain päätöksin, jotka tehdään poliittisella tasolla.

Vuonna 2022 tehdään puolivuotisraportti talouden ja toiminnan toteumasta ja ennusteesta kaudelta 1–6. Lisäksi valtuustolle raportoidaan talouden toteumasta kausilta 1–4 ja 1–9. Kaupunginhallituksen raportoidaan talouden toteumasta edellisten lisäksi kausilta 1–3, 1–5 ja 1–11.

Mahdolliset konsernipalveluihin kirjattavat pysyvien vastaavien myyntivoitot ja -tappiot kirjataan talousohjauksen kohdalle. Kaupungin taloutta on pitkään pönkitetty omaisuuden myynnillä. Vuodelle

2022 on budjetoitu myyntivoittotuloja 732 000 euroa. Vuodesta 2023 eteenpäin budjetti ei sisällä vastaavia myyntivoittotuloja lainkaan.

Talouspalveluiden kokonaishenkilöresursseissa ei ole muutosta vuodesta 2021.

Kriittinen menestystekijä: Ajantasaisen tiedon tuottaminen johtamisen tueksi

Omistajaohjaus

Omistajaohjauksen keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin konserniyhteisöjen ohjaukseen, seurantaan ja tukeen. Palvelualue vastaa omistajaohjaukseen liittyvästä valmistelutyöstä, mukaan lukien kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden valmistelusta.

Vuonna 2022 omistajaohjaukselle ajankohtaisia asioita ovat mm. hyvinvointialueeseen liittyvät valmistelut, omistajapoliittisten linjausten päivittäminen sekä konserniyhteisöjen ohjaaminen ulos koronaepidemian aiheuttamista talousvaikeuksista. Konsernirakenteeseen liittyviä muutoksia tulee olemaan mm. näillä näkymin vuoden vaihteessa toteutettavat Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n ja Kanta Logistiikka Oy:n omistusjärjestelyt sekä mahdollinen Koulutuskuntayhtymä Tavastiaan liittyvä kiinteistötoimintojen uudelleen järjestely.

Omistajaohjauksen kokonaishenkilöresursseissa ei ole muutosta vuodesta 2021.

Kriittinen menestystekijä: Tehokas omistajapolitiikka ja kustannustehokas konsernirakenne

Hankintapalvelut

Hankintapalveluiden keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin hankintatoimen kokonaisjohtamisen tukemiseen, koordinointiin ja seurantaan. Hankintapalveluiden tehtävä on antaa toimialoille asiantuntijatukea hankintojen toteuttamisessa ja hankintalainsäädännössä sekä sen soveltamisessa. Palvelualue vastaa kaupungin yleisten linjausten ja periaatteiden laadinnasta, kuten esimerkiksi hankintoihin liittyvän viestinnän määrittelystä. Lisäksi tavoitteena on yhteishankintojen tehokkaampi ohjaus, hankintasopimukseen liittyvä sopimustenhallinnan tehostaminen sekä kaupungin hankintoihin liittyvän tietopohjan laajentaminen.

Vuonna 2022 keskeisiä painopistealueita ovat ajoneuvopolitiikan laatiminen, sopimustenhallinnan ja sopimusvalvonnan kehittäminen, hankintatoimen raportoinnin kehittäminen sekä ateria-, siivous- ja käyttäjäpalveluiden kilpailutusten suunnittelu, valmistelu ja toteutus.

Hankintapalveluiden henkilöstömäärä on 2,5 ja siinä on muutosta vuoteen 2021 verrattuna 0,5 henkilöä.

Kriittinen menestystekijä: Hankintapalvelut mahdollistavat tehokkaan hankintatoimen johtamisen ja toteuttamisen.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Talousjärjestelmien päivitys / uudistaminen	Uusien järjestelmien käyttöönotto onnistuneesti 1.1.2023. Käyttäjäkoulutukset järjestetty ja koulutussuunnitelma laadittu keväälle 2023.

Tavoite	Mittarit
Vähäpäästöisten ajoneuvojen osuuden lisääminen EU:n puhtaita ajoneuvohankintoja koskevaan direktiiviin ja Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaan liittyen	Ajoneuvopolitiikka laadittu ja hyväksytty

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Talousjärjestelmien päivitys / uudistaminen	Negatiiviset käyttäjäkokemukset, kun järjestelmät vaihtuvat. Järjestelmien mahdollinen vaihtuminen heikentää nykyisiä prosesseja.	Mahdollisten uusien järjestelmien käyttöohjeiden ja opastevideoiden laadinta sekä järjestelmien käytön riittävä kouluttaminen. Osallistuminen Sarastian järjestelmäkehitystyöhön.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Vähäpäästöisten ajoneuvojen osuuden lisääminen EU:n puhtaita ajoneuvohankintoja koskevaan direktiiviin ja Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaan liittyen	Aikaa ei ole riittävästi, ajoneuvopolitiikan laatiminen osoittautuu odotettua monimutkaisemmaksi	Ajoneuvopolitiikan laatimisen aloittaminen heti alkuvuodesta, tarvittaessa ulkopuolisen konsultin käyttö

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Talous, hankinnat ja omistajaohjaus			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	717 673	148 800	881 100
Toimintamenot	-4 204 596	-4 578 300	-4 640 500
Toimintakate	-3 486 923	-4 429 500	-3 759 400

Vuonna 2022 talouden, hankinnan ja omistajaohjauksen palvelualueen toimintamenot ovat 4,641 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,881 milj. euroa. Toimintakate on -3,759 milj. euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023-2024

Talouspalveluissa taloushallinnon järjestelmien uusiminen ajoittuu vuoden 2023 alkuun. Talousarviossa 2022 on varauduttu järjestelmävaihdon kustannuksiin.

Vuonna 2022 keskeinen työpanos menee hyvinvointialueuudistukseen liittyvään työhön.

HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT

Henkilöstö- ja hallintopalvelut toimivat kumppanina sekä sisäisille että ulkoisille asiakkaille. Toimintaympäristön muutoksiin henkilöstö- ja hallintopalvelut reagoivat nopeasti ja ketterästi.

Tulevien vuosien taloudelliset haasteet, kaupungin koronaexit-strategia ja hyvinvointialueen valmistelut tulevat vaatimaan sekä uudenlaista johtamista kaikilla tasoilla että henkilöstö- ja hallintopalveluiden asiantuntijoiden vahvaa työpanosta. Toimintaympäristöön vaikuttaa myös uuden valtuustokauden alkaminen. Myös kaupungin johdon henkilöstömuutokset ja johtamisjärjestelmän muutokset vaikuttavat henkilöstö- ja hallintopalveluiden toimintaan.

Henkilöstöpalveluissa suunnittelukauden tärkeimpiä painopistealueita ovat ennakoivan henkilöstösuunnittelun käyttöönotto sekä henkilöstön saatavuuden varmistaminen rekrytoinnin kehittämisen kautta. Johtamisen, johtamisakatemia, Työn ilon kehittäminen jatkuu. Henkilöstöpalvelut tukevat hybridi- ja monipaikkaisen työtavan käyttöönottoa ja tähän sopivien työtilojen suunnittelua. Taloustilanne tulee vaatimaan pitkäkestoista yhteistoimintaa, jonka onnistuminen on talouden elvyttämisen kannalta elintärkeää.

Hallintopalveluissa vuoden 2022 aikana on tarkoitus keskittyä erityisesti tietoturvan parantamiseen koko konsernitasolla ja sähköisen arkiston käyttöönoton laajentamiseen. Tietoturvan osalta tavoitteena on jalkauttaa vuoden 2021 aikana päivitetty tietoturvapoliittikka, kouluttaa henkilöstöä ja parantaa teknisten ratkaisujen avulla tietoturvaa. Lisäksi tavoitteena on kehittää tietoturvan raportointia.

Kaupungin viestinnän linjaukset päivitetään vuoden alussa. Viestintäyhteistyötä Linnan Kehityksen kanssa jatketaan ja painopisteenä on sisäinen markkinointi. Asukasviestinnässä sosiaalisen median kanavien käytöstä tehdään kanavasuunnitelma. Kaupungin organisaatiossa viestinnän saavutettavuus on hyvällä tasolla ja sen kehittymistä tuetaan mm. koulutuksella.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi	Sairauspoissaolot Henkilöstön vaihtuvuus Työhyvinvointikyselyn tulokset
Tavoite	Mittarit
Henkilöstön tietoturvaosaamisen ja teknisten ratkaisujen tietoturvan parantaminen sekä tietoturvan raportoinnin kehittäminen.	Henkilöstölle on järjestetty systemaattisesti tietoturvakoulutuksia. Tietoturvapoikkeamista saadaan tieto nopeasti ja niihin reagoidaan systemaattisesti. Tietoturvasta on raportoitu säännöllisesti.
Tavoite	Mittarit
Kaupungin viestinnän linjausten päivittäminen uuden strategian pohjalta.	Asukkaiden lisääntyvä tietoisuus kaupungin palvelujen saatavuudesta. Kotimaisten matkailijoiden lisääntyvä tietoisuus kaupungin nähtävyyksistä ja muista matkailupalveluista. Palaute ja kaupungin sisäinen puhe kääntyvät positiivisemmaksi. Mediaseurannan kautta seurataan ulkoista mielipidettä/imagoa.
Tavoite	Mittarit
Määrällisten tekijöiden lisäksi myös laadulliset tekijät huomioivan ennakoivan henkilöstösuunnittelumallin luominen.	Ennakoivan henkilöstösuunnittelun malli on luotu ja käyttöönotto suunniteltu.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Henkilöstön tietoturvaosaamisen ja teknisten ratkaisujen tietoturvan parantaminen sekä tietoturvan raportoinnin kehittäminen	Henkilöstön ei sitoudu koulutuksiin ja uusiin teknisiin ratkaisuihin. Tietoturvapolitiikkaa ei saada jalkautettua. Yhteistyökumppaneita ei saada sitoutettua.	Tiedotetaan ja osallistetaan henkilöstöä koulutusten ja teknisten ratkaisujen merkityksestä. Keskitytään asioihin, joilla on selkeästi vaikutusta tietoturvaan. Tehdään tiivistä yhteistyötä kumppaneiden kanssa.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kaupungin viestinnän linjausten päivittäminen uuden strategian pohjalta.	Yhteisiä linjauksia ei löydetä tai niihin ei sitouduta.	Keskeisten painopisteiden valinnat oikeansuuntaiset ja resurssien keskittäminen näihin valintoihin/päätöksiin

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Määrällisten tekijöiden lisäksi myös laadulliset tekijät huomioivan ennakoivan henkilöstösuunnittelumallin luominen.	Henkilöstöpalveluiden resurssien riittävyys ja käyttäjien sitoutuminen.	Kehittämisvastuun jakaminen ja käyttäjien osallistaminen ja kuuleminen jo suunnitteluvaiheessa

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Henkilöstö- ja hallintopalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	1 473 007	1 585 900	1 462 700
Toimintamenot	-6 987 237	-6 222 800	-7 566 500
Toimintakate	-5 514 230	-4 636 900	-6 103 800

Vuonna 2022 henkilöstö- ja hallintopalvelujen palvelualueen toimintamenot ovat 7,567 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,463 milj. euroa. Toimintakate on -6,104 milj. euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023-2024

Maakunnallisen hyvinvointialueen käynnistyminen 1.1.2023 vaikuttaa merkittävästi henkilöstö- ja hallintopalveluiden toimintaan sekä talousarviovuoden aikana että suunnitelmavuosina. Vuoden 2022 aikana vastuualueen asiantuntijoiden työpanosta tarvitaan noin 1 600 henkilön onnistuneiden henkilöstösiirtojen varmistamiseksi ja yhteistoimintaneuvotteluihin. Myös henkilöstö- ja hallintopalveluiden henkilöstöä siirtyy hyvinvointialueelle ja tarjoamamme palvelut ja niihin liittyvät prosessit tulee suunnitella uudelleen pienemmällä resurssilla suoritettavaksi. Samanaikaisesti myös valmistautuminen uuteen Hämeenlinnaan 2023 vaatii panostusta sekä suunnitteluun, toimeenpanoon että jatkokehittämiseen ja hyvää viestintää sekä sisäisesti että ulkoisesti.

Työelämässä tapahtuvat muutokset mm. hybridi- ja monipaikkatyö, teknologian voimakas kehittyminen ja henkilöstösaatavuuteen liittyvät haasteet vaativat jatkuvaa kehittämistä ja viestintää, uusien työkalujen käyttöönottoa ja asiantuntijoiden osaamisen jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä.

Henkilöstö- ja hallintopalveluiden budjetti sisältää hallintosääntöuudistukseen liittyvät apulaiskaupunginjohtajan tehtävien uudelleenorganisoinnin kustannukset.

STRATEGIA JA KEHITTÄMINEN

Strategian ja kehittämisen palvelut parantavat kuntalaisten saamien palvelujen laatua, edistävät palvelujen vaikuttavuutta ja lisäävät oman toiminnan tuottavuutta. Strategia ja kehittäminen tukee toimialoja ja kaupungin johtoa perustehtävässään tuottamalla tietoa, arvioiteja ja selvityksiä kaupunkistrategian toteuttamiseksi. Strategia ja kehittäminen koordinoi kaupungin strategiatyötä.

Erityisesti vuonna 2022 panostetaan kaupunkistrategian valmisteluun, maakuntauudistukseen ja uuden kunnan valmisteluun. Strategia ja kehittäminen vastaa Strategisen kehittämisen johtotiimin (STRAKE) toiminnasta ja hallinnoi strategisia kehittämishankkeita.

Elinvoiman ekosysteemeillä alkaa neljäs toimintavuosi 2022. Toiminnasta on saatu hyviä kokemuksia sekä synnytettyä uudenlaista yhteistyötä esimerkiksi PARKKI Business Parkin tai Moren alueen kehityksen myötä, mutta tavoitteena on sitouttaa lisää toimijoita kuten yrityksiä, kehitystyöhön yhdessä kaupungin ja oppilaitosten kanssa. Ekosysteemien tuloksellinen toiminta perustuu jäsenten aktiivisuuteen, avoimuuteen, luottamukseen, laajaan osaamiseen sekä verkostoitumiseen. Ekosysteemien avulla motivoitunut ja kehityshaluinen verkosto voi lähestyä uskottavammin rahoittajia ja hakea tarvittaessa lisärahoitusta.

Päätavoite pidemmällä tähtäimellä on vahvistaa Hämeenlinnan ja samalla seudun elin-, pito- ja vetovoimaa ennen kaikkea a) synnyttämällä tietointensiivisiä työpaikkoja alueelle, b) sujuvoittamalla mm. opiskelijoiden polkuja kohti työelämää / yrittäjyyttä ja sitouttamalla sekä houkuttelemalla heitä tätä kautta alueelle ja c) edistämällä etätöiden ja pendelöinnin edellytyksiä. Lisäksi Hämeenlinnan profiilia erityisesti biotalouden sekä älyteknologian saralla pyritään vahvistamaan alan yhteisten kehityshankkeiden ja tapahtumien kautta. Matkailun osalta Hämeenlinnassa on edelleen paljon hyödyntämätöntä potentiaalia ja matkailuelinkeinon edistämistyön uudelleen organisoinnin myötä matkailualan yritysten liiketoiminnan, verkostoitumisen sekä volyymin kasvattaminen on niin ikään yksi ekosysteemien toiminnan painopisteistä.

Matkailun kehittämiseen varataan 100 000 euroa. Kaupunginhallitus kohdistaa ja valtuuttaa tarpeelliset toimenpiteet sen jälkeen, kun kaupungin tapahtuma- ja matkailustrategia on valmis.

Resurssiviisasta Hämeenlinnaa rakennetaan erityisesti Hiilineutraali Hämeenlinna -toimeenpano-ohjelman toteuttamisen kautta. Ohjelmaa koordinoidaan ja yhteisiä toimenpiteitä toteutetaan strategian ja kehittämisen työnä ja päästövähennystoimenpiteitä toteutetaan toimialoilla. Yhteisistä toiminnoista ilmastonmuutokseen liittyvän viestinnän ja neuvonnan kehittäminen sekä tavoitteiden edistäminen muun strategisen työskentelyn kautta ovat keskeisiä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteinä on toiminnan ja sen rakenteiden edelleen kehittäminen ja vahvistaminen toimialueiden ja eri ohjelmien kanssa. Päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin osaamista vahvistetaan ja tarjotaan asiantuntijatukea toimialueille.

Osallisuuden edistämässä strategialla ja kehittämisellä on toimialueiden ja konserniyhtiöiden toimintaa koordinoiva, tukeva, yhteisiä resursseja hyödyntävä ja innovatiivisuutta ylläpitävä rooli. Asukkaita kutsutaan osallisuuteen tiedontuottajina, yhteiskehittäjinä, asiantuntijoina, yhteisöjen edustajina ja aktiivisina toimijoina. Osallisuuden toimintaympäristöjä on mm. demokratia-, työllisyys-, asuinalue- ja kulttuuripalvelujen kehittämisessä.

Järjestöyhteistyössä osallistutaan Silta-yhteistyöverkoston sekä Kanta-Hämeen järjestöasiain neuvottelukuntaan sekä tehdään yhteistyötä eri järjestöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä osallisuustyössä.

Strategian ja kehittämisen talousarvio vuodelle 2022 sisältää määrärahoja seuraavasti:

1. Yleinen osa (menot 3 825 600 €, tulot 85 100 €) sisältää
 - elinkeinokonsernin rahoitus ja muu elinkeinokehittäminen 2 776 000 €
 - Vanajavesikeskuksen rahoitus 135 500 €
 - strategian ja kehittämisen hallinto 914 100 €, summa sisältää kansainvälistä toimintaa, joka keskittyy ystävyyskaupunkiyhteistyöhön 10 000 €
 - matkailun kehittäminen 100 000 €
2. Toiminnan kehittäminen ja hankkeet (menot 578 400 €, tulot 214 000 €)
 - tiedon tuottamista, kehittämistoimia, ulkopuolista osarahoitusta saavia kehittämishankkeita
3. Työllisyyden edistäminen: (menot 10 386 800 €, tulot euroa 741 100 €)

Työllisyydenhoidon toimintaympäristö

Hämeenlinnan kaupungin strategia ja kehittäminen koordinoi Hämeenlinnan seudun työllisyyden kuntakokeilua. Kokeilussa kunta vastaa asiakaskohderyhmän julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta ja työttömän työnhakijan koko asiakasprosessista. Työllisyyskokeilu toimii pohjana TE-palveluiden siirtymiselle kuntiin vuoden 2024 aikana.

Työllisyyden kuntakokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen kestävän kasvun edistämiseksi. Työllisyyskokeilu rakentaa paikallis-alueellista työllisyydenhoidon ekosysteemiä osana alueen elinvoimaa ja koulutusverkostoa. Työllisyyskokeilu vahvistaa osaltaan monialaista toimijaverkostoa ja toteuttaa Ketterimmät Hämeenlinnan seudun työllisyysohjelman 2017-2025. Työllisyyskokeilun lähtökohtana on asiakkaan palvelutarpeista rakentuneet ratkaisut työllistymisen tueksi. Tärkeä osa kokonaisuutta on sosiaali- ja terveystyö-, toimintakyky ja kuntoutuspalvelut sekä hyvinvointipalvelut.

Tulevina vuosina työllisyydenhoidon toimintaympäristö muuttuu voimakkaasti. Muutosta vauhditetaan mm. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallilla vuonna 2022, palkkatuki uudistuksella (toteutuminen 2023), jatkuvan osaamisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toiminnan alkamisella, TE-digipalveluiden kehittämisellä sekä TE-palveluiden siirtymisellä kuntiin vuoden 2024 aikana. Lisäksi sote-palveluiden siirtyminen hyvinvointialueille on iso muutos työkykypalveluiden, kuntouttavan työtoiminnan sekä sosiaali- ja terveystyöpalveluiden osalta.

Työllisyyden hoidossa onnistuminen edellyttää laajalla verkostolla sovittuja yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteita seurataan sekä työllisyyden kuntakokeilujen kuin seudun työllisyysohjelman mittaristoilla. Työllisyyden edistämisessä keskeinen tavoite on tarjota yksilöllisiä, laadukkaita ja oikea-aikaisia palveluita sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaille. Tavoitetta tukee myös jatkuva palveluiden kehittäminen asiakkaiden palvelutarpeisiin perustuen sekä entistä tehokkaampi palveluiden yhteensovittaminen. Työllisyyspalveluissa jatketaan dynaamisen pienhankintamallin kehittämistä ja käytön laajentamista niin, että alueen toimijat tuottavat palveluita ja ovat aktiivisia toimijoita.

Hämeenlinnan kaupunki koordinoi Kanta-Hämeen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) toimintaa, joka kartoittaa työllistymisen edellytyksiä, tarjoaa asiakkaille yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia sekä edistää asiakkaiden siirtymistä työhön tai koulutukseen. Painopisteenä on asiakkaiden oman aktiivisuuden ja toimijuuden vahvistaminen työllistymistavoitteen saavuttamiseksi. Hämeenlinnan kaupungilla TYP-työtä tekevät sosiaalihuollon ammattihenkilöt ovat osa työllisyyskokeilun tiimiä kuntakokeilun päättymiseen saakka.

Kunnan työmarkkinatuen (määräraha 2021 6,9 milj. €, ylitysuhka 0,2 milj. €) odotetaan laskevan merkittävästi vuoden 2021 tasosta kuntakokeilun myötä. Talousarviossa 2022 työmarkkinatuen määräraha on 6,7 milj. €. Rakenteellinen työttömyys on sitkeää ja lähtenyt voimakkaaseen nousuun Hämeenlinnassa ja koko maassa vuoden 2019 lopulta alkaen. Tämä vaikuttaa työmarkkinatuen korkeaan tasoon. Toinen suuri menoerä on palkkatuella työllistäminen. Tulot ovat valtion palkkatukituloa sekä TYP:n osalta korvauksia muilta Kanta-Hämeen kunnilta.

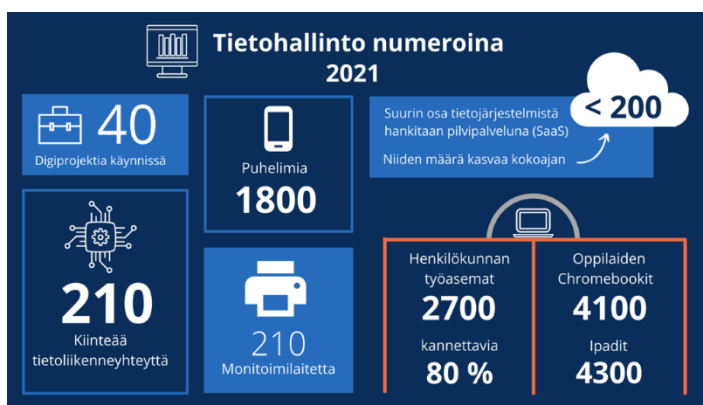
4. Tietohallinto: (menot 5 335 600 €, tulot 4 341 900 €)

Tietohallinto vastaa siitä, että kaupungille ja kullekin toimialalle laaditaan ICT-tiekartta, jossa määritetään tulevan 5-vuotiskauden tärkeimmät toimenpiteet ja painopisteet. Tiekarttaa päivitetään ja täsmennetään vuosittain.

Tietohallinnon tehtävä on tukea ICT:n keinoin toimialoja heidän perustehtävässään sekä toiminnan kehittämässä ja digitalisaatiossa. Toimivat ja tietoturvalliset tietoliikenneyhteydet, työasemat ja perusjärjestelmät mahdollistavat toimialoille keskittymisen perustehtävän suorittamiseen. Digitalisaation merkitys ja määrä kasvaa huomattavasti tulevaisuudessa. Kuntalaiset haluavat kunnan palvelut sähköisiksi ja 24 h saataville. Tämä asettaa kaupungille merkittävän tarpeen rakentaa palveluita uudelleen kuntalaislähtöisiksi digitalisaation avulla.

Toimialat vastaavat oman toimintansa kehittämisestä sekä uudistamisesta ja tietohallinto on tukemassa kehittämistä digitalisaation keinoin. Hämeenlinnassa tehdään hyvää työtä pienillä resursseilla ja usein tunnustetaan kehittämiskohteita enemmän kuin mitä on mahdollista toteuttaa nykyresursoinnilla. Tietohallinto ja digiryhmä ylläpitää kokonaiskuva digitalisaation käynnissä olevista toimenpiteistä. Toiminnan kehittäminen tai uudistaminen digitalisaation avulla on usein pitkäjänteistä työtä ja vaatii panostuksia, ennen kuin hyödyt realisoituvat.

Tietohallinnon kustannukset koostuvat toimialakohtaisten tietojärjestelmien kustannuksista (1 990 t€), sekä kaupungin yhteisistä ICT-ratkaisuista (perustyöasemainfra, lisenssit, puhelintenhallinta, sähköinen asiointi ja viestintäratkaisut 2270 t€), digitalisaation kehittämisestä (400 t€), tietoturvakustannuksista (194 t€), sekä tietohallintoyksikön omista kustannuksista (480 t€). Toiminnan kehittämisestä johtuen toimialojen tietojärjestelmien kustannukset kasvavat hieman viime vuodesta. ICT-infran ylläpito siirtyi Sarastialta Tieralle joulukuussa 2019. Tästä johtuen laskutus muuttuu 1.1.2022 alkaen kokonaan Tieran hinnoittelun mukaiseksi ja ICT-infran kustannukset laskevat viime vuodesta. Kustannusten lasku jää kuitenkin maltilliseksi johtuen tietoturvaan panostamisesta. Perustyöasemakustannukset, sekä toimialakohtaisten järjestelmien kustannukset laskutetaan yksiköiltä konemäärien tai käytön mukaan.

Tietohallinto numeroina 2021

- 40 digiprojektia käynnissä
- 210 kiinteää tietoliikenneyhteyttä
- 1800 puhelinta
- 210 monitoimilaitetta

- Suurin osa tietojärjestelmistä n. 200 hankitaan pilvipalveluna (SaaS), niiden määrä kasvaa koko ajan
- 2700 henkilökunnan työasemaa, joista kannettavia 80 %
- 4100 oppilaiden Chromebookia ja 4300 Ipadia

Strategian ja kehittämisen vastuualueen tulot muodostuvat sisäisestä laskutuksesta, palkkatuesta sekä hankkeiden valtionavustuksista. Kehittämishankkeisiin haetaan valtionavustusta mahdollisuuksien mukaan, jolloin niiden rahoitus toteutuu vain osittain kaupungin omin varoin. EU:n uudella ohjelmakaudella 2021–2027 tulevat korostumaan hiilineutraalius, digitaalisuus ja muuttuva työelämä läpileikkaavina teemoina. Strategiayksikkö on vastuussa rahoitushakujen seurannasta ja sopivien rahoitushakemusten valmistelusta yhdessä eri toimialojen tai yhtiöiden asiantuntijoiden kanssa. Rahoitushaun yhteydessä kaupungin johto vastaa siitä, että hankkeen omavastuuosuuden kattamisesta ja projektivastuullisesta tahosta linjataan jo hankkeen hakuvaiheessa.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Seuraavien toimeenpano-ohjelmien toteutuminen <ul style="list-style-type: none"> - Elinvoiman ekosysteemit - Hiilineutraali Hämeenlinna - Hyvinvointisuunnitelma - Esteettömyysohjelma - Osallisuus ja vuorovaikutus - Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelma - Ketterimmät seudullinen työllisyysohjelma 	<ul style="list-style-type: none"> - Ekosysteemityön vuosipalaute - Kasvihuonekaasupäästövähennä - Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen - Esteettömyysohjelman toteutuminen - Toteutetut ennakkovaikutusten arvioinnit - Järjestötyössä yhteisten tilaisuuksien määrä - Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelman toteutuminen - Osallisuuden ja vuorovaikutuksen kehittäminen ja toteutuminen raportoidaan vuosittain - Ketterimmät seudullisen työllisyysohjelman toteuttaminen, aktivointiaste on yli 50 %

Tavoite	Mittarit
Tietohallinto tuottaa yhdessä kolmansien osapuolien kanssa toimivan kustannustehokkaan ja tietoturvallisen ICT-infran.	Käyttötuen saama kouluarvosana vähintään 8,8
Toimialojen digitalisaation tukeminen	Tietohallinnolla tarjolla vähintään kolme kuvattua palvelua yksiköille, digitalisaation edistämiseen. Kaupungille ja kullekin toimialalle on laadittu ICT-tiekartta tulevalle 5-vuotiskaudelle.

Tavoite	Mittarit
Työllisyudessa asiakaskokemus on vähintään 3,6 (1-5) (TEM-kysely)	Asiakaskokemusmittarit
Työttömien asiakasohjautuminen	Aktivointiaste nousee (kuntakokeilun kohderyhmän aktivointiaste nousee yli 50 prosenttiin). Työmarkkinatuen kuntaosuus enintään 6,7 milj. euroa.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Seuraavien toimeenpano-ohjelmien toteutuminen <ul style="list-style-type: none"> - Elinvoiman ekosysteemit - Hiilineutraali Hämeenlinna - Hyvinvointisuunnitelma - Esteettömyysohjelma - Osallisuus ja vuorovaikutus - Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelma - Ketterimmät seudullinen työllisyysohjelma 	Toimeenpano-ohjelmille asetettuja tavoitteita ei saavuteta.	Taloudellisesta haasteista huolimatta yhteisistä linjauksista pidetään kiinni ja toimijat sitoutuvat yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen.
Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Tietohallinto tuottaa yhdessä kolmansien osapuolien kanssa toimivan kustannustehokkaan ja tietoturvallisen ICT-infran.	Tietohallinnon resurssit, sekä kriittisten tietoliikenneyhteyksien katkeaminen, sekä tietoturvaohjat.	Määräaikainen lisäresurssi, sekä SIEM/SOC -palvelu tietoturvaohjelmien hallintaan.
Toimialojen digitalisaation tukeminen	Tietohallinnon ja toimialojen resurssit.	Töiden priorisointi.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Työllisyydessä asiakaskokemus on vähintään 3,6 (1-5) (TEM-kysely)	Asiakkaat eivät saa palvelutarpeen mukaisia palveluita ja tukea työllistymiseen	Henkilöstön valmennus onnistuu Palveluiden kehittäminen luo palvelutarpeeseen oikeita palveluita
Työttömien asiakasohjautuminen	Työttömille ei löydy palvelutarpeen mukaisia palveluita riittävästi Koronan myötä lomautukset ja irtisanomiset estävät työllistämisen palveluiden käytön sekä vähentävät työllistämismahdollisuuksia ja työpaikkoja	Luovia ratkaisuja palveluiden toteuttamiseen etäyhteyksiä hyödyntämällä Entistä tiiviimpi yhteistyö ja ratkaisujen etsiminen alueen toimijoiden ja työnantajien kanssa

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Strategia, kehittäminen ja tietohallinto			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	4 546 567	5 217 600	5 382 100
Toimintamenot	-18 051 556	-20 087 900	-20 226 400
Toimintakate	-13 504 988	-14 870 300	-14 844 300

Vuonna 2022 strategian ja kehittämisen palvelualueen toimintamenot ovat 20,226 milj. euroa, ja toimintatulot ovat 5,382 milj. euroa. Toimintakate on -14,844 milj. euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023–2024

Eryityisesti vuonna 2022 panostetaan valtuustokauden strategian valmisteluun sekä työllisyydenhoidon pohjoismaisen mallin käyttöönottoon. Lisäksi valmistetaan uutta kuntaa 2023 sekä hyvinvointialuetta. Vuoden 2024 alussa toteutuu TE-palvelujen siirto kunnille.

ICT-infran ylläpito ja kehittäminen ml. tietoturva, hyvinvointialueen käynnistyminen, TE-palveluiden siirtyminen kaupungille, sekä digitalisaatio työllistää tietohallintoa merkittävästi 2022–2024. Resurssit ovat tiukoilla ja töitä joudutaan priorisoimaan merkittävästi.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Vuonna järjestetään 2022 aluevaalit ja 2023 eduskuntavaalit. Presidentinvaalit ja europarlamenttivaalit järjestetään vuonna 2024. Vuonna 2025 järjestetään kuntavaalit.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Keskusvaalilautakunta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	20	0	100 000
Toimintamenot	-5 233	-200 100	-200 000
Toimintakate	-5 213	-200 100	-100 000

Vuonna 2022 keskusvaalilautakunnan toimintamenot ovat 0,200 milj. euroa, ja toimintatulot ovat 0,100 milj. euroa. Toimintakate on -0,100 milj. euroa.

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä ja kaupungin hallintosäännön 64 §:ssä. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta antaa suorittamastaan arvioinnista valtuustolle vuosittain arviointikertomuksen.

Lautakunta huolehtii hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä julkisessa tietoverkossa kaupungin verkkosivuilla. Lautakunta toimittaa sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

Tarkastuslautakunnan alaisuudessa on tarkastustoimi, joka lautakunnan valmistelutyön lisäksi toimii yhteyshenkilönä tilintarkastuksen suuntaan. Tarkastustoimi tekee myös sisäistä tarkastusta kaupunginjohtajan kanssa sovittavan työohjelman mukaisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tarkastuslautakunta valmistelee ja hyväksyy arviointisuunnitelman vuosille 2021–2024, jonka pohjalta laaditaan työohjelma vuoden 2021 arviointiin. Työohjelma sisältää arvioinnin kohteet ja painopisteet. Ne valitaan kaupungin strategian päämääristä ja kaupungin 1.6.2017 voimaan astuneen organisaation pohjalta.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	75 % havainnoista johtaa toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	Rajalliset resurssit, havaintojen jääminen toissijaiseksi	Hyvä keskusteluyhteys toimialoille ja valtuustoon

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Tarkastuslautakunta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	12 809	13 700	15 800
Toimintamenot	-225 333	-253 000	-264 100
Toimintakate	-212 524	-239 300	-248 300

Vuonna 2022 tarkastuslautakunnan toimintamenot ovat -0,264 milj. euroa ja toimintatulot 0,016 milj. euroa. Toimintakate on -0,248 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta on osa konsernipalvelujen kokonaisuutta. Konsernipalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. Tarkastuslautakunnan tulot muodostuvat pelastuslaitokselle ja jätelautakunnalle kohdistuvan tarkastuspalvelun osuudesta.

ELINKEINORAHASTON TASEYKSIKKÖ

Elinkeinorahasto toimii nettositovana taseyksikkönä. Elinkeinorahaston tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Elinkeinorahaston taseyksikkö			
Tuloarviot ja määrärahat			
Palvelujen ostot	-118	0	0
Toimintamenot	-118	0	0
Toimintakate	-118	0	0

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vastaa sivistys- ja hyvinvointitoimialan viranomaistoiminnasta, palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, sisällöistä ja kehittämisestä sekä tekee esitykset toimialan palveluverkosta ja investoinneista.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vastuulle kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus sekä oppilas- ja opiskelijahuolto. Lisäksi lautakunnan vastuulle kuuluvat nuorisopalvelut, lastenkulttuuripalvelut, taiteen perusopetus, kirjastopalvelut, museopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat mm. Koulutuskuntayhtymä Tavastia, Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Verkatehdas Oy, Sibelius-opisto ja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy.

Vuoden 2022 tavoitteet perustuvat voimassa olevaan kaupunkistrategiaan. Uuden kaupunkistrategian mukaiset tavoitteet otetaan käyttöön vuodesta 2023 alkaen.

Sitovat tavoitteet ja mittarit vuodelle 2022

Tavoite	Mittarit
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja hyvinvointi- ja terveyserojen kasvuun puuttuminen, huomioiden koronaepidemian tuomat haasteet	<p>Lapsiystävällinen Hämeenlinna-ohjelman toimenpidesuunnitelmassa päätettyjen toimenpiteiden toteutumisaste</p> <p>Kouluterveyskyselyn tulokset parantuneet edellisestä mittauksesta: kiusatuksi tulemisen kokemus, tupakoimattomuus, koululounaan nauttiminen, lukutaito</p> <p>Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiakastytyvyisyys on 1–5 asteikolla vähintään 4.</p> <p>Oppilashuollon palveluihin pääsee viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa 42 % kasvattajan vuorovaikutuksesta suhteessa lapseen on vastaanottavaa, osallistuvaa tai tavoittelevaa. (Kehittävä palaute v. 2021 38,4 %)</p> <p>MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin yli valtakunnan keskitason.</p> <p>Ohjaamon kävijämäärä on keskimäärin 300 kuukaudessa ja ryhmätoiminnoissa olevien eri nuorten määrä on 60 vuodessa.</p> <p>Koko ikäluokka saa perusopetuksen päättötodistuksen</p> <p>Kaikki päättötodistuksen saaneet ovat aloittaneet elokuussa toisen asteen koulutuksessa</p>

Tavoite	Mittarit
Sujuva palvelupolku lapsille ja perheille varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen	Esi- ja alkuopetuksen oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemisen ja oppilashuollon uudet toimintatavat Asiakaskyselyn tulokset

Tavoite	Mittarit
Terveelliset ja turvalliset tilat	Päätetyt investointihankkeet etenevät aikataulussa. Yksiköillä on ajantasaiset turvallisuussuunnitelmat, joiden mukaan on harjoiteltu.

Tavoite	Mittarit
Laaditaan palveluverkkoselvityksen valmistelun periaatteet ja tavoitteet virkamiesten, lautakunnan ja koulu yhteistyön kanssa yhteistyössä	Alakouluja koskeva suunnitelma palveluverkkoselvityksestä on valmistunut ja asiasta on päätetty lautakunnassa Suunnitelma oppimisen tuen pienryhmien järjestämiseksi on tehty

Tavoite	Mittarit
Kestävän elämäntavan edistäminen	Kestävän elämäntavan opinpolun suunnitelma on hyväksytty osaksi varhaiskasvatuksen suunnitelmaa sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmia Ruokahävikin vähentäminen Sihyn investointikohteissa otetaan käyttöön uusiutuvaa energiaa Matkakulut jäävät alle vuoden 2019 tason

Tavoite	Mittarit
Kaupunkikulttuurin vahvistuminen	Kaupunkikulttuurin minipilotteihin osallistuneiden määrä Sosiaalisen median julkaisujen seuranta

Tavoite	Mittarit
Lähiliikunnan edistäminen	Ohjattujen liikuntaryhmien liikuntakertojen määrä kantakaupungissa ja pitäjissä Koulujen liikuntasalien iltakäytön käyttöaste kantakaupungissa ja pitäjissä Alle 3 km:n koulumatkan kävelevien ja pyöräilevien osuus

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja hyvinvointi- ja terveyserojen kasvuun puuttuminen, huomioiden koronaepidemian tuomat haasteet	Erytystä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten määrä kasvaa Resurssit eivät riitä Toimenpiteillä ei päästä tavoiteltuun vaikuttavuuteen	Tunnistetaan lasten ja nuorten tarpeet ja reagoidaan niihin nopeasti Tiivis yhteistyö toimialan sisällä sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa Valtion erillisrahoituksen kautta saatava tuki Kokeillaan joustavasti myös uusia toimenpiteitä Kaikkien perusopetuksen 2. ja 4. -luokkalaisten oppilaiden lukutaito on kartoitettu Allu-testillä

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Sujuva palvelupolku lapsille ja perheille varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköiden erilaiset toiminta-alueet Erot toimintakulttuurissa Henkilöstön osaaminen	Yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Terveelliset ja turvalliset tilat	Investointiohjelman toteuttamisen viivästyminen Uudet sisäilmakohteet	Investointipäätöksiä tehdään tarvittaessa myös talousarviovuoden aikana Huolellinen kiinteistöhuolto

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Laaditaan palveluverkkoselvityksen valmistelun periaatteet ja tavoitteet virkamiesten, lautakunnan ja kouluyhteisöjen kanssa yhteistyössä	Kysyntä ei jakaannu tasaisesti eri puolille kaupunkia Äkilliset muutokset kysynnässä Palveluverkkoselvitys ei valmistu vuoden 2022 loppuun mennessä	Jatkuva seuranta Väestöennuste Palveluverkon suunnittelu yhteistyössä sidosryhmien kanssa Henkilöstösuunnittelu

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kestävän elämäntavan edistäminen	Toimintakulttuurin muutos on hidasta Osaaminen Tavoitteen saavuttamista on vaikea mitata	Suunnitelmallinen kehitystyö Aloitteellisuuden tukeminen Resurssiviisauden ja kiertotalouden periaatteiden korostaminen arjessa Mittaamisen kehittäminen

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kaupunkikulttuurin vahvistuminen	Toimijakentän pirstaleisuus Koronan vaikutukset kulttuurin tekijöihin ja tekemisen mahdollisuuksiin Niukat resurssit	Vahva verkostoituminen ja vuoropuhelu Mahdollistavat toimintaprosessit

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Lähiliikunnan edistäminen	Osallisuusaktiivisuus liikuntaryhmiin koronan jälkeen laskenut Seuratoiminnan tilanne pandemian jälkeen	Tiedottaminen liikunnasta ja liikuntaryhmistä kaupungin omissa kanavissa ja liikuntaan innostaminen. Tuetaan seuratoimintaa avustuksilla ja tuetuilla liikuntatilojen vuokrilla

Lautakunnan talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	1 678 123	1 290 000	1 347 000	1 347 000	1 347 000
Maksutulot	2 399 468	2 354 000	2 085 000	1 985 000	1 985 000
Tuet ja avustukset	1 794 712	517 000	586 000	586 000	586 000
Muut toimintatulot	169 200	164 000	150 000	150 000	150 000
Toimintatulot	6 041 503	4 325 000	4 168 000	4 068 000	4 068 000
Henkilöstömenot	-56 255 100	-57 608 000	-58 852 000	-58 329 000	-58 743 000
Palvelujen ostot	-18 827 153	-25 082 000	-25 517 000	-25 450 000	-26 737 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 768 847	-2 473 000	-2 460 000	-2 595 000	-2 615 000
Avustukset	-14 763 740	-10 611 000	-10 651 000	-10 841 000	-11 028 000
Muut toimintamenot	-25 196 951	-26 999 000	-27 714 000	-28 347 000	-29 024 000
Toimintamenot	-117 811 790	-122 773 000	-125 194 000	-125 562 000	-128 147 000
Toimintakate	-111 770 287	-118 448 000	-121 026 000	-121 494 000	-124 079 000

Vuonna 2022 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintamenot ovat 125,194 milj. euroa ja toimintatulot ovat 4,168 milj. euroa. Toimintakate on -121,026 milj. euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023–2024

Maakunnallisen hyvinvointialueen käynnistymisellä 1.1.2023 on merkittäviä vaikutuksia sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vastuualueeseen. Sosiaali- ja terveystalouden siirtyessä pois kaupungin

toiminnasta, nykyinen sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vastualue muodostaa n. 75 % kaupungin toimintakatteesta. Sivistys- ja hyvinvointipalveluilla on tärkeitä yhdyspintoja uuden hyvinvointialueen kanssa mm. lasten ja nuorten palveluissa. Myös oppilashuollon kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle. Kulttuuri- ja liikuntapalvelut, koko väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja kotoutumisen edistäminen ovat esimerkkejä teemoista, jotka painottuvat uudistuvan kaupungin suunnittelussa. Hyvinvointialueen yhdyspintojen ja yhteisten toimintatapojen sekä uudistuvan kaupungin valmistelu ajoittuu vuoteen 2022.

Suunnitelmavuosien 2023–2024 valmistelussa on huomioitu alustavasti mm. valmistuvien investointien vaikutusta vuokriin sekä lasten määrän vähenemisen vaikutuksia henkilöstömenoihin.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömenot vähenevät v. 2022 n. 400 000 €. Henkilöstön vähennys kohdistuu eniten lastenhoitajien vakansseihin, jolloin saadaan henkilöstömitoitus (opettajien ja hoitajien suhdeluku) vähitellen vuoteen 2030 mennessä varhaiskasvatuslain mukaiseksi. Budjettiesitykseen sisältyy varhaiskasvatuksen henkilöstöpoolin työntekijämäärän kasvattaminen viidellä vakanssilla.

Perusopetuksen investointiohjelma on laaja ja sen toteuttaminen rasittaa kaupungin taloutta. Investoinnit ovat kuitenkin välttämättömiä, jotta kaikille oppilaille saataisiin terveelliset ja turvalliset koulutilat. Investointien suunnittelussa otetaan huomioon oppilasmäärän aleneminen. Laaditaan palveluverkkoselvityksen valmistelun periaatteet ja tavoitteet virkamiesten, lautakunnan ja kouluyhteisöjen kanssa yhteistyössä. Henkilöstösuunnittelun tuloksena osa viroista täytetään määräaikaisena.

Erityisen tuen oppilaiden määrän kasvaa edelleen. Kasvun takia on ollut tarpeen perustaa kolme uutta pienryhmää ja yksi joustava pienryhmä lukuvuoden 2021–2022 alusta. Hankerahoituksen avulla korjataan pandemian aiheuttamaa oppimisen vajetta. Hallitus valmistelee opiskeluhuollon henkilöstömitoitusta, johon varauduttu kahden vakanssin lisäsesityksellä ja hakemalla hankerahoitusta neljälle vakanssille. Perusopetuksen digistrategian toimeenpanoa jatketaan.

Budjettiesityksessä on varauduttu laajentuneen oppivelvollisuuden vaateisiin yhden oppilaanohjaan lisävakanssilla ja lisäksi 100 000 € varauksella vuoden 2022 osalta Koulutuskuntayhtymä Tavastialle maksettavaan lukion alijäämäavustukseen, mikäli valtio ei kompensoi koulutuksen järjestäjän lisäkustannuksia täysimääräisesti. Mahdolliset lisäkustannukset oppivelvollisuuden laajentamisesta tulee huomioida myös suunnitelmavuosina, mikäli valtionavustus ei kata kustannuksia täysimääräisesti.

Vuonna 2021 valmistuu Lyseon koulun tilojen peruskorjaus Verkatehtaalla sekä Vuorentaan koulun uudisrakennus. 2022 pääomavuokrien nousu vuoteen 2021 verrattuna on noin 650 000 €.

Lautakunnan investoinnit

Kohde	Kust.arvio	2022	2023	2024
Kaurialan koulun uudisrakennus	14 500 000	5 500 000		
HYK uudisrakennus	15 400 000	3 000 000	9 000 000	3 400 000
Myllymäen koulun peruskorjaus ja kivikoulun laajennus	7 500 000	3 500 000	4 000 000	
Ruununmyllyn koulun kivikoulun peruskorjaus ja piha	4 000 000	1 500 000	2 500 000	
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilojen uudisrakennus	6 500 000		1 500 000	4 000 000
Lammin koulukeskus	13 000 000		2 000 000	8 000 000
Lyseon korttelin päärakennuksen peruskorjaus	15 000 000			2 000 000
Ahveniston maauimalan korjaukset		0		

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan investointitarpeet keskittyvät ensisijaisesti kouluihin. Sairion päiväkodin perusparannus rahoitetaan kaupunkirakennelautakunnan pienparannuskohteena.

Kaurialan koulun rakentaminen on alkanut keväällä 2021 ja se valmistuu vuoden 2022 lopussa. Kohteen pääomavuokrat vuonna 2023 alkaen tulevat olemaan noin 700 000 €, mutta väistöiloista jää lähes saman verran vuokria pois.

Hämeenlinnan yhteiskoulun investointi tulee saada pikaisesti käyntiin, koska väliaikaisissa parakeissa on opiskeltu nyt seitsemän vuotta. Hämeenlinnan yhteiskoulusta on olemassa kaupunginvaltuuston investointipäätös, rahoitusta esitetään vuosille 2022–2024.

Jotta investointiohjelma tuleville vuosille olisi tasapainoinen ja ohjelma saadaan etenemään, niin esitykseen sisältyy Lyseon korttelin lisärakennuksen uudisrakennushankkeen käynnistäminen vuonna 2023. Tämä edellyttää vanhan lisärakennuksen purkua, johon purkulupa on olemassa. Lyseon koulun toiminnallisten tarpeiden vuoksi nykyisen lisärakennuksen purkaminen ja uudisrakennuksen rakentaminen tulee ajoittaa niin, että purkamisen jälkeen alkaa välittömästi uudisrakentaminen.

Myllymäen koulun peruskorjausta ja kivikoulun laajennusta esitetään aloitettavaksi vuonna 2022.

Ruununmyllyn koulun päärakennuksen peruskorjausta ja pihan kunnostamista esitetään aloitettavaksi vuonna 2022.

Lammin koulukeskuksen investointi odottaa alueen asemakaavatarkastelua. Hanketta esitetään vuodelle 2023.

Lyseon päärakennuksen peruskorjaus on suunniteltu aloitettavan vuonna 2024.

Varhaiskasvatukselle ei esitetä investointeja, mutta Sairion päiväkodin perusparannus toteutetaan kaupunkirakenteen perusparannusrahoituksella.

Ahveniston maauimala on rakennettu vuoden 1952 olympialaisten 5-ottelua varten. Allas oli pitkään poissa käytössä, mutta vuosina 2013–2014 allas remontoitiin vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Maauimalan rakennukset ja rakennelmat on suojeltu. Altaassa on havaittu vuoto ja tarkemmat tutkimukset asiasta valmistuvat syksyn 2021 aikana. Tarvittaviin korjauksiin ei esitetä talousarviovarausta vuodelle 2022, mutta investoinnista ja lisätalousarviosta päätetään erikseen kun korjauskustannukset ja korjausmenetelmät ovat tarkentuneet. Korjaus tulee tehdä vuosia kestäväksi.

Seminaarin kampuksen korjaukset etenevät kokonaissuunnitelman mukaisesti. D-rakennuksen peruskorjaus valmistuu elokuussa 2022. B-osan peruskorjaushanke käynnistyy 2022.

Irtaimen omaisuuden investoinnit

Irtain omaisuus	2022	2023	2024
Taidemuseon taidehankinnat	20 000	20 000	20 000

Ensikertainen kalustaminen	2022	2023	2024
Sairion päiväkodin perusparannus	30 000		
Seminaarin koulu D-rakennuksen peruskorjaus	300 000		
Seminaarin koulu B (+A) osa	150 000		
Kaurialan koulu, uudisrakennus	450 000		
Seminaarin koulu E osa		300 000	
Seminaarin koulu F ja G osat			300 000
Myllymäen koulu		250 000	
Ruununmyllyn koulun peruskorjaus ja piha		150 000	
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilat			150 000
Hämeenlinnan yhteiskoulu (HYK)			400 000

Ensikertaiseen kalustamiseen lisätään kierrätyskalusteiden osuutta.

Yhtiöiden investoinnit

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:lle on varattu käyttötaloudessa vuonna 2022 mahdollisuus yhden jalkapallokentän peruskorjaamiseen Hämeenlinnan urheilupuistossa sekä Pohjantähti-areenan tukirakenteiden korjaamiseen. Kaurialan kentän peruskorjaukset kohdentuvat suunnitelmavuosille 2023–2024.

SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALAN YHTEINEN HALLINTO JA PALVELUOHJAUS

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisen hallinnon tehtävänä on tukea sivistys- ja hyvinvointilautakunnan sekä toimialan onnistumista.

Palveluohjauksen prosessit keskittyvät asiakkuuden alkuvaiheeseen, kuten päivähoitopaikan hakemiseen ja kouluun ilmoittautumiseen. Asiakaspalvelua ja neuvontaa annetaan henkilökohtaisesti eri kanavien kautta.

Palveluohjauksen prosesseihin kuuluvat varhaiskasvatuksessa päivähoitopaikan hakeminen ja jononhallinta, sijoituspäätökset ja uudelleensijoitus, maksupäätökset ja päivähoitolaskutus, esiopetukseen ilmoittautuminen ja esiopetuspäätös sekä palveluseteliin liittyvät sijoitus- ja maksupäätökset. Opetustoimen prosesseihin kuuluvat mm. kouluun ilmoittautuminen ja oppilaaksiotto prosessi, koulukuljetushakemukset ja -päätökset sekä aamu- ja iltapäivätoimintaan ilmoittautuminen ja päätökset toiminnan järjestämisestä.

Palveluohjaus toimii kiinteästi yhteistyössä tulosalueiden kanssa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

- Asiakasprosessien digitalisointi siten, että asiakkaat ja palveluntuottajat voivat halutessaan asioida sähköisesti kaikissa palveluohjaukseen liittyvissä asioissa
- Asiakasprosessien kehittäminen ja asiointin sujuvoittaminen siten, että vähennetään asiakkaalta vaadittavia kontakteja ja yhteydenottoja
- Lomakkeiden sähköistäminen ja yhtenäistäminen järjestelmien yhteyteen
- Sähköisten palvelukanavien kehittäminen
- Varhaiskasvatuspaikan saamisen prosessin nopeuttaminen

Tavoitteiden saavuttamiseksi palveluohjauksen sisäisenä haasteena on tiimin resurssien tehokas kohdistaminen asiakasprosessien oikeisiin vaiheisiin.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto ja palveluohjaus			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	163		
Toimintamenot	-937 799	-1 024 000	-1 005 000
Toimintakate	-937 637	-1 024 000	-1 005 000

Vuonna 2022 sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteisen hallinnon ja palveluohjauksen toimintamenot ovat 1,004 milj. euroa.

Menoja vähentää muutto Innoparkin tiloista Wetterin toimitaloon keväällä 2022.

VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus vastaa varhaiskasvatustilain mukaisen varhaiskasvatuksen sekä perusopetuslain mukaisen esiopetuksen järjestämisestä.

Kunnallinen varhaiskasvatus sisältää seuraavat muodot: päiväkotihoido, perhepäivähoito, esiopetus ja varhaiserityiskasvatus. Ruotsinkielinen varhaiskasvatus hankitaan ostopalveluna yksityiseltä toimijalta.

Kunnallisen päivähoitopaikan vaihtoehtona voidaan lasten vanhemmille tai muille huoltajille myöntää palveluseteli, jolloin palvelun tuottaa sääntökirjan kriteerit täyttävä ja palveluseteliyrittäjäksi hyväksytty yksityinen päiväkotipalvelujen tuottaja.

Palvelusetelin lisäksi vanhemmilla on mahdollisuus valita yksityisen hoidon tuella toimiva kunnan hyväksymä ja valvoma päiväkotio tai perhepäivähoitaja. Mikäli lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lapselle kunnan järjestämää varhaiskasvatustilain 12 §:n mukaista varhaiskasvatusta, lapsen hoito voidaan järjestää kotihoidon tuella tai yksityisen hoidon tuella esimerkiksi palkkaamalla hoitaja kotiin. Käynnistetään kaksivuotinen kokeilu yksityisen hoidon kuntalisän sisaruslisän maksamiseksi vuoden 2022 aikana.

Koska esiopetusta ei ole mahdollista järjestää yksityisen hoidon tuella tai palvelusetelillä, hankitaan esiopetusta tarvittaessa ostopalveluna.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Toiminnan painopisteenä on varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan vahvistaminen ja tasalaatuisuuden varmistaminen. Tavoitteena on toimintakulttuurin jatkuva kehittäminen, jossa korostuu lapsilähtöisyys, osallisuus ja laaja-alaiset taidot.

Varhaiskasvatuksessa jatketaan vuonna 2022 toiminnan kehittämistä asiakaskyselyn ja henkilöstökyselyn tulosten sekä johtamisen arviointityön pohjalta. Erityisenä painopisteenä on lasten hyvinvointi sekä yhteistyön kehittäminen sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa.

Hämeenlinna on mukana Opetus- ja kulttuuriministeriön kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa. Kokeilu kestää elokuun 2021 alusta toukokuun 2024 loppuun. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun tarkoituksena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa, kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta, selvittää varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumoa, selvittää perheiden palveluvalintoja ja saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaaliin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen.

Tavoitteena Hämeenlinnassa on yhtenäinen palvelupolku varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen. Esiopetusryhmiä toimii sekä päiväkotien, että koulujen yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen laadun lisäksi tavoitteena on vastata joustavasti kuntalaisten palveluntarpeeseen ja sopeuttaa tarvittaessa toimintaa vastaamaan kysynnän muutoksia. Syntyneiden lasten määrä Hämeenlinnassa laski vuosina 2014–2018. Viime vuosina kehitys on ollut vain heikosti positiivista.

Varhaiskasvatuksen rakenteellisten paikkojen tarpeesta ja sen vaikutuksesta palveluverkkoon laaditun selvityksen mukaisesti ympärivuorokautinen varhaiskasvatus on 1.8.2021 alkaen sijoitettu Kotalan päiväkotioin. Lisäksi Kaurialan ja Vuorentaan päiväkodit on lakkautettu 31.7.2021. Lasten määrän kehitystä ja varhaiskasvatuksen osallitumisastetta seurataan jatkossakin vuositasolla, jotta mahdollisiin muutoksiin pystytään reagoimaan joustavasti.

Varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksujen tuotto pienenee paikkamäärän laskun myötä. Suurempi muutos on kuitenkin 1.8.2021 voimaan tulevan asiakasmaksulain muutos, jonka arvioidaan laskevan maksutulaja 2021 noin 300 000 €. Suunnitelmavuosille vähennykseksi on arvioitu 700 000 €. Myös palvelusetelillä tuotettavan päivähoidon asiakasmaksut alenevat mikä nostaa kaupungin maksettavaksi jäävää osuutta, suunnitelmavuosina arviolta noin 170 000 €/vuosi.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Varhaiskasvatus			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	2 617 019	2 250 000	1 980 000
Toimintamenot	-35 955 403	-38 089 000	-37 672 000
Toimintakate	-33 338 383	-35 839 000	-35 692 000

Vuonna 2022 varhaiskasvatuksen toimintamenot ovat 37,672 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,980 milj. euroa. Toimintakate on –35,692 milj. euroa.

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus 1–6-vuotiaiden ikäluokista	80%	81%	82%	83%
Lasten määrä omassa palvelutuotannossa	2187	2 087	2080	2000
Lasten määrä palvelusetelillä tuotetussa palvelussa	667	672	650	690
Lasten määrä ostopalveluna tuotetussa palvelussa	14	10	18	20
Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä	121	108	100	50
Kotihoidontuen piirissä olevien lasten määrä	611	610	600	590
Sijaispalvelun ostot Seutukry Oy:ltä	45 100 h	16 282 h	30 000 h	20 000
Oman varhaiskasvatuksen käyttöaste	82,93	75,11	90,00	90,00%
Ympärivuorokautisen varhaiskasvatuksen käyttöaste*				75,00%

*Ympärivuorokautiselle varhaiskasvatukselle on toiminnan luonteen vuoksi perusteltua asettaa oma käyttöastetavoite. Raportointi aloitetaan vuodesta 2022. Eriyttämisellä ei ole vaikutusta oman varhaiskasvatuksen käyttöastetavoitteeseen.

OPETUS, NUORISO JA LASTENKULTTUURI

Opetus-, nuoriso-, ja lastenkulttuuripalvelut huolehtivat perusopetuslain ja -asetuksen mukaisesta opetuksen järjestämisestä, nuorisolain mukaisesta nuorisotyön järjestämisestä sekä lastenkulttuurin tuottamisesta.

Osana lastenkulttuuripalveluja toimii Aiomokoulu, joka antaa visuaalisten taiteiden opetussuunnitelman mukaista taiteen perusopetusta. Lisäksi taiteen perusopetusta tanssin ja musiikin osalta tuotetaan Sibeliuksen opiston toimesta.

Ammatillisen toisen asteen koulutukseen ja lukiokoulutuksen tuottamiseen Hämeenlinnan kaupunki osallistuu koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntana. Vapaan sivistystyön palvelut tuottaa Vanajaveden Opisto osana Tavastian koulutuskuntayhtymää.

Opetus-, nuoriso-, ja lastenkulttuuripalvelut vastaavat kaupungin alueen oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten palvelujen järjestämisestä. Palvelut tuottavat Hämeenlinnan kaupunki ja koulutuskuntayhtymä Tavastia.

Opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalvelut vastaavat perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä. Oman toiminnan lisäksi palvelua tuottavat Sportti iltapäiväkerhot, Lasten Liikunnan Tuki ry, Pilke päiväkodit Oy ja Tavastsvenska föräldraföreningen.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Erityistä tukeva tarvitsevien oppilaiden määrä on kasvanut ja kasvu näkyy jo alkuluokista lähtien. Tämä tarkoittaa lisääntyvää pien- ja joustoluokkien tarvetta. Talousarvioesitykseen sisältyy kolmen erityisluokanopettajan vakanssien määrärahat. Varhaisen tuen vahvistamisella ja resurssien oikealla kohdentamisella tavoitellaan myös lastensuojelumenojen kasvun hillitsemistä. Budjettiesitykseen sisältyy työntekijälisäyksenä yksi koulupsykologi ja yksi koulukuraattori. Lisäksi mikäli koronakorvaushankerahoitusta saadaan, voidaan palkata toinen koulupsykologi ja toinen koulukuraattori. Näin edetään kohti tulossa olevia kaupungin nykytilaa korkeampia lakisääteiksi ehdotettuja henkilömitoituksia.

Tavoitteena on opetussuunnitelman pohjalta toimintakulttuurin jatkuva kehittäminen, jossa korostuvat oppilaslähtöisyys, osallisuus, laaja-alaiset taidot, oppiainekohtainen ja monialainen osaaminen. Tuntikehymenoihin tehdään 150 000 euron lisäys. Vastaava säästö saadaan vähentämällä käyttötalouden kalusto- ja materiaalihankintoja. Palveluverkkopäätöksen ja lisäselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja uutta opetussuunnitelmaa tukevat oppimistilat. Samaan aikaan joudutaan tarkastelemaan oppilasmäärän kehityksen ja talouden takia palveluverkkoa ja käynnistämään alakouluverkkoselvitys.

Kehittämistyötä tehdään laajasti hankerahoituksen avulla. Keskeisimpiä hankkeita ovat tasa-arvohanke, Oikeus oppia-hanke, Harrastus Ihan lähellä- ja Kerhoilo-hanke. Vuosille 2021–2022 on saatu myös erillistä Korona-rahoitusta. Oikeus oppia- ja tasa-arvohankkeiden avulla kehitetään eri lähtökohdista olevien oppilaiden oppimisen edellytyksiä yhteiskunnallisesti muuttuvassa tilanteessa. Harrastus Ihan lähellä ja Kerhoilo –hankkeiden avulla saatetaan maksuttomat harrastukset lasten ja nuorten saataville heidän omaan ympäristöönsä.

Koulukuljetusten kustannukset molemmista koodista selvitetään kevään 2022 aikana. Lisäksi selvitetään julkisen liikenteen käyttömahdollisuus linja-autolla ja junalla mahdollisesti palveluseteliä käyttäen sekä verrokkikaupungeista kuinka kuljetus on järjestetty.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan hyväksymän TVT-strategian avulla tuetaan digitaalisen toimintakulttuurin kehittämistä kouluissa. Oppiminen tapahtuu entistä enemmän verkossa ja sähköisten materiaalien avulla. Kaikille 4.- ja 7.-luokkalaisille on hankittu henkilökohtaiset päätelaitteet vuoden 2021 loppuun mennessä.

Lastenkulttuurin osalta kehittämistavoitteena seudullisen lastekulttuuritoiminnan alueellisen vaikuttavuuden kasvu Kanta-Hämeen alueella. ARX:n toiminnassa korostuu avoin ja kutsuva kulttuurikeskustoiminta. Tavoitteena on, että ARX:n yleisötiloja lisätään. Nuorisokulttuurin omaa brändiä ARX-lastenkulttuurin rinnalla eriytetään ja vahvistetaan. ARX:n palvelut keskittyvät osallisuuden lisäämiseen kaikissa tuottamissaan palveluissa. ARX osallistuu mm. Z/N-dialogihankkeeseen, järjestää kuvataide- ja mediaharrastuksia osana maksutonta harrastustoimintaa ja lisäksi on mukana Media-aski-hankkeessa. Lasten taidefestivaali Hippaloiden teemaa vuodelle 2022 ei ole vielä julkistettu. Aimokoulun osalta painopisteenä on mediataiteen ja -kasvatuksen kehittäminen osana taiteen perusopetusta. Lisäksi tehdään taloussuunnittelua sekä tilasuunnittelua väistövaiheen jälkeiselle ajalle.

Hämeenlinnan kaupungin nuorisotyö toimii kaupungin kaikilla yläkouluilla, seitsemällä alueellisella nuorisotilalla ja kauppakeskusnuorisotilalla. Pelitila Bunkkerin toiminta järjestetään yhteistyössä Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kanssa uudessa tilassa kantakaupungin keskustassa. Skeittihallin toimintaa ylläpidetään yhteistyössä Skate ry:n kanssa. Etsivässä nuorisotyössä kenttätyötä tehdään kantakaupungissa ja pitäjissä. Nuorten neuvonta- ja palvelupiste Ohjaamo Stagesissa kehitetään moniammatillista toimintamallia edelleen tiiviissä yhteistyössä Ohjaamon laajan toimijaverkoston kanssa. Ryhmätoimintaa järjestetään säännöllisesti ja kesäkaudella liikkuvaa nuorisotyötä. Digitaalista nuorisotyötä kehitetään edelleen.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ovat aloittaneet syksyllä 2021 kilpailutuksen jälkeen valitut palvelutuottajat oman toiminnan rinnalla.

Koulutus kuntayhtymä Tavastian kanssa laaditaan sopimus vuodelle 2022 tuotettavista palveluista. Koulutus kuntayhtymän varauksessa on huomioitu laajentuneen oppivelvollisuuden mahdolliset

lisäkustannukset. Myös Sibeliuksen opiston ja Asikkalan musiikkiopiston kanssa tehdään sopimus vuodelle 2022 tuotettavista palveluista.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	2 939 842	1 782 000	1 827 000
Toimintamenot	-65 949 911	-67 947 000	-70 558 600
Toimintakate	-63 010 069	-66 165 000	-68 731 600

Vuonna 2022 opetuksen, nuorisopalvelujen ja lastenkulttuurin toimintamenot ovat 70, 559 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,827 milj. euroa. Toimintakate on -68,732 milj. euroa.

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022
PERUSOPETUS				
oppilasmäärä (20.9)	6 460	6 464	6 460	6 400
josta erityisoppilaita	480	492	490	540
erityisopetuksen oppilaat % ikäluokasta	7,4	7,6	7,6	8,4
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja				
1.-6. luokat	21,3	21,2	22	21
7.-9. luokat	20,1	20,1	20	21
NUORISOTYÖ				
kontaktien määrä nuorisotyössä	47 609	50 931	46 000	47 500
etsivä nuorisotyö yksilöasiakkaat	114	90	100	100
LASTENKULTTUURI				
oppilaat / kuvataidekoulu (20.9)	368	399	380	380
oppilaat / käsityökoulu	56	60	80	60
Hippalot, käyntikerrat	22 000	0	17 000	17 000
kulttuuripolku	52 815	31 698	52 000	45 000
muu kulttuurikeskustoiminta	29 540	18 784	13 000	18 000

KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

Avustuksia korotetaan vuodesta 2021 vuodelle 2022 50 000 eurolla siten, että järjestöavustuksia korotetaan 20 000 eurolla ja 30 000 euroa kohdistetaan kuntademokratian mukaisesti valittuun tai valittuihin kohteisiin. Kuntalaiset voisivat itse ehdottaa kohteita ja kuntalaiset voisivat äänestää yhtä tai useampaa kohdetta siitä, mihin avustus kohdistettaisiin.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut huolehtivat liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luomisesta liikunnalle. Näitä tehtäviä ovat liikuntapaikkojen tarjoaminen, liikunnan järjestäminen, kansalaistoiminnan tukeminen, paikallisen ja alueellisen yhteistyön kehittäminen sekä terveyttä edistävä liikunta. Liikuntapalvelut huolehtivat palvelujen järjestämisestä avustamalla kolmea eri halliyhtiötä (Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, Hämeenlinnan Jäähalli Oy ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy), ostamalla palveluja (asiakaspalvelu ja liikunnanohjaus) sekä vuokraamalla tiloja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:ltä, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:ltä ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:ltä (päiväkäyttö koulut ja päiväkodit). Ulkoliikuntapaikkojen ylläpito, rakentaminen ja suunnittelu ovat kaupunkirakennelautakunnan alaista toimintaa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Liikuntapalvelujen tavoitteena on taata kaupunkilaisille mahdollisimman laadukkaat liikuntapalvelut. Toiminnan painopisteenä vuonna 2022 on saada kaupunkilaiset takaisin liikuntaharrastuksiin koronan aiheuttamien sulkujen jälkeen.

Liikuntapalvelut toimivat myös yhteistyössä muiden kaupungin toimijoiden kanssa tarjoamalla liikuntapalveluja muiden palvelujen yhteyteen sekä tukemalla matkailua. Liikuntaryhmiä kohdennetaan vähän liikkuviin.

Ahveniston maauimalaan tehdään tarkastus syksyn 2021 aikana ja tällöin selviää altaan kunnostustarve. Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n avustusta nostetaan kohdennettuna Hämeenlinnan Urheilupuistossa olevan nurmikentän peruskorjaamiseen. Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n avustusta korotetaan kohdennettuna kuntotarkastuksessa havaitun jäähallin tukirakenteiden korjaamiseen.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuri- ja kirjastopalveluihin kuuluvat kirjastopalvelut, museopalvelut, musiikki- ja teatteripalvelut sekä yleiset kulttuuripalvelut. Osto-, yhteistyö- ja palvelusopimuksin tuotetaan monipuolista kulttuuritarjontaa ja -tapahtumia. Kansalaislähtöistä toimintaa tuetaan avustuksilla.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kulttuuripalvelut toteuttavat lakia kuntien kulttuuritoiminnasta. Monipuolinen kulttuuritarjonta edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä. Avustuksilla ja palveluostoilla ylläpidetään edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle. Avustuksilla edistetään kulttuurin ja taiteen harrastamista ja niihin liittyvää kansalaistoimintaa sekä edistetään kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja paikallista elinvoimaa.

Konserttitoiminnassa jatketaan sopimusta Verkatehtaan kanssa. Konserttien järjestäjä on kaupunki, mutta tuotanto ja viestintä ostetaan Verkatehdas Oy:ltä. Lisäksi Sibelius-brändin alla ostetaan ammattimaisesti tuotettuja klassisien musiikin konsertteja paikallisilta toimijoilta sekä huomioidaan säveltäjän syntymäpäivä.

Kirjasto aloittaa lainausautomaattien uusimisen sekä laajentaa omatoimikirjastopalvelua. Hämeenlinnan kaupunginkirjasto vastaa vuoden 2022 Kirjastopäivien järjestämisestä. Kyseessä on alan suurin valtakunnallinen ammattilaistapahtuma.

Hämeenlinnan kaupunginmuseo ja Hämeenlinnan taidemuseo toimivat alueellisina vastuumuseoina. Taidemuseon talousarviossa esitetään kolmannen amanuenssin vakanssin perustamista. Museo ei nykyisellä henkilökuntamäärällä pysty täyttämään valtionosuuden mukaista henkilötyövuosimäärää. Taidemuseon Verkatehtaan Radiotalon viintillä oleva kokoelmavarasto siirretään pääkirjaston arkistomakasiiniin. Kaupunginmuseolla jatkuu kokoelmien muutto Kokevalle, minkä lisäksi on käynnistymässä kokoelmahallintaohjelman vaihto sekä kulttuuriympäristötietokantaohjelman hankinta.

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n avustusta leikataan 10 000 eurolla.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Kulttuuri- ja vapaa-aika			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	484 479	293 000	361 000
Toimintamenot	-14 968 677	-15 713 000	-15 958 400
Toimintakate	-14 484 198	-15 420 000	-15 597 400

Vuonna 2022 kulttuurin ja vapaa-ajan toimintamenot ovat 15,958 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,361 milj. euroa. Toimintakate on -15,597 milj. euroa.

Tunnusluvut	TP 2019	TP2020	TA 2021	TA 2022
Kirjaston lainaus	1 048 930	806 154	1 075 000	1 200 000
Hämeenlinnan kaupunginmuseon kävijämäärät	31 333	21 483	30 000	30 000
Taidemuseon kävijämäärät	45 055	15 303	25 000	25 000

Taidemuseon kävijämääriin vaikuttaa näyttelyiden vetovoimaisuus sekä v. 2020 tehty laskentatavan muutos.

Tunnusluvut	TP 2020	TA2021	TA 2022
Uimahallien kävijämäärä, Hml ja Lammi yhteensä	150 562 1)	260 000	260 000
Liikuntahalliyhtiöiden tilojen liikuntakerrat 2)			
Liikunnanohjaukset lukumäärä/viikko	70	90	45 3)

1) Uimahallit olivat auki ajalla 2.1.-13.3. ja 3.8.-1.12.2020

2) Uusi mittari

3) Muutettu laskentatapaa

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Vuosi 2022 on historiallinen. Se on viimeinen toimintavuosi osana kuntaa ennen siirtoa omalle alueelliselle hallintotasolle. Pitkä kuntapohjainen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus- ja järjestämistä vastuun polku päättyy kansallisesti. Hallinnollisen siirron valmistelut lyövät leimansa tulevaan toimintavuoteen. Toimiala tekee toiminta- ja taloussuunnittelun vuodelle 2023 jo hyvinvointialueelle eikä myöskään strategiaa enää valmistella osana kaupunkia. Kansallisista kehittämishankkeista Tulevaisuuden sote-keskus -hanketta jatketaan. Rakennehanke päättyy vuoden 2021 loppuun mennessä, mutta EU:n elpymisvälineeseen (RRF) liittyvä kehittäminen käynnistyy. Kehittäminen kytketään hyvinvointialueen kokonaisuuteen. Sote-toimialan näkökulmasta on tärkeä liittyä aktiivisesti hyvinvointialueen valmisteluun ja näin varmistaa toimintojen häiriötön siirtyminen uudelle maakunnan kattavalle hallintotasolle.

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa Hämeenlinnan kaupungin kaikista lakisäätöistä, julkisista sosiaali- ja terveystoimialan palveluista. Lautakunta vastaa sosiaali- ja terveystoimialan palveluiden järjestämisestä, palvelujen omasta tuotannosta, viranomaistoiminnasta, palveluiden sisällöstä ja kehittämisestä. Lautakunnan yksilöjaosto käsittelee yksilöpäätösten oikaisupyynnöt.

Sosiaali- ja terveystoimialan toimiala jakaantuu neljään tulosalueeseen, jotka ovat asiakasohjaus ja hankinnat, perhe- ja sosiaalipalvelut, terveystoimialan palvelut sekä ikäihmisten palvelut. Vuoden 2022 talousarviota on valmisteltu yli puolitoista vuotta jatkuneen Covid-19 -epidemian jälkimainingeissa. Odotuksena on, että epidemia ei enää samalla tavalla jäsennä kaikkea päivittäistä tekemistä kuin vuonna 2021. On realistista odottaa, että sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa palataan vuoteen 2022 mennessä monelta osin normaalitilanteeseen pitkän epidemiavaiheen jälkeen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliseen uudistukseen liittyvä lainsäädäntö on hyväksytty. Toimiala kytkeytyy viimeisenä toimintavuonnaan edelleen Hämeenlinnan kaupungin strategiaan päämääriin, jotka ovat "Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset", "Elinvoimainen asumiskaupunki" ja "Resurssiviisas kaupunki, jolla on kestävä talous". Lautakunta sitoutuu edistämään näitä päämääriä ja valtuuston niille asettamia tavoitteita sekä asettaa omat tavoitteensa siten, että ne toimeenpanevat näitä aina viimeiseen päivään joulukuuta 2022.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti.	<ol style="list-style-type: none"> 3. vapaa kiireetön aika lääkärille (Tavoite < 7 vrk) 3. vapaa kiireetön aika hoitajalle (Tavoite < 7 vrk) 3. vapaa kiireetön aika suun terveydenhuoltoon (Tavoite < 90 vrk) Ikäihmisten palvelutarpeen arviointi määräajassa (tavoite 100 %) Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa (Tavoite 100 %) Asiakastyytyväisyys toimialalla kerättävissä asiakastyytyväisyyskyselyissä (asteikko 1-5)* (Tavoite väh. 4,0) NPS-luku asiakaskokemuskyselyistä ja niiden palveluiden keskiarvo, joissa kysely on käytössä (Tavoite: (> 60))** <p>* Tähän raportoidaan seuraavat kyselyt: <i>Mielenterveyskuntoutujien kotiin vietävät- ja asumispalvelut</i> <i>Ikäihmisten kotihoito</i> <i>Ikäihmisten ympärivuorokautinen hoiva</i></p> <p>**Bisnode <i>Vammaispalvelujen kotiin annettavat palvelut, Vammaispalvelujen asumispalvelut</i></p>

Tavoite	Mittarit
Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sairauspoissaolo-% toimialalla (Tavoite pienempi kuin vuonna 2021) 2. Vakituisten henkilöstön koulutuspäivät toimialalla (keskimäärin per henkilö/v), (Tavoite suurempi kuin vuonna 2021) 3. Työn ilo -teeman (v.2021 käytetty teema(t)) toteutumisen keskiarvo toimialalla (asteikko 1-4),
Tavoite	Mittarit
Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hämeenlinnan kaupungin sijoitus tarvevakioitujen nettotoimintakustannusten tarkastelussa (44 suurinta kuntaa ja 8 kuntayhtymää, €/as), (Tavoite sijoitus on 15 parhaan kunnan joukossa) 3. Erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon siirtyvien potilaiden siirtoviivemaksut / v (Tavoite < 10 000 eur/v) 4. Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan kattavuus (%:a 75-vuotta täyttäneistä) (Tavoite 8 %) 5. Lastensuojelun sijaishuollon ostot/v (Tavoite: lähestytään tavoitetta alittaa 2019 kustannustaso)

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti.	<p>Palvelutarpeen arvioinnimääräajat eivät lakisääteisesti toteudu</p> <p>Hyvinvointialueen valmistelu tuottaa häiriöitä varsinaiselle palvelutoiminnalle.</p>	<p>Poistetaan kaikki omasta toiminnasta johtuvat syyt palvelutarpeen arvioinnin ajan ylityksistä ja arvioidaan saavutettua tulosta realistisesti</p> <p>Tavoitetaso siirron valmistelulle asetetaan realistiseksi. Uudistuksen toimeenpanolle varmistetaan maakunnassa riittävät resurssit, jotta kuormitus perustyölle jää mahdollisimman vähäiseksi</p>

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota	Henkilöstön kuormittuminen työvoimapulan vuoksi	Tehokas strateginen henkilöstösuunnittelu, oppisopimusten jatkaminen ja työvoiman tuonti ulkomailta. Rekrytointiin ja työnantajaimagoon liittyvien toimenpiteiden tehostaminen sekä johtamisen toimivuuden varmistaminen

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta	Säästötoimet kohdistetaan väärin, luodaan epätarkoituksenmukainen palvelurakenne ja vaikutukset ovat kustannuksia kasvattavia Sijaishuollon hallitsematon kasvu jatkuu eikä sitä kyetä avohuollon toimenpitein vähentämään	Henkilöstösuunnittelua jatketaan realistisesti suhteessa lainsäädännön kasvaviin vaatimuksiin. Riittävä resursointi varmistetaan. Avohuollon toimintatapaa kehitetään edelleen ja uusien käyttöön otettujen palvelujen vaikuttavuutta seurataan ja tehdään tarvittavat korjausliikkeet.

Lautakunnan talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA					
Tuloarviot ja määrärahat					
Myyntitulot	7 159 213	4 857 400	5 366 300	0	0
Maksutulot	17 617 035	17 117 200	16 097 200	0	0
Tuet ja avustukset	3 670 472	2 583 000	2 493 000	0	0
Muut toimintatulot	3 359 776	3 260 400	3 234 500	0	0
Toimintatulot	31 806 497	27 818 000	27 191 000	0	0
Henkilöstömenot	-63 454 969	-66 300 600	-69 085 500	0	0
Palvelujen ostot	-183 218 775	-188 482 000	-195 596 400	0	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 401 930	-5 462 100	-5 679 500	0	0
Avustukset	-8 325 514	-7 506 800	-5 841 100	0	0
Muut toimintamenot	-13 838 826	-14 562 500	-14 170 500	0	0
Toimintamenot	-275 240 014	-282 314 000	-290 373 000	0	0
Toimintakate	-243 433 517	-254 496 000	-263 182 000	0	0

Vuonna 2022 sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintamenot ovat 290,373 milj. euroa ja toimintatulot ovat 27,191 milj. euroa. Toimintakate on -263,182 milj. euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 (suunnitelmavuodet 2023–2024 toteutetaan hyvinvointialueen suunnittelun yhteydessä)

Toimintavuoden painopisteenä on Hämeenlinnan oman sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaslähtöisyyden, vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden pitäminen vähintään vuoden 2021 tasolla. Kustannustehokkuutta mitataan tarvevakioitujen sote-kustannusten tasolla suhteessa 52 suurimpaan palvelun järjestäjään.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa vuodesta 2020 alkaen toteutettua toiminnan kehittämishanketta jatketaan. Omia palveluita on vahvennettu avohuollossa ostopalveluiden kustannuksella ja on aloitettu tehostettu perhekuntoutus omana toimintana. Tavoitteena on edelleen jatkaa avohuollon kustannuskehityksen pitämistä alenevalla uralla. Muutoksella tavoitellaan lastensuojelun sijaishuollon kustannusten vakiintumista ja laskua 1–2 vuoden aikajänteellä. Muutosta tuetaan ottamalla käyttöön pilotoinnin pohjalta lastensuojeluun toiminnanohjausjärjestelmä. Muutoksen tavoitteiden toteutumista seurataan tarkasti vuoden 2021 aikana. Tavoitteena on myös siirtää painopiste ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön, johtamisen kehittämiseen ja toimintakulttuurin uudistamiseen. Lastensuojelun ja jälkihuollon työhön valmistellaan sitovia mitoituksia asiakasmäärästä/työntekijä. Tähän on varauduttu 3 työntekijän lisäämisellä.

Vuoden 2020 talousarvion painopisteenä on realistinen mutta riittävän tavoitteellinen talousarvio. Covid-19 -epidemiolla on oletettavia heijastusvaikutuksia toimintaan myös toimintavuonna 2022. Tällöin puhutaan lähinnä hoito- ja hyvinvointivelasta, joka edellyttää erityisiä toimia.

Terveyspalveluissa on lisäsesityksiä, jotka osin rahoitetaan talousarvion sisältä tai kasvavilla tuloilla. Suurin lisäys on avosairaanhoidon sijaiskustannusten korotus 0,45 M€. Talousarviovalmistelun kuluessa on sairaanhoitopiirin määrärahaa lisätty vielä 1,6 M€. Talousarviossa sairaanhoitopiirin kuntamaksuihin on varattu 5 %:n kasvu. Tällä rahoituksella kuntayhtymältä edellytetään tilikaudelle lähelle nolaa olevaa tulosta, jotta kunnat eivät joudu kattamaan suuria alijäämiä toiminnan viimeisenä vuotena kuntien rahoitusvastuulla. Onnistuminen edellyttää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tiivistä yhteistyötä.

Yli 75-vuotiaiden väestöosuus kasvaa tasaisesti. Ikääntyminen aiheuttaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon kasvavaa kysyntää, joihin on vastattava kotiin annettavien palvelujen palvelukirjon laajentamisella sekä parantamalla jatkuvasti palvelujen kohdentamista. Ikäihmisten palveluissa keskeinen tavoite on henkilöstöhankinnan varmistaminen laajalla keinovalikoimalla valmistauduttaessa vuoteen 2023 saakka ulottuvaan asteittaiseen Ikälain henkilöstölisäykseen.

Talousarvioprosessin aikana 500 000 euron säästön toteuttamiseksi on lykätty uusien vakanssien täyttämistä touko-heinäkuulle ja leikattu eri tulosalueiden ostopalveluista (kehitysvammaisten asumispalvelut, kuntouttava työtoiminta, henkisen hyvinvoinnin asumispalvelut ja laitospalvelut sekä ikäihmisten kotihoidon korotukseen varattu määräraha) tai niihin varatuista korotuksista jäljelle jäävä summa. Lainsäädännön palveluja parantavat muutokset nostavat sekä oman että ostopalvelun kustannuksia eri tavoin vuonna 2022. Henkilöstövähennyksiin ei näin ollen ole mahdollisuuksia, vaan pikemminkin henkilöstä lisätään. Kaikkia tulosalueita koskettava valtion rahoittama sote-keskus -hanke (2020–2022) saa jatkoa vuosina 2022–2023. Toiminnan kehittämiseen on lisäksi tulossa EU:n elpymisvälineen (RRF) rahoitusta. Näitä molempia haetaan maakunnallisesti syksyn 2021 aikana. Vuodelle 2022 ei ennakoita valtion erillisiä Koronakorvauksia.

Hyvinvointialueelle siirtyy vuoden 2023 alussa koko sosiaali- ja terveystalokunnan alainen toiminta. Kotoutumista edistävien palveluiden osalta selvitetään, mikä osa jää kuntaan ja mikä siirtyy hyvinvointialueelle.

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Sosiaali- ja terveystalokunta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	16 789		
Toimintamenot	-1 217 925	-1 313 000	-1 388 000
Toimintakate	-1 201 136	-1 313 000	-1 388 000

Vuonna 2022 sosiaali- ja terveystalokunnan hallinnon toimintamenot ovat 1,388 milj. euroa.

Lautakunnan talous pitää sisällään erityiset kustannukset välttämättömien palvelutehtävälukituksen ja Kanta-kytkennän toteuttamiseksi sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmään.

ASIAKASOHJAUS JA OSTOPALVELUT

Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalueen tehtäviin kuuluvat ikäihmisten ja vammaisten asiakasohjaus sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asiakasohjaus. Asiakasohjausyksikkö vastaa em. asiakasryhmien ohjauksesta, palvelutarpeen selvittämisestä, palvelusuunnitelman laatimisesta, palvelujen myöntämisestä, maksupäätöksistä ja asiakaslaskutuksesta. Vammaisten ja ikäihmisten (maakunnallinen) perhehoidon koordinointi on osa asiakasohjausyksikön toimintaa, joka vastaa ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden perhehoitajien rekrytoinnista, tuesta ja koulutuksesta.

Vammaispalvelujen järjestämisvastuu ja rahoitus ovat tämän tulosalueen vastuulla. Muiden asiakasryhmien osalta rahoitus ja järjestämisvastuu ovat niiden omilla tulosalueilla. Vammaispalvelut kuuluvat toissijaisen lainsäädännön piiriin. Sosiaalihuoltolaki korostaa yleislakien ensisijaisuutta ja siten myös vammaispalvelujen kohdentumista vain vaikeavammaisille. Vammaispalvelulaki ja kehitysvammaisten erityishuoltolaki tarjoavat palveluja ja etuuksia niille, jotka eivät saa apua muun lainsäädännön nojalla. Palvelualueeseen kuuluvat vammaisten sosiaalityö, vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet, vammaisten asumispalvelut, vaikeavammaisten päivä- ja työtoiminta, kehitysvammaisten avopalvelut, niiden ohjaus ja asumispalvelut sekä vammaisten perhe- ja tilapäishoito.

Kaupungin omana toimintana tuotetaan vaikeasti vammaisten päivätoimintaa yli 100:lle henkilölle ja kehitysvammaisten asumispalvelu Matinkulmakodeissa 20 asukkaalle. Muut palvelut hankitaan ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta.

Vammaispalveluilla tuetaan vammaisten henkilöiden itsenäistä selviytymistä, edistetään yhdenvertaisuutta ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja osallistumisen esteitä. Vammaisten henkilöiden terveydenhoitoon liittyvät palvelut kuuluvat terveydenhuollon vastuualueelle.

Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalue vastaa asiakasohjausyksikön tekemien yksilöpäätösten lisäksi niistä tehtyjen oikaisuvaatimusten valmistelusta ja esittelystä yksilöjaostossa sekä lausuntojen antamisesta muutoksenhakuelimille ja valvontaviranomaisille. Tulosalueen viranhaltijat vastaavat myös yksityisten palveluiden lupa- ja valvontaprosesseista sekä sosiaalihuollon tukipalveluja tuottavien yritysten rekisteriin merkitsemisestä. Tulosalue vastaa vuosittaisen hankintasuunnitelman mukaisten ostopalvelujen hankintaprosesseista, sopimusneuvotteluista sekä sopimusvalvonnasta yhteistyössä muiden tulosalueiden kanssa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Asiakasohjausyksikön työssä korostuu asiakkaiden pääsy tarpeen mukaisesti, oikean tasoisiin palveluihin tavoiteajassa. Keskeistä on palvelutarpeiden ennakoiminen, asiakkaiden omatoimisuuden tukeminen sekä heidän ohjaamisensa mahdollisimman kevyiden, vaikuttavien ja kustannustehokkaiden palvelujen piiriin. Tavoitteena on edelleen perhehoidon ja omaishoidon kattavuuden lisääminen sekä lyhytaikaisen ympärivuorokautisen hoivan kohdentaminen omaishoidettaville ja kuntoutusasiakkaille. Neuvontapalvelut on keskitetty sosiaalipalvelujen yleisneuvontaan.

Vammaispalveluun voi syntyä ennakoimattomia isoja kustannuksia mm. onnettomuuksien seurauksena. Esimerkiksi yhden vaikeavammaisen asiakkaan tarpeen mukaisen hoidon ja palvelujen kustannukset voivat nousta 250 000 euroon vuodessa.

Vammaisten henkilöiden omaishoidon tuen vapaissa, henkilökohtaisen avun järjestämisessä sekä työ- ja päivätoiminnassa on vaihtoehtona käytössä palveluseteli. Ikäihmisten palveluissa palveluseteli on käytössä kotihoidossa, omaishoidon tukipalveluissa, palveluasumisessa sekä tehostetussa palveluasumisessa.

Kilpailu sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisessa näkyy yritys- ja kiinteistökauppoina ja rakennusinvestointeina. Markkinat ovat keskittyneet muutamille isoille palveluntuottajille. Näihin ilmiöihin varaudutaan hankintojen suunnittelussa, tonttipolitiikassa ja kaavoituksessa. Hämeenlinna on edelleen kiinnostava kohde yrityksille ja uusien hoivakoti- ja asuintontteja tiedustellaan kaupungilta usein.

Talousarvio sisältää tulosalueen osalta kaksi uutta vakanssia. Valvontakoordinaattorin vakanssilla turvataan valvonnan lisääntynyt tarve ja varmistetaan, että hankittu palvelu vastaa ostopalvelusopimusten sisältöä. Vakanssi täytetään 1.7.2021 alkaen ja siihen on varattu 27.000 euroa. Laatupoikkeamiin puututaan ja poikkeamista määrättävät sanktiot todennäköisesti kattavat myös vakanssin kustannukset. Matinkulmakodissa asiakkaiden hoitoisuus on lisääntynyt ja henkilöstön saatavuus erityisesti sijaisuuksiin on vaikeaa. Perustetaan yksi lähihoitajan vakanssi turvaamaan riittävä hoiva. Vakanssin kustannukset rahoitetaan henkilöstöpalvelujen ostoon varatusta rahasta.

Tulosalueen painopisteet:

- Hyvinvointialueen käynnistymiseen liittyvä valmistautuminen
- Palvelusetelien käytön lisääminen
- Lisätään perhehoitoa ja omaishoitoa
- Hyvällä neuvonnalla ja palvelutarpeen arvioinnilla asiakkaalle taataan riittävä tuki ja tarpeiden mukaiset ja kustannustehokkaat palvelut
- Palvelujen laadun valvonta sekä sopimus- että viranomaisvalvonnan näkökulmasta
- Hankinnoissa vaikuttavuuselementti ja kannusteet mukana aina kun se on mahdollista
- Sopimusohjauksen kehittäminen eri tulosalueilla sekä hankintaosaamisen edelleen kartuttaminen.

Ostopalvelusopimukset ja hankintojen kilpailuttaminen

Lautakunta hyväksyy vuosittain hankintasuunnitelman. Vuoden 2022 aikana päätetään sopimusten optioiden käytöstä ja kilpailutetaan nykyiset päättyvät sopimukset. Kaikkiin ostopalvelusopimuksiin sisällytetään raportointi kuten omissa palveluissa.

Merkittävimmät sopimukset ja sopimusajat:

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Ikäihmisten palvelut	Tehostettu palveluasuminen ja välimuotoiset asumispalvelut	25 M€/vuosi	1.1.2021-31.12.2024
	Kauriala-Myllymäen kotihoito	1,2 M€/v	1.1.2012-toistaiseksi
	Kotipalvelun turvapalvelut	0,2 M€/v	1.6.2014-toistaiseksi
	Ilveskoti- kuntouttavat palvelut	1,0 M€/v	In-house-hankinta, toistaiseksi
	Lääkkeiden koneellinen annosjake lu	0,25 M€	Toistaiseksi

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Lastensuojelu	Varhaisen tuen lastensuojelun ja jälkihuollon hankinta	3,4 M€/v	1.1.2021-31.12.2023+1
	Lastensuojelun sijaishuollon palveluiden maakunnallinen hankinta	7,65 M€/v	1.1.2019-31.12.2020 +1+1 optio

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Lastensuojelu ja sosiaalipalvelut	Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta, maakunnallinen hankinta	0,3 M€/v	Toistaiseksi
.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Henkisen hyvinvoinnin palvelut	Mielenterveyskuntoutujien kuntouttavat asumispalvelut, maakunnallinen hankinta	4,5 M€/v	1.11.2018-31.10.2020+1+1 optio
	Mielenterveyskuntoutujien työtoiminta, Luotsi-säätiö	0,3 M€/v	Toistaiseksi voimassa olevat sopimukset
	Erytisasuntosäätiö: asumispalvelut ja psyk.kotihoito	0,653 M€/v	In-house-hankinta
	Klubitalo-yhteistoimintasopimus	0,16 M€/v	Avustus

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Päihdepalvelut	Kumppanuussopimus päihdepalveluiden tuottamisesta/A-Klinikka Oy	2,8 M€/v	Toistaiseksi
	Samaria rf	22 000 €/v	Avustus

.	Sopimuksen nimi	Arvo euroissa/vuosi	Sopimusaika
Vammaispalvelut	Vammaisten henkilöiden tilapäishoidon ja kotona asumisen avustamisen palvelujen hankinta	1,1 M€/v	1.1.2021-31.12.2024
	Kehitysvammaisten henkilöiden (myös autismin kirjo) asumispalveluiden hankinta	6,4 M€/v	1.1.2021-31.12.2024
	Vammaisten henkilöiden asumispalveluiden hankinta	2,2 M€/v	1.1.2021-31.12.2024

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Asiakasohjaus ja ostopalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	1 452 251	1 390 000	1 032 000
Toimintamenot	-22 726 963	-24 131 000	-23 774 000
Toimintakate	-21 274 711	-22 741 000	-22 742 000

Vuonna 2022 asiakasohjauksen ja ostopalvelujen toimintamenot ovat 23,774 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,032 milj. euroa. Toimintakate on -22,742 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Palvelutarpeen selvittämisen määräajassa	90 %	100%	100%
Vammaisten henkilöiden ja kehitysvammaisten asumispalvelut, asiakkaiden lkm	169	170	170
Oikaisuvaatimukset (ikäihmisten palvelut ja vammaispalvelut)	Oikaisu-vaatimuksia 22, joista jaosto käsitteli 6 ja 16 itseoikaisuna	Vähemmän kuin 2020	Laskeva määrä

PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Tulosalue jakautuu lapsiperheiden tukipalveluihin ja sosiaalisen tuen palveluihin, jotka on suunnattu aikuisille. Lapsiperheiden palvelut sisältävät ennaltaehkäisevät terveystalvet, psykososiaalisen tuen palvelut sekä lastensuojelun.

Ennaltaehkäisevät terveystalvet sisältävät neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, lasten puhe- ja toimintaterapian, nuorten terveystalvetapisteiden sekä maakunnallisen perhehoitoyksikkö Kanervan. Nuorten terveystalvetapisteiden palvelut on suunnattu nuorille ja nuorille aikuisille, jota eivät kuulu minkään oppilaitoksen terveydenhuollon tai työterveyshuollon piiriin.

Psykososiaalisen tuen palveluihin kuuluvat palvelutarpeen arviointi, lapsiperheiden sosiaalityö, lapsiperheiden kotipalvelu, varhaisen tuen perhetyö (Toppari), perheneuvola sekä maakunnallinen perheoikeudellinen yksikkö, jonka vastuukuntana toimii Hämeenlinna. Psykososiaalisen tuen palvelut muodostavat yhdessä Uppsalatalon perhekeskuksen. Lapsiperheiden sosiaalityö vastaa lapsiperheiden sosiaaliohjauksesta, sosiaalityöstä sekä taloudellisesta tuesta. Toppari on nuorisoiikaisille suunnattu henkisen hyvinvoinnin palvelu. Maakunnallisessa perheoikeudellisessa yksikössä huolehditaan isyysasioista siltä osin, kun ne eivät hoidu neuvolassa, sekä lasten huoltoa, asumista, elatusta ja tapaamisia koskevista sopimuksista, valvotuista tapaamisista, adoptioneuvonnasta sekä olosuhdeselvityksistä tuomioistuimille koko Kanta-Hämeen kunnissa. Valvotut tapaamiset ja adoptioneuvonta toteutetaan ostopalveluna.

Lastensuojelun palveluita ovat avohuolto, sijaishuolto, jälkihuolto, oma lastensuojelulaitos Perhekeskus, Ankkuri sekä sosiaali- ja kriisipäivystys. Lastensuojelun sijaishuolto ja osa avohuollosta ja jälkihuollosta toteutetaan ostopalveluina. Ankkurin tavoitteena on varhainen puuttuminen nuorten päihteidenkäyttöön ja rikoksiin. Sosiaali- ja kriisipäivystys on maakunnallinen palvelu, jonka vastuukuntana Hämeenlinna.

Sosiaalisen tuen palveluita ovat sosiaalipalvelujen neuvonta, sosiaaliohjaus, sosiaalityö, taloudellinen tuki sekä kototutumisen edistämisen palvelu. Sosiaalisen tuen palveluissa koordinoidaan myös kuntouttavaa työtoimintaa.

Työikäisten sosiaalityö vastaa yksinasuvien ja pariskuntien sosiaaliohjauksesta, sosiaalityöstä ja Kotouttamisen edistämisen palvelussa vastataan pakolaisten ja myönteisen oleskeluluvan saaneiden, alaikäisten turvapaikanhakijoiden sekä myönteisen A-oleskeluluvan saaneiden neuvonnasta, palvelutarpeen arvioinnista ja kotouttamisesta sekä muista alansa asiantuntijatehtävistä maahanmuuttolusta kolmen ensimmäisen vuoden ajan. Lisäksi yksikkö koordinoi ja yhteensovittaa maahanmuuttajien tarvitsemia palveluja ja kotoutumista edistäviä kokonaisuuksia koko kaupungin tasolla. Yhteistyötä tehdään palvelujen yleisen kehittämisen, suunnittelun, ohjauksen ja opastuksen osalta.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Lapsiperheiden palveluissa jatketaan vuosille 2020–2022 tehtyä talouden tasapainottamisen suunnitelman toteuttamista. Osana projektia oli tavoitteena kolmena em. vuotena toteuttaa avohuollon ostopalveluihin vähintään 200 000 euron säästöt vuodessa. Vuoden 2019 ja 2022 talousarviolukuja vertailtaessa on ostojen kustannuksia saatu alas noin 2,2 miljoonaa euroa, josta 1,3 on käytetty henkilöstön palkkaamiseen ja 900 000 euroa on ollut säästöä. Sijaishuollon osalta tavoitteena on vuoden 2021 aikana pysäyttää sijaishuollon kustannusten kasvaminen ja saada kustannukset alenevalle uralle, mutta tässä ei ole onnistuttu. Sijoituspäätöksiä on tehty aiempia vuosia enemmän ja sijaishuoltopaikan muutoksia on jouduttu tekemään yhä useammin. Jälkihuollon ostoihin kohdennetut säästöt eivät toteudu vuoden 2021 aikana johtuen jälkihuollon ikärajan nousemisesta. Osa jälkihuollossa olevista nuorista jää entiseen sijoituskuntaansa, jolloin Hämeenlinna ostaa palvelut sieltä. Näin ollen lisäsäästöjä ei jälkihuoltoon kannata tässä kohtaa suunnitella. Tulossa on todennäköisesti laki, jonka asiakasmäärä per sosiaalityöntekijä voi olla 35. Tämän myötä jälkihuoltoon tarvitaan 3 sosiaalityöntekijää ja näihin on varattu määräraha 165 800 euroa.

Vuoden 2020 aikana ostoista kotiutetulla 1,3 miljoonalla eurolla on palkattu lastensuojelun systeemiin tiimeihin, varhaisen tuen puro-perhetyöhön, palvelutarpeen arvioinnin tiimiin työntekijöitä sekä perustettu oma perhekuntoutusyksikkö. Vahvistetulla toiminnalla pyritään vaikuttamaan avohuollon lasten sekä sijoitusten määrään. Lastensuojelun toimintaa ja kustannuksia seurataan edelleen tiiviisti sovituilla indikaattoreilla ja toimintatavalla.

Osana avohuollon toiminnan muutosta systeemisen mallin suuntaan on kehitetty ja pilotoitu tuotannonohjausjärjestelmää. Tavoitteena on tehostaa lastensuojelun prosessia ja ohjata toimintaa tavoitteellisesti systeemisen mallin kulmakivien mukaiseksi. Vuoden 2022 aikana on tarkoitus ottaa tuotannonohjausjärjestelmä tuotantokäyttöön.

Muita lapsiperheiden tukipalveluita kehitetään kansallisen perhekeskustoimintamallin tavoitteiden ja sotekeskusmallintamisen mukaisesti. Vuoden aikana otetaan käyttöön eri asiakassegmenteille suunnattuja monialaisia tiimejä. Myös systeemisen mallin laajentamista perhekeskukseen jatketaan. Sijaishuollon palveluita tarvitsevien lasten ja nuorten määrän laskusuuntaan kääntämisessä tärkeässä roolissa on myös sivistyksen ja hyvinvoinnin kanssa tehtävä yhteistyö hyvinvoivan arjen, varhaisen tuen ja lapsiystävällisen Hämeenlinnan ohjelmaan kirjatuissa asioissa. Osana lastensuojelun avohuollon lasten ja kustannusten vähentämistä on tarpeen vahvistaa lastensuojelua edeltäviä palveluita. Tämän takia budjettiin sisältyy esitys yhdestä työparista lapsiperheiden sosiaalityöhön. Työntekijäresurssi, noin 100 000 euroa, rahoitetaan lastensuojelun avohuollon ostorahoista.

Lapsiperhepalveluista osallistutaan edelleen NHG:n vetämään LAPE-BM -vertaiskehittämiseen yhdessä sivistyksen ja hyvinvoinnin kanssa. Lapsiperhepalveluiden moninaisuuden myötä vertailukelpoisen mittariston rakentaminen on ollut haastavaa. Kertynyttä tietoa on tarkoitus käyttää hyödyksi lapsiperhepalveluiden, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen resurssien suuntaamisessa ja tarvittavien rakennemuutosten suunnittelussa.

Hyvinvointialueen valmisteluun osallistutaan Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen kautta sekä tekemällä yhteistyötä valmistelutoimielimen kanssa. Sote-keskus -hankkeessa työtetään erityisesti lasten, nuorten ja aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluita sekä monialaisen työskentelyn prosessia ja rakenteita. Hankkeella on kansalliset tavoitteet, jotka määrittävät sisältöjä.

Ennaltaehkäisevien terveyspalveluiden neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa korona ja koronarokotukset ovat olleet osa terveydenhoitajien työtä jo puolitoista vuotta. Tämä on vaikeuttanut heidän oman perustehtävänsä hoitamista. Mahdollinen kolmas rokotuskierros vuoden 2022 aikana on mahdollinen. Palveluissa tehdään suunnitelmaa perustehtävässä hoitamatta jääneiden asioiden hoitamisesta. Kehittämistyö on kärsinyt koronasta, mutta vuonna 2022 jatketaan työntekijöiden kouluttamista varhaiseen mielenterveysongelmiin puuttumiseen ja lievien vaikeuksien hoitamiseen. Nuorisokäisillä tämä tapahtuu IPC-menetelmään kouluttautumalla. Sivistys ja hyvinvointipalveluiden kanssa tehtävää yhteistyötä vahvistetaan tavoitteena opiskelu- ja kouluterveydenhuollon sujuvat siirtymät osaksi hyvinvointialueen palvelutuotantoa.

Sosiaalisen tuen palveluissa tehostetaan kuntouttavan työtoiminnan prosessia ja sisältöjä siten, että osallistuvien henkilöiden ja osallistumispäivien määrää saadaan nostettua. Oma toimintaa kehitetään vastaamaan paremmin vaikeasti oireilevien ja vaikeassa tilanteessa olevien asiakkaiden tarpeita.

Yhdessä työllisyyden kuntakokeilun työntekijöiden kanssa tehostetaan asiakkaiden ohjaamista ja tukemista sekä kuntouttavan työtoiminnan että työkyvyn arvioinnin prosesseissa. Tavoitteena on työmarkkinatuen kuntaosuuksien vähentäminen. Tiedon keräämistä vaikuttavuuden arvioinnin pohjaksi tehostetaan ja systematisoidaan yhdessä yliopiston kanssa. Lisäksi keskeisenä muutoksena tulee olemaan koko sosiaalisen tuen palvelujen toimintakulttuurin muuttaminen ja toiminnan keskittäminen voimakkaasti asiakaslähtöisyyteen ja asiakkaiden (kuntalaisten) osallistamiseen käytännön toimilla.

Kotopalvelussa keskitytään erityisesti kotivanhempien sekä terveydellisistä syistä työmarkkinoiden ulkopuolella olevien henkilöiden kotoutumisen tukemiseen avointa toimintaa tuottamalla. Erityisesti Paavo –työskentelyä kehitetään ja resursoidaan kattamaan laajemmin myös muiden palveluiden kautta ohjautuvat henkilöt verkostoyhteistyönä (monituottajamalli). Samoin monikielistä viestintää tehostetaan ja yhteistyötä sen suhteen tiivistetään muiden sote-palveluiden kanssa. My integration -sivuston rooli kotouttamisen edistämässä ja kanssakäymisen muotona on vahvistunut ja sähköisillä palveluilla on jatkossa yhä suurempi rooli kotouttamistyössä. Budjetti sisältää esityksen ICT suunnittelijasta, jonka tehtävänä on sivuston ylläpitäminen ja kehittäminen osana opastamisen työtä.

Tarkoitus on myös olla mukana kansallisessa kehittämis- ja hanketyössä, jotta voidaan olla valtakunnallisessa kehityksessä mukana ja saadaan asiantuntija- sekä taloudellista tukea. Vuodelle 2022 on haettu jälkihuollon nuorille hanketta ja tullaan hakemaan ESR-tukea kotivanhempien kotoutumisen edistämiseen. Maahanmuuttajia ja pakolaisia koskevien valtionosuuksien määrä on viime vuosina vähentynyt, mikä on näkynyt em. palveluiden tulopuolen heikentymisenä. Vuoden 2022 budjetista on edelleen vähennetty valtionkorvausten määrää.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Sosiaali- ja perhepalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	5 097 614	4 705 000	5 209 000
Toimintamenot	-36 870 894	-36 399 000	-37 035 000
Toimintakate	-31 773 280	-31 694 000	-31 826 000

Vuonna 2022 sosiaali- ja perhepalvelujen toimintamenot ovat 37,035 milj. euroa ja toimintatulot ovat 5,209 milj. euroa. Toimintakate on -31,826 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TA2020	TA 2021	TA 2022
Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi määräajassa %	100	100	100
Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa %	100	100	100
Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä elokuussa	550	480	480
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 v määrä (huostaanotot, kiireelliset sijoitukset, avohuollon sijoitukset)	180	180	180
Tiedossa oleva luvatta maassa olevien määrä Hämeenlinnassa/järjestetty hätämajoitusta	<20/15	<20/15	<20/15

HÄMEENLINNAN TERVEYSPALVELUT

Terveyspalvelujen tulosalueen palveluja ovat tukipalvelut, avosairaanhoido, terveyskeskussairaala ja geriatriset palvelut, suun terveydenhuollon palvelut sekä henkisen hyvinvoinnin palvelut. Palveluja tuotetaan sähköisinä palveluina sekä lähipalveluna terveysasemilla ja hammashoitoloissa, henkisen hyvinvoinnin yksikössä ja Vanajaveden sairaalassa. Tulosalueelle kuuluvat lisäksi erikoissairaanhoido, johon sisältyy sairaanhoitopiirin yhteispäivystys, sekä sairaankuljetus ja ensihoito. Suun terveydenhuollon viikonloppu- ja arkipyhäpäivystys järjestetään ostopalveluna yhdessä muiden Kanta-Hämeen kuntien kanssa Kanta-Hämeen keskussairaalassa. Saattohoitoyksikkö Koivikko-kodin palvelut siirretään osaksi sairaanhoitopiirin rahoitusta, jotta saattohoito saadaan paremmin kytkettyään palliatiivisen hoidon palveluketjuun. Ostopalveluina hankitaan Ilveskodin kuntoutuspalveluita. Mielenveys- ja päihdepalveluina hankitaan asumis-, osasto- ja avopalveluita. Terveyspalvelujen tulosalue tuottaa lääkäripalvelut muille lautakunnan tulosalueille.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Terveyspalveluiden keskeinen haaste tulevina vuosina tulee olemaan perusterveydenhuollon vahvistaminen, julkisen palvelutuotannon saatavuuden parantaminen ja asiakaskokemuksen parantaminen. Terveyspalveluiden vahvuudet ovat moniammatillinen laaja osaaminen, luonteva perinteinen esh-yhteistyö ja palvelujen varmistaminen paljon palveluja käyttävien osalta. Valmius- ja varautumistoiminta sekä terveydenhuollon ammattilaisten kouluttaminen kuuluvat myös terveyspalveluiden toimialaan.

Kehityskohteita ovat myös terveyserojen kaventaminen ja syrjäytymisen ehkäisy esimerkiksi työttömien, maahanmuuttajien ja nuorten osalta.

Omaolo-palvelu ja muut sähköiset palvelut vaativat kehittämistyöpanosta vuonna 2022. Käytössä ovat etäyhteydet, konsultaatiot, älykkäiden teknologioiden käyttö kuten oirearvot ja etämittaukset.

Tulevaisuuden sote-keskus-hanke jatkuu vuonna 2022 ja tulosalue osallistuu hyvinvointialueen valmisteluun osaltaan.

Tietoon perustuvan johtamisen tavoitteena on, että johdolla, esimiehillä ja ammattilaisilla on riittävät tiedot toiminnan määrästä, laadusta ja vaikuttavuudesta.

Terveyspalvelujen Tukipalvelut-yksikkö vastaa muiden palveluosastojen tarvitsemien tukipalvelujen tuottamisesta, ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Toimintoja ovat mm. laskutus, kirjaamo- ja arkistopalvelut, sihteeripalvelut, tekstinkäsittely ja ICT-palvelut. Vuoden 2022 keskeisimmät kehittämistehtävät liittyvät asiakasmaksulain uudistuksen tuomien muutosten toimeenpanoon. ICT-puolella tärkein hanke on potilastietojärjestelmän versiopäivitys (Lifecare V. 2021), joka tuo mukanaan uusia toiminnallisuuksia. Lisäksi kehittämistehtäviä, jotka liittyvät sähköisten palvelujen kehittämiseen (Omaolo, Ninchat, puheentunnistus, sähköiset lomakkeet ym), robotiikkaan.

Avosairaanhoido

Avosairaanhoidon keskeisenä tavoitteena on, että asiakkaat saavat tarpeensa mukaisen palvelun oikea-aikaisesti. Vuoden 2022 isona hoidollisena haasteena tulee olemana koronapandemiasta aiheutunut hoitovelka sekä nopeutunut hoitoon pääsy tavoite. Erityisesti nyt koronapandemian aikana vastaanottopalveluita/käyntejä on korvattu sähköisillä palvelukanavilla. Sähköistä Omaolo-palvelukokonaisuutta on otettu käyttöön, mm. ajanvarausintegraatio koronanäytteisiin. Lisäksi NinChat-pilotti käynnistynyt. Sähköistä palvelukokonaisuutta kehitetään jatkossa yhteisessä tulevaisuuden SOTE-keskushankkeessa.

Asiakastytyväisyyden mittarina on käytössä NPS= Net Promote Score-mittari, mikä kuvaa asiakkaiden tyytyväisyyttä terveysasemien palvelukokonaisuuteen. NPS:n tavoite on > 60.

Sosiaali- ja terveyspalvelut kustannuksiin on varattu lisämäärärahaa 70 000 euroa, koska suolistosyövän seulonta käynnistyy ikäryhmälle 60–68 -vuotiaat, ja kohdunkaulasyövän seulottavien

ikäryhmä laajenee 65-vuotiaisiin. Lisämäärärahaan sisältyvät tarvittavat tutkimukset sekä tähytystyön lisäys.

Hoitotarvikekustannukset jatkavat kasvuaan edelleen uusien kalliiden jaettavien maksuttomien hoitotarvikkeiden takia (esim. diabeteksen seurantavälineet). Hoitotarvikkeisiin varattiin lisämäärärahaa 200 000 €.

Henkilöstösuunnitelmat

Avosairaanhoidon henkilöstön sijaismääräraha on ollut riittämätön suhteessa tarvittavien sijaisten määrään. Sijaistarvetta lisäävät osa-aikatyö, perhevapaat, opintovapaat, sairauslomat ja varsinaiset henkilöstön lomat. Sijaismäärärahaa on lisätty 450 000 euroa, mikä jatkossa mahdollistaa asiakkaille lakisääteisen hoitoon pääsyn turvaamista. Lisäyksen myötä pystytään palkkaamaan vuositasolla muutama lääkäri ja hoitaja sekä kesäajalle kandityövoimaa. Viipurintien terveysaseman vastaanottopalvelun saatavuuden parantamiseksi ja kasvavan vanhusten palveluasumisen lääkärityövoiman korvaamiseksi lisätään pysyvää henkilöstöä yhdellä lääkäri-sairaanhoitaja -työparilla.

Tavoite	Mittari	
Palveluiden saatavuus	3. vapaa kiireetön aika (Lääkärit, hoitajat, fysioterapeutit)	<7 vrk
Sähköinen asiointi lisääntyy	Omaolo-palvelun mittarit	Omaolo-palvelun tavoitteet 3. vapaa kiireetön aika <7 vrk Takaisinsoittojärjestelmään soitetuiden puheluiden määrä pienenee 15% vuodesta 2021
Palveluiden laatu	Asiakastyytyväisyys, NPS-luku	<60

Suun terveydenhuolto

Haasteena on jatkuvasti kasvava potilasmäärä. Julkinen suun terveydenhuolto on potilaalle huomattavasti yksityispuolta edullisempaa. Tutkimusajat menevät pitkälle ja hoitajaksot venyvät. Paljon palveluita tarvitsevien määrä kasvaa. Potilaat ikääntyvät ja hoito on haasteellisempaa. Tavoitteena on parantaa saatavuutta ottamalla käyttöön uusia vastaanottomalleja. Useiden yleissairauksien ja huonon suun terveyden yhteys on kiistaton. Lisätään potilaille suunnattuja tietoisuuksia. Mikäli hoitotakuun raja laskee 3 kuukauteen, myös resursseja on lisättävä.

- Terveyshyötypotilaan hoitopolku suun terveydenhuollossa päivitetään yhdessä avosairaanhoidon kanssa, huomio kiinnitetään erityisesti diabeteksen ja parodontiitin kaksisuuntaiseen yhteyteen
- Lasten ja nuorten suun terveystarkastus käyttöön 5.- ja 8.-luokkalaisille
- Uusien vastaanottomallien pilotointi ja/tai kehittäminen: videovastaanotto 2-vuotiaiden terveystarkastuksessa, toiminnanohjausjärjestelmä, liikuteltava yksikkö kouluun ja laitoksiin (ikäihmisten tehostetun palveluasumisen yksikköihin/vanhainkoteihin) sekä monihuonemalli
- Uusien mittareiden käyttöönotto ja riskipotilaiden hoitopolkujen kuvaaminen (plakki- ja harjausmittari)
- Asiakaskokemusmittarin tavoite NPS > 60

Henkilöstömuutossuunnitelmat

Määrärahoihin sisältyy yhden hammashoitajan toimen perustaminen vuonna 2022. Hammashoitajatoimen perustamisella ei ole juurikaan kustannusvaikutuksia, koska sijaisia joudutaan käyttämään viikoittain. Hammaslääkärin yksin työskentely on tehotonta. Sijaisten palkkaamiseen kuluneen ajan esimiehet voisivat käyttää toisin.

Tavoite	Mittari
Palvelujen saatavuus	3. vapaa kiireetön aika (tavoite <90)

Tavoite	Mittari
Palvelujen laatu	Asiakastyytyväisyys: NPS-luku (tekstiviestikyselystä) (tavoite 60)

Tavoite	Mittari
Sähköinen asiointi lisääntyä	Lasten ja nuorten terveystarkastus käytössä 5.- ja 8.-luokkalaisten

Muut raportoitavat mittarit:

- Käynnit ammattiryhmittäin: hammaslääkärit, suuhygienistit ja hammashoitajat
- Hoitosuunnitelmat tehty 90 % tutkituista
- Plakkimittari 2-vuotiaille
- Harjausmittari

Kalustohankinnat

Hankitaan kaksi hammashoitoyksikköä vuosittain (yhteensä 60 000 euroa). Laitekanta alkaa valtaosin olla 2000-luvun alussa hankittua.

Hankitaan digitaalinen jäljentämislaite 33 000 euroa.

Hankinnat toteutetaan leasing-rahoituksella käyttötalouden määrärahoista.

Sairaala ja geriatriset palvelut

Vanajaveden sairaalan toimintaperiaatteena on hyvä hoidon saatavuus ja hoitoketjun sujuvuus siten, että erikoissairaanhoidon siirtoviivemaksuja ei kerry. Tavoitteena on toiminta akuuttisairaalana, jossa ei ole pitkäaikaishoitopaikkaa odottavia potilaita. Viime vuosina Vanajaveden sairaala on kohentanut tuottavuuttaan erittäin merkittävästi. Toiminnan profiili on siirtynyt akuuttisairaanhoidon ja erikoissairaanhoidon välittömään jatkohoitoon. Hoitojaksojen määrä on kaksinkertaistunut ja kustannukset laskeneet reilulla kolmanneksella ilman inflaatiokorjausta. Siirtoviivemaksut on poistettu miljoonan euron vuositason nollaan. Rafaela-hoitoisuusarviointi on otettu käyttöön ja sitä aletaan hyödyntämään hoitoisuuden arvioinnissa 2022. Pandemian vaikutus sairaalan toimintaan ei ole arvioitavissa.

Sairaala ja geriatriset palvelut- palveluosasto vastaa Hämeenlinnan kaupunkikeskustan säännöllisen kotihoidon ja hoitokotien lääkäripalveluista tällä hetkellä 6 lääkärin työpanoksella. Tehostetun palveluasumisen yksiköitä tullut/tulossa useita 2021; resurssitarve n. 0,15 lääkäriä/yksikkö.

- Ikifit Hilpi (28) asukaspaikkaa + 8 kotihoitoasiakasta) aukesi vuodenvaihteessa 2020/21
- Ikifit Hannes (30 as) aukesi 5/2021
- Staficon hoitokoti (30 as) aukeamassa loppuvuodesta 2021
- HoivaHäme Oy:n hoitokoti (30 as) Visaranta aukeamassa 27.12.21
- Espero Tanhuakoti (21 as); on terveyskeskuksen hoitovastuulla, mutta tällä yksikön omalla kustannuksella yksityislääkärin hoitama; jatkossa selvitetään siirtymistä terveyspalvelujen vastuulle

Uusien yksiköiden vaatima resurssi leikkaa suoraan kotihoidon lääkäripalveluresurssia, mikä on kaupungin strategian vastaista, sillä se heikentää mahdollisuutta asua omassa kodissa. Koska uusia virkoja ei perusteta palvelutarpeen kasvusta huolimatta, rahoitusta voidaan saada vain ulkokuntalaisten pitkäaikaishoivan lääkäripalveluiden kuntalaskutuksesta.

Henkisen hyvinvoinnin palvelut

Henkisen hyvinvoinnin palvelualueen tavoitteena on hoitoon pääsyn matala kynnyks ja nopeus: suora kontakti psykiatriseen sairaanhoitajaan, kriisiaika sairaanhoitajan vastaanotolle viiden arkipäivän kuluessa ja psykiatrisen hoitotyön hoidon tarpeen arviointi viimeistään yhteydenottoa seuraavana arkipäivänä. Erityisenä painopisteenä on asiakkaan perheen tuen tarpeen selvittäminen.

Tulosalueen haasteet ovat palvelutarpeen yleinen lisääntyminen, peruspalveluissa matalalla kynnyksellä hoidettavien asiakkaiden moniongelmaisuuksien lisääntyminen ja samanaikaisesti erikoissairaanhoidon asiakassegmentoinnin muutos: asiakkaat siirtyvät peruspalveluihin sairaampina kuin aiemmin.

Matalan kynnyksen palveluiden piiriin hakeutumisessa nopea palveluvaste on ensiarvoisen tärkeää sekä inhimillisesti, että kustannustehokkaan toiminnan kannalta. Tämä edellyttäisi lisäresursointia Henkisen hyvinvoinnin avopalveluissa. Henkilökunnan lisäkouluttaminen lyhytinterventiotyyppisiin hoitomenetelmiin (esim. interpersoonalliset työmenetelmät) edellyttää riittävää koulutus- ja työhönohjausresurssia.

Mielenterveyskuntoutujien palveluissa tarvitaan toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä toiminnallisia hoitomuotoja, erityisesti nuorten syrjäytymisvaarassa olevien asiakkaiden kohdalla. Kuntoutaviin ja työllistymistä edistäviin palveluihin ohjaaminen sekä verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa edellyttäisi kuntouttavan toiminnon resurssin vahvistamista.

Terveyspalvelut osallistuu Tulevaisuuden sote-keskus -kehittämishankkeeseen maakunnan muiden perusterveydenhuollon toimijoiden kanssa THL:n koordinoimana. Hankkeelle on 100 % valtionrahoitus. Terveyspalvelut osallistuu myös yhteisten toimintakäytäntöjen kehittämiseen.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Hämeenlinnan terveystaloudet			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	7 959 519	6 727 000	6 667 000
Toimintamenot	-147 230 145	-150 259 000	-156 032 000
Toimintakate	-139 270 626	-143 532 000	-149 365 000

Vuonna 2022 terveystalouksien toimintamenot ovat 156,032 milj. euroa ja toimintatulot ovat 6,667 milj. euroa. Toimintakate on -149,365 milj. euroa.

Terveystalouksien kustannuksiin sisältyy talousarviossa 2022 yhteensä 97,4 milj. euroa erikoissairaanhoidon osuutta. Erikoissairaanhoidon kuntamaksujen kokonaiskasvu on vuonna 2022 yhteensä 5 %. Tämä kehitys edellyttää Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriltä tuottavuustoimien jatkamista sekä tiivistä yhteistyötä lähettävien tahojen kanssa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TA 2018	TA 2019	TA2020	TA 2021	TA 2022
Avosairaanhoidon saatavuus: 3. vapaa kiireetön aika (vrk, keskiarvo)	<21	<21	<14	<7	<7
Suun terveydenhuolto: 3. vapaa kiireetön aika	<120 vrk	<120 vrk	<120 vrk	<120 vrk	<90
Vanajaveden sairaalan hoitoon pääsy: siirtoviivemaksujen määrä, €	< 10000 €	< 10000 €	< 10000 €	< 10000 €	< 10000
Toimintakatteen kasvu (%)	0,17 %	<1 %	<1 %	<1 %	<1 %
Uusi sähköinen NPS (Net promoter Score) kysely vuonna 2020			60	60	60

IKÄIHMISTEN PALVELUT

Ikäihmisten palvelujen tulosalueen tehtävänä on tukea ikäihmisten mahdollisuuksia asua turvallisesti kotonaan mahdollisimman pitkään sekä järjestää tarpeenmukaisia asumisen ja palvelujen yhdistäviä ratkaisuja aina ympärivuorokautiseen hoivaan saakka. Palveluja tuotetaan omana toimintana, ostopalveluna sekä palveluseteleillä.

Ikäihmisten palveluihin kuuluvat neuvonta ja ohjaus, tukipalvelut, päivätoiminta, kotihoito, omaishoidon tuki, perhehoito sekä ympärivuorokautinen lyhyt- ja pitkäaikaishoito. Lisäksi kaupunki ja seurakunta yhteistyössä rahoittavat vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa.

Ikäihmisten asiakasohjaus ja ostopalveluiden hankinta on organisoitu asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosyksikön alaisuuteen. Ikäihmiset ohjautuvat palveluihin asiakasohjausyksikön kautta, jossa palvelutarve selvitetään yhdessä asiakkaan kanssa ja järjestetään hänelle soveltuvimmat palvelut.

Tukipalveluna toteutetaan sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuspalveluja ja kotona asuville on tarjolla turvapuhelinpalvelu, johon sisältyy turvaranneke ja asiakkaan tarpeen mukaan muita turvalaitteita, hälytyskeskustoiminta sekä ympäri vuorokauden toteutettavat auttajakäynnit. Addsecure vastaa laite- ja hälytyskeskustoiminnasta ja kotihoidon henkilöstö toteuttaa auttajakäynnit. Kotona asuvien ateriapalvelut on toteutettu vuoden 2020 alusta asiakaskohtaisesti sovitulla tavalla hyödyntäen markkinoilla toimivia yrityksiä.

Päivätoiminnalla tuetaan ikäihmisten kotona asumista ja omaishoitajan jaksamista. Säännöllisiä päivätoimintaryhmiä on kaupungin omana toimintana neljässä yksikössä. Sopimus päivätoiminnasta Yrjö ja Hanna kodit Oy:n kanssa päättyi kesällä 2021 eikä sitä ole mahdollista jatkaa kilpailuttamatta. Tämä on huomioitu talousarviossa noin 0,27 M€ nettovähennyksenä. Ilveskodilla on päivätoimintaa veteraaneille. Päivätoimintaryhmät ovat korona-aikana olleet supistettuja, minkä vuoksi määrällinen tarve päivätoiminnalle tulee arvioida tarkemmin, kun tilanne normalisoituu. Arvioinnissa tulee turvata, että ikäihmisten päivätoiminta olisi ikäihmisten saavutettavissa myös jatkossa.

Hämeenlinnassa kotipalvelu ja kotisairaanhoido on yhdistetty kotihoidoksi. Kotihoidosta on noin 80 % kaupungin omaa toimintaa. Attendo Oy tuottaa kotihoidon palvelut Kauriala-Myllymäen alueella. Kotihoidossa on käytössä myös palveluseteli, jonka käyttö on ollut vähäistä, mutta kasvavaa. Määrärahavarausta kotihoidon ja ei-ympärivuorokautisen palveluasumisen ostoihin ja palveluseteliin on lisätty 1,3 M€ vuodelle 2022 käytön kasvun perusteella. Ei-ympärivuorokautisen palveluasumisen tuote on ollut käytössä vuoden 2021 alusta. Jotta kotona asuminen mahdollisimman pitkään ikääntyneiden omien toiveiden mukaisesti mahdollistuisi ja kalliimman palveluasumisen tarve siirtyisi, lisätään kaupungin oman kotihoidon tarjontaa lisäämällä henkilöstöä, joista osa käytetään vuonna 2022 myös Yrjö ja Hanna kotien päivätoimintaa korvaavaan palveluun.

Omaishoidon tukea myönnetään palkkiona tai palveluina hoivaa tarvitsevan kuntalaisen kotona tapahtuvan hoidon toteuttamiseen lautakunnan vahvistamien myöntämisperusteiden mukaisesti. Perhehoidossa perhehoitaja tarjoaa ikääntyneille hoivaa ja huolenpitoa joko omassa kodissaan tai asiakkaan kodissa. Omaishoitoon lisätään määrärahaa 100 000 euroa.

Ympärivuorokautinen hoiva on tarkoitettu ikäihmisille, jotka eivät enää tehostettujen palveluiden tuella pysty asumaan kotona. Kaupungin omia tehostetun palveluasumisen paikkoja on tällä hetkellä 273 ja laitospaikoissa vanhainkotipaikkoja 22, osa näistä on lyhytaikaishoivaan kohdennettuja. Yksityisiltä palveluntuottajilta ostetaan noin 500 pitkäaikaishoivan paikkaa sekä lyhytaikaishoivan palvelua. Tehostetun palveluasumisen osalta uusi hankintakausi alkoi 1.1.2021. Hinnat nousivat keskimäärin 12 %. Näin korkeaa hinnannousua ei osattu ennakoida vuoden 2021 budjetissa, minkä vuoksi korotus näkyy talousarviossa vuodelle 2022. Korotuksiin ovat vaikuttaneet mm. aiemman sopimuskauden aikana syntyneet kustannuspaineet ja lakisääteisen hoitajamitoituksen nousu sekä henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet. Hinnankorotuksia on esitetty myös vuodelle 2022 ja neuvotteluja käydään syksyn aikana. Määrärahavarausta tehostetun palveluasumisen ostoihin on vuoden 2021 toteumaennusteen perusteella lisätty 2,555 M€ vuodelle 2022.

Ilveskoti on osa kaupunkikonsernia ja sieltä hankintaan lähinnä kuntoutuspalveluja. Säätiön tarkoituksena on tuottaa hoito- ja kuntoutuspalveluja sotainvalideille sekä heidän puolisoilleen ja leskille sekä tämän tarpeen väistyessä muille ikääntymisen tai sairauden tai vammautumisen vuoksi kuntoutusta ja hoitoa tarvitseville. Ilveskodin kanssa tehdään vuosittain palvelusopimus, jossa määritellään tarkemmin hankittavat palvelusisällöt.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Hämeenlinnassa oli 7995 75 vuotta täyttänyttä 31.12.2020. Tämä on noin 11,8 % koko Hämeenlinnan väestöstä. Ikääntyneiden määrän kasvaessa myös ikäihmisten palvelujen asiakasmäärien ja palvelutarpeiden ennakoitaan kasvavan eikä niihin pystytä vastaamaan raskaalla palvelurakenteella. Palvelurakenteen keventäminen on ollut tavoitteena useiden vuosien ajan. Muutoksessa onnistuminen on strategisesti keskeinen tekijä, joten sitä tulee edelleen jatkaa ja vahvistaa. Tavoitteena on aiemmin ollut, että vuoden 2025 loppuun mennessä kotona asuu 75 vuotta täyttäneistä 94 %. Näyttää kuitenkin siltä, että ympärivuorokautisen pitkäaikaishoivan kattavuuden saaminen alle 9 % on erittäin haastavaa. Tämän vuoksi on perusteltua, että pidemmän aikavälin tavoitetta tarkennetaan, kun ympärivuorokautisen pitkäaikaishoivan kattavuus on ensin saavuttanut 8 %.

Kuntoutuksen toimintamalleja kotihoidossa, päivätoiminnassa, lyhytaikaishoidossa ja ympärivuorokautisessa hoivassa kehitetään ja vahvistetaan edelleen. Uppsalankaaren ja Hoivatuulen profiilia vahvistetaan edelleen lyhytaikaisen kuntoutuksen ja arvioinnin yksiköinä. Uppsalankaaren

Lyhdyn arvioivan kuntoutuksen paikkoja lisätään, mikä edellyttää myös kuntoutusresurssin vahvistamista. Konsultaatiokäytänteitä ja kotisairaalamaisia toimintoja kehitetään maakunnallisessa yhteistyössä asiakkaiden tarpeettomien päivystys- ja sairaalakäyntien vähentämiseksi.

Virtuaalipalveluiden ja hyvinvointiteknologian hyödyntämistä laajennetaan lisäämällä lääkeautomaattien määrää asiakkaille ja vahvistamalla videovälitteisten yhteyksien käyttöä osana asiakaspalveluprosesseja sekä selvittämällä erilaisten digipalveluiden ja kotona asumista tukevien teknologisten ratkaisujen käyttöönottomahdollisuuksia. Myös henkilöstön työssä tai työn organisoinnissa hyödynnettävää teknologiaa lisätään mahdollisuuksien mukaan ja etäpalvelukeskuksen resurssia vahvistetaan.

Omais- ja perhehoitoa vahvistamalla voidaan korvata kalliimpia hoitomuotoja ja edistää palvelujen monimuotoisuutta. Omaishoidon tuki myönnetään vuonna 2022 edelleen kaikille myöntämiskriteerit täyttävälle omaishoitajille omaishoidon kattavuuden lisäämiseksi.

Asumisen ja palvelujen kehittäminen jatkuu Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) sekä Ympäristöministeriön (YM) rahoittamien hankkeiden tukemana. STM:n rahoittaman hankkeen tavoitteena on kehittää joustavia palvelun ja asumisen malleja. Tämä jatkaa erinomaisesti jo aloitettua ja tehtyä kehittämistyötä Keinukamarissa, Sauvolassa ja Lammin Pellavakodissa.

Palvelurakenteen edelleen keventäminen tulee edellyttämään erilaisia esteettömän ja yhteisöllisen asumisen vaihtoehtoja, jotka houkuttelevat ikääntyneitä. Keskeistä on asumisen tarpeiden muutosten ennakointi riittävän ajoissa ja näihin tarpeisiin varautuminen. YM:n rahoittamassa hankkeessa valmistellaan tiiviissä yhteistyössä kaupunkirakenteen kanssa työkalupakkia varauduttaessa elinvoimaisen ja ikäystävällisen asumisen tulevaisuuteen.

Hämeenlinnassa on laitosmuotoisia vanhainkotipaikkoja enää ainoastaan Tuuloksen Hoivatuulessa. Hoivatuuli on profiloitunut kuntouttavaan lyhytaikaishoivaan ja 22 paikasta alle 10:ssä on tällä hetkellä pitkäaikaisasiakas. Tavoitteena on luonnollisen poistuman myötä muuttaa kaikki paikat lyhytaikaishoivan paikoiksi.

Asiakkaiden, heidän lähipiirinsä ja muiden verkostojen aktiivista toimijuutta tulee vahvistaa. Keskeistä on edellytysten luominen asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä asiakkaan omien ja heidän lähipiirinsä voimavarojen hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla. Tavoitteena on saada tämä luontevaksi osaksi palveluiden suunnittelua, toteuttamista ja arviointia. Myös vapaaehtoisia ja järjestötoimijoita kannustetaan enenevässä määrin osallistumaan ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseen, toimintakyvyn tukemiseen ja julkisten palvelujen täydentämiseen. Keskeisimpiä tavoitteita on yksinäisyyden vähentäminen vapaaehtoistoimintaa kehittämällä. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan uudistamista jatketaan edelleen vuonna 2022 vastaamaan entistä paremmin tämän hetken tarpeisiin uudenlaisin toimintamallein sekä vapaaehtoistoimijoiden että toimintavalikon osalta.

Hoivakotien henkilöstömitoitukseen liittyvä lainsäädäntö vahvistettiin kesällä 2020 ja se tulee voimaan portaittain. Uuden lainsäädännön myötä hoivakotien välittömän asiakastyön toteutuneen mitoituksen tulee olla kaikissa yksiköissä vähintään 0,6 tammikuusta 2022 alkaen. Lisäksi välittömään ja välilliseen työhön kuluva työaika erotellaan aiempaa tarkemmin. Välittömän asiakastyön mitoitus tulee edelleen nosta tasolle 0,7 keväällä 2023.

Henkilöstön saatavuus on yksi kriittisimmistä haasteista ja sen edistämiseksi on suunniteltu ja tehty useita toimenpiteitä. Yksi merkittävimmistä on oppisopimus-toimintamallin käyttöönotto. Myös ulkomaisen työvoiman hankinnan mahdollisuus on osa toimenpiteiden kokonaisuutta. Henkilöstöresurssin vahvistamiseksi ja lakisääteisen mitoituksen toteutumiseksi sekä henkilöstön saatavuutta edistäviä toimia varten budjettivarausta on lisätty noin 1 M€ vuodelle 2022.

Sosiaalihuoltolakia ja vanhuspalvelulakia ollaan uudistamassa mm. kotihoidon ja hoiva-asumisen osalta, mutta vielä ei ole tiedossa aiheuttavatko muutokset kustannusvaikutuksia vuodelle 2022. Uusi asiakasmaksulaki tuli voimaan 1.7.2021 ja täysimääräisesti sen kustannusvaikutus toteutuu vuonna 2022. Asiakasmaksujen arvioidaan vähenevän vuositasolla 1,7 M€, mutta tämä tarkentuu loppuvuoden 2021 aikana.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Ikäihmisten palvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	17 280 324	14 996 000	14 283 000
Toimintamenot	-67 194 087	-70 212 000	-72 144 000
Toimintakate	-49 913 763	-55 216 000	-57 861 000

Vuonna 2022 ikäihmisten palvelujen toimintamenot ovat 72,144 milj. euroa ja toimintatulot ovat 14,283 milj. euroa. Toimintakate on -57,861 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TA 2022
Kotona asuvien % - osuus 75 vuotta täyttäneistä (3)	91,1 %	vähintään 92 %	vähintään 92 %
Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä	11,0 %	11 %	noin 11 %
Pitkäaikaishoivassa olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä enintään	8,9 %	enintään 8 %	enintään 8,0 %
Omaishoidon tukea saavien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (asiakkaat vuoden aikana)	6,2 %	6,0 %	vähintään 6,0 %

INVESTOINNIT

Kaupungin investointisuunnitelmassa on ollut soten osalta kaksi hanketta:

- Lammin terveysaseman rakentaminen
- Pääterveysaseman suunnittelun käynnistäminen

Laitteistohankintoja toteutetaan leasing-rahoituksella käyttötalouden määrärahoihin seuraavasti:

Avosairaanhoidon hankitaan röntgenin kuvantamislaitte 300 000 € / 5 v. leasing 60 000 €/vuosi ja skopia-laitteet 500 000 €/5 v. leasing 100 000 €/vuosi.

Suun terveydenhuoltoon hankitaan leasing-rahoituksella kaksi hammashoitoyksikköä vuosittain (hankintahinta yhteensä 60 000 euroa). Laitekanta alkaa valtaosin olla 2000-luvun alussa hankittua.

Samoin hankitaan digitaalinen jäljentämislaite (hankintahinta 33 000 euroa).

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

Kaupunkirakennelautakunta vastaa maankäytön suunnittelusta, infrasta, viranomaispalveluista sekä kaupungin tilapalveluista.

Maankäytön suunnittelu käsittää maaomaisuuden kehittämisen, kartta- ja paikkatietopalvelut, kiinteistörekisterin ylläpidon ja tonttituotannon, yleis- ja asemakaavoituksen, viheralue- ja katusuunnittelun, liikennesuunnittelun sekä joukkoliikennetehtävät. Joukkoliikennetehtävistä vastaa seudullinen lautakunnan joukkoliikennejaosto.

Infra käsittää infran rakentamisen ja kunnossapidon sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistyspalvelut.

Tilapalvelut -tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta ja tilojen vuokraamisesta, tilojen suunnittelusta ja rakennuttamisesta, kiinteistöjen ylläpidosta ja kiinteistöpalveluista sekä tarpeettomien kiinteistöjen myynnistä ja kiinteistökehityksestä.

Kaupunkirakennelautakunta toimii kaupungin ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun, leirintäalueiden, rakennusvalvonnan, pysäköinti- ja aluevalvonnan, infran lupa-asioiden sekä maa-ainesten oton lupa- ja valvontaviranomaisena. Lisäksi lautakunnalle kuuluu viranomaisvalvonta koskien katujen ja yleisten alueiden kunnossapitoa sekä maaseutuasiat. Lautakunta toimii ympäristöasioiden osalta Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan yhteislautakuntana.

Toiminnan keskeinen painopiste on elinvoiman edistäminen hallituilla suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon prosesseilla sekä edistämällä yritysystävällistä ilmapiiriä ja toimintatapoja. Asukasluvun kasvu on asetettu yhteiseksi tavoitteeksi kaupunkirakenteen toimialalle. Toimialaorganisaatio toimii korostaen yhdessä tekemistä sekä organisaation sisällä, toimialojen kesken että asukkaiden, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Alueiden kehittämisessä tehdään vahvaa yhteistyötä Linnan Kehitys Oy:n, HS-Vesi Oy:n, muiden viranomaisten sekä verkostoyhtiöiden kanssa.

Keskeisinä hankkeina edistetään 1) Keskustavision ja pysäköintistrategian päivitystä sekä keskustahankkeita; 2) Hämeensaaren kaavoitusta; 3) Moreenin elinkeinoalueen kehittämistä, eritasoliittymän suunnittelua ja lunastuksia; 4) Maankäytön prosessien kehittämistä asiakaslähtöisiksi hyödyntämällä palvelumuotoilua ja kokonaisarkkitehtuurilähtöistä tiedonhallintaa (Kestävä maankäytön malli); 5) pitäjien yksityisten tonttien myynnin edistämistä. Asumisen monimuotoisuutta tuetaan kaavoituksen avulla laatimalla kerrostaloasumista, pientalovaltaisten alueiden rakentamista, tiivistyviä kaupunkirakennetta sekä uudenlaisia asumisen ratkaisuja.

Omakotitalotonttien myyntiä vauhditetaan. Tähän tehtävään nimetään vastuhenkilö, jonka käyttöön annetaan 50 000 euron määräraha. Rahaa saa käyttää markkinointiin, tonttien myyntikuntoon parantamiseen ja muihin myyntiä edistäviin toimiin. Tonttien myynnistä tehdään provisiopohjaisia sopimuksia paikallisten välittäjien kanssa. Lautakunnan menoihin lisätään 50 000 euroa ja vastaavasti tonttimyynnistä saatavia tuloja nostetaan 50 000 eurolla.

Liikkumista pyörällä ja kävellen edistetään suunnittelun avulla. Keskustavision päivityksen yhteydessä ratkaistaan keskustan kevyen liikenteen väylät ja pysäköintipaikat. Toteutetaan kevytrakenteinen pyörätiekokeilu Sibeliuksenkadulla ja Kasarmikadulla keskustavision päivittämisen tueksi ja keskustan monipuolisen saavutettavuuden parantamiseksi. Investointikohteena edistyy Rapamäen oikaiseva pyörätie. Joukkoliikenteen uudistunutta linjastorakennetta kehitetään edelleen. Asiakaslähtöisyyttä edistetään yleisneuvonnassa ja etenkin viranomaispalvelujen tulosalueella pyrkien nopeaan ja sujuvaan asiakaspalveluun rakennusvalvonnassa ja lupa-asioissa. Tilapalvelujen toiminnan kehittämisessä pääpaino on suunnitelmallisuudessa ja tiedolla johtamisessa.

Palveluiden tavoitteena on edelleen saavuttaa tilanne, jossa

- strategisesti merkittävät kaavoitushankkeet ja infran rakennushankkeet toteutetaan tavoiteaikataulussa ja taloudellisesti kestävästi
- tonttimyynnissä päästään nykyistä korkeammalle tasolle
- infran kunnossapidon toiminta on tuloksellista ja taloudellista
- kaupungilla on 2–3 vuoden omakotitontti- ja kunnallistekninen suunnitelmavaranto
- elinkeinohankkeet toteutuvat kaupungin toiminnassa tavoiteajassa
- infran korjausvelkaa pienennetään hallitusti toimivia urakointimarkkinoita hyödyntäen yrityksiä tasapuolisesti kohdellen ja kaupungin talouden kannalta kestävästi

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Elinvoimainen asumiskaupunki

Tavoite	Mittarit
Nopeat ja sujuvat viranomaispalvelut	<p>Lupaprosessien sujuvuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rakennusluvut keskimääräinen käsittelyaika 3 viikkoa - Ympäristö- ja maa-ainesluvut keskimääräinen käsittelyaika 5 kk - Sijoittamis- ja katulupia noin 400 kpl - Viranhaltijapäätöksiä noin 100 kpl <p>Kaavoituksen yksityisten hankkeiden käsittelyajat seurataan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poikkeamis- ja suunnittelutaparatkaisuhakemuksista 2/3 käsitellään alle 2 kk:ssa - Yksityisten pienet asemakaavan muutokset valmistuvat 1 v 3 kk - Yksityisten elinkeinohankkeiden kaavamuutokset valmistuvat 1 v 3 kk
Toimiva ja kehittyvä keskusta	<p>Keskustavisio on päivitetty</p> <p>Hämeensaaren kaava ehdotusvaiheessa</p> <p>Tehty selvitys pitäjien yksityisten tonttien myynnin edistämiseksi tontinjakoratkaisuja kehittämällä</p>
Sujuva liikenne Moreenissa ja Ahveniston sairaalan ympäristössä	<p>Ahvenistontien parantamisen ensimmäinen vaihe on rakennettu</p> <p>Taipaleentien jatke valmis nykyisellä kaava-alueella</p>

Tavoite	Mittarit
Taloudellisesti kestävä palveluverkko	Tarpeettomia merkittäviä kiinteistöjä myyty 3 kpl

Resurssiviisaus

Tavoite	Mittarit
Kiinteistöjen kestävä ja tehokas käyttö	<p>Rakennusten korjausvelan ja -tarpeen määrä on tarkennettu</p> <p>Kiinteistöpalvelujen laadun seurannasta on käynnistetty säännöllinen koontiraportointi, joka tehdään vähintään puolivuositain.</p> <p>Vuoden 2022 aikana laaditaan investointeihin alustava 5-vuotissuunnitelma ja valtuustokauden aikana siirrytään rullaavaan 10-vuotissuunnitteluun.</p> <p>Valtuustokauden aikana siirrytään rullaavaan 10-vuotiseen korjaus- ja kunnossapitosuunnitelmaan kaikkien kaupungin omistamien rakennusten osalta.</p>

Tavoite	Mittarit
Maa-ainesten hyödyntäminen infran rakentamisessa mahdollistetaan	Selvitetään maa-ainesten käsittelyyn tarvittavat luvat Moreenin laajennusalueella

Tavoite	Mittarit
Kaupunkirakenteen prosesseja on yksinkertaistettu ja digitalisoitu	Kestävän maankäytön malli -hanke edistyy suunnitellusti

Hyvinvointia edistävä kaupunki

Tavoite	Mittarit
Houkuttelevat kevyen liikenteen reitit sekä virkistysolosuhteet	<p>Kaksi leikkipuistoa peruskorjattu</p> <p>Kantakaupungin uusi koirapuisto rakennettu</p> <p>Keskustan 30km/h rajoituksen käyttöönottoa edistetty</p> <p>Parannettujen / kunnostettujen kävelyn tai pyöräilyn reittien pituus ja määrä /km, kpl</p> <p>Uusien pyöräreittien määrä km, kpl.</p>

Tavoite	Mittarit
Turvallinen työympäristö	Sisäilmapirosessi on päivitetty Koordinoiva sisäilmatyöryhmä on perustettu

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Toimiva ja kehittyvä keskusta	Keskustan kehityshankkeet eivät etene ja liikenteen muutostyöt jäävät odottamaan rakentamishankkeiden edistymistä Pitäjissä ei ole kiinnostusta tonttien jatkojalostamiseen	Vahvennetaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä Tiedotetaan ja viestitään toiminnoista asianosaisille

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Sujuva liikenne Moreenissa ja Ahveniston sairaalan ympäristössä	Rakennushanke viivästyy. Suunnitelmat eivät valmistu aikataulussaan Kaavasta, katu- ja tiesuunnitelmista valitetaan	Vankka yhteistyö allianssin kanssa Valmistelu aloitetaan riittävän ajoissa. Keskustelu ja hyvä tiedottaminen valmistelun aikana

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Taloudellisesti kestävä palveluverkko	Kiinteistökauppa hiljenee	Hankitaan asiantuntemusta kiinteistökehittämiseen ja kohteiden markkinointiin

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kiinteistöjen kestävä ja tehokas käyttö	Tietotekniset järjestelmät eivät mahdollista toimenpiteiden tehokasta suunnittelua.	Varmistetaan muutosprosessin aikataulua ja hankitaan tarvittavaa osaamista

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Maa-ainesten hyödyntäminen infran rakentamisessa mahdollistetaan	Moreenin kaavoitus ei etene ja tulee paljon muistutuksia sekä kannanottoja. Asiantuntijoilla liikaa työtehtäviä	Osaamisen lisääminen lupaprosesseissa Töiden priorisointiin kiinnitetään huomiota

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kaupunkirakenteen prosesseja on yksinkertaistettu ja digitalisoitu	Ei saada rekrytoitua hankehenkilöitä Prosessien kuvaaminen ja mallintaminen viivästyvät	Osaamisen lisääminen Monipuoliset rekrytointikanavat otetaan käyttöön

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Houkuttelevat kevyen liikenteen reitit sekä virkistysolosuhteet	Tavanomaiset riskit toteutettavuudesta ja muista esiin tulevista haasteista.	Hanketta edistetään monella eri tasolla. Infran suunnittelun aloittaminen hyvissä ajoin ennen investointeja.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Turvallinen työympäristö	Sisäilmaprosessi ei etene päätöksenteossa ja aikataulu muodostuu haasteelliseksi	Tiedon jakaminen ja monipuolinen keskustelu eri asianosaisten kanssa

Lautakunnan talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA					
Tuloarvot ja määrärahat					
Myyntitulot	8 659 295	9 918 000	7 087 000	7 038 000	7 354 000
Maksutulot	3 530 108	3 790 400	4 056 400	4 061 400	3 921 400
Tuet ja avustukset	1 121 724	782 600	993 600	1 023 600	1 053 600
Muut toimintatulot	47 890 866	50 860 000	52 504 000	53 386 000	53 688 000
Toimintatulot	61 201 993	65 351 000	64 641 000	65 509 000	66 017 000
Valmistus omaan käyttöön	9 784 437	1 031 000	768 000	768 000	768 000
Henkilöstömenot	-12 897 982	-13 887 900	-12 470 900	-12 529 900	-12 591 200
Palvelujen ostot	-34 738 415	-26 190 600	-26 400 000	-27 396 300	-27 796 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 547 675	-8 067 700	-8 089 500	-8 163 300	-8 321 400
Avustukset	-654 549	-590 000	-200 000	-200 000	-200 000
Muut toimintamenot	-15 291 601	-16 154 800	-15 855 600	-16 291 500	-16 407 400
Toimintamenot	-72 130 222	-64 891 000	-63 016 000	-64 581 000	-65 316 000
Toimintakate	-1 143 792	1 491 000	2 393 000	1 696 000	1 469 000

Vuonna 2022 kaupunkirakennetoimialan toimintamenot ovat 63,016 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön on 0,768 milj. euroa ja toimintatulot ovat 64,641 milj. euroa. Toimintakate on 2,393 milj. euroa.

Vuoden 2021 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna tuotot ovat vähentyneet 1,060 milj. euroa ja kulut ovat vähentyneet 1 925 000 euroa. Menoja oikaiseva valmistus omaan käyttöön on vähentynyt 263 000 euroa, toimintakate paranee 602 000 euroa. Kunnallistekniikan investointimenojen ulkoiset ostot kirjaan suoraan investointiosan kustannuspaikalle. Käyttötalouden valmistus omaan käyttöön -menettelyn kautta kirjataan enää investoinneille kohdistuvat palkkakulut ja sisäiset konevuokrakulut.

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät 2021–2022 tuloissa ovat seuraavat:

- Maaomaisuuden tuotot (maan myynti, maankäyttökorvaukset ja vuokratuotot) kasvaa lähes noin 2,03 milj. euroa
- Metsän myyntituottoja lisätään 200 000 eurolla vuoden 2021 talousarviolukuun verrattuna (300 000 euroa kaupunginjohtajan vuoden 2022 pohjaesitykseen nähden)
- Joukkoliikenteen tuottojen arvioidaan pienenevän 265 000 euroa
- Lomituspalvelu siirtyy Sysmän kunnan hoidettavaksi
- Vankityöhön saatava korvaus pienenee 50 000 euroa
- Ympäristöterveydenhuollon tuotot kasvavat 100 000 euroa
- Tilapalvelujen tuotot kasvavat noin 54 000 euroa

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät menoissa ovat seuraavat:

- Joukkoliikenteen menot kasvavat 82 000 euroa
- Kalvola - Renko alueen tilojen siivouksen kustannukset siirtyvät eri toimialoilta Tilapalvelulle
- Vakituisten henkilöiden henkilöstökulumuutos 83 000 euroa
- Tilapalveluiden toimitilan muutto kaupungintalolle, kustannussäästö 137 000 euroa
- Määräaikaisten henkilöiden henkilöstömuutos 62 000 euroa

Tilapalvelun perimiin sisäisiin vuokriin on laskettu 1,5 %:n korotus. Kiinteistöjen myyntivoittoa talousarvioon on kirjattu 600 000 euroa. Talousarviossa on otettu huomioon muutokset kiinteistöjen vuokrauksessa sekä Renko - Kalvola alueen kaiken tilojen siivouksen siirtyminen kilpailutuksen myötä tilapalvelulle.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023–2024

Maankäytön suunnittelun tulosalueen merkittävimmät muutokset koskevat maaomaisuuden tuottoja sekä joukkoliikenteen lipputulojen vähenemistä Covid-19 -pandemian johdosta. Kaavoitukseen on osoitettu uusi henkilöresurssi uuden yleiskaavan valmistelun aloittamiseksi. Joukkoliikenteeseen on osoitettu henkilöresurssi henkilökuljetusten organisointiin ja maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen toiminnan valvomiseen. Maankäytön suunnittelussa käynnistyy valtionvarainministeriön avustama hanke, jonka tarkoituksena on kehittää maankäytön prosesseja asiakaslähtöisesti hyödyntämällä kokonaisvaltaista tietoarkkitehtuuria. Tulevina vuosina tulee arviotavaksi myös kaupunkipyöräjärjestelmän käyttöönotto joukkoliikenteessä. Muutoin taloudessa ei ole nähtävissä lähivuosina suuria muutoksia.

Infrassa käynnistyy syksyllä 2021 kantakaupungin alueurakka, mikä tuo merkittävän toiminnallisen muutoksen kunnossapidon aluerajoihin ja toimintaan. Kunnossapidon tulevaisuus suunnitelman valmistui 2020, suunnitelman noudattamista jatketaan. Nykyinen Lammi-Hauho-Tuulos -alueurakka kilpailutetaan uusiksi vuonna 2023, valmistelu ajoittuu vuodelle 2022. Infran organisaatiosta lakkautetaan 2 vakanssia.

Viranomaispalveluiden talousarvio on laadittu erittäin tiukaksi ja pääosin edellisen vuoden mukaiseksi. Toimintatuloissa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon maksutaksan muutos ja toimintamenot alenevat johtuen lähinnä muutoksista maatalouslomituksessa.

Tilapalvelujen tulosalueella vuoden 2022 aikana jatketaan ateria-, puhtaanapito- ja kiinteistöpalveluiden kilpailutuksia sekä viedään päätöksen vuoden 2021 lopussa aloitettavat kiinteistöhoidon ja ulkoalueiden hoidon kilpailutukset. Kiinteistöjen kunnossapidon määrärahan korotus 0,3 milj. eurolla on siirretty vuodelle 2023. Korotettu kunnossapitomääräraha mahdollistaa jatkossa kiinteistöjen suunnitelmallisen kunnossapidon ja kiinteistöjen PTS-suunnitelmien kattavan laadinnan toiminnan suunnitelmallisuuden mahdollistamiseksi.

Lautakunnan investoinnit

Infrainvestointien määräraha on kaupungin oman investointirahoituksen osalta 7,035 milj. euroa. Vuodelle 2022 valmisteltu investointiohjelma sisältää Rapamäentien oikaisun hankkeen, johon on myönnetty valtion investointiavustusrahaa. Rapamäen oikaisevaan pyörätiehankkeeseen on myönnetty valtion avustusta enintään 50 prosenttia hankkeen toteutuneista avustuskelpoisista kustannuksista. Investointiohjelmaa toteutetaan siten, että investointirahoituksen nettomeno 7,035 milj. euroa ei ylitä.

Kaupunkirakennelautakunta päättää talousarvion perusteella infran investointiohjelmasta ja investointimäärärahan käyttösuunnitelmasta.

Kunnallistekniikka	Merkittävimmät kohteet	Tulot (1000 €)	Menot (1000 €)
912 Asuinalueet	Aiemmin rakennettujen katujen pintarakenne- ja viimeistelytyöt		200
913 Elinkeinoalueet	Taipaleentien rakentaminen Moreenissa		400
914 Infra / Katusaneeraus	Ahvenistontien parantaminen Assi-sairaalan toiminnan mukaiseksi, Voutilan asevelikylän saneeraus, Lammin katujen perusparannus, Papinniityn/Idänpään aluesaneeraus		4 215
915 Erilliskohteet	VT3 maantietunnelin korvausinvestoinnit, VT10 alikulun valaistus		320
916 Kevytliikenne	Rapamäen oikaisu/ Olympiakadun jatke	500	1 000
917 Liikenne	Liikenteenohjaus ja liikennevalot		100
918 Sillat ja vesistö	Pienet siltojen korjausinvestoinnit		20
919 Puistot ja leikkipaikat /viherrakentaminen	Leikkipaikkojen peruskorjaus (2 kpl), koirapuiston rakentaminen		215
920 Liikuntapaikat / Ulkoliikunta ja virkistys	Vuorentaan koulun kenttä		195
921 Kansallinen kaupunkipuisto	Kansallisen kaupunkipuiston kehittäminen		170
922 Ulkovalaistus	Ulkovalaistusverkon saneeraus		700
YHTEENSÄ		500	7 535
		Netto 7 035	

Talonrakennusinvestoinnit

Ahveniston maauimalan peruskorjauksen lopullinen investointipäätös tehdään, kun peruskorjaussuunnittelu ja tarkempi kustannusarvio ovat valmistuneet.

Ltk		<i>Kust.arvio</i>	TA 2022	TS 2023	TS 2024
SIHY	Kaurialan koulun uudisrakennus (sis. piharakentamisen)	14 500 000	5 500 000		
SIHY	HYK uudisrakennus (sis. piharakentamisen) Valitukset HYK:n purkamisluvasta ja asemakaavan muutoksesta ratkaisematta	15 400 000	3 000 000	9 000 000	3 400 000
SIHY	Myllymäen koulun peruskorjaus ja kivikoulun laajennus	7 500 000	3 500 000	4 000 000	
SIHY	Ruununmyllyn koulun kivikoulun peruskorjaus ja piha	4 000 000	1 500 000	2 500 000	
SIHY	Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilojen uudisrakennus	6 500 000		1 500 000	4 000 000
SIHY	Lammin koulukeskus	13 000 000		2 000 000	8 000 000
SIHY	Lyseon korttelin päärakennuksen peruskorjaus	10 000 000			2 000 000
KAURA	Rakennusten perusparannushankkeet		3 000 000	3 000 000	3 000 000
KAURA	Muu rakennussuunnittelu, kohdistamaton		150 000	150 000	150 000
			16 650 000	22 150 000	20 550 000

Kaupunkirakennelautakunnan irtaimen omaisuuden investoinnit

Irtain omaisuus	2022	2023	2024
Infran kalusto	200 000	200 000	200 000
Ensikertainen kalustaminen			
Kaurialan koulu uudisrakennus	450 000		
Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK)			400 000
Myllymäen koulu		250 000	
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilat			150 000
Ruununmyllyn kivikoulun peruskorjaus ja piha		150 000	
Seminaarin koulu D osa	300 000		
Seminaarin koulu B osa	150 000		
Seminaarin koulu E osa		300 000	
Seminaarin koulu F ja G osat			300 000
Sairion päiväkotit	30 000		
Lyseon korttelin päärakennus			
Ensikertainen kalustaminen yhteensä	930 000	700 000	850 000
Muu irtain omaisuus			
Varavoimavaunu	65 000		
Suurkeittiölaitteet	100 000	50 000	50 000
Irtain omaisuus yhteensä	1 295 000	950 000	1 100 000

Ensikertaiseen kalustamiseen lisätään kierrätyskalusteiden osuutta.

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA JA HALLINTO

Kaupunkirakennelautakunta vastaa koko toimialan toiminnan kehittämisestä ja tavoitteiden toteutumisesta. Lautakunnan päätöstehtäviin kuuluvat myös yksityistieavustukset, joihin on 200 000 euron rahoitus.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	7 853		191 000
Toimintamenot	-993 912	-1 295 000	-1 285 000
Toimintakate	-986 059	-1 295 000	-1 094 000

Vuonna 2022 kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon toimintamenot ovat 1,285 milj. euroa. Toimintatuottoja 0,191 milj. euroa. Toimintakate on -1,094 milj. Euroa. Maankäytön prosesseja kehittävä hanke nostaa hallinnon kustannuspaikan tuloja sekä menoja.

MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Suunnittelun tulosalue jakautuu kaavoitukseen, infran suunnitteluun, kiinteistö- ja mittauspalveluihin sekä maaomaisuuden hallintaan. Infran suunnittelun alla toimii myös joukkoliikennepalvelut.

Kaavoitus vastaa Hämeenlinnan yleis- ja asemakaavoituksesta sekä eri hankkeisiin liittyvästä yleissuunnittelusta. Kaavoitus vastaa myös poikkeuslupa- ja suunnittelutarveharkintaan liittyvien päätösten valmistelusta. Kaavoituksessa edistetään asuinkerrostalo- ja pientalotonttien tarjontaa voimassa olevien yleiskaavojen ja maankäytön linjausten mukaisesti. Tavoitteena on tuoda myös uudenlaisia asumisen muotoja Hämeenlinnaan. Kaavoituksen pääpaino on kantakaupungissa. Pitäjissä pääpaino on kirkonkylien kaavoituksessa sekä haja-asutusalueiden ja vapaa-ajanasuntojen asumisen edistämisessä. Edullisuusvyöhykkeitä laajennetaan tuntuvasti kaikissa pitäjissä vuoden 2022 aikana. Vapaa-ajan asuntojen muuttamiseen vakituisiksi asunnoiksi suhtaudutaan kannustavasti ja myönteisesti.

Infran suunnittelun tehtävänä on varmistaa maarakentamisen investointien toteutusedellytykset. Tähän liittyy suunnittelun tarvitsemien tietojen tuottaminen, muun muassa maaperätutkimukset ja mittaukset sekä investointien tarvitsemien yleis- ja rakennussuunnitelmien tuottaminen. Suunnitteluun sisältyy väylien ja verkostojen suunnittelua sekä liikenne- ja viheraluesuunnittelua. Infran suunnitteluun kuuluu myös joukkoliikennepalvelut. Joukkoliikennepalvelut vastaavat seudullisesta joukkoliikenteestä ja koulukuljetuksista Hattulan, Hämeenlinnan ja Janakkalan alueella. Liikenne järjestetään yhteistyössä liikenteenharjoittajien kanssa. Hämeenlinnassa on käytössä Walthi-kortti.

Kiinteistö- ja mittauspalvelut pitää yllä kiinteistörekisteriä ja tekee tonttijaot sekä kiinteistötoimitukset omalla rekisterinpitoalueellaan. Lisäksi se vastaa paikkatietojärjestelmän ja -ohjelmiston kehittämisestä, kantakartan tietojen keräämisestä ja ylläpidosta sekä erilaisten karttojen tuotannosta, maastomittauspalveluista. Tehtävät ovat peruspalveluja, jotka tukevat kaupungin kehittämistä ja rakentamista. Osa tehtävistä on viranomaistehtäviä.

Maaomaisuuden hallintaan kuuluvat kaupungin maaomaisuusjärjestelmän ylläpito, maanhankinta ja tonttien luovutus. Lisäksi se vastaa tontinvuokrajärjestelmän ylläpidosta laskutuksineen sekä maankäyttösopimuksista.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Vuonna 2022 tullaan edistämään erityisesti yleiskaavan valmistelua, keskustahankkeiden kaavoitusta ja infran suunnittelua sekä Moreenin elinkeinoalueen suunnittelua. Keskeisiä hankkeita ovat keskustavision päivitys sekä Hämeensaaren ja ykköskorttelin suunnittelun edistäminen. Lisäksi tavoitteena on Linnanpuiston yleissuunnitelman laatiminen, keskustan nopeusrajoituksen laskeminen ja pyöräilyn kehittäminen. Maankäytön suunnittelussa käynnistyy valtionvarainministeriön avustama hanke, jonka tarkoituksena on kehittää maankäytön prosesseja asiakaslähtöisesti hyödyntämällä kokonaisvaltaista tietoarkkitehtuuria. Hanke toteutetaan yhdessä Mikkelin kaupungin kanssa.

Vuonna 2022 aloitetaan uuden koko kaupungin yleiskaavan laatiminen. Yleiskaavalla tuetaan maankäytön strategista suunnittelua sekä vastataan maankäytön tulevaisuuden haasteisiin. Kaavoituksen muita keskeisiä hankkeita ovat Hämeensaaren asemakaavoitus, Moreenin eteläosan asemakaavoitus, torin ympäristössä Ruusukorttelin kaavoitus sekä Jukolan ja Miemalan uusien pientaloalueiden asemakaavoitus. Myös Vanajanlinnantien varrella aloitetaan uuden pientaloalueen suunnittelu. Elinkeinoalueiden asemakaavoitusta edistetään hankelähtöisesti. Kaavoituksen asiantuntijapalveluiden oston varataan 100 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2021. Kaavoitukseen osoitetaan lisäksi yleiskaavasuunnittelijan vakanssi 1.7.2022 alkaen uuden koko kaupungin yleiskaavan valmistelutyön aloittamiseksi. Kaavoituksessa ei ole muita merkittäviä muutoksia.

Vuoden 2022 keskeisimpiä infran suunnitteluhankkeita ovat Aleksis Kiven kadun ja Rengontien liittymän parantaminen, Jukolan uuden pientaloalueen katu- ja rakennussuunnitelmien laatiminen, Moreenin eritasoliittymän tiesuunnitelman hyväksymisvaiheen ohjaaminen sekä Linnanpuiston ja Hämeensaaren yleissuunnitelman päivitys. Asuntokatujen saneeraussuunnittelussa pyritään suosimaan aluesuunnittelua. Katusaneeraussuunnittelua tehdään Lammille ja Myllymäkeen.

Joukkoliikenteessä valmistuu kokonaisvaltaisen joukkoliikennesuunnitelma syksyllä 2021. Linjastoihin tehdään mahdollisia muutoksia ohjelman perusteella. Joukkoliikenteen brändityötä jatketaan. Maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen uusi kilpailutus valmisteltiin vuoden 2021 aikana ja uuden keskuksen toiminta alkaa syksyllä 2022. Tämän jälkeen keskuksen toiminnan valvonta siirtyy sote-toimialueelle ja 1.1.2023 alusta hyvinvointialueelle. Henkilökuljetuksissa pyritään kehittämään prosessia yhdessä kolmen kunnan koulutoimien kanssa siten, että kuljetukset toimisivat nykyistä paremmin. Joukkoliikenteessä lipputulojen arvioidaan laskevan 600 000 euroa vuoden 2021 talousarviosta Covid-19 –pandemian vuoksi. Valtionavustus ja kuntien yhteistoimintakorvaukset kasvavat vastaavasti 300 000 euroa. Kuluissa ei ole merkittävää kasvua. Tulevina vuosina muutoksien arvioidaan olevan maltillisia, mikäli palvelutaso säilyy nykyisenä. Hiilineutraalisuusohjelmassa on tavoitteena aloittaa kaupunkipyöräjärjestelmä Hämeenlinnassa vuonna 2023. Tämän arvioidaan kasvattavan toimintamenoja noin 150 000 euroa ja lipputuloja noin 50 000 euroa vuodessa. Kaupunkirakenteeseen on osoitettu taloussihteerin henkilöresurssi, jonka työtehtävistä osa kiinnittyy joukkoliikenteeseen sekä toinen resurssi maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen toiminnan käynnistämiseen ja valvomiseen.

Kiinteistö- ja mittauspalvelujen toiminnan painopisteessä ovat työyksikön toiminnan kehittäminen, kiinteistö- ja rakennus- ja huoneistorekistereiden parantaminen, kantakartan ajantasaisuuteen panostaminen kaavoituksen ja tonttituotannon tueksi sekä osallistuminen kansallisiin laki- ja kehitysyhteistyöhankkeisiin. Tavoitteena on lisäksi edelleen kehittää paikkatiedon hyödyntämistä koko kaupungin toiminnassa. Tontti- ja mittauspalveluiden tuotoissa ei ole juurikaan muutoksia aiempiin vuosiin verrattuna.

Maaomaisuuden tuottojen arvioidaan olevan 3,5 milj. euroa, mikä on 2 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2021 ennuste. Maankäyttösopimusten tuotot kasvavat 450 000 euroa. Tulevina vuosina ei ole nähtävissä suuria muutoksia. Maaomaisuuden hallinnan vuoden 2022 toiminnan pääpaino on tulotavoitteiden toteutumisen varmistaminen.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Maankäytön suunnittelu			
Tuloarvot ja määrärahat			
Toimintatulot	8 547 509	10 513 000	12 204 000
Toimintamenot	-10 382 309	-10 931 000	-10 866 000
Toimintakate	-1 834 800	-418 000	1 338 000

Vuonna 2022 maankäytön suunnittelun toimintamenot ovat 10,866 milj. euroa ja toimintatulot ovat 12,204 milj. euroa. Toimintakate on +1,338 milj. euroa.

INFRA

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjaamisesta, infran kunnossapidosta sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Vastuualueisiin kuuluvat kadut ja yleisten alueet, rakennetut puistot ja leikkipaikat, ulkoliikunta-alueet, taajama- ja talousmetsäalueet, venerannat, ulkoilureitit ja vuokrattavat virkistyskohteet.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Infran rakentamisessa tehty suuria toiminnallisia muutoksia 2020–2021. Omajohtoisesta rakentamisesta isommassa mittakaavassa on luovuttu, investointien kirjausperiaatteet muutettu

vuodelle 2021. Vuonna 2022 jatketaan erittäin hyvin onnistuneiden toiminnallisen muutoksen vakiinnuttamista. Infran organisaatiosta lakkautetaan kaksi vakanssia, rakentamisen vastaava mestari ja yksi yhdyskuntarakentaja.

Infran investointibudjetti on kaupungin oman investointirahoituksen osalta 7,035 milj. euroa. Vuodelle 2022 valmisteltu investointiohjelma sisältää Rapamäen oikaisevan pyörätiehankkeen, johon on myönnetty valtion avustusta enintään 50 prosenttia hankkeen toteutuneista avustuskelpoisista kustannuksista. Investointimäärärahan menot ovat 7,535 milj. euroa, tulot 0,500 milj. euroa. Investointiohjelmaa toteutetaan siten, että investointirahoituksen nettomenot 7,035 milj. euroa ei ylity.

Infran investointiohjelmasta ja investointimäärärahan käyttösuunnitelmasta päättää kaupunkirakennelautakunta talousarvion mukaisesti. Kohteet toteutetaan pääosin ulkopuolisilla rakennusurakoilla. Omajohtoisena rakentamisena toteutetaan lähinnä pienempiä rakennus- tai saneeraushankkeita sekä päällystämiseen, ulkoliikuntaan ja viherrakentamiseen kuuluvia kohteita.

Kunnossapidon osalta vuonna 2022 merkittävänä muutoksena on uuden kantakaupungin alueurakka, joka käynnistyy syksyllä 2021. Urakan käynnistyminen tuo vaikutuksia myös urakka-alueen ulkopuolelle. Urakka lisää ostopalveluiden määrää ja vähentää asteittain henkilöstö- ja konekuluja sekä materiaalikuluja.

Vuoden 2022 aikana edistetään toiminnallisia muutoksia ja palveluiden karsintaa niistä toiminnoista, jotka eivät ole lakisääteisiä. Näitä ovat mm. linjaukset jalkakäytävien hoitovastuista, yksityisteiden valaistuksen ylläpidosta ja valtion teiden valaistuksen ylläpidosta hiljaisilla tieosuuksilla. Hulevesimaksujen tuotot eivät kata hulevesijärjestelmän poistoja, eikä kaikkia kuluja, joten taksoissa nostopainetta.

Luonnonhoidossa vuoden 2022 painopisteitä on muun muassa metsien hoidon periaatteiden laatiminen.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Infra			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	4 347 125	4 518 000	4 544 000
Valmistus omaan käyttöön	9 514 672	656 000	393 000
Toimintamenot	-24 215 534	-14 433 000	-14 652 000
Toimintakate	-10 353 737	-9 259 000	-9 715 000

Vuonna 2022 infra-tulosalueen toimintamenot ovat 14,652 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön -erä on 0,393 milj. euroa ja toimintatulot ovat 4,544 milj. euroa. Toimintakate on -9,715 milj. euroa.

Tunnusluvut

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut:

- Kunnossapidettäviä ajoratoja 435 km
- Kunnossapidettäviä kevyen liikenteen väyliä 338 km
- Katuvalaisimia noin 20 300 kpl
- Rakennettuja viheralueita 258 ha
- Hoidettavaa metsää noin 5 900 ha, josta talousmetsää noin 3 600 ha
- Leikkipaikkoja 105 kpl
- Jääkiekkokaukaloita 14 kpl
- Jääkenttiä 39 kpl
- Puistokenttiä 70 kpl
- Latureitistöä noin 300 km
- Valaistuja latu- ja polkuverkostoja 41 km
- Opastettuja polkureitistöjä noin 115 km
- Uimarantoja: EU-rantoja 7 kpl, uimarantoja 12 kpl, lisäksi useita uimapaikkoja
- Matonpesupaikkoja 10 kpl
- Venepaikat: vuokrattavat laituripaikat noin 360 kpl, numeroidut soutuvenepaikat noin 530 kpl ja myytyjä venepoletteja noin 625 kpl, lisäksi vierasvene/pistäytymislaitureita

VIRANOMAISPALVELUT

Viranomaispalveluihin kuuluvat ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu, pysäköinti- ja aluevalvonta, rakennusvalvonta, infran lupa-asiat sekä maaseutupalvelut. Lisäksi hallinnollisesti yhteisen jätehuoltoviranomaisen henkilöstö sisältyy viranomaispalveluihin.

Ympäristöterveydenhuolto koostuu elintarvikevalvonnasta, terveydensuojelusta, tupakan ja nikotiinivalmisteiden valvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta. Toimintaa ohjaa ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma. Peruseläinlääkäripalveluihin sisältyy kotieläinten perustason terveyden ja sairauksien hoito sekä eläinlääkäripäivystys. Eläintautivalvonnan tavoitteena on tiettyjen eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen tarttuvien tautien vastustaminen ja ennalta ehkäiseminen. Eläinsuojeluvalvonnan tavoitteena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta ja edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua.

Ympäristönsuojelun tehtävä on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä edistää luonnon kestävää käyttöä ja kuntalaisten ympäristötietoutta sekä seurata ympäristön tilaa ja raportoida siitä. Toimintaa ohjaa ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma. Ympäristönsuojelu toimii osaltaan asiantuntijana mm. maanhankinnan, maankäytönsuunnittelun ja infran suunnittelun ja rakentamisen hankkeissa.

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta jatketaan yhteistoimintaa Hattulan kunnan kanssa voimassa olevan yhteistoimintasopimuksen perusteella. Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys toteutetaan yhteistyössä useamman kunnan kanssa. Päivystysalueeseen kuuluvat Hämeenlinnan ja Hattulan lisäksi Hausjärvi, Hyvinkää, Janakkala, Loppi ja Riihimäki.

Pysäköinti- ja aluevalvonnan tehtäviin pysäköinnin valvonnan lisäksi sisältyy myös kaupunki-infran havainnointiin ja raportointiin liittyvä seurantavelvoite sekä hylättyjen ja romutettavien ajoneuvojen viranomaistehtävät. Pysäköinti- ja aluevalvonnan toimintatuotot muodostuvat kadunvarsien pysäköinti- ja aluevalvonnan maksuista ja pysäköintivirhemaksuista. Automaattituloilla kaupunki kattaa yleisten alueiden ja pysäköintipaikkojen kunnossapidosta syntyviä kustannuksia. Kaupungin ja Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n välinen sopimus määrittelee pysäköintitoimintojen vastuut ja kustannusten jakautumisen kaupungin ja yhtiön välillä.

Rakennusvalvonta edistää ohjauksen, neuvonnan ja rakentamisen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan avulla terveellisen, turvallisen ja ekologisesti kestävä ja viihtyisän rakennetun ympäristön sekä hyvän kaupunkikuvan muodostumista ja ylläpitoa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa, kaavojen, rakennusjärjestyksen sekä lainsäädännön noudattamista. Rakennusvalvonta huolehtii rakennus-, toimenpide- ja maisematyölupien valmistelemisesta, päätöksenteosta sekä rakennusaikaisesta valvonnasta. Lupakäsittelyn yhteydessä tarkastellaan maisema- sekä kaupunkikuvan säilymistä kaupungin ja lainsäädännön asettamien tavoitteiden kannalta. Rakentamisen sekä rakennetun ympäristön valvontaan liittyy rakennus- ja huoneistorekisterin ylläpitoon liittyvä tietojen välitys valtiolle. Rekisteritietojen oikeellisuuden parantamiseen kiinnitetään huomiota myös kiinteistöverotuksen näkökulmasta. Lisäksi hoidetaan maa-aineslupien mukaista ottamistoiminnan valvontaa. Rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluu koko tehtäväkentän osalta yleinen ohjaus sekä neuvonta. Viranomaistoiminnassa käytetään myös hallintopakkoa, kun neuvottelukeinot eivät johda tuloksiin.

Infran lupa-asioina käsitellään kaupungin maalle asennettavan uuden putken, johdon, kaapelin, muuntamon jne. sijoittamissopimuksia, lupia kaivu- tai nostotöiden tekemiseen tai työmaa-alueen perustamiseen katualueelle tai yleisille alueille sekä tapahtumalupia kaupungin maa-alueille. Lisäksi kaupungin katualueiden ja yleisten alueiden vuokraaminen esimerkiksi terrassien ja kioskien sijoittamiseen tapahtuu ko. yksikössä. Infran lupa-asioiden hoidon keskeinen tavoite on, että kaupungin alueella kaikki rakentajat ja toimijat noudattavat kaupungin toimintaperiaatteita ja ohjeita ja siten turvataan kaupungin infraomaisuuden arvo.

Hämeenlinnan kaupunki hankkii Maaseutupalveluyksikkö Hämeeltä alueensa maatalousyrittäjien viljelijätukiin liittyvät palvelut. Maaseutupalveluyksikkö Häme hoitaa viljelijätukiin liittyviä hallinnollisia palveluita Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien sekä Hattulan, Hausjärven, Janakkalan ja Lopen kuntien alueella. Hämeenlinnassa on yksi toimipiste Tuulosessa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Ympäristöterveydenhuollossa toiminta painottuu valvontasuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin ja näytteenottoihin riskinarviointiin perustuen. Koronan aiheuttamasta poikkeustilanteesta johtuen tarkastustoimintaa tehdään aikaisempaa enemmän myös etätarkastuksina keskusvirastojen ohjeistuksen mukaisesti. Toiminnassa neuvonnan ja ohjauksen suhteellista osuutta pyritään lisäämään perinteisten tarkastusten ohella. Oleellista on terveyshaittilanteiden nopea hoitaminen sekä ympäristön aiheuttamista terveyshaitoista ja niiden ennaltaehkäisystä tiedottaminen. Eläinlääkintähuollossa on valvontatehtävien hoitamisessa ollut pitkään vaikeuksia johtuen lakisääteisistä virkavapaista sekä työn kuormittavuuden aiheuttamista ongelmista. Eläinlääkäreiden osalta suunnitellaan tehtävien uudelleen järjestelyjä siten, että resurssia suunnataan esimies- ja valvontatehtäviin.

Ympäristönsuojelumääräykset päivitetään. Tavoite ympäristö- ja maa-aineslupien keskimääräiseksi käsittelyajaksi viimeisestä täydennyksestä päätöksentekoon on viisi kuukautta. Ympäristönsuojelussa on useita haastavia kohteita, joiden lupa-asiat ja valvonta sitovat henkilöstöä jatkossakin.

Rakennusvalvonnassa kuten koko viranomaispalveluiden toimialalla uudistuva lainsäädäntö vaatii jatkuvaa laaja-alaista koulutusta. Koko toiminnan muuttuminen sähköiseksi asettaa työn tekemiselle uusia vaatimuksia ja mahdollisuuksia. Asiakaspalvelun kehittämiseen keskeisesti liittyvää digitalisaatiota edistetään ja rakennusvalvonnassa siirrytään yhä enemmän sähköiseen toimintakulttuuriin. Palvelujen digitalisoinnilla tehostetaan toimintoja ja parannetaan ajasta ja paikasta riippumattomia itsepalvelu- ja osallistumismahdollisuuksia. Käytössä olevaa resurssia tullaan kohdentamaan lupakäsittelystä jatkuvaan valvontaan sekä rakentamisen aikaiseen valvontaan. Prosesseja pyritään selkeyttämään edelleen asiakasnäkökulma huomioiden. Rakennuslupien keskimääräisen käsittelyajan tavoite on kolme viikkoa. Lupapisteiden kauppapalvelu asiakkaille valmistellaan avattavaksi vuoden 2022 aikana. Sähköisen asioinnin käyttöä tehostetaan. Lupahakemuksista yli 97 % on sähköisiä ja ratkaistut luvat arkistoidaan sähköisesti. Sähköiset kokous- ja ajanvarausmenetelmät ovat käytössä. Asiantuntijat palvelevat asiakkaita sähköisissä järjestelmissä sujuvasti ja nopeasti, uusia palveluja otetaan käyttöön mahdollisuuksien mukaan. Palautteen keräämiselle ja analysoinnille järjestetään välineet. Toiminnassa varaudutaan ekologisen rakentamisen

ja hiilineutraaliustavoitteiden lisääntymiseen, sähköisen lupa-asioinnin yleistymiseen, rakennetun ympäristön valvonnan tehostamiseen sekä asiakaspalvelun, neuvonnan ja ulkoisen tiedottamisen parantamiseen. Rakennusvalvonnan viestintäsuunnitelma saadaan laadittua 2022. Kosteus- ja homevaurioiden estämiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja rakentamisaikaisen kosteudenhallintasuunnitelman esittämistä edellytetään. Annetaan energianeuvontaa kysyttäessä ja lupahakemusten käsittelyn yhteydessä.

Infran lupa-asioiden sujuva hoitaminen ja riittävä työmaavalvonta pyritään vakiinnuttamaan resurssin lisääntyttyä. Tarkastellaan, onko mahdollista luopua joistakin luvista tai siirtyä esimerkiksi ilmoitusmenettelyyn.

Pysäköinninvalvonnan osalta odotetaan valvontatyön tarpeen hieman kasvavan, kun koronarajoitukset vähenevät ja työmatka- ja vapaa-ajanmatkat todennäköisesti lisääntyvät. Kaupungin reuna-alueille tulee jonkin verran lisää valvottavia aikarajoitettuja alueita liikenteen ohjauksen suunnittelun edetessä. Pysäköinninvalvonnan ICT-järjestelmän uusiminen vapauttaa resursseja toimistotyöstä kenttätöihin.

Hämeenlinnan hiilineutraaliustavoitteet edellyttävät, että junalla matkustamiseen kannustetaan sen sijaan, että työmatkajen matkustaminen tapahtuisi omilla autoilla. Siksi kaupungin on välttämätöntä tarjota myös maksutonta pysäköintiä kohtuullisen matkan päässä rautatieasemasta. Siten rautatieaseman läheisyydessä oleva ns. hiekkaparkki vapautetaan 1.2.2022 alkaen kokonaan pysäköintimaksuisista Hämeenlinnan asukkaita koskien. Viranomaisien tulee valmistella tähän tarvittava lupakäytäntö hämeenlinalaisten osalta, ns. Riihimäen malli, jossa Hämeenlinnan asukkaat voivat noutaa lupalaput kaupungilta. Lupalapusta peritään kohtuullinen omavastuu, mikä tarkoittaa korkeintaan 50 euron vuosimaksua. Lyseon koululaisia kannustetaan myös käyttämään tätä pysäköintipaikkana, jotta hillitään Viipurintien terveysaseman pysäköintialueella tapahtuvaa pysäköintiä, joka ei ole muutenkaan sallittua.

Lomituspalveluiden toiminta-alueiden uudelleen järjestelyt on tehty. Palveluissa siirrytään Etelä-Suomen lomituspalveluihin, jota Mela-toimeksiantosopimuksen mukaisesti hallinnoi Sysmän kunta. Koko henkilöstö siirtyy liikkeenluovutusopimuksella Sysmän kunnan palvelukseen.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Viranomaispalvelut			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	5 484 315	5 969 000	3 297 000
Toimintamenot	-5 628 327	-5 739 000	-3 109 000
Toimintakate	-144 011	230 000	188 000

Vuonna 2022 viranomaispalvelujen toimintamenot ovat 3,109 milj. euroa ja toimintatulot ovat 3,297 milj. euroa. Toimintakate on 0,188 milj. euroa.

TILAPALVELU

Tilapalvelut -tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta ja tilojen vuokraamisesta, tilojen suunnittelusta ja rakennuttamisesta, kiinteistöjen ylläpidosta ja kiinteistöpalveluista sekä tarpeettomien kiinteistöjen myynnistä ja kiinteistökehityksestä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Toiminnan painopisteitä ovat toiminnan tehokkuuden parantaminen toimintamalleja ja prosesseja kehittämällä sekä mahdollistamalla toiminnassa tiedolla johtaminen.

Vuoden 2023 alussa SOTE-toimialan käytössä olevat tilat siirtyvät Hyvinvointialueen käyttöön, jonka johdosta osa ulkoisista vuokrasopimuksista siirtyy pois Tilapalveluiden hallinnoinnista ja osa sisäisistä vuokrasopimuksista muuttuu ulkoisiksi. Tämä muutos vaatii oletettavasti vuoden 2022 aikana suuren määrän hallinnollista valmistelutyötä.

Rakennuttamisen toimintamallien ja laadun edelleen kehittämistä jatketaan. Vuoden 2022 aikana konseptoidaan ja laaditaan tärkeimmille rakennustyypeille dokumentoidut suunnitteluohjeet.

Vuoden 2022 aikana otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana kilpailutettu kiinteistöjen huoltokirjajärjestelmä. Uusi järjestelmä mahdollistaa yhdessä kunnossapitomäärärahan kanssa kattavien rakennusten PTS-suunnitelmien laadinnan. Järjestelmän ja PTS-suunnitelmien avulla mahdollistetaan tiedolla johtamisen periaatteiden käyttämisen kunnossapitotöiden kustannus- ja aikataulusuunnittelussa, sekä korjausvelan ja -tarpeen määrittelyssä.

Vuonna 2021 aloitettujen kiinteistöhoito-, kunnossapito- sekä ateria-, siivous- ja käyttäjäpalveluiden kilpailutuksia jatketaan. Samassa yhteydessä Tilapalveluiden vastuu ateria-, siivous- ja käyttäjäpalveluiden johtamisesta laajenee, jonka johdosta organisaatiota on vahvistettu vuoden 2021 aikana ateriapalveluasiantuntijalla.

Vuonna 2022 jatketaan öljylämmitysrakennusten muuttamista uusiutuvalle energialle, kuten esimerkiksi maalämpö, lisätä aurinkoenergian ja lämpöpumppujen käyttöä uudisrakennus- ja peruskorjauskohteissa. Kiinteistöjen energiatehokkuustoimenpiteitä johdetaan uuden vuoden 2021 aikana hankitun energiaojohtamisen tietojärjestelmän avulla, joka mahdollistaa energiansäästöpotentiaalin tehokkaamman tunnistamisen ja toimenpiteiden toteuttamisen.

Talousarvio ja taloussuunnitelmakaudelle 2022–2025 ajoittuu paljon suuria investointikohteita, joiden toteuttamiseen liittyy isoja rakennusten purkamisia. Rakennusten purkuun on vuodelle 2022 varattu 830 000 euroa.

Talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Tilapalvelu			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	42 815 190	44 351 000	44 405 000
Valmistus omaan käyttöön	269 765	375 000	375 000
Toimintamenot	-30 910 141	-32 493 000	-33 104 000
Toimintakate	12 174 815	12 233 000	11 676 000

Vuonna 2022 tilapalvelun toimintamenot ovat 33,104 milj. euroa ja toimintatulot 44,405 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön on 0,375 milj. euroa ja toimintakate 11,676 milj. euroa.

YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n osakaskuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen, joka vastaa jätelain (646/2011) mukaisten kunnille kuuluvien jätehuollon viranomaistehtävien hoitamisesta. Osakaskuntia ovat Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski. Vastuukuntana toimii Hämeenlinna. Osakaskunnat ovat sopineet yhteisestä jätelautakunnasta erillisellä sopimuksella ja jätelautakunnan toimialue kattaa kaikkien sopijakuntien alueen. Lautakunta toimii voimassa olevan lainsäädännön sekä vastuukunnan hyväksymän lautakunnan johtosäännön ja hallintosäännön mukaisesti.

Lautakunnalle kuuluvia jätehuollon viranomaistehtäviä jätelain (646/2011) mukaisesti ovat mm.

- yleisten jätehuoltomääräysten hyväksyminen ja kunnan keräys- ja käsittelypaikoista päättäminen,
- jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen yksittäisissä tapauksissa,
- jätteenkuljetukseen liittyvistä asioista päättäminen,
- jätteenkuljetusrekisterin pitäminen,
- kunnalliseen jätehuoltoon kuulumisesta päättäminen palvelujen ja hallinnon jätteen osalta,
- jätetaksan hyväksyminen,
- jätemaksujen määrääminen, kohtuullistamisten hyväksyminen ja muistutusten käsittely,
- jätemaksujen ulosottoon laittaminen sekä
- muut kunnallisen jätehuollon järjestämiseen liittyvät viranomaistehtävät.

Jätehuoltoviranomaisen toiminnan tavoitteena on tarjota riippumatonta, yhtenäistä, luotettavaa ja tasapuolista viranomaispalvelua koko toiminta-alueella. Lisäksi tavoitellaan päätöksenteon nopeutumista ja tehostumista sekä jätehuoltoasioiden kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä kehittämistä yli kuntarajojen. Jätehuoltoviranomainen toimii tiiviissä yhteistyössä jäteyhtiö Kiertokapula Oy:n kanssa.

Jätelautakunta teki vuonna 2020 päätöksen perusmaksun käyttöönotosta toimialueellaan, ja Kiertokapula Oy aloittaa maksun laskutuksen vuonna 2022. Laskutuksen myötä ennakoidaan saapuvaksi vähintään satoja muutoksenhakuhakemuksia. Näin ollen hakemusten käsittely vaatii aiempaa enemmän resursseja ja hakemusten käsittelyaika todennäköisesti pitenee. Jätelautakunta jatkaa yhtenäisen ja tasapuolisen palvelun ja päätöksenteon tuottamista ja kehittämistä koko toiminta-alueella. Toiminnassa alkaa valmistautuminen jätelain uudistuksen mukaisten, uusien erilliskeräysvelvoitteiden sekä kompostointi-ilmoitusvelvoitteen voimaantumiseen.

Sitovat tavoitteet ja mittarit

Tavoite	Mittarit
Jätehuoltoon liittymättömien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen tavoittaminen ja liittäminen jätehuollon piiriin.	Lähetetyt kehotuskirjeet, liittymättömien määrä.
Tavoite	Mittarit
Jätehuoltomääräyksiä noudatetaan alueella jäteastioiden tyhjennysväleissä ja kompostoinneissa.	Toteutuneiden tarkastusten määrä, määräysten noudattaminen / noudattamattomuus tarkastetuissa kohteissa.

Tavoite	Mittarit
Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella.	Palvelut, kuten viranomaispäätökset, toteutuvat tavoiteajassa 1,5 kk.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Jätehuoltoon liittymättömien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen tavoittaminen ja liittäminen jätehuollon piiriin.	Toimialueen laajuus -> työ hidasta. Huoneisto- ja rakennusrekisterin puutteellisuus ja virheellisyys.	Työn suunnittelu ja työmenetelmien kehittäminen. Keskustelu rekisterin päivittämisestä kuntien kanssa.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Jätehuoltomääräyksiä noudatetaan alueella astioiden tyhjennysväleissä ja kompostoinnissa.	Asiakaskontaktien saamiseen liittyvät ongelmat, henkilöstöressurssien riittävyys.	Yhteydenottomäärän suunnittelu, henkilöstösuunnittelu.

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella.	Päätöksenteon ruuhkautuminen esimerkiksi runsaan hakemuskokouksen takia.	Neuvonta, ennakointi ja käsittelyaikojen seuranta, jotta pysytään tavoiteajassa tai saavutetaan se.

Lautakunnan talous

Yhteinen jätelautakunta on nettoyksikkö: Hämeenlinnan kaupunki ja Kiertokapula Oy ovat tehneet sopimuksen yhteisen jätelautakunnan toimintakulujen kattamisesta. Kiertokapula Oy kustantaa jätelautakunnan toimintakulut jätelain (646/2011) 78 §:n nojalla. Jätelautakunnan kustannusosuus sisällytetään yhdyskuntajätteen jätteenkäsittelymaksuun, jonka veloittamisesta ja perimisestä huolehtii Kiertokapula Oy.

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA					
Tuloarvot ja määrärahat					
Myyntitulot	357 357	431 000	493 000	445 000	432 000
Tuet ja avustukset	55				
Toimintatulot	357 412	431 000	493 000	445 000	432 000
Henkilöstömenot	-270 995	-332 800	-358 600	-305 100	-308 800
Palvelujen ostot	-61 090	-66 900	-104 900	-109 900	-93 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 294	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
Muut toimintamenot	-23 034	-18 300	-16 500	-17 000	-16 800
Toimintamenot	-357 412	-431 000	-493 000	-445 000	-432 000
Toimintakate	0	0	0	0	0

Vuonna 2021 yhteisen jätelautakunnan toimintamenot ovat 0,431 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,431 milj. euroa. Toimintakate on 0 euroa. Suunnitelmavuosien 2022 ja 2023 toimintakatteet ovat 0 euroa.

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023–2024

Jätelautakunnan budjettikehyksessä vuodelle 2022 ei ole tulossa merkittäviä muutoksia.

Suunnitelmavuosille 2023–2024 varataan edelleen mahdollisuus asianhallintaohjelmiston hankkimiseen, mikäli se ei aiempina vuosina toteudu. Muita muutoksia tai investointeja ei ole tällä hetkellä tiedossa.

Lautakunnan tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovat. Lautakunnan toimintakate on sitova (nettositovuus).

KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS

Kanta-Hämeen alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Pelastustoimi huolehtii osaltaan alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden ylläpitämisestä, tavoitteena vaikuttaa kansallisen yhteisen pelastustoimen vision toteutumiseen: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – yhteistyössä. Kanta-Hämeen alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimesta Kanta-Hämeen maakunnan alueella kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Kanta-Hämeen pelastuslaitos huolehtii alueellaan: 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa; 2) pelastustoimen valvontatehtävistä; 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä; 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä; 5) öljyntorjunnasta.

Lisäksi Kanta-Hämeen pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kanssa tehdyn yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen tavoitteena on vastata kaikissa olosuhteissa luotettavasti, tasapuolisesti ja tehokkaasti lainsäädännön sekä sopijakuntien siltä edellyttämistä tehtävistä. Toimintamalli ja organisaatorakenne mahdollistavat kustannustehokkaan ja asiakaslähtöisen palvelutuotannon palvelutasopäätösten ja yhteistoimintasopimusten mukaisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Henkilöstön työssäjaksamisesta huolehtiminen. Palvelutasopäätöksen päätösoosan mukaisten palveluiden tuottaminen. Tehokkaan pelastustoiminnan aloittaminen vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.

Sopimuspalokuntien toimintaedellytysten vahvistaminen huomioiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet.

Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueet vastaavat pelastustoimen järjestämisestä. Kanta-Hämeen pelastuslaitos osallistuu hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmisteluun ja antaa hyvinvointialueelle siinä tarpeellista virka-apua voimaapanolain mukaisesti.

Sitovat tavoitteet

Tavoite	Mittarit
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset tehdään suunnitelman mukaisesti.	Merlot-palotarkastusohjelman toteumaraportit.
Tavoite	Mittarit
Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.	Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.
Tavoite	Mittarit
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueluokittain.	Codea-johdamsjärjestelmästä tuotetut raportit.

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset tehdään suunnitelman mukaisesti.	1. Käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on riittämätön. 2. Ulkoiset olosuhteet (esim. korona) estää suunnitellun valvontatoiminnan suorittamisen.	1. Pelastuslaitoksen koko henkilöstöä hyödynnetään onnettomuuksien ehkäisytyössä ja em. huomioidaan myös rekrytointien yhteydessä. 2. Varaudutaan käyttämään vaihtoehtoisia valvontamenetelmiä (esim. asiakirjavalvonta)

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.	Taloustilanteen heikentyminen vaikuttaa henkilöstön määrään	Talous suunnitellaan siten, että kyetään pitämään nykyinen henkilöstövahvuus

Tavoite	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueluokittain.	Tavoitetta ei saavuteta, johtuen korona-pandemian kaltaisesta toimintaympäristön muutoksesta tai taloudellisen tilanteen kiristyessä valmiuden heikkenemisen takia.	Tilannekeskustoiminnan kehittäminen ja hoidontarpeenarvioinnin toteuttaminen puhelimitse voi mahdollistaa nykyisellä resurssilla parempaa palvelua kiireettömille tehtäville.

Lautakunnan talous

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Kanta-Hämeen pelastuslaitos					
Tuloarvot ja määrärahat					
Myyntitulot	19 702 723	20 007 000	20 802 000	0	0
Maksutulot	363 058	300 000	355 000	0	0
Tuet ja avustukset	3 550 733	3 361 000	3 542 000	0	0
Muut toimintatulot	24 296	20 000	29 000	0	0
Toimintatulot	23 640 810	23 688 000	24 728 000	0	0
Henkilöstömenot	-14 801 373	-14 986 700	-15 622 300	0	0
Palvelujen ostot	-2 451 416	-2 491 200	-2 599 100	0	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 378 987	-1 249 800	-1 246 000	0	0
Avustukset	-603 905	-605 900	-615 000	0	0
Muut toimintamenot	-3 550 497	-3 584 400	-3 795 600	0	0
Toimintamenot	-22 786 178	-22 918 000	-23 878 000	0	0
Toimintakate	854 632	770 000	850 000	0	0

Vuonna 2022 pelastustoiminnan toimintamenot ovat 23,878 milj. euroa ja toimintatulot ovat 24,728 milj. euroa. Toimintakate on 0,850 milj. euroa.

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Pelastuslaitoksen hallinto ja pelastustoiminta			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	12 832 866	13 505 000	13 958 000
Toimintamenot	-11 978 234	-12 735 000	-13 108 000
Toimintakate	854 632	770 000	850 000

Vuonna 2022 pelastuslaitoksen hallinnon ja pelastustoiminnan toimintamenot ovat 13,108 milj. euroa ja toimintatulot ovat 13,958 milj. euroa. Toimintakate on 0,850 milj. euroa.

Kuntien maksuosuus käyttötalouden menoihin on 12 790 000 euroa.

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Ensihoito ja ensivaste			
Tuloarviot ja määrärahat			
Toimintatulot	10 807 943	10 183 000	10 770 000
Toimintamenot	-10 807 943	-10 183 000	-10 770 000
Toimintakate	0	0	0

Vuonna 2022 ensihoidon ja ensivasteen toimintamenot ovat 10,770 milj. euroa ja toimintatulot ovat 10,770 milj. euroa. Toimintakate on 0 euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TA 2022
ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY	Toteutuma	Tavoite	Tavoite
Valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteutuminen suhteessa tarkastettavien kohteiden määrään -tarkastettavat kohteet (määrä / toteuma %)	733 (95,4%)	780 kpl	770 kpl

Tunnusluvut	TP 2020	TA2021	TA2022
PELASTUSTOIMINTA	Toteutuma / tavoite	Tavoite	Tavoite
Palvelutasopäätöksen mukaisen pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutuminen ja sen suhde tavoitteisiin. Palvelutasopäätöksen mukainen pelastusyksikön kohteeseen saapumisen nopeus riskiluokan mukaisessa tavoiteajassa.			
I riskialue	55 % / 80 %	50 %	50 %
II riskialue	82 % / 80 %	50 %	50 %
III riskialue	99 / 80 %	50 %	50 %
Keskimääräinen onnettomuuspaikan saavuttamisaika koko maakunnassa	8 min 26 s / 12 min	<12min	<12min

Tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TA 2022
ENSIHOITOPALVELUT	Toteutuma/ tavoite		
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin vahvistaman palvelutasopäätöksen mukaisten tavoiteaikojen toteutuminen eri taajamaluokissa (toteutuma/tavoite)			
TAAJAMALUOKKA	AB 50 %	AB 50 %	AB 50 %
Ydintaajama	6:28/6:00	6:00	6:00
Muu taajama	8:32/8:00	8:00	8:00
Haja-asutusalue	15:31/15:00	15:00	15:00
Muu alue	-	-	-
TAAJAMALUOKKA	AB 90 %	AB 90 %	AB 90 %
Ydintaajama	10:31/10:00	10:00	10:00
Muu taajama	15:46/16:00	16:00	16:00
Haja-asutusalue	26:28/30:00	30:00	30:00
Muu alue	-	-	-
TAAJAMALUOKKA	C 90 %	C 90 %	C 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	27:12/30:00	30:00	30:00
Muu alue	46:24	-	-
TAAJAMALUOKKA	D 90 %	D 90 %	D 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	47:16/120:00	120:00	120:00
Muu alue	61:39	-	-

Keskeiset muutokset talousarviovuodelle 2022 (suunnitelmavuodet 2023-2024 toteutetaan hyvinvointialueen suunnittelun yhteydessä)

Ei erityisiä muutoksia suhteessa edellisiin vuosiin. Ensihoitopalveluiden 2021 tehtävämäärä on erityisesti kesäaikaan kasvanut huomattavasti, mahdollinen resurssin kohdentaminen kesäaikaan ja muihin oletettuihin tehtävähuippuihin on otettava toiminnassa huomioon. Toimintaa kehitetään yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa.

Lautakunnan investoinnit

Kaluston investoinnit suunnitellaan palvelutasopäätöksen voimassaolokautta tarkastelevan investointiohjelman avulla, joka on esitetty palvelutasopäätöksen perustelumuihostiassa. Muihostiassa on esitetty myös kaluston ohjeelliset uusimisvälit. Investointimäärärahan suuruus sekä arvio saatavista avustuksista vahvistetaan vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä. Hankekohtaisesta investointisuunnitelmasta päätetään käyttösuunnitelman vahvistamisen yhteydessä.

Kuntien maksuosuus investointimenoihin on 850 000 euroa (5,00 €/asukas). Investointituloiksi (avustukset) on budjetoitu 120 000 euroa. Pelastuslaitoksen investointimenot ovat kokonaisuudessaan 970 000 euroa.

LASKELMAT

Tuloslaskelma 2022

Ulkoiset ja sisäiset erät

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Hämeenlinnan kaupunki			
TOIMINTATULOT	129 872 116	128 579 000	129 119 000
Myyntitulot	42 122 615	42 008 400	40 932 300
Maksutulot	23 909 669	23 561 600	22 593 600
Tuet ja avustukset	11 617 354	8 676 600	8 915 600
Muut toimintatuotot	52 222 477	54 332 400	56 677 500
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 784 437	1 031 000	768 000
TOIMINTAMENOT	-526 411 900	-534 161 000	-545 277 000
Henkilöstömenot	-156 296 266	-160 728 000	-165 566 300
Palvelujen ostot	-259 310 440	-265 333 700	-273 329 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 308 296	-17 563 600	-17 757 000
Avustukset	-32 302 386	-27 790 700	-25 717 100
Muut toimintamenot	-59 194 513	-62 745 000	-62 907 200
TOIMINTAKATE	-386 755 347	-404 551 000	-415 390 000
VEROTULOT	298 979 220	302 000 000	314 500 000
VALTIONOSUUEDET	122 901 971	110 900 000	118 200 000
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	-1 999 957	-600 000	500 000
Korkotulot	1 979 413	1 920 000	1 920 000
Muut rahoitustulot	3 094 741	3 720 000	3 730 000
Korkomenot	-5 993 210	-5 620 000	-4 530 000
Muut rahoitusmenot	-1 080 901	-620 000	-620 000
VUOSIKATE	33 125 887	7 749 000	17 810 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-21 930 848	-19 800 000	-19 991 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 833 677	-19 800 000	-19 957 000
Arvonalentumiset	-2 097 171		-34 000
TILIKAUDEN TULOS	11 195 039	-12 051 000	-2 181 000
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	17 696	-237 000	-925 000
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-72 820	38 000	1 017 000
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 764 300		
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	13 904 215	-12 250 000	-2 089 000
Tavoitteet ja tunnusluvut			
Toimintatulot / Toimintamenot %	25,1 %	24,1 %	23,7 %
Vuosikate / Poistot %	151,0 %	39,1 %	89,1 %
Vuosikate, euro/asukas	488	114	261
Kertynyt yli-/alijäämä	3 931 508	-8 318 492	-10 407 492

Ulkoisen tuloslaskelma 2022

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022
Hämeenlinnan kaupunki			
TOIMINTATULOT	80 531 285	128 579 000	77 854 700
Myyntitulot	31 613 382	42 008 400	30 642 300
Maksutulot	23 824 440	23 561 600	22 529 600
Tuet ja avustukset	11 279 188	8 676 600	8 576 600
Muut toimintatuotot	13 814 274	54 332 400	16 106 200
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 784 437	1 031 000	768 000
TOIMINTAMENOT	-477 071 069	-534 161 000	-494 012 700
Henkilöstömenot	-156 296 266	-160 728 000	-165 566 300
Palvelujen ostot	-248 354 419	-265 333 700	-262 636 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 264 455	-17 563 600	-17 757 000
Avustukset	-32 302 386	-27 790 700	-25 717 100
Muut toimintamenot	-20 853 544	-62 745 000	-22 335 900
TOIMINTAKATE	-386 755 347	-404 551 000	-415 390 000
VEROTULOT	298 979 220	302 000 000	314 500 000
VALTIONOSUUEDET	122 901 971	110 900 000	118 200 000
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	-1 999 957	-600 000	500 000
Korkotulot	1 979 413	1 920 000	1 920 000
Muut rahoitustulot	3 094 741	3 720 000	3 730 000
Korkomenot	-5 993 210	-5 620 000	-4 530 000
Muut rahoitusmenot	-1 080 901	-620 000	-620 000
VUOSIKATE	33 125 887	7 749 000	17 810 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-21 930 848	-19 800 000	-19 991 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 833 677	-19 800 000	-19 957 000
Arvonalentumiset	-2 097 171		-34 000
TILIKAUDEN TULOS	11 195 039	-12 051 000	-2 181 000
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	17 696	-237 000	-925 000
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-72 820	38 000	1 017 000
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 764 300		
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	13 904 215	-12 250 000	-2 089 000
Tavoitteet ja tunnusluvut			
Toimintatulot / Toimintamenot %	17,2 %	24,1 %	15,8 %
Vuosikate / Poistot %	151,0 %	39,1 %	89,1 %
Vuosikate, euro/asukas	488	114	261
Kertynyt yli-/alijäämä	3 931 508	-8 318 492	-10 407 492

Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2023–2024

Ulkoiset ja sisäiset erät

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Hämeenlinnan kaupunki					
TOIMINTATULOT	129 872 116	128 579 000	129 119 000	74 173 000	74 776 000
Myyntitulot	42 122 615	42 008 400	40 932 300	11 842 000	12 253 000
Maksutulot	23 909 669	23 561 600	22 593 600	6 046 400	5 906 400
Tuet ja avustukset	11 617 354	8 676 600	8 915 600	2 720 600	2 750 600
Muut toimintatuotot	52 222 477	54 332 400	56 677 500	53 564 000	53 866 000
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 784 437	1 031 000	768 000	768 000	768 000
TOIMINTAMENOT	-526 411 900	-534 161 000	-545 277 000	-223 598 000	-228 068 000
Henkilöstömenot	-156 296 266	-160 728 000	-165 566 300	-79 966 000	-80 597 000
Palvelujen ostot	-259 310 440	-265 333 700	-273 329 400	-67 694 200	-70 365 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 308 296	-17 563 600	-17 757 000	-11 013 300	-11 193 400
Avustukset	-32 302 386	-27 790 700	-25 717 100	-18 851 000	-19 038 000
Muut toimintamenot	-59 194 513	-62 745 000	-62 907 200	-46 073 500	-46 874 200
TOIMINTAKATE	-386 755 347	-404 551 000	-415 390 000	-148 657 000	-152 524 000
VEROTULOT	298 979 220	302 000 000	314 500 000	170 000 000	163 100 000
VALTIONOSUUDET	122 901 971	110 900 000	118 200 000	10 800 000	8 700 000
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	-1 999 957	-600 000	500 000	700 000	800 000
Korkotulot	1 979 413	1 920 000	1 920 000	1 910 000	1 910 000
Muut rahoitustulot	3 094 741	3 720 000	3 730 000	3 750 000	3 770 000
Korkomenot	-5 993 210	-5 620 000	-4 530 000	-4 340 000	-4 260 000
Muut rahoitusmenot	-1 080 901	-620 000	-620 000	-620 000	-620 000
VUOSIKATE	33 125 887	7 749 000	17 810 000	32 843 000	20 076 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-21 930 848	-19 800 000	-19 991 000	-19 995 000	-20 493 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 833 677	-19 800 000	-19 957 000	-19 595 000	-20 443 000
Arvonalentumiset	-2 097 171		-34 000	-400 000	-50 000
TILIKAUDEN TULOS	11 195 039	-12 051 000	-2 181 000	12 848 000	-417 000
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	17 696	-237 000	-925 000	196 000	196 000
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-72 820	38 000	1 017 000	0	0
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 764 300				
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	13 904 215	-12 250 000	-2 089 000	13 044 000	-221 000
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toimintatulot / Toimintamenot %	25,1 %	24,1 %	23,7 %	33,3 %	32,9 %
Vuosikate / Poistot %	151,0 %	39,1 %	89,1 %	164,3 %	98,0 %
Vuosikate, euro/asukas	488	114	261	480	293
Kertynyt yli-/alijäämä	3 931 508	-8 318 492	-10 407 492	2 636 508	2 415 508

Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2023–2024, ulkoinen

Ulkoinen

Hämeenlinnan kaupunki	TP 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
TOIMINTATULOT	80 531 285	128 579 000	77 854 700	41 996 000	41 995 600
Myyntitulot	31 613 382	42 008 400	30 642 300	9 316 900	9 727 900
Maksutulot	23 824 440	23 561 600	22 529 600	5 982 400	5 842 400
Tuet ja avustukset	11 279 188	8 676 600	8 576 600	2 720 600	2 750 600
Muut toimintatuotot	13 814 274	54 332 400	16 106 200	23 976 100	23 674 700
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	9 784 437	1 031 000	768 000	768 000	768 000
TOIMINTAMENOT	-477 071 069	-534 161 000	-494 012 700	-191 421 000	-195 287 600
Henkilöstömenot	-156 296 266	-160 728 000	-165 566 300	-79 966 000	-80 597 000
Palvelujen ostot	-248 354 419	-265 333 700	-262 636 400	-65 105 100	-67 776 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 264 455	-17 563 600	-17 757 000	-11 013 300	-11 193 400
Avustukset	-32 302 386	-27 790 700	-25 717 100	-18 851 000	-19 038 000
Muut toimintamenot	-20 853 544	-62 745 000	-22 335 900	-16 485 600	-16 682 900
TOIMINTAKATE	-386 755 347	-404 551 000	-415 390 000	-148 657 000	-152 524 000
VEROTULOT	298 979 220	302 000 000	314 500 000	170 000 000	163 100 000
VALTIONOSUUEDET	122 901 971	110 900 000	118 200 000	10 800 000	8 700 000
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	-1 999 957	-600 000	500 000	700 000	800 000
Korkotulot	1 979 413	1 920 000	1 920 000	1 910 000	1 910 000
Muut rahoitustulot	3 094 741	3 720 000	3 730 000	3 750 000	3 770 000
Korkomenot	-5 993 210	-5 620 000	-4 530 000	-4 340 000	-4 260 000
Muut rahoitusmenot	-1 080 901	-620 000	-620 000	-620 000	-620 000
VUOSIKATE	33 125 887	7 749 000	17 810 000	32 843 000	20 076 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-21 930 848	-19 800 000	-19 991 000	-19 995 000	-20 493 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 833 677	-19 800 000	-19 957 000	-19 595 000	-20 443 000
Arvonalentumiset	-2 097 171		-34 000	-400 000	-50 000
TILIKAUDEN TULOS	11 195 039	-12 051 000	-2 181 000	12 848 000	-417 000
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	17 696	-237 000	-925 000	196 000	196 000
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-72 820	38 000	1 017 000	0	0
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 764 300				
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	13 904 215	-12 250 000	-2 089 000	13 044 000	-221 000
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toimintatulot / Toimintamenot %	17,2 %	24,1 %	15,8 %	22,0 %	21,6 %
Vuosikate / Poistot %	151,0 %	39,1 %	89,1 %	164,3 %	98,0 %
Vuosikate, euro/asukas	488	114	261	480	293
Kertynyt yli-/alijäämä	3 931 508	-8 318 492	-10 407 492	2 636 508	2 415 508

Investoinnit

	2022	2023	2024
INVESTOINNIT YHTEENSÄ			
HÄMEENLINNA			
TOIMINTATUOTOT	1 285 000	100 000	100 000
TOIMINTAKULUT	-29 057 000	-34 673 000	-33 223 000
TOIMINTAKATE	-27 772 000	-34 573 000	-33 123 000

Kaupungin investointimenot vuonna 2022 ovat yhteensä 29 057 000 euroa. Investointituloja on 1 285 000 euroa. Nettoinvestointien määrä on 27 772 000 euroa.

Kiinteä omaisuus	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT	100 000	100 000	100 000
TOIMINTAKULUT	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
TOIMINTAKATE	-1 900 000	-1 900 000	-1 900 000

Maaomaisuuden ostoon on vuonna 2022 investointimäärärahaa 2 000 000 euroa ja maaomaisuuden myynneistä saatavan investointitulon (tasearvo) arvio on 100 000 euroa.

Osakkeet ja osuudet	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT	565 000		
TOIMINTAKULUT	-737 000	-753 000	-753 000
TOIMINTAKATE	-172 000	-753 000	-753 000

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan on vuonna 2022 investointimäärärahaa yhteensä 753 000 euroa. Summa jakautuu seuraavasti:

Suomi-Rata Oy:n vuotuisen osakehankintaan on 34 000 euroa.

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:öön ovat 433 000 euroa.

Muihin mahdollisiin osakehankintoihin on 270 000 euroa.

Kanta Logistiikka Oy:n osakkeiden myynnistä saatava investointitulo on 565 000 euroa.

Talonrakennusinvestoinnit

Kaupunginvaltuusto on 9.11.2015 § 138 edellyttänyt, että investointien suunnittelussa huomioidaan erityisesti kustannustehokkuus. Kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat rakennetaan perustasoisiksi ja tilaratkaisut ovat yksinkertaisia. Rakennusten ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Hankesuunnitteluvaiheessa selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot ja lopullisesti kustannustasosta päättävät kaupunginhallitus ja -valtuusto. Erityisesti uudisrakennuskohteissa ja irtaimen omaisuuden investoinneissa valmistelijoiden tulee kyetä osoittamaan, että em. valtuuston päätös on toteutunut.

Talonrakennusinvestoinnit ovat yhteensä 16,650 milj. euroa, josta rakennusten peruserävarauksiin varataan 3 000 000 euroa.

Ahveniston maaumalan investoinnista päätetään lopullisesti vasta tarkemman kustannus selvityksen jälkeen.

Talonrakennus	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-16 650 000	-22 150 000	-20 550 000
TOIMINTAKATE	-16 650 000	-22 150 000	-20 550 000

Talonrakennuksen investoinnit 2022–2024

Ltk		<i>Kust.arvio</i>	TA 2022	TS 2023	TS 2024
SIHY	Kaurialan koulun uudisrakennus (sis. piharakentamisen)	14 500 000	5 500 000		
SIHY	HYK uudisrakennus (sis. piharakentamisen) Valitukset HYK:n purkamisluvasta ja asemakaavan muutoksesta ratkaisematta	15 400 000	3 000 000	9 000 000	3 400 000
SIHY	Myllymäen koulun peruskorjaus ja kivikoulun laajennus	7 500 000	3 500 000	4 000 000	
SIHY	Ruununmyllyn koulun kivikoulun peruskorjaus ja piha	4 000 000	1 500 000	2 500 000	
SIHY	Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilojen uudisrakennus	6 500 000		1 500 000	4 000 000
SIHY	Lammin koulukeskus	13 000 000		2 000 000	8 000 000
SIHY	Lyseon korttelin päärakennuksen peruskorjaus	10 000 000			2 000 000
KAURA	Rakennusten peruserävaraukset		3 000 000	3 000 000	3 000 000
KAURA	Muu rakennussuunnittelu, kohdistamaton		150 000	150 000	150 000
	YHTEENSÄ		16 650 000	22 150 000	20 550 000

Kunnallistekniikan investoinnit

Kunnallistekniikka	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT	500 000	0	0
TOIMINTAKULUT	-7 535 000	-8 800 000	-8 800 000
TOIMINTAKATE	-7 035 000	-8 800 000	-8 800 000

Kunnallistekniikan investointimenot vuonna 2022 ovat 7,535 milj. euroa ja investointien rahoitusosuuksia on 0,500 milj. euroa. Nettoinvestoinnit ovat 7,035 milj. euroa.

Kunnallistekniikan investointien erittely:

Asuntoalueet	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-200 000	-1 400 000	-1 200 000
TOIMINTAKATE	-200 000	-1 400 000	-1 200 000

Elinkeinoalueet	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-400 000	-800 000	-1 000 000
TOIMINTAKATE	-400 000	-800 000	-1 000 000

Infra	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-4 215 000	-1 200 000	-2 400 000
TOIMINTAKATE	-4 215 000	-1 200 000	-2 400 000

Erilliskohteet	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-320 000	-200 000	-2 400 000
TOIMINTAKATE	-320 000	-200 000	-2 400 000

Kevytliikenne	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT	500 000	0	0
TOIMINTAKULUT	-1 000 000	-200 000	-500 000
TOIMINTAKATE	-500 000	-200 000	-500 000

Liikenne	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-100 000	-2 500 000	-150 000
TOIMINTAKATE	-100 000	-2 500 000	-150 000

Sillat	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-20 000	-800 000	0
TOIMINTAKATE	-20 000	-800 000	0

Puistot ja leikkipaikat	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-215 000	-630 000	-80 000
TOIMINTAKATE	-215 000	-630 000	-80 000

Liikuntapaikat	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-195 000	-100 000	-100 000
TOIMINTAKATE	-195 000	-100 000	-100 000

Kansallinen kaupunkipuisto	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-170 000	-170 000	-170 000
TOIMINTAKATE	-170 000	-170 000	-170 000

Valaistus	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-700 000	-800 000	-800 000
TOIMINTAKATE	-700 000	-800 000	-800 000

Irtaimen omaisuuden investoinnit

Irtaimen omaisuuden investointitulot talousarviossa ovat yhteensä 120 000 euroa ja investointimenot ovat yhteensä 2 285 000 euroa.

Irtain omaisuus yhteensä	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT	120 000	0	0
TOIMINTAKULUT	-2 285 000	-970 000	-1 120 000
TOIMINTAKATE	-2 165 000	-970 000	-1 120 000

Kaupunkirakenteen irtaimiston hankinnan menomääräraha yhteensä on 1 145 000 euroa. Kaupunkirakenteen kaluston investointimääräraha on 200 000 euroa. Suurkeittölaitteiden hankinnan investointimääräraha on 100 000 euroa. Lisäksi tilapalvelun varavoimavaunun hankintaan varataan 65 000 euroa. Ensikertaisen kaluston investointimääräraha on 930 000 euroa. Ensikertaiseen kalustamiseen lisätään kierrätyskalusteiden osuutta.

Kaupunkirakenteen kalusto	2023	2023	2024
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-1 145 000	-950 000	-1 100 000
TOIMINTAKATE	-1 145 000	-950 000	-1 100 000

Kaupunkirakenteen kalustoinvestointien erittely:

Kaupunkirakenteen konekalusto	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-200 000	-200 000	-200 000
TOIMINTAKATE	-200 000	-200 000	-200 000

Tilapalvelun kalusto	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-995 000	-700 000	-850 000
TOIMINTAKATE	-995 000	-700 000	-850 000

Suurkeittölaitteet	2022	2023	2024
TOIMINTAKULUT	-100 000	-50 000	-50 000
TOIMINTAKATE	-100 000	-50 000	-50 000

Kaupunkirakenteen irtaimen omaisuuden investointien erittely:

Irtain omaisuus	2022	2023	2024
Infran kalusto	200 000	200 000	200 000
Ensikertainen kalustaminen			
Kaurialan koulu uudisrakennus	450 000		400 000
Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK)			
Myllymäen koulu		250 000	
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilat			150 000
Ruununmyllyn kivikoulun peruskorjaus ja piha		150 000	
Seminaarin koulu D osa	300 000		
Seminaarin koulu B osa	150 000		
Seminaarin koulu E osa		300 000	
Seminaarin koulu F ja G osat			300 000
Sairion päiväkot	30 000		
Lyseon korttelin päärakennus			
Ensikertainen kalustaminen yhteensä	930 000	700 000	850 000
Muu irtain omaisuus			
Varavoimavaunu	65 000		
Suurkeittiölaitteet	100 000	50 000	50 000
Irtain omaisuus yhteensä	1 295 000	950 000	1 100 000

Pelastuslaitoksen irtaimen omaisuuden investoinnit

K-H Pelastuslaitoksen kalusto	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT	120 000	0	0
TOIMINTAKULUT	-970 000	0	0
TOIMINTAKATE	-850 000	0	0

Pelastuslaitoksen kaluston investointimenot vuonna 2022 ovat 970 000 euroa, investointitulot ovat 120 000 euroa ja nettoinvestointien määrä on 850 000 euroa.

Muut irtaimen omaisuuden investoinnit

Taideteokset	2022	2023	2024
TOIMINTATUOTOT			
TOIMINTAKULUT	-20 000	-20 000	-20 000
TOIMINTAKATE	-20 000	-20 000	-20 000

Taidemuseon taideteosten hankinnan investointimenot vuonna 2022 ovat 20 000 euroa.

Rahoituslaskelma

	Toteuma 2020	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS2023	TS2024
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	33 125 887	7 749 000	17 810 000	32 843 000	20 076 000
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjausevät	-1 048 766	-2 627 000	-4 479 900	-3 668 900	-3 168 900
	32 077 120	5 122 000	13 330 100	29 174 100	16 907 100
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-32 953 623	-32 012 000	-29 207 000	-34 673 000	-33 223 000
Rahoitusosuudet investointeihin	2 029 186	112 000	620 000	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 251 487	2 274 000	5 579 900	4 203 900	3 703 900
	-24 672 950	-29 626 000	-23 007 100	-30 469 100	-29 519 100
Toiminnan ja investointien rahavirta	7 404 171	-24 504 000	-9 677 000	-1 295 000	-12 612 000
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainauksen lisäykset	-59 931	-250 000	-50 000	0	0
Antolainauksen vähennykset	947 408	528 000	296 000	191 000	148 000
	887 477	278 000	246 000	191 000	148 000
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	63 026 802	43 400 000	35 600 000	32 200 000	43 600 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-35 278 275	-28 300 000	-25 500 000	-30 500 000	-30 600 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 438 688	0	0	0	0
	30 187 215	15 100 000	10 100 000	1 700 000	13 000 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-156 720	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	0	0
Saamisten muutos	2 221 343	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	3 822 785	0	0	0	0
	5 887 409	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	36 962 100	15 378 000	10 346 000	1 891 000	13 148 000
Rahavarojen muutos	44 366 271	-9 126 000	669 000	596 000	536 000

TÄYDENTÄVIÄ TAULUKOITA

Määrärahojen sitovuus

	Sitovuus	Määrärahat	Tuloarviot	Toimintakate
1000 €				
KÄYTTÖTALOUS				
Konsernipalvelut	B	42 323	7 898	
Elinkeinorahaston taseyksikkö	N	0	0	0
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	B	125 194	4 168	
Sosiaali- ja terveyslautakunta	B	290 373	27 191	
Kaupunkirakennelautakunta	B	62 248	64 641	
(valmistus omaan käyttöön on menojen oikaisueränä)				
Yhteinen jätelautakunta	N	493	493	0
Pelastustoiminta	N	23 878	24 728	850
RAHOITUS				
Verotulot			314 500	
Valtionosuudet			118 200	
Yhteenlasketut rahoitustuotot ja rahoituskulut	N	5 150	5 650	500
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys, ulkoiset	B	50		
Antolainasaamisten vähennys	B		246	
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten ottolainojen lisäys, ulkoiset			35 600	
Pitkäaikaisten ottolainojen vähennys		25 500		
Pitkäaikaisten ottolainojen muutos (lisäystä)	N			10 100
Lyhytaikaisten lainojen enimmäismäärä kerralla			100 000	
INVESTOINNIT				
Kiinteä omaisuus	B	2 000	100	
Osakkeet	B	737	565	
Talonrakennus	B	16 650		
Kunnallistekniikka	B	7 535	500	
Irtain omaisuus, kaupunkirakenteen konekalusto	B	200		
Ensikertainen kalustaminen ja muu tilapalvelun kalusto	B	1 095		
Irtain omaisuus, pelastuslaitos	N	970	120	850
Muut aineelliset hyödykkeet, taideteokset	B	20		

YHTEENSÄ

B = Bruttositovuus

N = Nettositovuus

Valmistus omaan käyttöön käsitellään menoja vähentävänä eränä.

Avustukset ja yhteisöjen tuki

Yhteenveto määrärahoista, informatiivinen

	TA 2021	TA 2022
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta		
Lapsiystävällinen kunta	30 000	0
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (sis. Vanajaveden opisto)	1 400 000	1 400 000
Taiteen perusopetus, musiikkiopistot	579 000	589 000
Kokeellisen toiminnan minipilotit	10 000	10 000
Järjestöavustukset	215 000	235 000
Osallistavan budjetoinnin menettelyllä jaettava tuki		30 000
Perustoiminnan minipilotit	35 000	35 000
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy ja muu teatteritoiminnan tuki	1 745 000	1 735 000
Kulttuuripalvelujen muut avustukset	60 000	65 000
Liikuntalaitosten tuki	3 522 000	3 587 000
Nuorisopalvelut	15 000	15 000
Sosiaali- ja terveyslautakunta		
Erikoissairaanhoido	120 300	120 300
Palveluntuottajille myönnettävät avustukset/palvelun ostot	206 000	307 000
Ikäihmisten tukipalvelut	30 000	30 000
Kaupunkirakennelautakunta		
Tieavustukset	200 000	200 000
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	20 000	0
Konsernipalvelut		
Muut kaupungin myöntämät avustukset	495 000	495 000
Kaupunginhallitus, muut	30 000	40 000
Verkatehdas Oy	750 000	750 000
Markkinointiyhteistyö	84 000	84 000
Elinkeinokehittäminen	104 000	104 000
Työllistäminen	107 000	230 000
Pelastuslaitos		
Valmiustoiminta, avustukset yhteisöille	605 900	615 000
Investointiosassa		
<i>Hml Liikuntahallit Oy (oman pääoman ehtoinen sijoitus)</i>	433 000	433 000

STRATEGISTEN TYTÄRYHTIÖIDEN VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjaavat Hämeenlinnan kaupungin konserniohjeet (KV 10.12.2018), Hämeenlinnan kaupungin hallintosääntö (KV 10.5.2021) sekä Hämeenlinnan kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset (KV 14.5.2018).

Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan kehittäminen kaupungin strategisten linjausten mukaisesti sekä omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Strategisiksi nimetyille tytäryhtiöille asetetaan valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuodelle 2022. Tavoitteet perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin sekä omistajapolitiittisissa linjauksissa yhtiöille asetettuihin pitkän tähtäimen tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet otetaan yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohdiksi. Konserniyhtiöt toteuttavat Hiilineutraali Hämeenlinna -tavoitetta ja kuvaavat tekemänsä toimenpiteet hiilineutraaliuden saavuttamiseksi.

Vuodelle 2022 asetettavissa tavoitteissa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että tavoitteet kohdistuvat tulevan talousarviovuoden toimintaan. Kaupungin keskeisimmille tytäryhteisöille on asetettu pitkän tähtäimen tavoitteet kaupungin omistajapolitiittisissa linjauksissa. Näiden toteutumista seurataan vuosittain keväällä julkaistavassa Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsauksessa.

Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille strategisille tytäryhtiöille asetetaan vuodelle 2022 erityiseksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Työllisyystoimenpiteillä tarkoitetaan ensisijaisesti työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä palkkatukityöllistämistä. Työllisyystoimenpiteiden ohella yhtiöt voivat raportoida myös osallistumisestaan korkeakoulu- ym. harjoittelun mahdollistamiseen.

Tytäryhteisöt ovat velvollisia raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta muun raportoinnin yhteydessä.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat seuraavat:

Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)

Hämeenlinnan Asunnot Oy omistaa ja vuokraa hallinnoimiaan vuokra-asuntoja. Yhtiö tarjoaa asuntoja kuntalaisille kaikissa elämän vaiheissa.

TAVOITE 2022	MITTARI
Nettotulos > 0	nettotulos (€)
Yhtiö jatkaa asuntokannan tervehdyttämiseen tähtääviä toimenpiteitä, mukaan lukien korjausvelan hallinta; <ul style="list-style-type: none"> a. kiinteistöjen keskimääräinen kuntoaste paranee yli 65 %:n (v 2020 63 %) b. kiinteistöjen tyhjänä olosta aiheutuvat tulonmenetykset vähenevät 5 % edellisvuodesta (v 2020 2,6 M €) 	<ul style="list-style-type: none"> a. korjausvelkatyökalun mukaan laskettu kuntoaste (%) b. tulonmenetykset M €, toteutui/ei toteutunut
Talouden ja toiminnan seuranta ja raportointia uudistetaan siten, että johdolla ja omistajalla on selkeä ja todenmukainen näkemys yhtiön tämän hetken tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä; yhtiön hallitustyöskentelyssä ja kaupungille suunnatussa raportoinnissa käytetään tavoitelukujen sijaan todellisiin käyttöasteisiin perustuvia budjetti- ja ennustelukuja	raportointikäytäntöä muutettu (kyllä/ei)
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n tarkoituksena on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa Hämeenlinnan seudulla.

TAVOITE 2022	MITTARI
Yhtiön nettotulos > 0 €	nettotulos (€)
Yhtiö jatkaa liikevaihdon kasvattamiseen liittyvien uudistusten toteuttamista; liikevaihto vähintään 640.000 €	liikevaihto (€)
Teatterin ja Verkatehtaan välinen konsernimuotoinen toiminta käynnistyy sujuvasti; järjestelyt yhtiöiden johtamisen ja tukipalveluiden osalta on tehty ja konsernin esittävän taiteen toiminta on siirtynyt Teatterille suunnitellusti.	toteutui / ei toteutunut
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n omistusjärjestelyn toteutuessa Teatterille asetetut tavoitteet siirtyvät Verkatehdas-konsernin tavoitteiksi.

Verkatehdas Oy

Yhtiö ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä kulttuuri- ja kongressitoiminnan ja luovan alan keskuksena. Yhtiö tuottaa kulttuuri- ja kokoustoiminnan palveluita.

TAVOITE 2022	MITTARI
Nettotulos > 0 €	nettotulos (€)
Teatterin ja Verkatehtaan välinen konsernimuotoinen toiminta käynnistyy sujuvasti; järjestelyt yhtiöiden johtamisen ja tukipalveluiden osalta on tehty ja konsernin esittävän taiteen toiminta on siirtynyt Teatterille suunnitellusti.	toteutui / ei toteutunut
Verkatehtaan toiminta elpyy koronaepidemian jälkeen mahdollisimman nopeasti ja tilat ovat parhaassa mahdollisessa käytössä; a. yritystapahtumien kokonaismäärä > 80 b. toimitilaliiketoiminnan vuokrausaste > 95 %	a. yritystapahtumien kokonaismäärä b. vuokrausaste (%)
Kestävään kehitykseen ja Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -ohjelmaan liittyviä toimenpiteitä jatketaan; päärakennuksen katolle suunnitellun aurinkovoimalan rakennuttaminen ja käyttöönotto	toteutui / ei toteutunut
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy (konserni)

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy on osakeyhtiö, joka tuottaa liikuntapalveluita. Yhtiö hoitaa ja hallinnoi areenoita, liikuntahalleja, suurkenttiä, uimahalleja ja sisäliikuntatiloja sekä tuottaa liikunnanohjauspalveluita ja liikuntaan liittyviä tukipalveluita.

TAVOITE 2022	MITTARI
Talous palautuu koronan jälkeen normaalitoiminnan tasolle; käyttökate on vähintään vuoden 2019 tasolla (1,2 M €)	käyttökate (€)
Kiinteistöjen oikea-aikaisen kunnossapidon ja ylläpidon toimintamallien kehittämistä sekä energiatehokkuuden parantamiseen tähtäviä toimenpiteitä jatketaan; a. sähköinen huoltokirjajärjestelmä on täysimääräisesti käytössä b. energiankulutus pienenee vähintään 3 % vuoden 2019 tasosta	a. toteutui / ei toteutunut b. energiankulutus vuosina 2019 ja 2022, toteutui / ei toteutunut
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n tehtävänä on julkisten pysäköintipalvelujen järjestäminen, pysäköintinvalvonnan koordinointi sen hallinnassa olevilla alueilla ja pysäköintilaitosten omistaminen, rakentaminen ja ylläpito.

TAVOITE 2022	MITTARI
Yhtiön nettotulos > 0 €	nettotulos (€)
Yhtiön avustustarpeen hillitsemiseksi vakiintuneiden pysäköintialueiden ja -laitosten käytön kasvattaminen vuodesta 2021 yhdessä kaupunkirakenteen toimialan kanssa	keskimääräinen käyttöaste alueittain ja laitoksittain (%), käyttöasteen kasvu vuodesta 2021 (%) (pitkäaikainen ja lyhytaikainen pysäköinti eroteltuna)
Pöölin käyttöasteen kasvattaminen yhdessä kaupunkirakenteen toimialan kanssa; a. Pöölin käyttö kasvaa vuodesta 2021 b. Pöölistä saatava liikevaihto on yli 370.000 euroa	a. Pöölin käyttöaste (%), käyttöasteen kasvu vuodesta 2021 (%) b. Pöölin liikevaihto vuonna 2022 (€)
Pysäköintitoimintaan liittyvän tiedottamisen parantaminen yhteistyössä kaupunkirakenteen toimialan kanssa	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Linnan Kehitys Oy

Elinkeinoyhtiö, jonka tärkeimpänä tehtävänä on lisätä Hämeenlinnan tunnettuutta ja taloudellista kasvua. Yhtiö haluaa kasvaa halutuksi ja luotettavaksi kumppaniksi elinkeinosektorilla.

TAVOITE 2022	MITTARI
Yhtiön nettotulos > 0	nettotulos (€)
Yhtiö huomioi koronan aiheuttaman toimintaympäristön muutoksen tuomat mahdollisuudet kaupungin tunnettavuuden ja vetovoiman kasvattamisessa; Hämeenlinnan tunnettavuus ja vetovoima kaupunkimarkkinoinnin ja matkailun edistämisen avulla kasvaa	vierailijoiden lkm, muutos edellisvuodesta
Hämeenlinnan matkailuelinkeinon kehittämissohjelman toimeenpano sekä osaltaan matkailu- ja tapahtumastrategian tiekartan toteuttaminen suunnitellusti	selostus tehdyistä toimenpiteistä, toteutui / ei toteutunut
Linnan Kehitys hankkii aktiivisesti uusia sijoituvia yrityksiä Hämeenlinnaan; Linnan Kehityksen kautta sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen määrä vähintään 180	sijoittuvien yritysten lkm, sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen lkm, yritysbarometrit ja kuntarankingit
Yhtiö vahvistaa osaltaan kaupungin ja yritysten yhteistyötä siten, että yritysten toimintaedellytykset paranevat ja Business Park Parkin vetovoima kasvaa	selostus tehdyistä toimenpiteistä ja hankkeista, Parkin toimijoiden ja tapahtumien lkm edellisvuoteen verrattuna
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Linnan Kiinteistökehitys Oy (konserni)

Linnan Kiinteistökehitys Oy ostaa, omistaa, kehittää ja myy kiinteistöjä sekä toimii investorina merkittävien elinkeinohankkeiden toteuttamiseksi Hämeenlinnaan.

TAVOITE 2022	MITTARI
Yhtiö toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti; nettotulos >0 €	nettotulos
Yhtiö hakee aktiivisesti uusia kiinteistökehityshankkeita joko Hämeenlinnassa sijaitseville yrityksille tai tänne sijoittuville yrityksille; nimettyjä kiinteistökehityshankkeita vähintään 10/v, joista käynnistetty 2/v	nimettyjen ja käynnistettyjen kiinteistökehityshankkeiden lkm
Yhtiö seuraa aktiivisesti toimitilamarkkinoiden kehittymistä ja reagoi hyvissä ajoin markkinoiden mahdollisiin muutoksiin siten, että yhtiön nykyisten tilojen käyttö pysyy hyvänä ja yhtiö pystyy vastaamaan uusiin tilatarpeisiin; kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste on keskimäärin yli 89 %	kiinteistöjen käyttöaste (%)
Energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä jatketaan vuoden 2021 aikana laaditun pitkän tähtäimen toimenpidesuunnitelman mukaisesti	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien ja hulevesien poisjohtamisesta ja jätevesien puhdistamisesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy tuottaa vesihuoltopalveluita Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan asukkaille, yhteisöille ja elinkeinoelämälle.

TAVOITE 2022	MITTARI
Nettotulos > 0	nettotulos (€)
Yhtiön toimintamenojen ennakoidaan kasvavan tulevina vuosina; yhtiön tulee huolehtia siitä, että yhtiön perimät vesihuollon maksut* pysyvät keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisempina ns. vertailuhintoina laskettuna	vesihuollon maksut keskimääräisiin vesihuoltolaitosten maksuihin verrattuna**, toteutui / ei toteutunut
Yhtiö jatkaa vedenhankinnan turvaamiseen ja omaisuudenhallinnan parantamiseen tähtääviä kehittämistoimia; a. Verkostojen saneerausinvestoinnit toteutetaan hallitusti siten, että budjetin kustannusraami ei merkittävästi ylity eikä alitu; verkoston saneerausinvestointien toteuma +/- 10 % suunnitellusta b. Laaditaan laitospöytäkirjojen pitkän aikavälin (10-15 vuotta) saneerausohjelma sisältäen prosessit ja rakennukset, jonka tulokset viedään osaksi talouden PTS- ja taksasuunnittelua. Suunnittelua tarkennetaan asteittain ennen toteutusvuotta hankkeiden kustannusarvioiden parantamiseksi ja taloussuunnittelun tehostamiseksi.	toteutui / ei toteutunut
Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla	toteutui / ei toteutunut
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	tehdyt työllisyystoimenpiteet

*Käyttömaksut, perusmaksut ja liittymismaksun vaikutus €/m³ ja %

**Lähde: vesihuoltoyhdistyksen vuositilasto (VENLA -tunnuslukujärjestelmästä)

Sitoviin tavoitteisiin liittyvä riskienhallinta

Strategisille tytäryhtiöille asetettaviin tavoitteisiin liittyvät riskit ovat pääsääntöisesti yhtiöiden talouteen, toiminnan tuloksiin ja omaisuuden hallintaan liittyviä riskejä. Riskejä pyritään hallitsemaan aktiivisella seurannalla ja omistajaohjauksella. Kullakin yhtiöllä on lisäksi omat riskienhallintakeinonsa, joista raportoidaan vuosittain tehtävässä sisäisen valvonnan selonteossa.